

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA DEPREM
SİGORTACILIĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İnşaat Müh. Yılmaz GÜRLEK

Anabilim Dalı: İnşaat Mühendisliği

Programı: Deprem Mühendisliği

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zeki HASGÜR

HAZİRAN 2006

**TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA DEPREM
SİGORTACILIĞI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İnşaat Müh. Yılmaz GÜRLEK
(501001135)**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 5 Mayıs 2006
Tezin Savunulduğu Tarih : 15 Haziran 2006**

**Tez Danışmanı : Prof. Dr. Zeki HASGÜR (İ.T.Ü.)
Diğer Jüri Üyeleri Prof. Dr. Zekai CELEB (İ.T.Ü.)
Prof. Dr. Kaya ÖZGEN (İ.T.Ü.)**

HAZİRAN 2006

ÖNSÖZ

Öncelikle, tez çalışmamın tüm aşamalarında bilgi, katkı ve kaynaklarını benimle paylaşan ve desteğini esirgemeyen, yapıcı eleştirileriyle çalışmamda yol almamı sağlayan, değerli hocam Prof. Dr. Zeki HASGÜR'e sonsuz teşekkürler.

Kaynak edinme sürecinde ve tüm çalışmam boyunca bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen tüm arkadaşlarıma,

Ayrıca desteğini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

İnşaat Mühendisi Yılmaz Gürlek

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
SUMMARY	xi
1. GİRİŞ	1
2 DÜNYADAN DEPREM SİGORTASI UYGULAMALARI VE TÜRKİYE'YE	
BAKIŞ	5
2.1 İtalya	5
2.1.1 Birikim ve OMZ (Olası Maksimum Zarar)	9
2.1.2 Teminat Kapsamı	10
2.1.3 Değerlendirme ve Tenzilatlar	11
2.1.4 Kayıpların Tarihçesi	11
2.1.5 Kamu Hizmetleri	12
2.1.6 Afet Planlama	12
2.1.7 Zorunlu Sigortalar	14
2.2 Amerika	15
2.2.1 Sıklık Ve Önem	16
2.2.2 Birikim ve OMZ (Olası Maksimum Zarar)	16
2.2.3 Teminat Kapsamı	17
2.2.4 Değerlendirme ve Tenzilatlar	18
2.2.5 Kayıpların Tarihçesi	18
2.2.6 Kamu Hizmetleri	19
2.2.7 Afet Planlama	19
2.2.8 Zorunlu Sigortalar	20
2.3 Japonya	21
2.3.1 Birikim ve OMZ (Olası Maksimum Zarar)	22
2.3.2 Teminat Kapsamı	24
2.3.3 Deprem Havuzu	25
2.3.4 Değerlendirme ve Tenzilatlar	26
2.3.5 Kayıpların Tarihçesi	28
2.3.6 Kobe Depremi	30
2.3.7 Kamu Hizmetleri	30
2.3.8 Afet Planlama	31
2.3.9 Zorunlu Sigortalar	31
2.4 Dış Kaynaklardan Türkiye'ye Bakış	32
2.4.1 Birikim ve OMZ (Olası Maksimum Zarar)	33

2.4.2 Teminat Kapsamı	34
2.4.3 Değerlendirme ve Tenzilatlar	34
2.4.4 Kayıpların Tarihçesi	35
2.4.5 Kamu Hizmetleri	37
2.4.6 Afet Planlama	37
2.2.7 Zorunlu Sigortalar	38
3 DASK'IN ORTAYA ÇIKIŞI VE YASAL DAYANAKLARI	39
3.1 DASK'ın Ortaya Çıkışı	39
3.2 DASK Kanunu	40
3.3 Tarife ve Talimatı	42
3.4 DASK Poliçesi	45
3.5 DASK Poliçelerinde Muafiyet Uygulaması	46
3.6 Bölgelere Göre Karşılaştırmalı Poliçe Üretimi	47
3.7 Çeşitli Deprem Hasarları Nedeniyle DASK Tarafından Ödenen Tazminatlar	48
3.8 Hasar Tespit Yöntemi	53
4 DÜNYADA ZORUNLU DEPREM SİGORTALARI	56
4.1 Zorunlu Sigortaların Değerlendirilmesi	56
4.2 DASK Kaynaklarına Göre Elde Edilen Bilgiler	57
4.3 Görüşler	58
4.4 Değerlendirme	59
5 TÜRKİYE'DE GEÇMİŞ DEPREMLER ESNASINDA OLUŞAN HASARLAR	60
5.1 1992 Erzincan Depremi	60
5.2 1995 Dinar Depremi	60
5.3 1998 Ceyhan Depremi	60
5.4 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi	60
5.4.1 Konut Hasar Durumu	60
5.4.2 Endüstriyel Hasar Örnekleri	61
5.5.2 Kasım 1999 Depremi	63
6 BEKLENEN MARMARA BÖLGESİ DEPREMİ VE KONUTLAR İÇİN TAHMİNİ HASAR BOYUTU	63
6.1 Hasar Parametreleri	63
6.1.1 Hasarlı Konut Sayısı	64
6.1.2 Hasar Düzeyleri	66
6.1.3 Ağırlıklı Hasar Yüzdeleri	66
6.1.4 Birim Alan Değeri	66
6.1.5 Brüt Kapalı Alan	66
6.1.6 Muafiyet Uygulaması	67
6.1.7 Hesap Yöntemi	67
6.2 Konutlarda Beklenen Hasar Senaryoları	67

6.2.1 İyimser Senaryo	67
6.2.2 Kötümser Senaryo	68
6.3 DASK'ın Kapasitesi	69
7 DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR	69
KAYNAKLAR	73
EKLER	74
ÖZGEÇMİŞ	30

KISALTMALAR

OMZ	: Olası Maksimum Zarar
DASK	: Doğal Afet Sigortalar Kurumu
ZDS	: Zorunlu Deprem Sigortası
NZEQC Commission)	: Yeni Zelanda Deprem Komisyonu (New Zealand Earthquake
CEA	: California Earthquake Authority
JER	: Japonya'daki Japon Deprem Reasürans Şirketi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 2.1. Mercalli şiddetine göre deprem bölgeleri	7
Tablo 2.2. Dokuz ana bölge	9
Tablo 2.3. Bölgelere göre toplam sigorta değeri oranı	9
Tablo 2.4. Bölgelere göre hasar durumu	11
Tablo 2.5. Amerika’da kaydedilen büyük depremler	18
Tablo 2.6. Yıllara göre depremlerin büyüklükler ve kayıplar	19
Tablo 2.7. Hasarlar ve ödenebilir yüzde	25
Tablo 2.8. Sigorta maliyetleri	26
Tablo 2.9. Bölgelere göre fiyat oranları	27
Tablo 2.10. Yaşanan depremlerin yıllara göre büyüklüğü ve hasar durumu ...	28
Tablo 2.11. Sigorta kayıpları	30
Tablo 2.12. Bölgelere göre yapı türü oranı	35
Tablo 2.13. Türkiye’de yaşanan depremler ve kayıtları	35
Tablo 3.1. Yapı türüne ve bölgelere göre tenzilat oranları.....	42
Tablo 3.2. Yapı türü ve alanına göre sigorta hesabı	43
Tablo 3.3. Bölgelere göre poliçe karşılaştırılması	47
Tablo 3.4. Çeşitli deprem hasarları nedeniyle DASK tarafından ödenen tazminatlar (05.04.2006 itibariyle)	48
Tablo 6.1. Hasarlı konut değerlendirmesi	67
Tablo 6.2. Hasarlı konut değerlendirmesi	68

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.1 : Deprem haritası.....	14
Şekil 2.2 : Deprem haritası.....	20
Şekil 2.3 : Ticari deprem sigortalarına ilişkin istatistik bilgiler	21
Şekil 2.4 : Bölgelere göre deprem haritası	31
Şekil 2.5 : Deprem haritası.....	38
Şekil 3.1 : DASK organizasyon şeması	41
Şekil 3.2 : Örnek DASK poliçesi	46

ÖZET

Tez çalışmamızın ikinci bölümünde, dünyanın hem teknolojik hem de ekonomik açıdan gelişmiş bazı ülkelerindeki depremsellik ve buna karşın ülkelerin yürürlükte olan deprem sigortası sistemleri araştırılmıştır. Yabancı kaynaklardan Türkiye'deki durumun analizi de sunulmuştur.

Üçüncü bölümde DASK'ın ortaya çıkışı ve mevzuatı ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde ise yapılmış olan araştırmaya istinaden DASK benzeri bir sistemin dünyada uygulaması olup olmadığı irdelenmiştir.

Beşinci bölümde ülkemizde geçmiş yıllarda meydana gelmiş olan bazı depremler ve bunların sebep olduğu maddi zararlar ele alınmıştır.

Altıncı bölümde ise beklenen Marmara Bölgesi depreminin konutlarda sebep olabileceği hasarın boyutu analiz edilmeye çalışılmıştır.

Giriş ve son bölümde ise aşağıda özetlenmiş olan tespit ve sonuçlara değinilmiştir.

17 Ağustos 1999 Marmara Depremi sebep olduğu can kaybının yanı sıra ekonomik açıdan ülkenin kalbi sayılabilecek bir bölgeye hasar vermesi sebebiyle bir dönüm noktası olmuştur. Konutlarda oluşan hasarların doğurduğu kaynak ihtiyacı devletin imkanlarını zorlamış, dış yardımı zorunlu kılmıştır. Bu durum DASK'ın ortaya çıkışı için en önemli faktör olarak görülmektedir. Ülkemizin depremselliği karşısında konut stoğunun yapısına bakıldığında, geleceğe dönük olarak ekonomik açıdan dışa bağımlılığımızın artmasının önüne geçilmesi gerektiği de ortadadır. Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde doğudan batıya deprem odağı hareketliliği konusunun deprem sonrası kamuoyu gündemine gelmesi ve akabinde meydana gelen 2 Kasım 1999 Düzce Depremi, konunun acil olarak ele alınması gerektiğinin altını çizmiştir. Deprem bir sonraki merkez üssünün Marmara Denizi ve muhtemel ağır hasarlı bölgenin İstanbul ili olacağı ihtimali, ekonomik kaybın boyutlarının belki de dış yardım ile dahi güçle karşılanacak düzeye ulaşabileceği kaygısını doğurmuştur. Bu nedenle ülkemizde konutlar için deprem sigortacılığının yapısı ve dünya örnekleri ile karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Kaynak ihtiyacının boyutu doğal olarak hasar tespiti sonrası net olarak ortaya çıkmaktadır. Deprem sonrası hasar tespit çalışmalarında mühendislik yaklaşımı ile sigorta mevzuatının konuya bakışının gösterdiği farklılık geçmişte sıkıntılara sebep olmuştur. DASK öncesi dönemde konutlar için yürürlükte olan yangın sigortası kanunu içeriği deprem hasarlarından sonra kamu otoritesinin zorunlu kıldığı yönetmeliklere göre onarım yapılması yönünde bir hüküm içermemektedir. Depremler sonrası oluşan hasarların tespit çalışmalarının tek elden yürütülmemesi de ayrıca bir sorun teşkil etmiştir.

Her ne kadar şu an için beklenen Marmara Depremi'nin konutlarda sebep olacağı hasarın boyutu için yapılacak tüm ön görüler bir tahmin niteliğinde de olsa, sigortalı konutlarda oluşacak hasarların zorunlu deprem sigortası fonu tarafından karşılanmasının gerektiği bilinmektedir. Eldeki veriler DASK sisteminin bu güne kadar beklenen Marmara Depremi boyutunda bir hadisede test edilmediğini ortaya koymaktadır.

En iyimser senaryo ile hesaplanan beklenen Marmara Depremi konut hasarı tutarının zorunlu deprem sigortası fonunun karşılama kapasitesinden fazla olabileceği tahmin edilmektedir. Bu senaryo yangın hasarları ve kısa aralıklarla ülkemizde farklı noktalarda iki büyük deprem meydana gelmesi durumu ihmal edilerek tasarlanmıştır. Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın sadece Marmara Bölgesi için risk unsuru olmadığı dikkate alındığında DASK'ın hasar karşılama kapasitesinin yükseltilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Hasar karşılama kapasitesinin yükseltilmesi ise sigorta prim gelirlerinin artmasına ve daha fazla reasürans güvencesi sağlanmasına bağlıdır. Sigortalı konut sayısını arttırmak için poliçe yaptırılmasının zorunlu tutulması önemli bir yaklaşımdır. Fakat devlet yasal düzenleme ile konutlar için sigorta yaptırılmasını zorunlu kılrsa da uygulamada etkisi fazlaca hissedilmemektedir. Bu konuda önerilerde bulunulacaktır.

Zorunluluk şemsiyesinin genişletilmesi için kanun kapsamındaki sigortalanabilir bina sayısını da arttırmak gerekmektedir. Ancak kaçak yapılaşma oranının % 70 düzeyinde olduğu dikkate alındığında mevcut düzenlemeye göre sigortalanabilir konut sayısını arttırmak hem zor hem de riskli gözükmemektedir.

Sosyal açıdan bakıldığında ise DASK kapsamı dışında bırakılacak binaların hasar görmeleri halinde sosyal devlet yaklaşımının yine ülkenin üzerine ek yük getirebileceği düşünülmektedir. Buradan hareketle varılan nokta kaçak yapılaşmaya izin verilmemesinin ve deprem sonrası devletin konut yapmayı bırakmasının gerektiğidir. Devlet depremler sonrasında konut yapmaya devam ettikçe sistemin tam olarak yerleşmesi mümkün olmayacaktır. Yabancı kaynaklardan ülkemize bakış da bu görüşü desteklemektedir. Deprem sigortasının zorunlu bir uygulama olarak hayata geçirilmesi fakat tamamen özel sektöre bırakılmasının daha uygun bir çözüm olacağı düşünülmektedir. Zira devletin kurum kaynaklarının yetersiz kalması ihtimalini yasal düzenlemede gözeterek buradaki kaynak ihtiyacının karşılanması riskini dolaylı olarak yine kendi üstünde bıraktığı düşünülmektedir.

SUMMARY

The large 17 August 1999 Marmara earthquake which occurred in the heart of the country has not catastrophic neither economic effects. After this earthquake many buildings were destroyed and government's sources had been deficient to cope with and there was necessity for foreign aid. DASK Law emerged by this main reason. Turkey is in a high risk area and condition of buildings point out that government will be more dependent economically than now in future. Motion of North Anatolian Fault and earthquake occurred on 2nd November 1999 point out that this is so important object. According to the possible next earthquake scenario İstanbul would have disastrous hazards which will affect all country and also foreign economic aid maybe won't be enough. The aim of this thesis is to compare state of Turkey household insurance with other countries.

Differences between approach of engineering hazard evaluation and insurance regulations for hazard determination cause problems as seen in the past. Earthquake hazard regulation was a part of fire insurance law at the Pre DASK period. Fire insurance law was not responsible to public authority on earthquake repairing process after an earthquake hazard. On the other hand, evaluation of hazardous houses after an earthquake is not coordinate by one hand. Although it is not obvious what will be enormity of next earthquake hazards. There are only predictions about it, but we are well aware that these damages will be compensating by Found of Compulsory Earthquake Insurance. Data obtained up today shows that DASK is not experimented.

In respect of best scenario; the amount of hazards occurs after Marmara earthquake is more than capacity of DASK found. According to this scenario situations as fire following earthquake and earthquakes which can occur at the same time are neglect. If consider that North Anatolian Fault is not risk for Marmara region DASK capacity should be increased. Increase of capacity is depending on increase of premium incomes and reassurers guaranty. Obligatory of insurance policy is important approach for increasing number of insured houses. But this obligation is not in real practice.

In order to expand compulsory it is important to increase number of insurable houses. However 70% illegal houses mean more complex and more risky job of insurers.

In social point of view it is well aware that buildings which are not under cover of DASK will be additional weight for the country. Accordingly government should be preventing illegal settling. Foreign countries support that idea.

Consequently, earthquake insurance should be an obligation and because of defective power of government it let to carry out by private sector.

1. GİRİŞ

1.1 Amaç

Türkiye’de ve dünyada deprem sigortacılığının mukayese edilebilmesi için öncelikle yangın sigortacılığına değinmek gerekmektedir. Zira deprem sigortacılığının doğuşu yangın sigorta poliçelerinin eki olarak deprem güvencesinin de verilmesi ile başlamıştır. Yangın sigortasının kapsamı basit bir ifade ile alev teması sonucu oluşan hasarın tazmini için sağlanan güvencedir. Depreme karşı korunma ise isteğe bağlı olarak yangın sigortası yaptıran kişi tarafından satın alınabilen bir ek teminattır. Elbette konunun daha iyi anlaşılabilmesi için en başından yani sigortanın tanımından başlamak gerekmektedir. Bu amaçla sigortacılığın Türkiye’deki ve dünyadaki gelişimi ile mevzuatı hakkında Ek A’da detaylı bilgi sunulmuştur.

1.2 Kapsam

Sigorta, kişilerin tek başına üstlenemeyecekleri zararları aralarında bölüşmeleri ve risklere karşı birleşmelerini sağlayan ekonomik bir sistemdir. Ekonomik değeri olan herhangi bir konut yangın sigortasının konusunu oluşturabilir. Dolayısıyla da deprem riskine karşı güvence verilebilir.

Zorunlu sigorta ise vatandaşları yani kamu yararını korumak amacıyla kanun koyucu tarafından zorunlu kılınan bir türdür. Türkiye’de uygulanan zorunlu sigortalardan doğal afetlere karşı zorunlu yangın ve deprem sigortası da detaylı olarak ele alınacaktır.

Zorunlu deprem Sigortası uygulaması 27 Eylül 2000 tarihinde başlanılmıştır. Ülkemiz, jeolojik konumu itibari ile deprem kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Bu durumda deprem olgusunu birlikte yaşamamız gereken bir gerçek ve ulusal bir sorun olarak algılamamız ve bu konuda sigortacılık açısından neler yapılabileceğini belirlemek gerekir.

17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra, depremde konutları hasar alan insanların zararlarını bütçe olanakları çerçevesinde karşılaşılan yakınmalar ve ekonomik kriz bu alanda devletin bütçe imkanları ile ilişkili olmayan somut bir güvence sisteminin kurulması gereğini ortaya koymuştur.

Sigorta bilincinin çok düşük olduğu ve güvence gereksiniminin birçok insanın ihtiyaç sıralamasında arkalarda yer aldığı ya da hiç bulunmadığı bilinen bir gerçektir. Bu durum bir nebze olsun düzeltilmesi açısından zorunlu sigortaya başvurulmuştur. Doğal Afetler Sigorta Kurumu ve Zorunlu Deprem Sigortasının mali kaynakları esas olarak üç unsurdan oluşur. Bunlar; toplanan primler, reasürans koruması ve hasar durumunda Dünya Bankası’ndan sağlanacak finansman. Bu kaynaklar içinde en önemli kalemi, uluslar arası reasürörlerden sağlanan “reasürans koruması” oluşurmaktadır.

Zorunlu deprem sigortasının amaçları; kapsamdaki bütün konutları, ödenebilir bir prim karşılığında asgari bir sigorta güvencesi altına almak, yurtiçinde risk paylaşımını sağlamak, aynı zamanda deprem hasarlarının neden olacağı mali yükü sigorta yolu ile uluslar arası reasürans ve sermaye piyasalarına dağıtmak, devletin depremlerden kaynaklanan mali yükünü azaltmak, sigorta sistemini sağlıklı yapı üretiminde bir araç olarak kullanmak, deprem hasarlarının karşılanmasında uzun vadeli kaynak birikimini sağlamak, toplumda sigorta bilincinin yerleşmesine katkıda bulunmak olarak sıralanabilir.

Bugün lkemizde, sigortalanabilir risklerin ancak % 10’unun sigortalı olduğu yani mevcut potansiyelin çok küçük bir kısmının kullanılabildiği görülmektedir. DASK içinse bu durum şu an % 20 seviyelerindedir.

Serbest ekonomi düzenini benimsemiş toplumlarda dahi devlet sigortaya büyük ilgi göstermiştir. Devletin sigortaya ilgisi farklı şekillerde olabilir. Devletin kendisi sigortacılık faaliyetlerinde bulunabilir, sigortacılığı özel şirketlere bırakabilir ve kendisi sadece kontrol edebilir ya da bu uygulamaların her ikisini birden yürütebilir. Bu bağlamda DASK uygulamasının dünya örnekleri ile mukayesesi ve devletin bu uygulamada yeri de ele alınacaktır.

Devletin bizzat sigortacılık yapması veya bu konuyu özel teşebbüslere bırakması hususu bir türlü sonuçlanamayan bir konudur. Tabii ki devletin sigortacılık yapması ile elde edilecek teminat daha ucuz olacaktır. Yalnız devlet sigortacılığı uygulamada bir üstünlük elde edememiştir. Zira devlet çalışmasında sürekli bürokrasi görülmektedir ki bu durum masrafları arttırdığı gibi işlerin daha ağır yürümesine de sebep olur. Dünyada görülen en yaygın sistem, devletin ayrı bir denetim teşkilatı kurarak bu hizmeti yürütmesidir. DASK’ın bu noktada klasik uygulamalardan ayrıldığı husus ise işletmesinin ihale ile özel bir şirkete devredilmesidir.

Türkiye’deki toplam üretim gayri Safi Milli Hasıla içindeki payı %1’in biraz üzerinde, kişi başına düşen üretim 30 doları aşmamaktadır. Sigortanın lkemizde gelişememesine neden olarak bugüne kadar pek çok şey söylenmiştir. Bunlar arasında en sık ileri sürülen nedenler; dini inançların sigortacılığı ksteklemesi, cumhuriyet önceki ve hemen sonraki devrelerde

sağlıksız sigortacılığın toplumda yarattığı güvensizlik, sigortanın ülke ve fert ekonomisi için arz ettiği fayda gereklilik konusunda toplumumuzun bütün kesimlerinde görülen eğitimsizlik ve bilgisizlik olarak sıralanabilir.

Bu sebeplerin etkisi küçümsenemez ise de, asıl önemli sebep insanlar sigorta kavramının tam olarak yerleşmemesi ve sigorta ihtiyacının yeterince hissedilmemesidir. Yaşanan son depremler ile bu durum bir nebze olsun ters yönde ivme kazanmıştır. Sigorta, toplum kültür düzeyi ile çok yakından ilişkilidir. Kültür düzeyi yüksek toplumlarda sigortanın çok yaygın olduğu ve ileri gittiği görülmektedir. Özellikle A.B.D. ve Japonya hem depremselliği hem de bu alandaki uygulamaları açısından ülkemize örnek teşkil edebilecektir.

Son yıllarda halkımızda sigorta bilincini uyandırmak için radyo, televizyon ve basında başlatılan sigorta ve özellikle hayat sigortası reklamları etkili olmuştur. Özellikle de 17 Ağustos ve 12 Kasım depremleri sonrasında uğranılan kayıplar nedeni ile zorunlu deprem sigortasının ve diğer sigorta branşlarının önemi daha da artmıştır.

Yaşanan depremler sonrası gündeme gelen zorunlu deprem sigortası ile ilgili ilk çalışmalar yapı denetim kanunu ile birlikte yürütülmüştür. İlk kanun taslağı haksız kazanç sağlayabileceği ve sigortacılık uygulamaları açısından hatalı olduğu yönünde yoğun eleştiri almıştır. Yapı Denetimi Hakkında 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 10 Nisan 2000 tarihinde ve Yapı Denetim Kuruluşları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları 10 Temmuz 2000 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İlk olarak, 16.08.2000 tarihi itibarıyla uygulamanın altı aylık bir süre için ertelendiği duyurulmuştur. 595 sayılı KHK., birinci altı aylık sürenin bitimi olan 16.2.2001 tarihinden itibaren altı ay daha uygulamasının ertelendiğinin duyurulmasının ardından, 26.5.2001 tarih ve 24413 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir. Yerine çıkarılan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun 13 temmuz 2001 de yayınlanmıştır.

İptal edilen kanunda hedeflenmiş olan sistem, yapı denetiminin yetersizliğinin sebep olacağı zararların da sigorta kapsamına almasını hedeflese de güncel uygulamasında yine de bu yönde hayata geçmiş bir sigorta türü yoktur. 2001 yılında yeniden çıkarılarak halen yürürlükte olan kanunda zorunlu mesleki sigorta uygulaması yoktur.

Zorunlu sigortanın sigortacılıkta sağlıklı bir yaklaşım olmadığı düşünülürse de sigortacılığımızın hareketlendirilmesi için bazı branşlar ile zorunlu sigorta yapılması gerektiği görülür. Deprem sigortası bunun en güncel ve geçerli örneğidir.

Zorunlu sigorta yolu ile Hazineye kolay ve ucuz fon temini de mümkündür. Böylece sigortanın genel ekonomiye kaynak sağlama fonksiyonuna da işlerlik kazandırılmış olacaktır.

Ancak, zorunlu sigorta yapılırken limitlerin tatminkar şekilde tespiti şarttır. Aksi halde sistem fonksiyonunu bitirir ve sadece sigorta primini ödemek zorunda olanlara uygulanan mali yük niteliğine dönüşür. Bu konuya detaylı olarak değinilecektir.

Zorunlu deprem sigortası yangın sigortasının bir alt kolu olduğundan bugün Türkiye’de de yangın sigortasının önemi ve buna karşı olan ilgi artmıştır.

Sigortacı ile sigorta ettiren belirleyebilecekleri bir oran çerçevesinde ticari ve sınai işletmeler için müşterek sigorta biçiminde sözleşme yapabilirler. Buna göre sigortalı, sigorta bedelinden kendi üzerinde tutmayı kabul ve taahhüt ettiği bölümü tekrar sigorta ettiremez. Bu uygulama ülkemizin deprem riskini inceleyen yabancı reasürans şirketlerinin getirdiği koşullar ile hayat geçmiştir. Bu nedenle yabancı kaynaklardan ülkemize bakış da ele alınacaktır. Deprem sigortasının geçmiş uygulamaları bu esas üzerine kurulmuştur. Riskin bir kısmı konut sahibi üzerinde kalmıştır. Zorunlu deprem uygulamasında ise bu oran oldukça alt seviyelere düşürülmüştür.

Deprem riskini karşılamak için standart sigortalarda kullanılan fiyatlandırma yöntemlerini kullanmak ve uygulamak zordur. Bunun nedeni, belirli bir bölgede depremin verdiği zararları doğru olarak yansıtan yeterli istatistik verilerin bulunmayışıdır. Ancak günümüzde deprem sigorta primlerinin gerçeğe daha yakın şekilde belirlenmesi mümkün olmaktadır. Belirli bölgelerde meydana gelebilecek hasar olasılıkları bir ölçüye kadar hesaplanabilmektedir.

Şiddet, merkezin derinliği, dalgalanma süresi, sigorta konusunun deprem merkezine uzaklığı ve diğer yöresel özellikler hasarın ölçüsünü belirlemektedir. Matematik formüller şiddetin merkezden uzaklaştıkça nasıl azaldığını hesaplamada kullanılmaktadır. Bu yöntem kullanılarak bölgesel büyüklük şemalarından yöresel şiddet üretebilmektedir. Ayrıca, her bir riskin sigortalanabilmesine imkan verecek farklı hasar oranlarının belirlenebilmesi için bina tiplerinin ve kullanım amaçlarının daha alt kategorilere ayrılması gerekmektedir.

Genel olarak bakıldığında, yangın sigortalarının Türk sigorta sektörü içindeki payı, dünya sigorta sektörü içindeki payına göre oldukça alt seviyelerdedir. Bunun başlıca nedeni olarak Türkiye ekonomisinin ferah seviyede olmamasıdır.

Dünya örneklerinde de gelişmekte olan ülkelerde sigorta sektörünün hizmet sektörü içindeki yeri alt sıralarda yer almaktadır. Ekonominin gelişmemiş olması nedeni ile insanların sigortaya duydukları ihtiyaç oranı çok azdır.

Türkiye’de de durum bundan farksızdır. Sigorta bilinci insanlar arasında yaygınlaşmamıştır. 17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra zorunlu deprem sigortası uygulamasının artması ile özellikle mal sigortalarına verilen önem de artmıştır.

Türk Sigorta genel şartları aslında gelişmiş ülkelerdeki genel şartlara uygun olarak yazılmıştır. Jeolojik ve genel durum nedeni ile bazı ek teminatlar eklenmiştir. Sigortacılık mevzuatı genel olarak, İngiltere'ye uygun olarak hazırlanmıştır. Zamanla sigortaya verilen önemin arttırılmasını sağlamak amacı ile sigortaya ek teminatlar konmuştur.

Yürürlükte olan Yangın Sigortası Genel Şartları hükümlerine göre deprem ve yanardağ püskürmesinin doğrudan veya dolaylı neden olacağı yangın ve infilak sonucu meydana gelenler dahil bütün zararlarla, temeller ve istinat duvarları teminat kapsamındadır. DASK hayata geçtikten sonra yürürlükte olan yangın sigortası şartları işyerleri ve zorunlu deprem sigortası kapsamındaki konutların limiti üstündeki konutlar için aynen yürürlükte kalmıştır.

2. DÜNYADAN DEPREM SİGORTASI UYGULAMALARI VE TÜRKİYE'YE BAKIŞ

2.1 İtalya

İtalya, son 2000 yılda kaydedilen ve 400'den fazlası yıkıcı olan, uzun bir sismik afetler tarihçesine sahiptir. Akdeniz'de Avrasya ve Afrika kıtalarının birbirine yaklaşması geniş alanda tektonik levhalar ve mikro levhaların oluşumu ile sonuçlanmıştır. İtalya'da gözlenen birçok depremin sebebi mikro levhaların sınırları boyunca oluşan göreceli harekettir.

Ülke içinde bölgeden bölgeye sismik hareket oldukça farklılık göstermektedir. Çok aktif olan bölgeler üç ana tektonik özellik ile ilişkilendirilir: İtalya yarımadasının merkezi boyunca Apennine dağları, kuzey – doğu İtalya'daki Alpler ve güney İtalya'daki Calabria – Sicilya bölgesi.

Ulusal Jeofizik ve Volkan Enstitüsü'nün Mart 2004'te çıkarmış olduğu yeni sismik haritada 1984 haritası yeniden düzenlenmiştir. Bulgulara göre hemen hemen ülkenin tamamı deprem tehlikesi altındadır. Ülkenin % 15'i düşük risk altındayken %12'si yüksek risk altındadır. Harita; Apennine dağları bölgesini, Umbria'yı, doğu Sicilya'yı ve doğu Marche bölgesini büyük depremler için yüksek risk bölgeleri olarak sınıflandırmaktadır. Sardinya ve Puglia adası ve İtalya çizmesinin topuğu düşük riskli olarak görülmektedir.

Haritanın sigortacılar tarafından kullanımının yanı sıra bölge otoritelerinin kamu çalışmaları ve yapı planlamaları için kullanılmaktadır [1].

Friuli Venedik Giulia bölgesinin kuzey doğusu tekrar oranı yüksek olan deprem bölgelerinden biridir. Bu bölgede, özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde son on yılda büyük ölçüde endüstri ve ticari gelişmeler olmuştur. Friuli’de 1976’da yaşanan felakete benzer bir olay bugün yaşanırsa, İtalya yangın portföyü bunu karşılayacak yeterlikte değildir.

Deprem kanunu (1974 kanunnamesi, kanun no: 64) depreme dayanıklı yapı tasarımı için, dinamik yükleri içeren, gerekli hesapları açık ve net olarak tanımlamaktadır. Kriterler mevcut yapıların deprem dayanımını geliştirmek için belirtilmiştir. Çalışma bakanlığı 16 Ocak 1996’da sismik bölgelerdeki yapılar için teknik yönetmelik çıkarmıştır. İtalya yapı endüstrisinde bölgelere özgü yolsuzluklar vardır ve Ekim 2000’de Kuzey İtalya’da yaşanan şiddetli selderden sonra görüldüğü gibi her zaman öngörülen yönetmelikler uygulanamaz.

Pazar yaygınlığının az olması nedeniyle geçmişte sigortacılık pazarında deprem kayıpları azdı ve deprem nedeniyle oluşan tüm ekonomik kayıpların %2’den daha azının sigortalı kayıplarını oluşturacağı tahmin edilmiştir. Sadece kötü malzeme ile inşa edilen yapılar geçmişte İtalya’yı etkileyen küçük ve orta büyüklükteki depremlerden etkilenmiştir ve bunlar çoğu durumda deprem kapsamı olmayan risklerdir.

Sigorta amacı ile her bölgede büyük şehirlerle birlikte kullanılan deprem bölgeleri ve Mercalli şiddetine göre tekrarlama süreleri aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2.1: Mercalli şiddetine göre deprem bölgeleri [2]

Bölge 0	Kuzey İtalya	Bolzano, Como Varese, Novarra, Vercelli, Aste, Allessandria, Savona and Genoa
	Güney İtalya	Bari, Brindisi and Taranto
	Sardinia	Tüm ada
	Merkalli şiddeti V	Tekrarlama süresi 0 - 1,000 yıl
Bölge 1	Kuzey İtalya	Aosta, Torino, Cuneo, Milano, Pavia Piacenza, Cremona, Brescia, Mantua, Verona, Parma, Reggio, Modena, Bologna, Terrara, Padua, Vicenza, Trento, Venedik, Treviso and Ravenna
	Orta İtalya	Elba, Roma, Veterbo, Latino, Pescara, Christi
	Güney İtalya	Matera
	Sicilya	Caltanissetta
	Merkalli şiddeti V	Tekrarlama süresi 0 - 1,000 yıl

Bölge 2	Kuzey İtalya	Imperia, Udine, Pordenone, Carrara, Massa, Pistoia, Lucca, Leghorn, Florence
	Orta İtalya	Siena, Arezzo, Pescara, Ancona, Macerata, Urbino, Ascoli, Pigeno, Terrano
	Güney İtalya	Naples, Caserta, Benevento
	Sicilya	Trapani, Palermo, Ragusa
	Merkalli şiddeti V - VI	Tekrarlama süresi 0 - 50 yıl
		50 - 100 yıl
	VII	100 - 200 yıl
	VIII	200 - 500 yıl
	IX	500 - 1,000 yıl

Bölge 3	Kuzey İtalya	Belluno, San Marino
	Orta İtalya	Perugia, L'Agula, Isernia, Campobasso
	Güney İtalya	Potenza, Catanzaro
	Merkalli şiddeti V	Tekrarlama süresi 0 - 50 yıl
	VI	50 - 100 yıl
	VII	100 - 200 yıl
	VIII	200 - 500 yıl
	IX	500 - 1,000 yıl

Bölge 4	Kuzey İtalya	Slovenya sınırında küçük bir alan
	Orta İtalya	Tam olarak Roma'nın doğusundaki alan
	Güney İtalya	Napoli'nin tam olarak doğusu ve İtalya'nın burnu
	Sicilya	Catania, Syracuse.
	Merkalli şiddeti VI	Tekrarlama süresi 0 - 50 yıl
	VII	50 - 100 yıl

	VIII	100 - 200 yıl
	IX	200 - 500 yıl
	X	500 - 1,000 yıl
Bölge 5	Orta İtalya	Tam olarak Roma ve Napoli'nin doğusunda iki küçük alan
	Güney İtalya	Burnun bir parçası - Reggio di Calabria
	Sicilya	Messina
	Lipari adaları	
	Merkalli şiddeti VI	Tekrarlama süresi 0 - 50 years
	VIII	50 - 100 yıl
	IX	100 - 200 yıl
	X	200 - 500 yıl
	XI+	500 - 1,000 yıl
	N.B. Kuzey İtalya	Kuzey yönünde 43° enlemi
	Orta İtalya	41° ve 43° enlemler arasında
	Güney İtalya	Güney yönünde 41° enlemi

İtalya'nın altı aktif volkanı vardır: Stromboli ve Aelion adalarındaki volkan, Vezüv yanardağı, Campi Flegrei ve Ischia adası, Sicilya adasındaki Napoli ve Etna yanardağı. Bunların arasında en aktif olanlar en son 2001'de patlayan Stromboli ve Etna yanardağlarıdır. Bu patlama çevre alanların tahliye edilmesine neden olmuştur. Ekim 2002'de yeniden yanardağ patlaması olmuş ve Piano Provenzana nerdeyse tamamen yıkılmıştır.

2.1.1 Birikim ve OMZ (Olası Maksimum Zarar)

5. bölge en hassas olmak üzere ülke beş bölgeye ayrılmıştır. Ortaya çıkma potansiyeline göre ve birikimlerin kontrolü için bu bölümün sonunda gösterilen CRESTA haritası üzerinde birikimlere ilişkin 9 ana bölge ve 15 alt bölge belirlenmiştir. Dokuz ana bölge aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.2: Dokuz ana bölge [3]

Cenova, Torino	1
----------------	---

Lombardia, Emilia-Romagna	2
Veneto, Trentino - Alto Adige	3
Toscana, Lazio	4
Marche, Umbria, Abruzzo	5
Puglia	6
Campania, Basilicata, Calabria	7
Sicilya	8
Sardegna	9

1998 verilerine dayalı, bölgelere göre, toplam sigortalı değerlerinin tahmini yüzde oranı aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.3: Bölgelere göre toplam sigorta değeri oranı [4]

Bölge	Toplam Sigorta Değeri Oranı (%)
1	14.8
2	20.0
3	13.6
4	12.5
5	11.2
6	4.1
7	12.8
8	7.2
9	3.8
Toplam	100.0

Tüm şirketler için, toplam keşif listesini her altı ayda bir ANIA (İtalya sigortacılar birliği)'ne vermek zorunludur.

Şirketler genelde, açık alanlarda ve afetlerin fazla olmasından dolayı koruma zararının olduğu durumlarda ortalama %25 OMZ kullanılmasını söylemektedirler. 200- 250 yıllık olayların farz edildiği durumların sigortalanması eğilimi vardır.

2.1.2 Teminat Kapsamı

Potansiyel riske rağmen İtalya’da deprem kapsamı çok fazla satın alınmamaktadır. Bu kapsam genellikle sadece ticari ve endüstriyel sigortalılar için önerilmiş ve risklerin %30’nun kapsandığı tahmin edilmiştir. Şirketler özel riskleri takip etmek ve belgelemek için donatılmamıştır ve genellikle bu tür durumlar için kapsam kullanılamamaktadır. Ayrı deprem poliçeleri yapılmamaktadır, kapsam yangın poliçesinin uzantısı olarak ve genellikle sigortanın ilk kayıp toplamından yapılmaktadır. Sigorta; deprem şoku ardından oluşan yangını kapsamakta fakat volkanik patlama, denizaltı depremi, sel felaketi ve ölüm hariç tutulmuştur.

Ülkede bir havuz ya da felaket fonu mevcut değildir ve bu rapor hazırlanırken, hükümet sigortacılık sektörünü doğal felaket planı hazırlığı içine dahil etmeme kararı almıştı. 2004 bütçesinde bunun yerine 50 milyon euro (64 milyon dolar) olarak yer almıştı. Ortalama olarak doğal felaketler yılda 3 trilyon euro (3,8 trilyon dolar) fazla maliyete neden olmaktadır, karşılığının cömert olacağını söylemek güçtür.

2.1.3 Değerlendirme ve Tenzilatlar

Sismik bölgeye ve yapım biçimine bağlı olarak toplam fiyatlarda deprem oranı ‰ 0,05 ile ‰ 5 arasında değişmektedir. Volkanik patlamalar için oranlar, bölgeye bağlı olarak ‰ 0,05 ile ‰ 1,5 arasında değişmektedir.

Tenzilatlar; keşfe, sigorta miktarına ve bölgeye bağlı olarak yerel karşılığı en az 25000 ve 500000 dolar arasında, genellikle %1 ile %10 arasındadır.

Yine sigortaya bağlı olarak %20 ile %50 arasında değişen oranlarda, genellikle emlak ve ticaret kesintilerinin sigorta toplamlarından karşılanan zarar limitleri artarak uygulanmaktadır. Alternatif olarak alt limitler belirlenebilir ancak geçmişe göre tam sigorta değeri daha az kullanılmaktadır.

2.1.4 Kayıpların Tarihçesi

Son 1200 yılda İtalya’da şiddetleri VI ve XII Merkalli şiddeti arasında olan 2000 kadar deprem kaydı yapılmıştır. 1900’den beri en büyük olaylar aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.4: Bölgelere göre hasar durumu [5]

Yıl	Bölge	Ölü sayısı	Hasar (USD mn)
1906	Calabria (MCS X)	557	N/K
1907	Calabria (MCS IX)	167	

1908	Messina (Mag 7.5)	85,926	N/K
1915	Avezzano (Mag 7.5)	32,610	N/K
1930	Irpinia (MCS X)	1,778	N/K
1968	Val Belice (MCS X)	231	320
1976	Friuli (Mag 6.5)	965	2,600
1980	Irpinia/Basilicata (MCS IX-X)	2,914	10,000 [†]
1984	Perugia	few	N/K
1984	Pescasseroli/Alfedona	3	N/K
1989	Potenza/Basilicata	2	N/K
1990	Syracusa	N/K	500

Kalabriya - Sicilya bölgesinde 1908’de meydana gelen ve büyüklüğü 7,5 olan Messina depremi İtalya tarihindeki en şiddetli olaylardan biridir, bu depremde bazı kent merkezlerinin %98’si harap olmuştur.

26 Eylül ve 3 Ekim 1997 tarihleri arasında merkez İtalya’nın Marches ve Umbria bölgelerinde büyüklükleri 5,6 Rihtere kadar ölçülen bir dizi deprem oldu. 11 kişi öldü, 38000 kişi evsiz kaldı ve 13. yy bazilikasını da içeren 90000’den fazla yapı yıkıldı. Ekonomik kayıp, %2 den daha azı sigortalı olan, 4,5 trilyon dolar olarak tahmin edilmiştir.

31 Ekim 2002’de güney İtalya’nın Molis bölgesinde Rihter ölçeğine göre 5,7 büyüklüğünde bir deprem meydana gelmiş ve bazı köylerde ciddi hasarlar olmuştur, San Giuliano köyünde bir ilkokul binası yıkılarak 26’sı kadın ve çocuk olmak üzere 29 kişi ölmüştür. Bu olay 1 Kasım’da benzer büyüklükteki bir şokla devam etmiştir. Bu iki şok ve artçılar geçmişte büyük bir deprem yaşamamış bir alanda meydana gelmiş ve güney ile merkez Apennines sismik kuşağının ana hareketi dahilinde oluşmamıştır. Yüzey fayına ve çatlaklara ilişkin hiçbir kanıt bulunamamıştır, çevre alanda eğimlerde oldukça dayanıksız yüzeysel kaymalar ve toprak kaymaları meydana gelmiştir.

Ekim 2002’nin sonunda başlayıp birkaç ay devam eden Sicilya’daki Etna dağının patlamasından sonra Catania kasabası nüfusunun %80’i doğrudan bu felaketten etkilenmiştir. Bir milyon insanın çoğu, insan sağlığını tehdit eden ve volkanik küllerden dolayı oluşan toksik yağmurlara maruz kalmıştır. Aynı zamanda, deprem hareketi ve lavların etkisinden dolayı 160 000 kişi şiddetli zarar görmüş, doğrudan hasar beklenen güvenli olmayan ve çoğu sigortasız kamu yapılarında 849 milyon euroluk (801 milyon dolar) zarar olmuştur.

2.1.5 Kamu Hizmetleri

Normal ısıtma yöntemi gaz veya elektrik sistemidir ve tüm şehirlerde ve önemli köylerde şiddetli bir şok anında problem teşkil edebilecek kapsamlı bir gaz boru altyapısı vardır. Gaz, su ve elektrik için otomatik açma kapama sistemi yoktur. Ülkede çok sayıda baraj vardır ve toprak kaymaları su seviyesinin çok yükselmesine ve taşmaya neden olabilir.

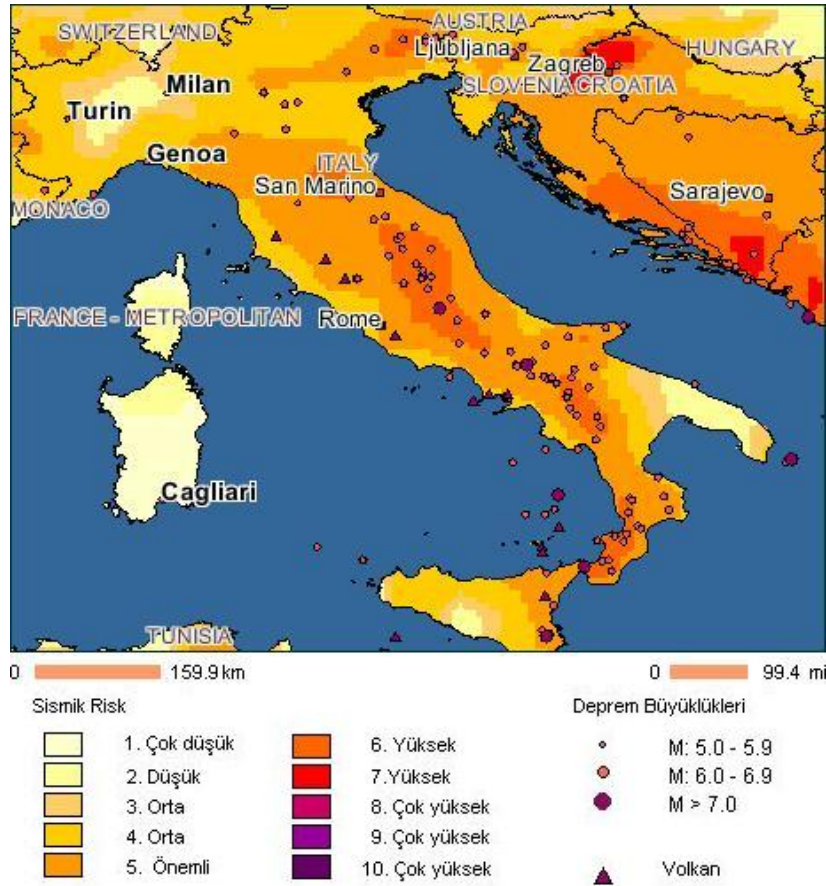
2.1.6 Afet Planlama

İtalya’da doğal afetlerden sorumlu kuruluş, 1992’de bir tüzükle kurulan Ulusal Sivil Savunma Merkezidir. Ulusal Sivil Savunma Merkezinin bir çalışma komitesi olan Sivil Savunma Departmanı acil yardım çağrılarına cevap vermek ve ilgili olan tüm diğer yönetim ve örgütlerin müdahalelerini koordine etmekle sorumludur. Sivil savunmada görev alan diğer ulusal örgütler da aşağıda sıralanmıştır:

- ☐ Yangın mücadele örgütü
- ☐ Silahlı kuvvetler
- ☐ Polis
- ☐ Orman teşkilatı
- ☐ Ulusal teknik servisler
- ☐ Ulusal Jeofizik Enstitüsünü içeren ulusal bilimsel araştırma grupları
- ☐ İtalyan kızıl haçı
- ☐ Ulusal sağlık servisi departmanı
- ☐ Gönüllü örgütler
- ☐ Ulusal dağcılık yardım teşkilatı (CNSA)

Ulusal Jeofizik Enstitüsü bir deprem tesbit ettikten sonra, deprem merkezinin koordinatlarına göre etkilenen alanı ve beklenen hasarı tanımlayabilen bir modelle çalışan ilgili departmanı beklenen hasar raporunu ve risk altındaki bölgenin detaylarını içeren uyarıyı, acil yardım yönetimini organize eden Sivil Savunma kuruluşuna yollar.

Ulusal Jeofizik Enstitüsü; İtalya’daki sismik hareketleri Ulusal Sismik Ağı ile sürekli izleme sistemini çalıştırmaktadır. Ulusal Sismik Ağı telefon hatlarıyla çalışan, Ulusal Jeofizik Enstitüsü veri işleme merkezine bağlı 80 istasyonu kapsamaktadır.

Şekil 2.1: Deprem haritası [33]

2.1.7 Zorunlu Sigortalar

Bazı durumlarda özel alanlarda (kayak liftleri gibi) uygulanmasına rağmen zorunlu yükümlülük sigortası sınıf ve kategori sayısına göre uygulanır. Bazı durumlarda sigorta zorunlu değildir, fakat kişi ya da kuruluşlar sigortasız çalışmaya izinli değildirler. Her durum için uygulanabilecek kural normalde gerekli olan sorumluluk limitini minimumda tutar.

Meslek grubuna bağlı olarak, diğerleri meslek sorumluluğuna odaklanırken bazı kanunlar beden yaralanmasına karşı sigorta gerektirmektedir. Bir sigorta kurumu olan ANIA düzenli olarak, sigorta sorumlulukları hakkındaki kanunlara ilişkin tam bir liste yayınlamaktadır. Başlıca zorunluluk sınıfları aşağıda verilmiştir:

- ☐ Yat ve motor botlar
- ☐ Motorlu taşıtlar
- ☐ Avcılar
- ☐ Nükleer tesisler operatörleri

- ☐ Kırılgan, patlayıcı malzeme nakliyecileri
- ☐ Çeşitli hastane, dişçi ve sağlık çalışmaları
- ☐ Kan bankası ve kan nakil merkezleri
- ☐ Tehlikeli madde depoları, işletmecileri ve dağıtımçıları
- ☐ Hayırsever ve gönüllü örgütleri
- ☐ Sürücü kursu araçları
- ☐ Gemi yakıtı kirliliği
- ☐ Yolcu ve mürettebatı kapsayan havacılık riskleri
- ☐ Sigorta brokerları
- ☐ Kamu çalışmaları sözleşmeleri
- ☐ Seyahat acenteleri
- ☐ Araç tamir servisleri
- ☐ Liftler ve asansörler
- ☐ Spor federasyonları
- ☐ Eğitim kurumları
- ☐ Kış sporları operatörleri
- ☐ Çeşitli aracı kurumları

2.2 ABD

Amerika’da bugün hissedilen depremler iki ayrı deprem olgusunun sonucudur. Bunlar Mezozoik Çağına kadar tarihlenen Kuzey Amerika tabakası üzerinde yer almakta olan Kuzey Amerika kıtasının tamamı ve İzlanda’ya kadar uzanan batı Atlantik Okyanusudur. 100 milyon yıl kadar önce meydana gelen yarıklar, tarih içinde Amerika’daki bazı büyük depremlerin yeri olan Missisipi Vadisi merkezindeki Yeni Madrid Sismik alanı gibi zayıf bölgelerin oluşmasına neden olmuştur.

500 yıl tekrarlı, büyüklüğü 7'den fazla olan depremlerin oluşması ve 1811–12'de geniş bir alanın büyük bir depremde etkilenmesi Yeni Madrid bölgesinin yüksek deprem riski taşıdığını açıkça göstermektedir. Büyüklüğü 6 ve daha fazla olan depremin gelecek 50 yılda olma ihtimali %25 - %40 ve 1811–12'de olan depremin aynı sürede tekrar etme olasılığı da %7- %10 olarak tahmin edilmektedir.

Amerika ve Kanada'nın batı sahil kıyıları Kuzey Amerika tabakası ve Pasifik tabakası arasında sınır teşkil etmektedir. Pasifik tabakası, yatay yönde parçalanarak Kuzey Amerika tabakasına doğru kuzey batı yönünde yavaşça hareket etmektedir. Tabakalar arasında meydana gelen gerilmeler batı Kaliforniya'daki San Andreas fayını da içeren fay sistemlerinin sayısını artırmaktadır.

2.2.1 Sıklık Ve Önem

Amerika Jeolojik Araştırma Ulusal Deprem Bilgi Merkezine göre Amerika'da her yıl meydana gelen 2500–3000 adet depremin büyük çoğunluğu 3.9 ve altındaki büyüklüklerle kaydedilmiştir. Alaska ve Kaliforniya çok sayıda titreşim kaydederken Kuzey Dakota az sayıda titreşim kaydetmektedir. Kaliforniya büyük depremlerden etkilenmiştir.

2.2.2 Birikim ve OMZ

Anonim şirket risk yöneticileri, sigortacılar ve reasürler, deprem gibi aşırı büyük kayıpların büyüklüğünü tahmin etmek için çeşitli felaket modelleri kullanmaktadırlar. Birçok doğal afet modeli, aşağıda kapsamı verilen, aynı verileri kullanmaktadır;

- ☐ Risk detayları – riskin yeri, sıklığı ve yoğunluğu,
- ☐ Hassasiyet detayları – belirtilen şiddetle oluşan hasarın boyutu,
- ☐ Değer dağılımı detayları – nesnelerin konumu ve değerleri,
- ☐ Sigorta detayları – kaybın ne kadarı sigortalanmıştır

Sigorta verilerini coğrafik alanlarda kısımlara ayırmak için Cresta bölgeleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Cresta standardı, sigorta verilerini risk sınıflarına ayırma tavsiyeleri içermektedir.

2.2.3 Teminat Kapsamı

En yaygın konut sahibi poliçesi HO15 ekli HO3 formudur. Bu poliçe, yapılar için deprem gibi maddeleri hariç tutarak, tüm fiziksel kayıp risklerini içermektedir. Deprem kapsamı tercihe bağlı olarak toplama katılabilir.

Deprem sonrası yangın hasarı kapsamı durumdan duruma değişmektedir. Bazı durumlarda sadece deprem poliçesinde yazılmışsa verilmektedir. Diğer durumlarda deprem hasarı hariç tutulmuş olsa da standart kapsamın bir parçasıdır.

Büyük ticaret ya da endüstri kuruluşları sigortalıları, fiziksel malları için en geniş olanakları veren, tüm riskleri içeren sigortalar seçmektedirler. Sigortalıların sigortalama sürecini göstermek ve ödeme modelleri, alacak durumları ve diğer bilgileri özelleştirmeye dayalı maddeler sıkça yayınlanmaktadır. Teminat kapsamı genişlediği ölçüde, risk maddelerinin çoğunluğu ve önem derecesi de artar. Yine de deprem kapsamı tercihe bağlıdır.

Genellikle; standart konut sahibi poliçelerinde yangın sonrası hasar deprem hasarına rağmen yangın kayıpları kapsamındadır. Ayrıca tanımlanacak durumlar hariç tutulabilir.

Konut sigortası yaptıran ev sahiplerinin oranı yüksektir. Sigorta araştırma konseyinin 1998’de yapmış olduğu araştırmaya göre ulusal çapta ev sahiplerinin %96’sı standart konut sigortası poliçesi almıştır. İpotek durumunda (Mortgages) sigorta poliçesi borç vermenin normal bir gereğidir, bunun anlamı eğer toplamda değilse bu bölümde etki derecesi yüksektir.

Buna karşın deprem kapsamı satın alan ailelerin sadece %6’sı ve kiracıların da sadece %29’u kiralama sigortası yaptırmışlardır. Standart ev sahibi poliçesi olarak, birçok sigortacı deprem kapsamı için aynı limitleri sağlamaktadır.

1999’dan beri yeni bir karar onayı ile sigortalılar, toplam değerden daha az olmak üzere deprem ve volkanik patlama bedelini, ortak poliçeye ceza ödemedi, tercihe bağlı olarak satın alabileceklerdir. Yıllık toplam limiti uygulanır. Doğası gereği deprem ve volkanik patlamalar felaket getirdiğinden bütün özellikleri kapsayan sigortalar her durumda sigortacıların ödeme gücünü harap edebilir. Çok düşük miktarlarda ödemeye izin verilmesi önemli ölçüde güven sunan sigortalılar için biraz daha pahalı olmaktadır. Aynı zamanda, sigorta endüstrisinin sigorta miktarını sağlama kapasitesi bu tür olayların olmasıyla tükenecektir.

2.2.4 Değerlendirme ve Tenzilatlar

Sigorta primleri, her durum için ilgili sigorta yetkilisi tarafından kararlaştırılan oranlarla belirlenmektedir. Tüm sigortacılar bu kılavuzları takip etmelerine rağmen bunların

değerlendirilmesinde farklılıklar vardır ve oranlar çeşitli faktörlere bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Bunlar tehlikenin ortaya çıkış derecesini ve yapım türünü kapsamaktadır.

Sigortacılar için minimum tenzilatları artırmak esas eğilim olmasına rağmen genellikle ev sahibi tenzilat oranları en az 250 den 10000 Amerikan dolarına kadardır. Küçük bir şirket poliçesi genellikle 1000 dolar tenzilatlı olabilirken büyük ticari çok tehlike içeren poliçe de 2500 den 10000 dolara kadar tenzilat alabilir (ya da çok büyük riskler için 10000 den 50000 dolara kadar tenzilat olabilir). Bazı riskler milyondan 10 milyon dolara kadar. Değişen miktarlarda çok büyük tenzilatlar da alabilir. Doğru katılaştırma piyasası ile eğilim tüm risk sınıflarında tenzilatların artırılmasıdır. Farklı tenzilatlar genellikle deprem için uygulanmamaktadır.

2.2.5 Kayıpların Tarihçesi

ABD’de kaydedilen 15 büyük deprem aşağıda listelenmiştir.

Tablo 2.5: ABD’de kaydedilen büyük depremler [6]

Yer	Yıl	Büyüklik
Prince William Sound, Alaska	1964	9.2
Andreanof Adası, Alaska	1957	9.1
Rat Adası, Alaska	1965	8.7
Shumagin Adasının doğusu, Alaska	1938	8.2
Yeni Madrid, Missouri	1811	8.1
Yakutat Bay, Alaska	1899	8.0
Andreanof Adası, Alaska	1986	8.0
Yeni Madrid, Missouri	1812	8.0
Cape Yakataga yakınları, Alaska	1899	7.9
Fort Tejon, California	1857	7.9
Ka'u Bölgesi, Island of Hawaii	1868	7.9
Alaska körfezi, Alaska	1987	7.9
Yeni Madrid, Missouri	1812	7.8
Imperial Vadisi, California	1892	7.8
San Francisco, California	1906	7.8

ABD’de meydana gelen depremlerin verdiği hasar en azından 100 milyon dolardır. Aşağıdaki tabloda 1950 den 2001’e kadar olan değerler verilmiştir.

Tablo 2.6: Yıllara göre depremlerin büyüklükler ve kayıplar [7]

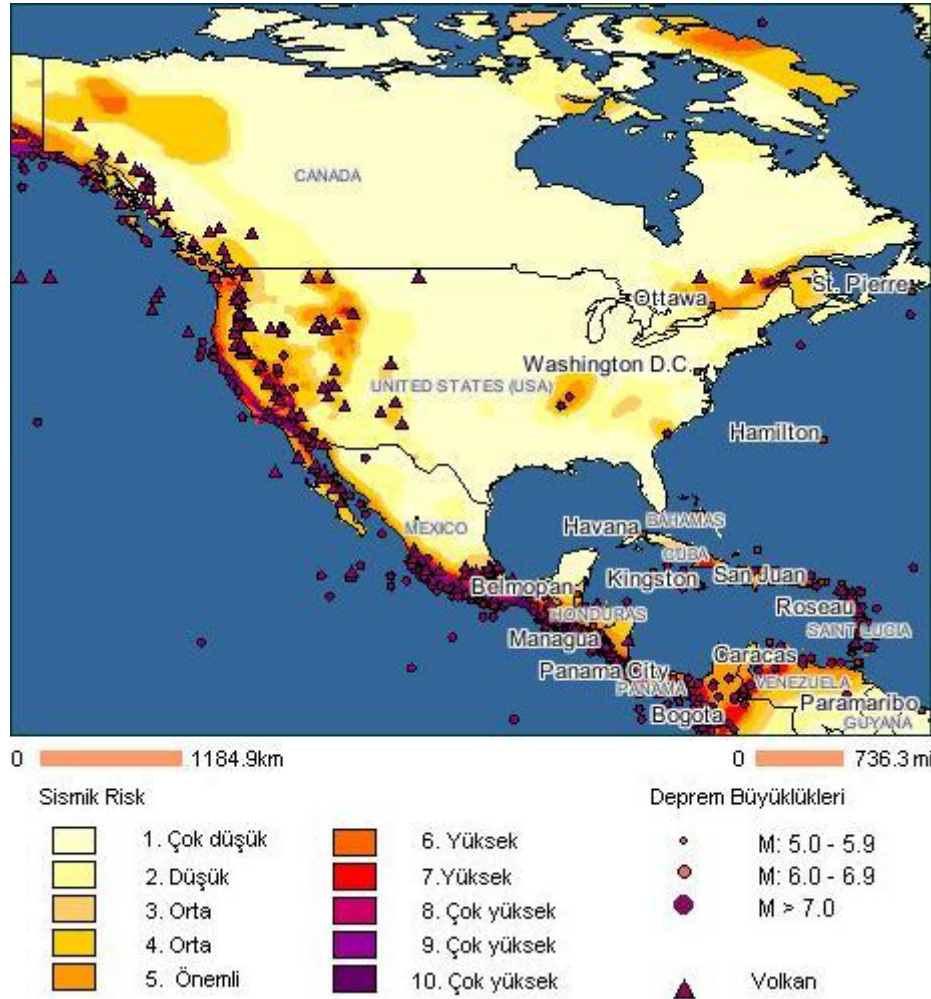
Tarih	Yer	Büyüklük	Ekonomik kayıp (dolar mn)	Ölü sayısı
Mart 1964	Prince William Sound, Alaska	8.4	539	123
Şubat 1971	San Fernando, California	6.6	527	62
Mayıs 1980	Mt St Helen's, Washington	5.2	2,000	31
Ekim 1987	Whittier, California	6.0	358	8
Ekim 1989	Loma Prieta, California	7.1	9,000	62
Nisan 1992	California	7.1	100	Nil
Ocak 1994	Northridge, California	6.8	23,000	60
Şubat 2001	Olympia, Seattle, Tacoma, Washington	6.8	3,000	1

2.2.6 Kamu Hizmetleri

Barajlar, nükleer enerji ve diğer enerji işletmeleri deprem sonrasında hasar alabilir ve aynı zamanda otobanlar, demiryolları, köprüler ve tüneller de hassastırlar. Petrol ve gaz boru hatları da yer hareketi sonucunda kırılma riski taşırlar.

2.2.7 Afet planlama

FEMA’nın sağladığı fonlarla her eyaletin kendi afet planını yapma gerekliliği vardır. Eğer bir acil durum eyalet kurumunun kapasitesini aşarsa, yardım FEMA aracılığı ile başkandan talep edilebilir.

Şekil 2.2: Deprem haritası [8]

2.2.8 Zorunlu Sigortalar

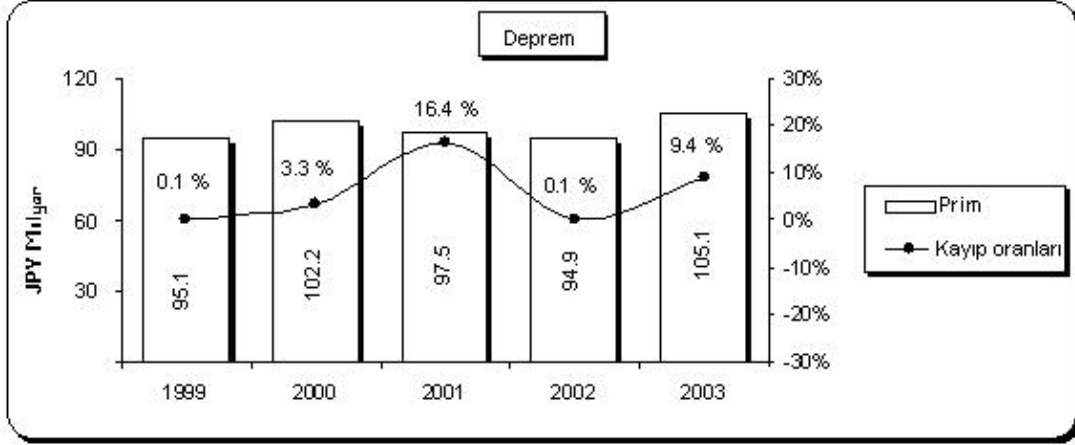
Texas, New Jersey ve Wyoming eyaletleri dışında işverenler işçi tazminat sigortası yapmak zorundadırlar.

Birçok eyalet sürücülerden, ABD’de otomobil sigortası olarak bilinen taşıt sigortası istemektedir. Eğer sigorta bizzat zorunlu değilse, tüm eyaletlerde kaza sonucu meydana gelen hasar için eyalete bağlı olarak belirli minimum değerde yükümlülüğü olan, finansal sorumluluk yasaları vardır. Çoğu eyalet araç sahiplerini, trafiğe çıkmadan önce beden yaralanmaları ve mal hasar yükümlülüğü minimum olan sigorta kapsamı edinerek bu zorunlulukları yerine getirmeyi şart koşar. Farklı zorunluluklar olan birçok eyalette olduğu gibi bu zorunlu bir sigorta değildir; fakat sigortanın zorunlu olmadığı eyaletlerde bile sürücülerin çoğu otomobil yükümlülük sigortası yaptırmaktadırlar. Zorunlulukların alternatifi de bonolar gibi nakit ya da hükümet güvenliğini kullanmaktır.

Bazı eyaletler; doktorlar, hastaneler ve sağlık kuruluşları için uygulama ruhsatı gerekliliği şartı koyarak medikal yolsuzluklara karşı zorunlu sigorta yaptırmaktadırlar.

2.3 Japonya

Konut deprem sigortası için 31 Mart 2004'te sona eren brüt primlerin ve zarar oranları aşağıda verilmiştir. Ticari deprem sigortaları için istatistik bilgiler mevcut değildir.

Şekil 2.3: Ticari deprem sigortalarına ilişkin istatistik bilgiler [9]

2001 Geiyo depreminin neden olduğu 139,15 milyon dolarlık kayıp (16,9 milyar Japon yeni (JPY)) hasar oranlarının artışına neden olmuştur. 2003'teki hasar oranı artışı, toplamda 82,22 milyon dolarlık (9,53 milyar Japon yeni) zarara uğratan üç deprem sonrasında olmuştur.

1 Ekim 2001'de yürürlüğe giren tarife oranları değişikliği ile 2001 ve 2002'deki prim kazançlarında azalma olmuştur.

Japonya “yangın çemberi” adı verilen ve bel kemiği yaygın bir şekilde Pasifik'i kuşatan şiddetli levha hareketi olan sistemi kullanır. Japonya'nın depreme, volkanik hareketlere ve tsunamiye genel bakışı; Japon Vadisini Avrasya levhasına birleştiren Pasifik Levhasının batı yönündeki hareketine dayanır. Aynı zamanda Filipin levhası da kuzeydoğuya hareket etmekte ve Sagami ile Nankai yatakları da tüketilmektedir. Son yatakların bağlantısı Tokyo koyunun hemen dışında oluşmaktadır ve bir sonraki yıkıcı Japonya depreminin mevkisi olarak tahmin edilmektedir.

Tüm Japonya'nın deprem açısından hassas olmasına rağmen sismik aktivite özellikle doğu kıyı kesiminde yoğunlaşmıştır. Özellikle Kyushu'nun kuzeyi, Tokai geçidi (Tokai Gap), Kanto bölgesi ve Hokkaido. Japonya tarihinde en büyük deprem kaydı 8,4 büyüklüğündedir. Büyüklüğü 7,9 olan 1923 Kanto depremi Tokyo'nun büyük bölümünü yıkmıştır. Tokyo da

dahil olmak üzere birçok büyük Japon kenti, alüvyon zeminde olduğundan ve ıslah edilen deniz topraklarında kurulduğundan depreme karşı hassastır. Büyük Kanto depremi gibi bir depremin Tokyo’da meydana gelmesi için tekrar süresi 200 yıl civarında düşünülmektedir. Böyle bir depremin ardından 13000 ölüm, 800000 yapının yıkılması ve 40000 milyon Japon yeni (336.13 milyon Amerikan doları) hasarın oluşacağı tahmin edilmektedir.

Deprem sarsıntısının yanı sıra tüm doğu kıyı boyu tsunami zararına karşı da hassastır. Japonya, aynı zamanda 90 civarında aktif volkanı ile dünyanın önemli aktif volkanik bölgelerindendir.

Japonya 1924’ten beri deprem yönetmeliğine sahiptir. 1950, 1970, 1980, 1995, 1998 ve 1999’da yönetmelik değişiklikleri yapılmıştır. Tasarım standartlarının geliştirilmesi konusunda 1970 ve 1980 değişiklikleri çok önemlidir. Güncel sismik şartlar; Japonya Deprem Mühendisliği Standartları’nda (1980) ve Yapı Bakanlığı Yapı Uygulama Esasları Şartnamesi’nde (1981) belirtilmiştir. Depreme göre ve yangın dayanımına göre derecelendirilmiş evler için geliştirilen yeni sistem Konut Kalite Sigorta Şartnamesi altında 3 Ekim 2000’de sunulmuştur.

2.3.1 Birikim ve OMZ

Tüm kuruluşlar OMZ’lerini, tekrar süresi 200 yıl olarak düşünülen büyük Kanto depremine göre belirlemektedirler. Guy Carpenter’ın 2004’teki hesaplarına göre hesaplanmaktadır oysa endüstri yapıları için tekrar süresi 334 yıl olan depremler ve 413 yıl tekrar süreli yangın giderleri sigortası için elde edilen felaket limitleri tüketilmiş olacaktır.

Birikimler genellikle valilik tarafından izlenmektedir. Japonya 12 deprem bölgesine ayrılmıştır ve birikimler en korunmasız bölgelerde kaçınılmaz olarak yüksektir. Bu bölgeler:

5. Bölge: Chiba, Tokyo ve Kanagawa valilikleri

6. Bölge: Shizuoka, Yamanashi, Nagano, Aichi, Mie ve Gifu valilikleri.

RMS ve EQE gibi endüstri – standart modellerinin sadece 2002’den itibaren tüm kuruluşlar tarafından kullanılmasına rağmen fiyat serbestliğinden dolayı bilgisayar ile modellemenin kullanımı hızlı bir şekilde artmıştır. Son model, 2005 yılının son baharında çıkan ve zemin hareketinin farklı durumlarında yapıların hassasiyetini değerlendirmek için spektral tepki modelini (spectral response modeling) içeren RMS 5.1 dir.

1 Temmuz 1998’de deprem kapsamının resmi kısıtları kaldırıldığından ticari deprem sigortalarında önemli bir yayılma vardır: bir değerlendirmeye göre, toplam deprem limitleri Japonya kolektif mal varlığının % 5’inden azdır.

Her ne kadar bunlar daha çok Tokyo Elektrik Gücü Anonim Şirketi, Nissan Motors ve Elektrik Geliştirme Anonim Şirketi gibi büyük anonim şirketleri için sınırlı sayıda program yapmaya odaklı olsa da 1999 ve 2000 yılında deprem toplamları oldukça artmıştır. 2002 yılında yeniden sigortalama (reinsurance) piyasası sertleştirildiğinde sigortacılar yeni müşterilerine deprem kapsamını satmamaya başladılar ve deprem toplamlarının sabitlenmesi sağlandı. Doğrudan deprem oranlarında sonradan olan artış yeni işlere daha çok cesaretsizlik olarak etki etmiş ve bazı poliçe sahiplerini sabit bir prim bütçesini korumak için ilk zarar limitlerini düşürmeye itmiştir. Bundan dolayı deprem toplamları 2003'te azalmıştır. Orta büyüklükteki yerel anonim şirketlerinin farkına varılma riskinden dolayı toplamlar şimdi yavaşça yükselmektedir.

Japon sigortacılar çok fazla deprem sigortası satma konusunda ihtiyatlı davranmaktadırlar. Bu biraz da deprem kapsamının eşyadan ziyade servis olarak görülmesindendir. Eğer yeniden sigortalama kapasitesi zayıflarsa sigortacılar geri çekilmekten rahatsız olacaklardır. Sigortacılar, yüksek riskli sınıflara büyük meblağlı ekler yapma konusunda da isteksizdirler. Bundan dolayı şirketler 5. ve 6. bölgelerde ek deprem kapsamı satmaktan kaçınmaktadırlar, sadece iyi bir risk dengesine ulaşmak için düşük riskli bölgelerde portfolyolarını genişletmeye çalışırlar. Bazı sigortacılar bugünlerde satış hilesi yaparak, düşük deprem kapsamı limiti kullanarak daha çok yangın işlerini kapmaya çalışırlar.

Büyüklüklerine bağlı olarak yabancı şubeler yerli şirketlerden daha büyük birikimlere sahiptirler. Bunun nedeni, bu şubelerin müşterilerinin büyük bölümünün tüm mülkleri için uygun deprem kapsamında ısrar eden gerçek emlak yatırımcıları olmalarıdır. Kontrat sahibi Japon müşteriler daha ziyade fiyattan dolayı sigortayı reddetmeye meyillidirler. Japon bankaları yabancı rakiplerini sevmezler, borçlanma durumu için deprem kapsamında ısrar etmezler.

Konut sahibi deprem sigortalarının büyük bir kısmı, otomatik olarak depremi de içeren yapı sermayesi kooperatifleri tarafından sağlanır. Geleneksel sigorta şirketlerinin kontratlarında deprem kapsamı, 2004'te poliçe sahiplerinin %34,7'sinde ödenen opsiyonel bir tehlike olarak yer almaktadır. Deprem genişlemesi 2004'te konut sahiplerinin %17,2 seviyesine yayılmasına kadar 1995 Kobe depreminden beri her yıl artmaktadır. Garip bir şekilde değil, Aichi'de en yüksek (%26,3) ve Saga'da en düşük (%5,4) olarak yayılma, riskin idrakı ile değişmektedir.

2.3.2 Teminat Kapsamı

Konut ve endüstri/ticaret sigortalarının deprem kapsamları için farklı sistemler vardır.

Endüstri/ticaret deprem sigortası, standart yangın poliçesinin bir destek uzantısı olarak sağlanmaktadır. Bu uzantının kapsamı,

- (1) deprem şoku ve ardından oluşan yangın,
- (2) patlayan borular ve depremten dolayı oluşan patlama,
- (3) sel ve depremten kaynaklanan gelgit dalgaları ve
- (4) volkanik patlamalardır.

Bazı poliçe sahiplerinin tüm değerlerin kapsanmasında ısrar etmesine rağmen zarar maliyetinden dolayı birçok deprem kapsamı ilk kayba dayalı olarak yazılmıştır. Olaylardan bilinen kanıtlara göre ilk kayıp limitleri nadiren sigorta toplamının %30'unu geçmektedir. Yabancı emlak yatırımcıları için RMS gibi uzman risk danışmanlarından OMZ komisyonu almak ve teklif edilen OMZ'den kendi ilk kayıp limitlerini almak son derece yaygındır. Yüksek kalite için, Tokyo'da 1981 sonrası ofis yapısı için tipik OMZ, sigorta toplamının sadece %7,5 - %15'i kadardır.

Şirketler tarafından sağlanan aile deprem sigortası, hükümet destekli planı ortaya koyan, 1966 Deprem Sigortasına İlişkin Kanuna göre düzenlenmektedir. Kapsam gönüllülük esasına dayanır, ancak temel aile sigortası poliçesi ile birleşiktir. Ayrı deprem poliçesi; deprem şoku ve yangın, volkanik patlama ve deprem sonrası gelgit dalgalarını içeren aile sigortası poliçe sahiplerince çıkarılmaktadır.

Planın son revizyon tarihi olan 1 ocak 1996'dan sonra yapılar için maksimum sigorta limitleri 50 milyon Japon Yeni (420,168 dolar) ve içindekiler için 10 milyon Japon Yeni (84,034 dolar) olmuştur. Bu parasal limitler dahilinde poliçe, sigortalı toplamın yada mülkün değerinin daha düşük olanını ödemektedir.

Tablo 2.7: Hasarlar ve ödenebilir yüzde [10]

Hasarın büyüklüğü	Ödenebilir yüzde
Yapılar	
Sigorta toplamının % 50'ni aşan hasarlar ya da döşeme alanının % 70'i	100
Sigorta toplamının % 20 ve % 50'si arasındaki hasarlar ya da döşeme alanının % 20 - % 70'i	50
Sigorta toplamının % 3 ve % 20'si arasındaki hasarlar	5
İçindekiler	
Sigorta toplamında % 80'i aşan hasarlar	100
Sigorta toplamında % 30 ile % 80'ni aşan hasarlar	50
Sigorta toplamında % 10 ile % 30'ni aşan hasarlar	5

Zenkyoren gibi ortaklı sigorta şirketleri Deprem Sigortasına İlişkin Kanunun dışında tutulmaktadır. Hokkaido’da, Zenkyoren konut poliçeleri otomatik olarak sigortalı olan toplamın % 100 limitli deprem kapsamını içermektedirler; fakat diğer Japon adalarında sigortalı olan toplamın % 50’ni içermektedirler. Zenrosai poliçeleri depremi opsiyonel bir tehlike olarak teklif etmektedirler. Ortaklı poliçeler genellikle “çoklu adım” üzerine hasar oranının fonksiyonu olarak yoğunlaşan şekilde yazılırlar.

Tüm konut poliçeleri ve depo, ambar riskleri hariç ticari yangın poliçeleri masrafları, ek bir prim olmadan deprem yangın sigortası içine otomatik olarak eklenmektedir. Mülkün % 50 ya da daha fazlası deprem sonrası yangın ya da volkanik patlama ile yıkılmışsa Deprem Yangın Masrafları Sigortası sigortalı toplama % 5 daha ek ödeme yapmaktadır. Deprem Yangın Masrafları Sigortası maksimum tazminatı konut sahipleri ve endüstriyel riskler için 3 milyon Japon Yeni (25 210 dolar) ve ticari riskler için 20 milyon Japon Yeni (168 067 dolar) ile sınırlıdır.

2.3.3 Deprem Havuzu

Sigorta şirketleri tarafından sigorta edilen konutların deprem riskleri sadece Japonya Deprem Reasürans Şirketi tarafından reasürans edilmekte ve Japon hükümeti ile paylaşılmaktadır.

Mevcut düzenlemelerle tüm konut sahiplerinin deprem işlerinin % 100’ü Japonya Deprem Reasürans Şirketi tarafından reasürans edilmektedir ve Toa Resürans ile portfolyonun belirli bir oranı doğrudan piyasaya iade edilir. Portfölyo bakiyesi, hükümet ve Japonya Deprem Reasürans Şirketi arasında imzalanan sözleşme ile Deprem Sigortasına İlişkin Kanun altında garanti edilir. Tüm sigortacılar ve hükümet tarafından ödenebilen toplam tazminat limiti her yıl bir kez olmak üzere büyük Kanto OMZ’lerine dayalı olarak hesaplanmaktadır. 1 nisan 2005’te uygulamaya geçen son revizyona göre, tazminat limitleri 4500 milyardan 5000 milyar Japon Yenine çıkarılmıştır (37,82 milyar – 42,02 milyar dolar).

1 Nisan 2005’te, herhangi bir olaya karşı özel sigorta sektöründe maksimum borç 747, 33 milyon Japon Yeninden 877,81 milyon Japon Yenine (6,28 milyar – 7,38 milyar dolar) çıkarılmıştı. Bu maliyetler aşağıdaki gibi paylaştırılmıştır.

Tablo 2.8: Sigorta maliyetleri [11]

75 milyon JPY’ne kadar (630,25milyon dolar)	%100 Özel sigortalı
75 milyon JPY - 1311,8 milyar JPY (630.25milyon- 11,02 milyar dolar)	% 50 Özel sigortalı / % 50 Hükümet
1311,8 milyon JPY - 5000 milyar JPY (11,02 milyon- 42,02 milyar dolar)	% 5 Özel sigortalı / % 95 Hükümet

Sigortacıların, konut deprem sigortasının taahhütlerini saklaması ve ek reasürans önlemleri satın almaması gerekmektedir. Plan kar amacı olmayan temel üzerinde işlemektedir.

Ortaklı sigorta şirketleri Japonya Deprem Reasürans Şirketi planının dışında tutulmakta ve uluslar arası piyasaya dayalı kayıp ilaveleri üzerinden kendi konut deprem reasüranslarını satın almaktadırlar.

2.3.4 Değerlendirme ve Tenzilatlar

Japonya 12 deprem bölgesine ayrılmıştır. Genellikle oranlar bölgesel hasarla ilişkili olmasına rağmen müşterinin büyüklüğü ve ticari önemine göre ve de primlerin ilk kurulduğu oran döngüsündeki yerine göre çok değişkenlik gösteren fiyatlardadır.

Çoğu ticari deprem sigortası 1990'ların sonlarında rahat piyasa koşullarında yazılmış olduğundan, yüklenici standartları Yeni Zelanda gibi ülkelere göre daha yumuşaktır. Deprem tarifeleri sadece bölge ve yapı koşullarına dayanmakta ve binanın yaşı ile yerel zemin koşulları çok az dikkate alınmaktadır. Bugün mikro bölgeleme için daha çok özen gösterilmesine rağmen çok az şirket her yapının yapısal özelliklerine göre ayrıntılı risk tarifi uygulamaktadır. Hükümet Deprem Araştırma Komitesinin ulusal deprem hasar haritalarını 2005'te serbest bırakmasının ardından bu uygulama belki de daha yaygın hale gelecektir. Bu haritalar; Tokyo, Osaka ve Nagoya bölgeleri için 100m hassasiyetli ve tüm Japonya için 1 km x 1 km çözünürlüklü zemin verilerini içermektedir.

Deprem sigortası 1998 ve 2001 arasında ciddi olarak düşük fiyatlı olmuştur. Bu durumun doğmasının sebebi; deprem sigortası kapsamının düzenleyici sınırlarının, sakin piyasa koşulları sonunda 1 Temmuz 1998'de yapılmasıdır. Sigortacılar ve "azaltılmış tazminat"tan ilk kaybın temelindeki değişiklik arasındaki yarış üç yıl içinde faydalı oranların % 50'ye kadar düşmesinde etkili olmuştur. Toplam limit yaygınlığının artışı, geleneksel deprem bölgeleri tarifesinin uygulanmasını zorlaştıran çok bölgeli poliçelerle problem daha da şiddetlenmiştir.

Reasürans bedelleri 2001'de yükselmeye başlamış fakat bu sadece seçici ve gelişime açık poliçe sahiplerini 2002 ve 2003'te etkilemiştir. Fiyatların ortalama artışı %10 - %20 civarındadır ve ülkedeki diğer bölgelere göre 5. ve 6. bölgelerde çok yüksektir. Reasürans krizinin geçmesinin ardından bugünlerde fiyatlar stabilize olmuş ve gelecekte artışlar gözükmemektedir.

1998 – 2001 sakin piyasa koşulları tenzilatlarında da çok düşük bir etki yapmıştır. Bazı şirketler sigorta toplamında %1, %3 ya da %5 indirimde ısrar etmiş olsalar da diğerleri poliçelerde hiç tenzilat yapmamışlardır.

Konut deprem sigortası, Japonya Non – Life Sigorta Fiyat Örgütü tarafından belirlenen tüm fiyat tarifelerine uymak zorundadır (NLIRO).

Konut deprem fiyatları 1 Ekim 2001’de azaltılmıştır, çünkü kısmen Japonya’da az araştırılan bölgelerdeki yaygın deprem sigortacılığı risk düzeyinin ortalamasını azaltmış ve kısmen de depreme dayanıklı yapı tasarımı uygulama oranı artmıştır. Ahşap evlerin ortalama %21 oranında ve diğer yapıların ortalama %6 düşürmesine rağmen fiyat düşüşü düzeyinin ortalaması %16’dır.

Yeni fiyat sisteminin özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

Japonya fiyatların düzenlenmesi için dört bölgeye ayrılmıştır. Tüm yapılara uygulanan temel fiyatlar ve içerikleri şöyledir.

Tablo 2.9: Bölgelere göre fiyat oranları [12]

Bölge	Ahşap yapı (%)	Ahşap olmayan yapı (%)
1	1.20	0.50
2	1.65	0.70
3	2.35	1.35
4	3.55	1.75

Yapının yaşı ve deprem dayanımına göre indirim uygulanmaktadır. Yapı Standartları Kanununda 1981’de yapılan revizyondan sonra yapılan yapıların tümüne standart olarak % 10 yaş indirimi yapılmaktadır. Deprem dayanım indirimi; denetlenmiş ve Konut Performansı Bildiri Sistemi tarafından sertifikalanmış olan yapılara uygulanabilmektedir. İndirim oranları %10, %20 veya %30 olabilmektedir.

Deprem kapsamı uzun vadeli poliçelerde 5 yıla kadar sürelerle yazılabilmektedir. Yıllık prim; iki yıllık poliçe için 1,90, üç yıllık poliçe için 2,75, dört yıllık poliçe için 3,60 ve beş yıllık poliçe için 4,45 katsayıları ile çarpılmaktadır. Burada herhangi bir indirim yoktur.

Ortaklı sigorta kurumları NLIRO’ya ait değildir ve böylece bağımsız olarak kendi deprem oranlarını hesaplamaktadırlar. Deprem ortaklı yapı gelir poliçesinin bir parçası olduğundan tehlike ayrıca fiyatlandırılmamaktadır. Depremi de kapsayan ortaklı yapı gelir poliçesi paket primi fiyatı NLIRO tarafından verilen, yangın ve deprem fiyatlarını birleştiren poliçeden çok az daha düşüktür.

Birçok ortaklı deprem poliçesi 1 milyon JPY (8403 dolar) imtiyazına sahiptir.

2.3.5 Kayıpların Tarihçesi

Geçen yüzyılın başından beri büyük deprem ve volkanik patlamalara ilişkin kayıtlar aşağıdaki tabloda verilmiştir. Hasarlar elde edilen bilgilere bağlı olarak verilmiştir. Toplam ekonomik kayıp (TEL), toplam konut sahibi kayıpları (THL) ya da Japonya Deprem Reasürans Şirketi (JER).

Tablo 2.10: Yaşanan depremlerin yıllara göre büyüklüğü ve hasar durumu [13]

Yıl	Yerleşim/isim	Büyüklük	Ölü sayısı	Hasar (dolar mn)
1923	Great Kanto, Tokyo	7.9	99,331	2,800 (TEL)
1927	Kyoto	7.3	2,925	N/K
1930	North Izu	7.3	272	N/K
1933	Sanriku-oki (tsunami)	8.1	3,008	N/K
1943	Tottori	7.2	1,005	N/K
1944	Higash-Nankai	7.9	871	N/K
1945	Mikawa	6.8	1,181	N/K
1946	Nankai	8.0	1,330	N/K
1948	Fukui	7.1	3,769	N/K
1952	Tokachi-oki	8.2	33	N/K
1960	Tsunami from Chile	8.5	142	N/K
1962	Miyagiken Hokubu	6.5	3	N/K
1964	Niigata	7.5	26	800 (TEL)
1968	Tokachi-oki	7.9	52	N/K
1974	Izuhanto-oki	6.9	30	N/K
1978	Izuoshima Kinkai	7.0	25	N/K
1978	Miyagiken-oki	7.4	28	N/K
1983	Sea of Japan	7.7	104	960 (TEL)
1983	Miyakejima volcanic eruption	-	0	N/K
1984	Naganoken Seibu	6.8	29	N/K
1987	Chibaken Toho-oki	6.7	2	N/K
1991	Mt. Unzen volcanic eruption	-	44	N/K

1993	Kushiro-oki	7.8	2	180 (JER)
1993	Hokkaido Nansei-oki	7.8	230	350 (JER)
1994	Hokkaido Toho-oki	8.1	0	12 (JER)
1994	Sanriku Haruka-oki	7.5	3	170 (JER)
1995	Great Hanshin-Awaji (Kobe)	7.2	6,427	100,000 (TEL)
2000	Western Tottori	7.3	0	100 (THL)
2001	Geiyo	6.7	2	263 (THL)
2003	Mijagiken-oki	7.1	0	16 (JER)
2003	Miyagiken Hokubu	6.4	0	18 (JER)
2003	Tokachi-oki	8.0	2	48 (JER)
2004	Chuetsu, Niigata Province	6.9	39	128 (JER)
2005	Mijagiken-oki	6.0	0	10 (JER)
2005	Fukuokaken Seiho-oki	7.0	1	146 (JER)

Aşağıdaki tablo, son olaylara göre sigortalanmış konutların kayıplarını Zenkyoren ve sigorta şirketleri arasında bölünmüş olarak göstermektedir.

Tablo 2.11: Sigorta kayıpları [14]

Olay	Sigorta şirketi kaybı (JPY mn)	Zenkyoren kaybı (JPY mn)	Toplam sigorta kaybı (dolar mn)
Kobe	78,347	118,887	2,097
Geiyo	16,907	15,033	263
Western Tottori	2,866	7,942	100

Sanyo Elektrik Şirketi 2004 mali yılı için, Niigata depreminin ardından sigortalanmamış bilgisayar çip fabrikasında net olarak 171,5 milyar JPY (1,59 milyar dolar) kaybı olduğunu belirtmiştir. Bu hemen hükümet tarafından soruşturulmuştur.

2.3.6 Kobe Depremi

1923'ten beri en kötü depremler Büyük Hanshin-Awaji ya da Kobe depremleridir. Japon ölçeğine göre ölçülen büyüklük 7.2 ve merkezüssü Awajishima adasının güney burnu ile anakara arasında, yaklaşık olarak Kobe merkezinin 20 km güneyinde, Osaka koyu olarak tespit edildi. Deprem 20 sn sürmüş ve 700 artçı şok yaşanmıştır. Kobe'nin 60 km çapı etrafındaki 100302 adet konut hasar görmüş, köprüler, viyadükler ve liman yıkılmış ve 150

yangın çıkmıştır. Kaydedilen zemin hızı episantrdan 25 km mesafede en yüksek 55 cm/s ve 40 – 50 km mesafede 35 cm/s ile 25cm/s arasında ölçülmüştür. Kobe civarında çelik, motor ve tekstil fabrikasında hasarlar olmuştur. Mitsubishi Elektrik, Daihatsu Motor, Mitsubishi Motor, Kobe Çelik ve Hakutsuru üretim tesislerinde çalışmalar durmak zorunda kalmıştır. 6427 kişi ölmüştür. Toplam hasar 100 milyar dolar olarak tespit edilmesine rağmen, sigortalı malzeme zararı 2,4 milyar dolardan fazla olmamıştır.

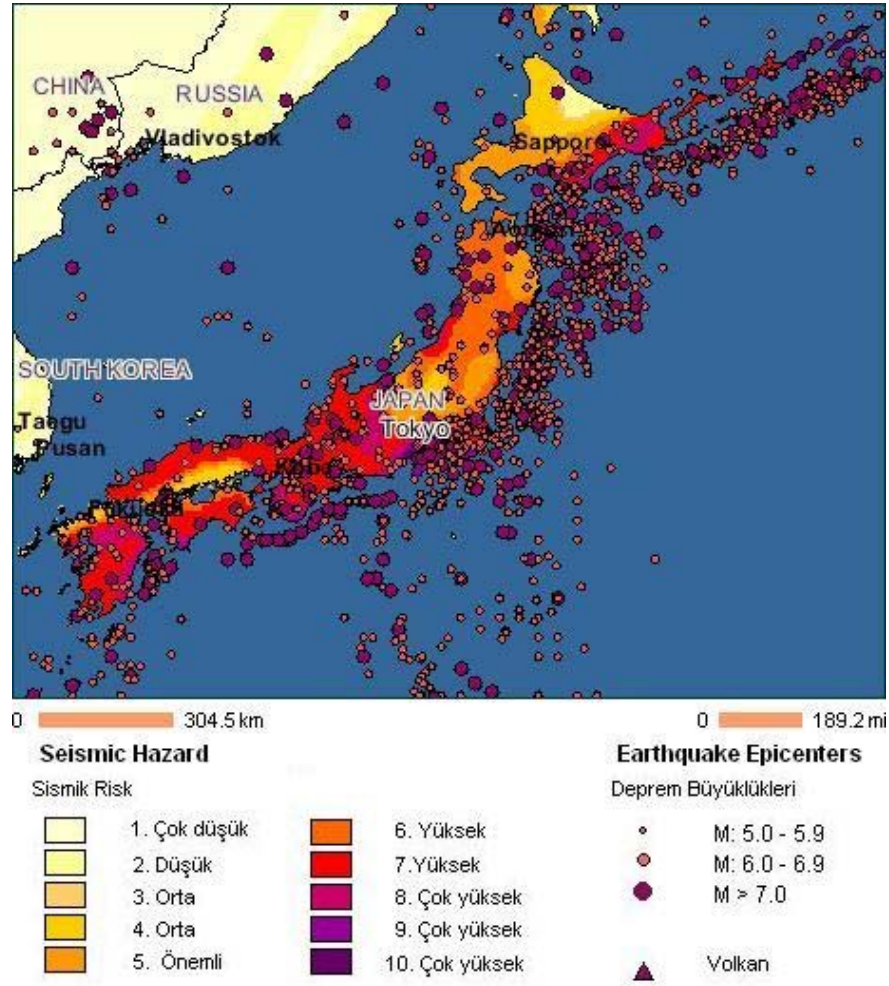
2.3.7 Kamu Hizmetleri

Doğal gaz boru hattı konut ve endüstri alanlarında kullanılmaktadır ve çoğu ana boru otomatik kapama sistemine sahip olmasına rağmen kırık borular Kobe’de büyük yangınlara sebep olmuştur. Konut yapımında ahşap kullanılması deprem sonrası yangın tehdidini şiddetlendirmiştir.

Tokyo, elektronik araştırma donanımına sahip erken uyarı sistemini Sagami Burnunda okyanus üzerinde kurmuştur. Bu sistem; tüm trafik işaretlerini kırmızıya dönüştürür, karbondioksidi petrol tanklarına aktarır, ana gaz borularını kapatır ve diğer acil yardım işlemlerini başlatır. Bu mekanizma 10 sn de uyaracak şekilde tasarlanmıştır.

2.3.8 Afet Planlama

Normal vatandaşlar ve acil yardım servisleri için özel eğitim içeren yüksek dereceli deprem hazırlıkları mevcuttur. Pratikte Japon acil yardım servisi özel olmayan kayıtlara sahiptir.

Şekil 2.4: Bölgelere göre deprem haritası [15]

2.3.9 Zorunlu Sigortalar

Sigorta aşağıdaki durumlarda zorunludur:

- ☐ Zorunlu otomobil taahhüdü
- ☐ Deniz kirliliği taahhüdü
- ☐ Nükleer risk taahhüdü

2.4 Türkiye'nin Depremselliği

Marmara Bölgesi'nde 1999 depreminde de görüldüğü gibi deprem gerçeği çok ciddidir ve bu piyasaya büyük ölçüde felaket riski taşıyan reasürörler sunmaktadır.

Arabistan levhasının Avrasya levhasına karşı yaptığı kuzey yönündeki hareket Anadolu mikro levhasını doğu yönüne sıkıştırmakta ve Kuzey Anadolu fay hattındaki depremlere neden olmaktadır. Afrika levhasının kuzey yönündeki hareketi Anadolu levhasında basınca ve Kıbrıs, Yunanistan (Hellenic) tarafının batmasına neden olmaktadır.

Bu bölümün sonunda yer alan deprem bölgeleri haritasından da anlaşılacağı gibi ülke, orta risk seviyesinden yüksek riske doğru bir alanda yer almakta ve asıl fay hattının doğudan batıya hareket ettiği görülmektedir. Bu haritada toplam beş bölge gösterilmiştir. Fakat yerel kuruluşlar reassürler tarafından talep edilen ve tüm amaçlara uygun Cresta haritasını kullanmaktadırlar. Bu harita, herhangi bir bölgede belirli bir riski kesin olarak yansıtmamaktadır, ciddi bir deprem durumunda birçok farklı bölge de tamamen etkilenebilir.

İstanbul / Kocaeli bölgesinde olacak bir deprem, endüstri ve nüfus yoğunluğundan dolayı feci sonuçlara neden olacaktır. Merkez üssü, İzmit iline yakın olan Ağustos 1999 Marmara depremi, son zamanlarda yaşanan ve modern endüstri bölgesinde etkili olan büyük depremlerdendir. Depremlerin önceden tahmini çalışmalarından elde edilen bilgilerden olan fayın bir kıyısındaki gerilimin komşusuna transferine dayanan deprem tahmini alanındaki gelişmelere göre eksperler, Kuzey Anadolu fayında 1999 İzmit depremi ile sonlanan bir dizi depremin olmasını esas alıp, bu fayda oluşacak bir sonraki büyük depremin İstanbul’u etkileyeceğine ve tamamen felaketle sonuçlanacağına inanmaktadırlar.

Türkiye’nin doğusunda, ortasında ve batısında 13 volkan vardır. Bunlardan en büyüğü son patlaması 1840’ta olan Ağrı Dağıdır. En son volkan püskürmesi de 1855 Tendürek Dağındadır ve diğer çoğunda da 8000 yıldır hareket gözlenmemiştir.

Uzak da olsa tsunami riski de endişe vermektedir. Bu durum Ege ve Marmara kıyılarında probleme neden olabilir. Marmara depremi sırasında büyük dalgalar kıyıdaki birçok yapıyı yok etmiştir. Yerel sigortacılar bu tehlikenin büyük bir sigortacılık problemi oluşturacağına inanmamakta ve bu riski normal deprem sigortası kapsamı içerisinde düşünmektedirler.

İstanbul’u da içeren kuzeyde ve batıda, 50 yıl tekrarlı depremler için beklenen maksimum şiddet VIII ile IX arasındadır. IX şiddetinden büyük depremler Kuzey Anadolu fayı yakınındaki bölgelerde beklenebilir. Ülkenin orta kesimleri, Ankara’nın güneyi daha az risklidir ve 50 yıl tekrarlı depremler için beklenen deprem şiddeti maksimum VI’dır.

Ana sismik bölgeler Batı Anadolu ile Kuzey ve Doğu Anadolu fay sistemleri çevresinde yer almaktadır. Kuzey Anadolu fayı, yaklaşık 150 yıllık sakin aşamaları takip eden periyodik kırılmalarla tanınır. Bu aktif periyotlar, Türkiye’nin güneyindeki Doğu Anadolu fayı periyotları ile benzer aralıklarla birbirini ardında gelmektedir. 1999 büyük Marmara depremi 1939’dan beri, büyüklüğü Richter ölçeğine göre 7’den daha fazla olan yedi deprem

oluşturmuş olan Kuzey Anadolu fayında meydana gelmiştir. 1999 depreminin ardından çok sayıda artçı sarsıntı meydana gelmiş ve 12 Kasım 1999'da Rihter ölçeğine göre 7,2 büyüklüğünde Bolu yakınlarında bir deprem olmuştur.

Türkiye'de 1940'lardan beri deprem yönetmelikleri vardır ve genellikle oluşan bir depremden sonra ve en son 1999 Marmara depreminden sonra olmak üzere bugüne kadar 9 kez yenilenmiştir. Türkiye ve ABD'de yürürlükteki yönetmelikler terminoloji ve detaylı gereklilikler yönünden benzerdir.

Yönetmelik kurallarına geçmişte çok katı bir şekilde uyulmadığı gözlenmiştir, örneğin kumlu zeminler de yapılaşma yapılmaktaydı. Marmara depreminden sonra fabrikaların aynı kumlu zeminde yeniden yapıldığı görülmüştür. Tipik orta yükseklikte apartmanlar geçmiş depremlerde kötü davranış göstermiş ama hala bu tür inşaatlar yapılmakta ve birçok yapıda kötü malzeme kullanılmaktadır, bunun yanı sıra uygun olmayan temel tasarımı, uygun olmayan düzensiz biçimlerde yapılar ve yetersiz yapı denetimi gözlenmiştir. Marmara depreminden sonra basılan Dünya Bankası çalışması yeni deprem yönetmeliğinin tutarlı ve kesin bir biçimde uygulandığını belirtmektedir.

Son yönetmeliğe uygun olarak yapılan yapılar depreme karşı büyük bir güven sunmakta olmasına rağmen sigortacılar 1999 öncesi yapıları yeni yapılardan farklı görmemekte ve aynı poliçe şartlarını uygulamaktadır.

2.4.1 Birikim ve OHZ

Yerel kuruluşlar Cresta bölgelerini esas alan çok detaylı birikim değerlerini korumaktadırlar ve bazı sigortacılar posta koduyla bile izlemektedirler. Milli Reasürans tüm Türkiye için %6 OHZ kullanmakta, fakat 1. ve 3. bölgeleri birleştiren ve 1999 depreminden etkilenen İstanbul'dan Adapazarı'na uzanan kesimler de içeren bölge için %15 oranını uygulamaktadır.

2.4.2 Teminat Kapsamı

Gerekli olursa ayrı bir poliçe düzenlenebilmesine rağmen deprem, yangın sigortası ve volkanik patlama standart poliçe kapsamındadır. Türkiye'de ahşap karkas yapıları olan bölgeler dışında yangın büyük bir risk olarak algılanmamaktadır. En büyük risk endüstriyel yapılardır ki, bunlar betonarme veya yığma kagir ile inşa edilmiştir. Volkanik patlamalar beklenen olaylar değildir.

Standart teminat, ortak sigortanın %20 olarak belirlenmiştir. Bu da poliçenin riskin sadece %80'ni kapsadığını kalan %20'nin de bireysel sigortalandığını ifade etmektedir. Sigortalanmış bedelden %2'lik çıkarılabilir değer her bir kayıp için uygulanmaktadır.

%80/%20 bölümü karşılıklı anlaşmaya göre değiştirilebilir. Hemen hemen tüm yangın poliçeleri depremi de kapsamaktadır. Yukarıda anlatılan limitler, yangın sigortası toplamının %80'i, genellikle yapının temel ve duvarlarını da içermektedir. Çok yaygın olmamasına rağmen bazı ilk kayıp poliçeleri özellikle çok büyük riskler için yayınlanmaktadır. Standart 72 saat klozu artçı şoklara uygulanmaktadır.

Sigortacılar ve reasürörler deprem priminin üçte ikisini birikimlerine eklemek üzere ayrıca deprem fonu hazırlamak zorundadırlar. Son raporlara göre yeni sigorta kanunu 2006'da deprem fonunu kaldırmayı ve onun yerine ticarete özel değişken sınıflara göre eşitleme fonu getirmeyi düşünmektedir.

1999 Marmara depreminden sonra; yangın, patlama ve deprem sonrası toprak kaymasını da içeren deprem sigortası, özel konutlar, apartmanlar için DASK kapsamı zorunlu kılınmıştır. %2 lik çıkarılabilir toplam her bir kayıp için uygulanmaktadır. 2004'ün sonunda iki milyon apartman dairesi sigortalandı, hedeflenen 10 milyondan ve ülkedeki toplam konut sayısından uzak bir rakamdır.

Hükümetin sigortalı olmayan konut sahiplerine deprem sonrası mali yardımda bulunacağına dair açıklamaları DASK'ın yaygınlaşmasını engellemektedir.

2.4.3 Değerlendirme ve Tenzilatlar

Deprem vergisi oranları tarifeyle tespit edilmekte ve düzenli olarak güncellenmektedir. Ticari ve endüstri mülkiyetleri tarifesindeki son değişiklik 1 Kasım 2003 tarihinden geçerli olmak üzere yapılmıştır. Oranlar aşağıda verilmiştir.

En az % 2 lik çıkarılabilir orana dayanan % 20 lik ortak sigorta poliçelerinde, sigortalı yapı toplamı:

Tablo 2.12: Bölgelere göre yapı türü oranı [16]

Yapı türü	1. Bölge Oran ‰	2. Bölge Oran ‰	3. Bölge Oran ‰	4. Bölge Oran ‰	5. Bölge Oran ‰
Çelik, betonarme	2.12	1.46	0.76	0.41	0.29
Yığma yapılar	4.44	3.00	1.53	0.59	0.41
Diğerleri	5.83	3.84	1.95	1.06	0.77

Sivil risklere farklı tarife uygulanmaktadır. 100 milyon dolar fazlalığı olan sigorta toplamı ile oranlar ve durumlar ticari ve endüstriyel risklere serbestçe devredilebilmektedir.

Ortak sigorta poliçesi yüzdesi ve tenzilatı çeşitlilik gösterir; %25 lik poliçe için %6,25; %60 lık poliçe için %50 lik oranlarında indirim yapılmaktadır.

2.4.4 Kayıpların Tarihçesi

Türkiye’de neredeyse her gün deprem kaydedilmektedir ve 2004’ün başından beri 27 ölüm ve 169 yaralanma ile sonuçlanan ve büyüklükleri 4.0–5.7 arasında değişen 10 önemli sarsıntı kaydedilmiştir. Sadece 1-25 Eylül 2005 tarihleri arasında, çoğu 3.0 büyüklüğünde olmak üzere ve az hasarlı 97 adet yer sarsıntısı kaydedilmiştir.

Türkiye’de 1955 ve Eylül 2005 arasında meydana gelen büyük depremler ve sigorta kayıplarının miktarı aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2.13: Türkiye’de yaşanan depremler ve kayıtları [17]

Tarih	Yer	Rihter büyüklüğü	Ölü sayısı	Kayıp (USD mn)
19.08.1966	Varto-Muş	7.1	2,520	35.00
22.07.1967	Adapazarı	7.1	173	0.13
26.07.1967	Kigi-Bingöl	5.9	92	
28.03.1969	Salihli-Manisa	6.5	53	
28.03.1970	Gediz	7.2	1,086	95.00
02.05.1971	Burdur	5.9	57	
22.05.1971	Bingöl	6.8	870	
01.02.1974	İzmir	5.3		0.35
06.09.1975	Lice	6.7	2,868	17.00
19.08.1976	Denizli	5.1		0.05
24.11.1976	Çaldıran-Van	7.5	3,683	25.00
24.11.1976	Diyadin-Ağrı	5.8	131	
16.12.1977	İzmir	5.5		0.11
31.10.1983	Erzurum-Kars	7.1	1,346	
05.05.1986	Malatya-Adıyaman	5.8	9	
13.03.1992	Erzincan	6.8	500	13.44
06.11.1992	İzmir	5.5		0.25
27.06.1998	Adana	6.3	144	8.00

17.08.1999	İzmit (Marmara)	7.4	15,600	900.00
12.11.1999	Düzce (Bolu)	7.2	700	21.50
03.02.2002	Afyon Sultandağı	6.0	44	
01.05.2003	Bingöl	6.4	176	
12/14.03.2005	Bingöl	5.9		

Son üç büyük depremin ayrıntıları aşağıda verilmiştir.

□ Bingöl (2005)

12 Mart 2005'te Bingöl ili Rihter büyüklüğü 5,7 olan bir deprem geçirmiştir. Kayıp yaşanmadı fakat 20 ev tamamen harap oldu. İki gün sonra Türkiye'nin doğusunda Karlıova'da 5,9 büyüklüğünde sarsıntı oldu. Ciddi kayıp rapor edilmemiştir.

□ Bingöl (2003)

Türkiye'nin güney doğusunda yer alan Bingöl'de 1 Mayıs 2003'te saat 03:27' de 6,4 Rihter büyüklüğünde 17 saniye süren bir deprem ölçülmüştür. Deprem merkezi yerin 10 km altında ve Bingöl'ün 10 km kuzeyinde kaydedilmiştir. Nüfusu 60000 olan Bingöl'de 25 bina ve bir köprü yıkılmıştır.

Yaygın malzeme hasarının yanı sıra Çeltiksuyu yatılı ilköğretim okulu yıkılmasıyla 85'i yatılı öğrenci olan 176 kişi hayatını kaybetmiştir.

□ Afyon Sultandağı (2002)

3 Şubat 2002'de, yerel saatle 09:11'de; merkez üssü 5 km derinde ve Isparta'nın 100 km kuzey – kuzeydoğusunda olan, Afyon'un bir kasabasında ve çevresinde hasar oluşturan deprem olmuştur. İlk şok 6,0 Rihter büyüklüğünde ve bunu takip eden günlerde en önemlileri 5,0 ve 5,2 büyüklüğünde olan 600 den fazla artçı sarsıntı kaydedilmiştir.

1000 konut ve işyerinin harap olduğu ve 10000 den fazlasının da belli bir derece etkilendiği tahmin edilmektedir. 44 kişi hayatını kaybetmiş ve 300 den fazla kişi, bazıları ciddi olmak üzere yaralanmıştır.

2.4.5 Kamu Hizmetleri

Önemli şehirlerde ana ısıtma yöntemi doğal gazdır. Türkiye 2000 km petrol ve 700 km doğal gaz boru sistemine sahiptir, bunlardan bazıları en yoğun nüfus merkezlerindedir. Petrol boru

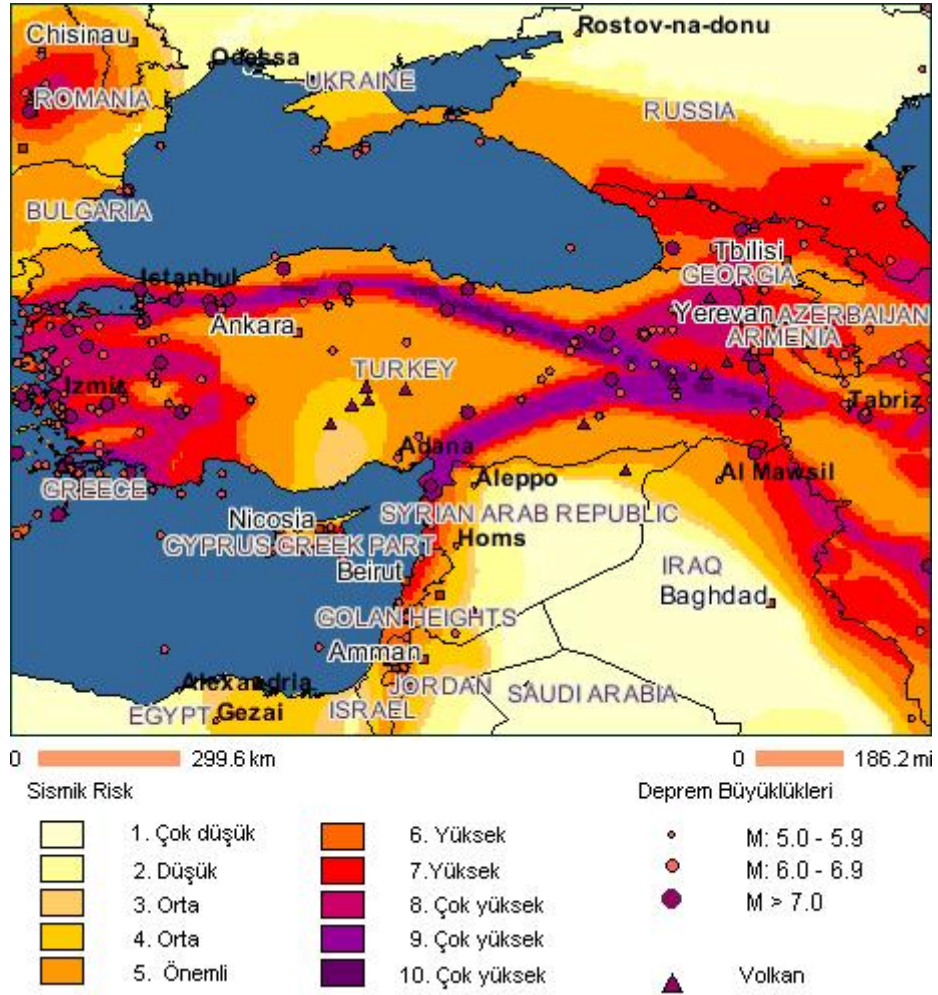
hatlarında otomatik açma kapama sistemi, doğal gaz boru hatlarında ise bireysel olarak bulundukları binalarda açma kapama vanaları vardır. Ankara ve İstanbul'da su şebekelerinde de otomatik açma kapama sistemi olduğu düşünülmektedir. Türkiye'de çok sayıda büyük baraj vardır fakat hiç biri deprem ile hasar görmemiştir.

Marmara depreminden etkilenen alanların büyük bir kısmı ve İzmit körfezi boyunca nerdeyse tüm yerleşimler, İzmit Su Projesinden hizmet görmektedir. İzmit Su Projesi, 60 milyon metreküp rezervi olan ve deprem sırasında 2 m'lik dalgalara maruz kalmış 40m yüksekliğinde toprak baraj ile beslenmektedir. Su davranışı ve ana dağıtım sistemi oldukça iyidir, deprem sadece küçük hasarlarla atlatmıştır.

2.4.6 Afet Planlama

Belki de doğal afetler için ulusal koordinasyon merkezi olmadığından geçmiş depremler hükümetin afetlere karşı yavaş, yetersiz ve kötü organize olduklarını göstermiştir. Yardım ve kurtarma çalışmaları, merkezi hükümet ve dış temsilciler tarafından desteklenen yerel yönetimlerin sorumluluğundadır. Acil bir durumda; bu tür felaketlerle baş etmeye alışkın olan ve acil durum donanımı ile gıda stoku olan, polis kuvvetleri, ordu ve Kızıl Ay yardıma çağırılmaktadır. Afet yönetiminin ana ayakları Afet Kanunu ve Geliştirme Kanunudur. Kanun kapsamı sadece kötü sonuçlanan afetler ve ardından doğal olmayan felaketlerdir.

1999 depreminden sonra bazı gelişmeler olmuştur. Türkiye Afet Genel Yönetim Merkezi Dünya Merkez Bankası'nın desteği ile afet yönetiminden sorumlu olmuş ve jeolojik hasarları azaltmak için birçok uluslararası temsilciliğin ortaklığında Türkiye Sel Afeti ve Deprem Kurtarma projesi oluşturulmuştur.

Şekil 2.5: Deprem haritası [18]

2.4.7 Zorunlu Sigortalar

Üçüncü şahıs motorlu araçlara ilişkin ölüm, beden yaralanması ve mülkiyet hasarı,

İç ve dış hat yolcularını kapsayan üçüncü şahıs ulaştırma sigortası,

LPG ile çalışan kuruluşların yükümlülüğü ve üretim, depolama, ulaşım ve yakıt, patlayıcı ve yanıcı madde satışı yapan kuruluşların yükümlülüğü,

Sigorta komisyoncuları için profesyonel tazminat sigortası,

Koruma görevlileri için profesyonel yükümlülük sigortası,

Sosyal güvence altında olan işçi tazminatları,

Eylül 2000'den beri özel konutların zorunlu deprem sigortası uygulamasının yaygın ve etkin olması sağlanamamıştır. 2004'ün sonunda sadece 2 milyon civarında az sayıda sigortalanmıştır. Normalde uygulama için noter gerekliliği olduğundan sadece satış sırasında sigorta işlemi yapılmaktadır.

3. DASK'IN ORTAYA ÇIKIŞI VE YASAL DAYANAKLARI

3.1 DASK'ın Ortaya Çıkışı

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen ve İzmit, Gölcük, Değirmendere Adapazarı, Yalova, Avcılar'da önemli boyutta hasara sebep olan deprem sonrasında ilk etapta kurtarma ve sağlık hizmetleri verilmesi, sonrasında acil olarak barınma ihtiyacının karşılanması ve gıda yardımı yapılması açısından büyük sıkıntılar yaşanmıştır.

Deprem, bireyler açısından sadece fiziki ve ruhsal sağlık sorunlara ve maddi sıkıntılara sebep olmamış aynı zamanda meseleyi bölgesel düzeyden ülke düzeyinde toplumsal boyuta taşıyacak işsizlik ve göç gibi sonuçlar da doğurmuştur.

Deprem esnasında oluşan hasarlar ve kayıplar sebebiyle deprem sonrası toplumda yaşanan manevi çöküntünün yanı sıra vatandaşlar için teselli olacak maddi desteğin de kısa sürede ve tam olarak sağlanamaması, olası kaynak ihtiyacı boyutu ve kaynak ihtiyacının devletin imkanlarını da zorlayarak dış yardımı zorunlu kılması DASK'ın ortaya çıkışını etkileyen en önemli faktörler olarak görülmektedir.

Ülkemizin depremselliği dikkate alındığında, yaşanacak her depremden sonra çekilen sıkıntıların en aza indirilmesinin hedeflenmiş olmasının yanı sıra, ekonomik açıdan ülkenin dışa bağımlılığın artmasının da önüne geçilmek istenmiştir.

17 Ağustos 1999 depremi sonrasında bu alandaki çalışmalara başlanmış olmasının sebebi, depremin belki de ilk kez nüfus yoğunluğu yüksek bir bölgeden ziyade ekonomik açıdan ülkenin kalbi sayılabilecek bir bölgeye hasar vermesi olarak da görülebilecektir.

Ki bu dönemde Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde doğudan batıya deprem odağı hareketliliği konusunun kamuoyu gündemine gelmesi ve akabinde meydana gelen 12 Kasım 1999 Düzce

Depremi konunun acil olarak ele alınmasının ne kadar makul bir yaklaşım olduğunu ortaya koymaktadır.

Zira depremin bir sonraki merkez üssünün Marmara Denizi ve muhtemel ağır hasarlı bölgenin İstanbul ili olacağı ihtimali, ekonomik kaybın boyutlarının belki de dış yardım ile dahi güçlükle karşılanacak düzeye ulaşabileceği kaygısını doğurmuştur.

3.2 DASK Kanunu

“DASK (Doğal Afet Sigortaları Kurumu), meydana gelebilecek bir deprem felâketi sonucu bina maliklerinin veya intifa hakkı sahiplerinin uğrayacakları maddî zararları teminat altına alan ZDS (Zorunlu Deprem Sigortası)'nı yapmak üzere kurulmuş, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık nezdinde kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur “ [24].

Türkiye, dünyanın sık sık deprem felâketine maruz kalan bölgelerinden birinde bulunmaktadır. Gerçekten, geçmişe baktığımızda, Kuzey ve Doğu Anadolu fay hattındaki hareketlenmenin, 1894'den bu yana, Richter ölçeğiyle 5'in üzerinde büyüklüğe sahip 120 kadar yer sarsıntısına ve 100.000'den fazla insanın ölümüne yol açtığı görülmektedir.

Bu yapısal gerçekten hareket eden Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Batı Karadeniz'deki sel felâketi (21/22.05.1998) ile Adana-Ceyhan depreminin (27.06.1998) takiben, doğal afetlerin yol açtığı zararları Devlet bütçesine yük olmadan telâfi etmenin yollarını araştırmaya başlamıştır. T. C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü tarafından bir Dünya Bankası projesi çerçevesinde yürütülen ve bu alanda çeşitli ülkelerdeki uygulamaların incelenmesini de kapsayan çalışmalar 17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra hız kazanmış ve DASK'ın oluşumuyla sonuçlanmıştır. Getirilen sigorta sistemi, bu aşamada, doğal afetlerden sadece depremi kapsamakta ve zorunlu bir nitelik taşımaktadır.

DASK'ın temel amaçları; ZDS kapsamındaki bütün konutları ödenebilir bir prim karşılığında sigorta kapsamına almak, devletin depremlerden kaynaklanan malî yükünü azaltmak, sigorta yoluyla risk paylaşımını sağlamak, sigorta sistemini sağlıklı yapı üretiminde bir araç olarak kullanmak, deprem hasarlarının karşılanması için uzun vadeli kaynak birikimini temin etmek olarak sıralanabilir.

DASK'ın teknik işlerinin yürütülmesi, ilk beş yıllık bir süre için, Kurum İdarecisi sıfatıyla Millî Reasürans T.A.Ş.'ne verilmiş, böylece yeni bir Kamu İktisadi Teşebbüsü düzenlenerek ayrı bir fizikî yapılanmaya gitme, personel istihdam etme vb külfetlerden kaçınılmıştır. İkinci dönem beş yıllık ihaleyi ise özel bir sigorta şirketi kazanmıştır. ZDS poliçelerinin satışı ise, bu konuda yetki alan sigorta şirketleri ve onların acenteleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Bu sigorta ile, depremin sigortalı binalarda ve temellerinde doğrudan neden olacağı maddî zararlar (depremin yol açtığı yangın, infilâk ve yer kayması dahil), sigorta bedeline kadar teminat altına alınmaktadır.

Buna karşılık; enkaz kaldırma masrafları, kâr kaybı, iş durması, kira mahrumiyeti, alternatif ikametgâh ve işyeri masrafları, malî sorumluluklar ve benzeri başkaca ileri sürülebilecek diğer bütün dolaylı zararlar, her türlü taşınır mal, eşya ve benzerleri, ölüm dahil olmak üzere tüm bedenî zararlar, manevi tazminat talepleri gibi haller sigorta teminatının dışındadır.

Şekil 3.1: DASK organizasyon şeması [19]

Kanunun tam metni Ek B’de sunulmuştur. Sigortanın kapsamını ve uygulama şeklini belirleyen genel şartları da Ek C’de verilmiştir.

3.3 Tarife ve Talimatı

587 sayılı “Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname”ye istinaden yapılacak zorunlu deprem sigortasına aşağıdaki tarife ve talimatlar uygulanır.

□ Tarife

Tablo 3.1: Yapı türüne ve bölgelere göre tenzilat oranları [20]

Yapı Tarzı	I. Bölge	II. Bölge	III. Bölge	IV. Bölge	V. Bölge
	%	%	%	%	%
A-Çelik, betonarme, karkas yapılar	2.20	1.55	0.83	0.55	0.44

B-Yığma Kagir Yapılar	3.85	2.75	1.43	0.60	0.50
C-Diğer Yapılar	5.50	3.53	1.76	0.78	0.58

Ödenecek prim, 3 ncü maddede belirtilen esaslara göre tespit edilen sigorta bedeline, deprem bölgesine ve yapı tarzına göre yukarıdaki tarife uygulanmak suretiyle hesaplanır.

634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki apartman ve sitelerde, yönetici tarafından yaptırılan ve en az sekiz bağımsız bölümü içeren toplu sigortalarda, yukarıdaki tarife fiyatları üzerinden % 10 oranında indirim yapılır.

Deprem bölgeleri ayrımında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan “Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası” esas alınır.

Yukarıdaki tarifede belirtilen yapı tarzlarının tanımı aşağıdaki gibidir:

Çelik, Betonarme Karkas Yapılar: Çelik veya betonarme taşıyıcı karkas bulunan yapılardır.

Yığma Kagir Yapılar: Karkas olmayan ve taşıyıcı duvarları moloz taş, kesme taş, tuğla veya boşluklu, boşluksuz beton briket gibi malzemeden yapılan, döşeme, merdiven ve tavanları beton veya betonarme olan yapılardır.

Diğer Yapılar: Yukarıdaki gruplara girmeyen yapılardır.

□ Azami Teminat Tutarı

Zorunlu deprem sigortası kapsamında, bir mesken için verilebilecek azami teminat tutarı tüm yapı tarzları için 100 Milyar TL (100 Bin YTL)'dir.

□ Sigorta Bedelinin Tespiti

Sigorta bedelinin tespitinde, sigorta edilen meskenin yapı tarzı için aşağıda belirtilen metrekafe bedeli ile aynı meskenin brüt yüzölçümünün (veya yaklaşık yüzölçümünün) çarpılması sonucu bulunan tutar esas alınır. Zorunlu deprem sigortası yapılan bir meskenin sigorta bedeli, her halde 2 nci maddede belirtilen azami teminat tutarından çok olamaz.

Tablo 3.2: Yapı türü ve alanına göre sigorta hesabı [21]

Yapı Tarzı	Sigorta Bedeli Hesabına Esas Metrekare Bedeli (TL)	Sigorta Bedeli Hesabına Esas Metrekare Bedeli (YTL)
A-Çelik, betonarme, karkas yapılar	410.000.000	410
B-Yığma Kagir Yapılar	290.000.000	290

Yukarıda belirtilen sigorta bedeli hesabına esas metrekare bedelleri, Devlet İstatistik Enstitüsünce açıklanan "Bina İnşaatı Maliyet İndeksi" oranlarındaki değişimler dikkate alınarak gerek duyuldukça yeniden belirlenir ve Resmi Gazetede ilan edilir.

□ **Muafiyet**

Her bir hasarda, sigorta bedelinin %2'si oranında tenzili muafiyet uygulanır. Doğal Afet Sigortaları Kurumu hasarın bu şekilde bulunan muafiyet miktarını aşan kısmından sorumludur. Muafiyet uygulaması açısından, her bir 72 saatlik dönem bir hasar sayılır.

□ **Sigortanın Süresi**

Sigortanın süresi bir yıldır.

□ **Yetkili Sigorta Şirketleri ve Primlerin Tahsili**

Zorunlu deprem sigortası, Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına sözleşme yapmaya yetkili sigorta şirketleri ve bu şirketlerin acenteleri tarafından yapılır. Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına zorunlu deprem sigortası yapmaya yetkili sigorta şirketleri, bu tarife ve talimatlara göre belirlenen prim tutarını peşin olarak tahsil ederler.

□ **Yetkili Sigorta Şirketlerine Ödenecek Komisyon**

Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına zorunlu deprem sigortası sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketlerine, kendileri veya acenteleri tarafından yapılan zorunlu deprem sigortası primi tutarı üzerinden İstanbul ili dahilinde bulunan rizikolar için %12.5 oranında, diğer illerde bulunan rizikolar için %17.5 oranında komisyon ödenir. Yetkili sigorta şirketlerine ve acentelerine, DASK Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslar dahilinde, bir takvim yılı içinde düzenledikleri toplam poliçe sayısı dikkate alınarak, sağladıkları toplam net prim üretimi üzerinden ve % 5 oranını aşmayacak şekilde teşvik komisyonu ödenebilir.

□ **İhtiyari Sigorta**

Doğal Afet Sigortaları Kurumu dışındaki kişi ve kuruluşlar zorunlu deprem sigortası yapamazlar. Ancak, zorunlu deprem sigortası yapılan bağımsız bölüm veya binaların değerinin 3 üncü maddeye göre hesaplanan sigorta bedelinden yüksek olması durumunda söz konusu sigorta bedelini aşan kısım için, zorunlu deprem sigortasının yapılmış olması kaydıyla, sigorta şirketleri tarafından ihtiyari deprem sigortası yapılabilir.

□ **Yürürlük**

Bu tarife ve talimat 27 Eylül 2000 tarihinde yürürlüğe girer.

- (1) 20/06/2001 tarih ve 24438 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimatla değiştirilmiştir.
- (2) 03/10/2001 tarih ve 24542 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimatla değiştirilmiştir.
- (3) 12/12/2002 tarih ve 24691 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimatla değiştirilmiştir.
- (4) 12/08/2003 tarih ve 25197 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimatla değiştirilmiştir.
- (5) 22.12.2003 tarih ve 25324 (1.Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimatla değiştirilmiştir.
- (6) 27.11.2004 tarih ve 25653 (Asıl) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimatla değiştirilmiştir.
- (7) 06.02.2006 tarih ve 26072 (Asıl) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimatla değiştirilmiştir.

3.4 DASK Poliçesi

ZDS Genel Şartları'nın B-3 maddesine göre, tazminatın hesabında, rizikonun gerçekleştiği yer ve tarihte, binanın piyasa rayiçlerine göre bulunan yeni inşa bedeli esas alınır. Ancak sigorta tazminatı, hiçbir durumda sigorta bedelinden fazla olamaz. Şunu da hemen vurgulamak gerekir ki, poliçedeki sigorta bedeli söz konusu binanın gerçek değerinin altında bile olsa, kısmî hasarlara ilişkin tazminat ödemelerinde, Oran Kuralı uygulanarak sigorta bedelinin değerine olan nispeti dahilinde bir indirime gidilmeyerek kısmî hasarlar -sadece muafiyet düşülerek- tam olarak ödenir.

DASK, hasar tutarına ilişkin belgelerin kendisine verilmesinden itibaren mümkün olan en kısa süre içerisinde gerekli incelemeleri tamamlayıp hasar ve tazminat miktarını tespit ederek sigortalıya bildirmek zorundadır.

Seri No.: 13853390

**DOĞAL AFET SİGORTALARI KURUMU
ZORUNLU DEPREM SİGORTASI POLİÇESİ**

Police Seri No:13147392

Ana Police

Yetkili Sigorta Şirketi :INTER SİGORTA A.Ş.

Telefon :112343211111111111

Acente Adı :INTER SİGORTA A.Ş.

Telefon :112343211111111111

Faks :132423411111

Faks :132423411111

Police No :9954653

Yenileme No :00

Ek Belge No :00

Grup No : 0

Sigortalının

Adı Soyadı : ÖRNEK ÖRNEK

Adresi :ÖRNEK ÖRNEK ÖRNEK - 2/2 İSTANBUL/ADALAR

Telefon :0

e-posta :

Tanzim Tarihi :07/02/2006

Başlangıç Tarihi :07/02/2006

Bitiş Tarihi :07/02/2007

İndirim Tipi :İndirimsiz

Sigorta Ettirenin

Adı Soyadı :ÖRNEK ÖRNEK

Sıfatı :MAL SAHİBİ

Sigortalı Yere İlişkin Bilgiler

İl / İlçe / Belde :İSTANBUL/ADALAR/ADALAR

Semt/Mahalle :ÖRNEK

Sokak :ÖRNEK

Daire No :2

Bina No :2

Pafta :23

Ada :43

İnşaa Tarzı :ÇELİK,BETONARME KARKAS

Toplam Kat Sayısı :01-04 ARASI KAT

Kullanım Şekli :MESKEN

Hasar Durumu : HASARSIZ

Daire Yüzölçümü :100

Cadde :ÖRNEK

Site / Bina / Apt Adı : -

Kat :2

Posta Kodu :

Parsel :23

Sayfa No :34

İnşaa Yılı :1976 - 1996

Tarife Fiyatı :0.0022

Sigorta Bedeli :41,000.00 YTL

Prim :100.20 YTL

(*) 27.12.1999 tarihinden sonra inşa edilmiş binaların sigortalanabilmesi için, ilgili mevzuat çerçevesinde inşaat ruhsatının bulunması gerekmektedir.

(**) "Orta" hasarlı olarak belirlenen konutların sigortalanabilmesi için, gerekli onarımın yapıldığı belgelendirilmelidir.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu, sigortalı/sigorta ettirenin beyanı doğrultusunda, bu poliçede yazılı olan bağımsız bölümü/meskeni, bu poliçeye ekli matbu genel şartlar ve özel şartlar dahilinde, yukarıda yazılı olan prim karşılığında yine yukarıda yazılı olan sigorta bedeli üzerinden sigorta eder. Bu poliçe yukarıda yazılı olan başlangıç ve bitiş tarih ve saatleri arasında geçerli primi peşin olarak tahsil eden yetkili sigorta şirketi/acente yetkilisi tarafından imzalanmış olması şartı ile, bu asıl belge maktubuz yerine geçer.

Sigorta sözleşmesini Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve

hesabına düzenleyen yetkili sigorta şirketi/acente

Adı :

İmzası :

Kaşesi :

Sigortalı/Sigorta Ettirenin;

Adı :

Soyadı :

İmzası :

Dikkat: Bu poliçenin zemininde mavi rente küçük harf "dask" filigranı bulunması gerekmektedir.

DOĞAL AFET SİGORTALARI KURUMU Rumeli Caddesi No: 48 34365 Şişli / İSTANBUL

Telefon: (0212) 368 0 800 Faks: (0212) 219 71 88 İnternet Adresi: www.dask.gov.tr e-posta: webadmin@dask.gov.tr

Şekil 3.2: Örnek DASK poliçesi [22]

3.5 DASK Poliçelerinde Muafiyet Uygulaması

Sigortacılıkta, tazminatın ödenmesi sırasında söz konusu hasarın sigortalının üzerinde kalan bölümüne muafiyet adı verilmektedir. ZDS poliçelerinde de, her bir hasarda, sigorta bedelinin %2'si oranında tenzili muafiyet uygulanmaktadır. Başka bir deyişle, DASK, hasarın, bu şekilde bulunan muafiyet miktarını aşan kısmından sorumludur. Bu uygulama, bir yandan sigortacıyı ufak tutarlardaki hasarlarla uğraşmaktan kurtarmayı, bir yandan da reasürans koruması teminini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Bu arada şunu da belirtmek gerekir ki, DASK poliçesinde, isteğe bağlı deprem sigortasında olduğu gibi, koasürans uygulaması yoktur ve hasarın sigortalının üzerinde kalan bölümü sadece bu %2'lik kısımdır. Öte yandan, muafiyet uygulaması açısından, her bir 72 saatlik dönem bir hasar sayılır.

Örnek: Sigorta bedeli: 15.000.000,00 YTL %2, Muafiyet: 300,00 YTL

a) Konutun tam hasarı halinde:

Ödenecek tazminat: $15.000.000,00 - 300,00 = 14.700.00,00$ YTL

b) Konutta 5.000,00 YTL'lik kısmî hasar olması halinde:

Ödenecek tazminat: $5.000,00 - 300,00 = 4.700,00$ YTL [23]

Tazminat miktarının kesinleşmesinden sonra DASK, kesinleşmiş olan tazminat miktarını en geç takip eden bir ay içerisinde hak sahibine ödemek zorundadır.

ZDS konusu binanın ve her bir bağımsız bölümün projeye aykırı olarak ve taşıyıcı sistemi etkileyecek şekilde tadil edilmesine veya zayıflatılmasına neden olan veya buna imkân veren malik veya intifa hakkı sahibi, meydana gelen zararın bu nedenle ortaya çıktığının veya arttığının tespit edilmesi durumunda bu tutar kadar tazminat alma hakkını kaybeder. Öte yandan, sigorta ettirenin, sigorta süresi içinde sigortalı meskende mevzuata aykırı değişiklik yapması halinde DASK sözleşmeyi feshedebilir.

DASK poliçesi çerçevesindeki tazminat ödemelerinin sonuçları şöyle özetlenebilir:

a) DASK, yaptığı tazminat ödemesi tutarınca hukuken sigortalının yerine geçer ve sigortalının zarardan dolayı üçüncü şahıslara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nispetinde DASK' a intikal eder.

b) Deprem sonucu tam hasar meydana geldiği takdirde, tazminatın ödenmesi ile birlikte sigorta teminatı sona erer. Kısmî hasar halinde, sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren, ödenen tazminat tutarı kadar eksilir. Sigorta bedelinin eksildiği hallerde, hasarlı

binanın, hasardan bir gün önceki haline getirildiği tarihten itibaren başlamak üzere, gün esaslı ile prim alınmak suretiyle sigorta bedeli yükseltilir.

Gerçeğe aykırı beyan hali, zararı doğuran olayın meydana gelmesinden sonra öğrenilmişse, bu zarardan dolayı ödenmiş ve ödenecek tazminatın; gerçeğe aykırı beyanın, kasten yapılmış olması halinde tamamı için ve kasıt olmaması halinde ise, ödenecek tazminatın, alınan prim ile alınması gereken prim arasındaki oran kadar dışında kalan miktarı için, sigorta ettirene rücu edilebilir.

3.6 Bölgelere Göre Karşılaştırmalı Poliçe Üretimi

Tablo 3.3: Bölgelere göre poliçe karşılaştırılması [24]

BÖLGELER	POLİÇE SAYISI 2005 YILI	POLİÇE SAYISI 2006 YILI	ARTIŞ-AZALIŞ %
Marmara Bölgesi	1.086.351	1.151.490	5,66
İç Anadolu Bölgesi	364.602	442.415	17,59
Ege Bölgesi	359.356	457.033	21,37
Akdeniz Bölgesi	144.130	197.875	27,16
Karadeniz Bölgesi	108.998	163.686	33,41
Doğu Anadolu Bölgesi	45.919	58.288	21,22
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	30.188	47.044	35,83
TOPLAM :	2.139.544	2.517.831	17,68

3.7 Çeşitli Deprem Hasarları Nedeniyle DASK Tarafından Ödenen Tazminatlar

Tablo 3.4: Çeşitli deprem hasarları nedeniyle DASK tarafından ödenen tazminatlar
(05.04.2006 itibariyle) [25]

Deprem	Oluş	Deprem Oluş Yeri	Büyük	Dosya	Ödenen	Toplam	Tazminat
--------	------	------------------	-------	-------	--------	--------	----------

Tarihi			Sayısı	(YTL)
15/12/2000	Afyonkarahisar / Bolvadin	5,8	6	23.022,00
2000 YILI TOPLAM			6	23.022,00
17/01/2001	Osmaniye / Merkez	4,9	1	960,00
29/05/2001	Erzurum / Pasinler	4,6	2	815,00
22/06/2001	Balıkesir / Savaştepe	5	2	537,50
25/06/2001	Osmaniye / Merkez	5,5	127	44.020,40
26/06/2001	İzmir / Merkez	3,9	1	5.724,20
07/11/2001	Erzurum / Pasinler	5,4	10	8.206,25
30/07/2001	Yalova/Merkez	3,8	1	372,00
09/08/2001	Osmaniye / Merkez	4	4	1.275,00
26/08/2001	Düzce / Yığılca	5,4	2	820,00
12/09/2001	Siirt / Pervari	4,5	1	1.421,00
18/10/2001	Adana / Merkez	4,9	39	14.540,25
31/10/2001	Osmaniye / Merkez	5,2	139	33.715,00
28/11/2001	Erzurum / Pasinler	3,9	3	1.580,00
02/12/2001	Van / Merkez	4,5	3	8.580,00
02/12/2001	Hakkari / Merkez	4,2	1	3.000,00
15/12/2001	Bitlis / Ahlat	3,9	1	1.680,00
17/12/2001	İzmir / Menemen	3,8	1	250,00
2001 YILI TOPLAM			338	127.496,60
22/01/2002	Antalya / Merkez	5,2	2	2.811,50
22/01/2002	Manisa / Turgutlu	4,7	3	1.654,60
31/01/2002	Osmaniye / Merkez	3,9	41	9.678,40
03/02/2002	Afyonkarahisar/Sultandağı	6	1.426	2.167.641,69
28/02/2002	Hakkari / Merkez	4,8	2	7.500,00
28/02/2002	Tekirdağ / Marmara Ereğlisi	4,8	25	24.347,90

01/03/2002	Manisa / Salihli	3,6	1	1.236,50
11/03/2002	Hatay / Merkez	4,2	1	150,00
04/04/2002	Burdur / Merkez	4,2	3	2.015,50
01/05/2002	Mersin / Merkez	4,1	1	400,00
03/05/2002	Hakkari / Çukurca	5	3	23.520,00
12/05/2002	Afyonkarahisar /Sultandağı	4,4	16	11.710,10
23/05/2002	Kahramanmaraş/Andırın	4,6	1	150,00
23/05/2002	İzmir / Karaburun	4,8	2	566,40
20/06/2002	Afyonkarahisar / Bolvadin	3,9	4	3.213,28
28/06/2002	Afyonkarahisar /Sultandağı	4,5	15	7.016,20
30/07/2002	Denizli / Merkez	4,5	1	1.590,65
10/08/2002	Malatya / Arguvan	4	4	10.365,00
18/08/2002	Erzurum / Şenkaya	4,7	2	2.158,60
29/09/2002	Adana / Karaisalı	3,8	4	4.108,50
19/11/2002	Adıyaman / Çelikhan	4,6	1	3.000,00
2002 YILI TOPLAM			1558	2.284.834,82
27/01/2003	Tunceli / Pülümür	6,5	168	291.355,00
21/02/2003	Afyonkarahisar / Merkez	3,6	18	9.191,49
27/02/2003	Ankara / Çamlıdere	4	3	941,00
16/03/2003	Hakkari / Şemdinli	4,8	8	44.588,00
04/09/2003	Antalya / Merkez	4,8	1	154,68
10/04/2003	İzmir / Urla	5,6	1.731	1.883.848,70
18/04/2003	İzmir / Urla	4,8	39	48.006,17
01/05/2003	Bingöl / Merkez	6,4	467	2.828.877,66
04/05/2003	İzmir / Urla	4,4	2	2.871,10
21/05/2003	Bingöl / Genç	4,5	2	8.350,00
09/06/2003	Balıkesir / Bandırma	5,1	1	1.156,00
06/07/2003	Çanakkale / Gelibolu	5,3	13	11.391.50

13/07/2003	Malatya / Pötürge	5,7	1	184,20
26/07/2003	Denizli / Buldan	5,6	26	36.306,85
31/07/2003	Afyonkarahisar /Sultandağı	4,4	3	1.910,50
03/10/2003	Eskişehir / Merkez	4,2	10	8.103,90
19/11/2003	Osmaniye / Merkez	4,0	2	385,00
24/11/2003	İzmir / Merkez	3,5	3	1.473,90
16/12/2003	İzmir / Dikili	4,6	4	1.975,00
23/12/2003	Bursa / Keles	4,8	1	970,00
2003 YILI TOPLAM			2503	5.182.040,65
06/01/2004	Malatya / Pötürge	4,8	5	30.627,60
22/01/2004	Konya / Tuzlukçu	4,5	1	550,00
08/02/2004	Ankara / Haymana	4,5	3	4.783,00
23/02/2004	Adana / Ceyhan	3,5	1	962,00
26/02/2004	Adıyaman / Çelikhan	5,0	5	34.373,40
03/03/2004	Bingöl / Sancak	4,5	2	6.353,00
24/03/2004	İzmir / Çandarlı	4,8	28	20.522,30
28/03/2004	Erzurum / Aşkale	5,3	215	221.397,90
01/04/2004	Erzurum / Aşkale	4,6	49	64.788,80
14/04/2004	Bolu / Merkez	4,6	11	11.145,33
16/05/2004	Yalova / Merkez	4,2	13	9.369,84
12/06/2004	Elazığ / Maden	4,4	2	2.803,00
15/06/2004	Çanakkale / Gökçeada	5,1	6	9.584,40
02/07/2004	Ağrı / Doğubayazıt	5,0	18	29.542,30
03/07/2004	Muğla / Bodrum	4,3	4	14.427,20
03/07/2004	Afyonkarahisar /Sultandağı	4,3	6	4.146,00
17/07/2004	Bingöl / Sancak	4,0	2	950,00
21/07/2004	Ağrı / Doğubayazıt	3,7	4	2.494,00
30/07/2004	Ağrı / Doğubayazıt	4,6	18	17.576,00

04/08/2004	Muğla / Gökova	5,4	16	40.303,01
09/08/2004	Ağrı / Doğubayazıt	4,0	79	62.998,10
11/08/2004	Elazığ / Sivrice	5,5	19	55.632,30
18/08/2004	Mersin / Erdemli	4,6	4	12.268,50
24/08/2004	Ağrı / Doğubayazıt	3,7	1	751,00
07/09/2004	Afyonkarahisar / Bolvadin	4,4	2	7.055,00
29/09/2004	İstanbul / Adalar	4,0	22	29.189,50
04/10/2004	Antalya / Korkuteli	4,1	1	107,00
04/12/2004	Erzurum / Kandilli	4,4	11	8.989,00
14/12/2004	Çorum / Sungurlu	3,9	1	220,00
21/12/2004	Muğla / Ula	5,1	34	63.507,90
30/12/2004	Ankara / Çubuk	4,6	2	1.275,00
2004 YILI TOPLAM			586	768.692,38
11/01/2005	Muğla / Milas	5,1	6	10.445,00
14/01/2005	Muğla / Ula	4,1	1	922
17/01/2005	Erzurum / Aşkale	4,1	6	7.410,00
24/01/2005	Antalya / Kaş	5,5	1	88,00
25/01/2005	Adana / Merkez	4,1	6	6.661,50
25/01/2005	Hakkari / Merkez	5,5	25	275.923,50
29/01/2005	Denizli / Çivril	4,1	2	3.821,50
29/01/2005	İzmir / Seferihisar	4,4	150	176.954,30
03/02/2005	Hakkari / Merkez	4,5	8	65.619,00
06/03/2005	Hakkari / Çukurca	4,1	52	181.631,40
14/03/2005	Bingöl / Karlıova	5,9	61	84.795,22
23/03/2005	Bingöl / Karlıova	5,5	67	32.950,12
28/03/2005	Hakkari / Merkez	3,8	10	10.187,70
23/04/2005	Ağrı / Doğubayazıt	3,9	129	144.848,10
30/04/2005	Çorum / Merkez	4,7	1	570,00

12/05/2005	Tokat / Reşadiye	4,9	6	2.015,00
15/05/2005	Afyonkarahisar / Çobanlar	4,5	5	5.021,50
31/05/2005	Hakkari / Bağışlı	4,0	70	55.714,90
05/06/2005	Hakkari / Merkez	4,6	80	129.769,80
06/06/2005	Bingöl / Karlıova	5,7	100	160.174,70
20/06/2005	Bursa / Harmancık	4,2	1	2.444,00
24/07/2005	Hatay / Erzin	4,1	1	9.176,00
31/07/2005	Ankara / Bala	5,3	11	9.674,20
04/08/2005	Balıkesir / Gömeç	4,1	9	9.488,60
06/08/2005	Ankara / Bala	4,6	6	5.542,00
09/08/2005	Çankırı / Orta	4,7	1	1.758,00
10/08/2005	Bingöl / Karlıova	4,2	24	73.851,20
17/10/2005	İzmir / Uzunkuyu	5,9	862	2.352.493,39
18/10/2005	Elazığ / Hıdırbaba	4,2	7	13.241,00
20/10/2005	Aydın / Kuşadası	4,2	3	3.501,40
21/10/2005	İzmir / Seferihisar	5,9	1.325	3.127.440,43
31/10/2005	İzmir / Seferihisar	4,8	84	245.164,95
02/11/2005	İzmir / Uzunkuyu	3,9	13	50.219,80
05/11/2005	Afyonkarahisar/Emirdağ	3,8	2	15.182,50
26/11/2005	Malatya / Pütürge	5,3	5	5.150,00
10/12/2005	Bingöl / Karlıova	5,3	21	14.178,54
28/12/2005	Elazığ / Mollakendi	4,2	1	1.875,00
2005 YILI TOPLAM			3.162	7.295.904,25
08/02/2006	Sakarya / Merkez	4,5	32	33.485,00
2006 YILI TOPLAM			32	33.485,00
TOPLAM			8.185	15.715.475,70

3.8 Hasar Tespit Yöntemi

Yangın sigortaları ile DASK hasarlarının tespit çalışmaları hazine müsteşarlığı siciline kayıtlı eksperler tarafından yürütülmektedir. DASK hasarlarında görev alacak eksperlerin eğitimi için kurum tarafından seminerler düzenlemiştir. Bu seminerlerde yapının taşıyıcı elemanlarının yatay ve düşey gruplar halinde incelenmesi ve hasar puanlaması yapılarak ağırlıklı hasar düzeyinin tespit edilebilmesi için eğitimler verilmiştir. Bu sayede yapının az, orta ya da ağır hasarlı olduğunun tespit edilmesi mümkün olabilecektir. Bu kapsamdaki çalışmalar ile hasar tespit yönteminin standardizasyonunun sağlanması hedeflenmiştir. Seminerler ODTÜ ve İTÜ öğretim üyeleri tarafından verilmiştir.

Aslında yangın sigortası kapsamındaki bir hasar tespit çalışması ile DASK poliçesi kapsamındaki bir çalışma arasında temelde bir fark yoktur. Öncelikle binanın hasar düzeyi belirlenmeye çalışılır. Bina dış görünümü itibarıyla ağır hasarlı ise hasar tutarının tespiti açısından detaylı bir inceleme yapmaya gerek yoktur. Yapının sınıfı ve bu sınıf için geçerli olan güncel yaklaşık yapı birim maliyeti, kapalı alan, binanın mevcut görünümü ve yaşı itibarıyla takdir edilecek eskime payı tenzili kriterleri dikkate alınarak hasar tutarının belirlenmesi mümkündür. Binanın tekrar inşa edilmeyeceği yani bölgenin iskana kapatıldığı durumlarda ise konutun hasar öncesi gayrimenkul değerinden arsa değerinin düşülmesi ile hasar tutarı belirlenebilecektir. Basit bir hesap yöntemi gibi gözükse de uygulamada çoğu zaman kabul görmemektedir. Ayrıca bu yöntem endüstriyel tesisler ve ticari işletme yapıları içinde iyi bir yaklaşım içermemektedir. Sonuç olarak ağır hasar durumunda hasar tespit çalışmasının nispeten kolay olduğunu söylemek mümkündür. Teknik açıdan konuya bakıldığında ise mühendislik yaklaşımı sigorta şirketinin rücu hakları açısından önem taşımaktadır. Zira yangın sigorta poliçesi kapsamındaki bir hasarın meydana geldiği binada yapılacak teknik inceleme sonucu yapısal kusur tespit edildiği takdirde sigorta şirketi ödemiş olduğu tazminat kusurun sahibinden mahkeme kanalıyla talep edebilmektedir. Bu aşamada ise mühendisliğin tüm imkanlarını seferber eden bir hasar tespit süreci söz konusu olmaktadır. Hasar tutarının belirlenmesi ile sebebinin kusura dayanıp dayanmadığının belirlenmesi arasındaki büyük bir yaklaşım farkı tamamen mahalde ilk incelemeleri yapacak eksperin bilgi ve tecrübeleri doğrultusunda sigorta şirketine yapacağı yönlendirmeler ışığında gelişmektedir.

Kısmi hasarlarda yani DASK literatürüne göre az ve orta hasarlarda ise durum biraz daha zordur. Hasarın sebebi ve rücu hakları açısından aynı yaklaşım söz konusudur. Fakat hasar tutarının tespiti açısından ise büyük sıkıntılar yaşanabilmektedir. Hasar tespit çalışmaları tek elden yürütülmemektedir. Afet İşleri, Bayındırlık Bakanlığı, sigorta ve DASK eksperleri bir binaya farklı hasar düzeyinde raporlar verebilmektedir. İtiraz sonucu rapordaki hasar düzeyi değişebilmektedir. Mağdur vatandaşlar orta hasar düzeyini tercih etmektedir. Zira az hasar orta hasar yükseltildiğinde devlet daha çok para yardımı yapmaktadır. Ağır hasar orta hasara

dönüştüğünde ise bina yıkılmaktan kurtarılmaktadır. Bu bilinç vatandaşlar arasında öylesin eyerleşmiştir ki az hasarı orta hasara çevirmek için mahkemeye başvurarak 3 yıl süren yasal süreci takip eden sigortalılara rastlanabilmektedir. Oysa kiş sigortacılık açısından durum farklıdır. Zira sigorta kapsamında yapılan hasar tespiti hasar düzeyi ile direkt olarak alakalı değildir. Yani az hasarlı binaya az ödeme yapılması orta hasarlı binaya daha çok ödeme yapılması gibi bir kriter söz konusu değildir. Sigorta kanuna göre kapsam binanın hasardan önceki haline getirilmesi yani gördüğü zararın onarım ile giderilmesidir. Bu kapsamda ödenecek bedel için poliçede ve yasada bazı sınırlamalar bulunmaktadır. Hasar tespit sürecinde öncelikle tabi ki yine de hasar düzeyi raporu beklenmektedir. Her ne kadar bu rapor yapı için hazırlanacak onarım ya da güçlendirme projesine esas teşkil etmese de resmi bir belge olması sebebiyle uygulamada talep edilmektedir. Hazırlanacak projenin ilgili mühendis tarafından yapıda gerekli inceleme ve kontroller ile ofis çalışmaları yapıldıktan sonra hazırlanması gerektiği bilinmektedir. Sonrasında ise bu proje göre alınacak onarım teklifi üzerinden yapının onarım bedeli belirlenecektir. Farklı proje uygulamaları farklı maliyetlere sebep olmaktadır. Bazen de gereksiz ilavelerle yapı hantallaştırılmakta ve deprem karşısında aslında sünekliği azaltılmaktadır. Dolgu duvarları yerine taşıyıcı sisteme mesnetlenmemiş betonarme perde duvarları yapılarak binanın güçlendirildiğine şahit olunması basit bir örnektir.

Sigortalının ibraz ettiği onarım teklifi farklı açılardan incelenir. Öncelikle bir iyileştirme yani binanın hasardan önceki haline göre bir iyileştirme yapıp yapılmadığı kontrol edilir. Yangın sigortası özel şartı ile mühendislik açıdan hasara yaklaşım arasında bu noktada bir çelişki olduğu düşünülmektedir. Mühendislik yaklaşımı hasar sebebinin tespiti açısından ve bir daha oluşmasının önlenmesinin yanı sıra yapının yönetmeliklere uygun hale getirmesini de kapsar. Örnek olarak deprem yönetmeliği yapının taşınması gereken minimum koşulları belirlemektedir. Deprem sonrası onarım ve güçlendirme projesi hazırlayan bir mühendis yönetmelik şartlarını sağlamak zorundadır. Yangın sigortası kanunu içeriği ise hasardan sonra kamu otoritesinin zorunlu kıldığı yönetmeliklere göre onarım yapılması gerektiği yönünde bir hüküm içermez. Sigortanın kapsamı binanın hasardan önceki haline getirilmesi yani yönetmeliğe uygun olmayan zayıf bir yapı ise yine o hale getirilmesini tazmin eder. Örnek olarak 1975 deprem yönetmeliğine göre inşa edilmiş olan bir yapının 1998 deprem yönetmeliğine göre güçlendirilmesi halinde taban kesme kuvveti daha büyük olarak hesaplanacaktır. Taban kesme kuvvetinin büyümesi temellere etkileyen deprem kuvvetlerini büyütecektir. Binanın temeline etkileyen deprem kuvvetinin ters yönde katlara kesme kuvveti olarak dağıtılması ile yapılacak proje çalışma neticesinde ise yapının analizi ve boyutlandırılması yangın sigortacılığı açısından hasardan önceki haline göre iyileştirme içerecektir. Bu oranın tazmini kanuna göre sebepsiz zenginleşme sayıldığından hasardan tenzil edilmesi gerekmektedir. İyileştirme katsayısının belirlenebilmesi 1975 deprem yönetmeliğinin bina için ön gördüğü taban kesme kuvvetinin 1999 deprem yönetmeliğinin

aynı bina ön gördüğü taban kesme kuvvetine oranının dikkate alınabileceği düşünülmektedir. Sonuçta mevcut deprem 1998 yönetmeliği yürürlük tarihinden önceki her yapı için güçlendirme yapılmasına dair hükümler içerecektir. Bu çelişkinin çözülebilmesi için yangın sigortası kanuna kamu otoritesi özel şartının eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Eskime payı tenzili ise sigortacılık açısından yine kanunen uygulanması gereken bir hasar indirimidir. Sadece malzeme kalemleri için bina yaşına ve görünümüne göre taktir edilen bir oran nispetinde hasar tutarı tenzil edilir.

Depremler esnasında hasar tespit çalışmalarının tek elden yürütülen ya da denetlenen bir uygulaması olmaması nedeniyle DASK kurumu, eksperlerin hasar tespit yaklaşımlarını standardize edebilmek için seminerler ile Ağırlıklı Hasar Yüzdesi kriterinin tespiti açısından eğitilmelerine gerek duymuştur. Az hasar için 0-20, orta hasar için 20-50 ve ağır hasar 50-100 puan aralığı belirlenmiştir. Bu yüzdelerin hesabına esas teşkil edecek çatlak boyutu ve eğimi gibi kriterler görsel destekli eğitimle verilmiştir.

Sigortacılık açısından eksperin hasar mahallinde inceleme yapmasını müteakip, Afet İşleri ya da Bayındırlık Bakanlığı kaynaklı resmi bir rapor, bu rapora dayanarak hazırlanmış bir proje ve proje esas alınarak hazırlanmış bir teklif ekspere iletilir. DASK için de benzer yöntem söz konusudur. Zira DASK bu güne kadar büyük bir depremde test edilmemiştir. (Bkz. 6.8) Hayata geçtiğinden bu güne kadar cereyan eden depremler sonrasında DASK tarafından 8.185 adet dosya açılarak 15.715.475,70 YTL hasar ödemesi yapılmıştır. Bu bedel Avrupa Birliği para cinsinden 1.000.000,00 EUR karşılığı dahi değildir. Hatta ödemelerin bu boyuta varmasında kurumun uygulama da gösterdiği esnekliğin etken olduğu düşünülmektedir. gösterdi Bu durum yaşanan küçük depremler sonrasında doğu bölgelerindeki poliçe artış yüzdelерinden de görülebilecektir. Keza en yüksek risk altındaki Marmara Bölgesi için benzer durum söz konusu değildir.

DASK hasar tespitlerin de en sık rastlanılan sorunlardan işleyişe dair olanları ise çoğu zaman poliçe sahibinin mülk sahibi olmayışı yani konutun satışında mecburen poliçe yaptırılmış olması, küçük hasarlarda olay mahallinde belirlenen farklı tazminat tutarlarına komşular arası çekişme sonucu daha bölgedeki iken itirazlar olması, küçük hasarlarda çoğu zaman hasar tutarının muafiyet altında kalmasının olay yerindeki izah güçlüğü gösterilebilir. (Bkz.6.6.2)

4. DÜNYADA ZORUNLU DEPREM SİGORTALARI

4.1 Zorunlu Sigortaların Değerlendirilmesi

Dünya üzerindeki 147 ülke zorunlu sigortalar açısından taranmıştır (Ek D). Bu ülkelerde deprem sigortasının zorunlu olup olmadığına bakılmıştır.

Ülkemizde uygulanmakta olan DASK benzeri bir sistemin benzerine rastlanmamıştır. Sadece Yeni Zelanda'da yangın sigortası yaptırırken ek olarak deprem sigortası yaptırmanın zorunlu olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarımız böyle iken DASK'ın resmi web sitesinde aşağıdaki bilgilerin yayınladığı görüldü ve burada atıfta bulunulmasının gerektiği düşünülmüştür.

4.2 DASK Kaynaklarına Göre Elde Edilen Bilgiler

Zorunlu Deprem Sigortası'na ilişkin düzenleme yapılmadan önce gelişmiş ülke uygulamaları, özellikle deprem riski ülkemize benzeyen ABD-Kaliforniya ve Yeni Zelanda'daki uygulamalar, detaylı bir şekilde incelenmiş ve ülkemiz şartlarına en uygun sistem oluşturulmaya çalışılmıştır.

Yeni Zelanda Deprem Komisyonu (NZEQC-New Zealand Earthquake Commission): Yaşanan büyük deprem felaketi sonrasında bir fon şeklinde 1941 yılında oluşturulan, ancak 1993 yılında bağımsız bir kamu kurumu olarak bugünkü yapısına kavuşan EQC, deprem başta olmak üzere bazı doğal afetler için tamamen meskenlere yönelik sigorta teminatı sunmaktadır. Meskenler için yangın sigortası yapan sigorta şirketleri, ülkemizde olduğu gibi belli bir limite kadar koruma sağlayan EQC deprem teminatını zorunlu olarak vermektedirler. EQC kurumu, Yeni Zelanda'da, meskenlere yönelik deprem teminatının tek sağlayıcısı durumundadır [26].

Kaliforniya Deprem Kurumu (CEA-California Earthquake Authority): 1994 Northridge depreminden sonra ABD'nin Kaliforniya eyaletinde özel sigorta şirketlerinin deprem teminatı sunmaktan kaçınması nedeniyle meskenlere yönelik olarak deprem teminatı sunmak üzere 1996 yılında kuruldu. CEA bir kamu kurumu olmakla birlikte, DASK gibi, vergi dışında özel fonlarla finanse edilmektedir. Halen Kaliforniya'da sunulan meskenlere yönelik deprem teminatlarının yaklaşık %70'i CEA tarafından sunulmaktadır.

Ayrıca, depremlerle ilgili olmamakla beraber doğal afetlere yönelik olarak bazı gelişmiş ülkelerde, genellikle çok büyük afetlerden sonra ve sigorta sektörü ülkemize kıyasla çok

büyük olmasına rağmen piyasa mekanizmasına ilave olarak kamu tarafından oluşturulmuş çeşitli sistemler vardır. Japonya'daki Japon Deprem Reasürans Şirketi (JER), ABD'deki ABD Ulusal Sel Sigortası Programı (NFIP) ve Fransa'daki Fransız Doğal Afetler Tazminat Programı gibi uygulamalar buna örnek olarak sayılabilir.

4.3 Görüşler

Doğal afetlerden kaynaklanan risklerin büyük ölçeklerde kayıplara yol açabileceğine ilişkin çarpıcı örnekler yakın geçmişte dahi sıkça görülmüştür. Andrew Kasırgası (ABD, Florida, 1992), Northridge Depremi (ABD, Kaliforniya, 1994), Kobe Depremi (Japonya, 1995), Marmara Depremleri (Türkiye, 1999), Lothar ve Martin Kasırgaları (Avrupa, 1999), Bhuj, Gujarat Depremleri (Hindistan, 2001), Allison Fırtınası (ABD, 2001) ve Bem Depremi (İran, 2003) maddi ve manevi sonuçları itibari ile bu örnekler içerisinde dikkat çekici olanlardır.

Tahmin edilme olasılığı ve frekansı düşük, muhtemel hasar potansiyeli yüksek bir yapı arz eden çevresel katastrofik risklerin bireyler, sigortacılar ve kamu otoritesi açısından bir dizi olumsuz etkileri vardır. Doğal afetlerin neden olacağı hasar dalgasının maddi ilk etkisi alt ve üst yapı hasarlarıdır. Doğrudan gözlemlenebilecek bu zararlar gerek bireyler, gerekse de Devlet kaynakları için karşılanması zor ölçülerde olabilmekle birlikte sigortacılar açısından da yüksek tazminat ödemeleri anlamındadır.

İkinci etapta ise, bu risklerin yoğunluk kazandığı dönemlerde sigorta ve reasürans şirketleri teminat sunmaktan ya tamamen kaçınabilmekteler ya da yüksek prim miktarları belirleyebilmektedirler. Doğal afetler kaynaklı bu sorunların toplum genelinde ve kamu mali bünyesi üzerinde yaratabileceği tüm bu olumsuzlukları asgari seviyeye indirebilmek için bazı ülkelerde bu riskleri konu edinen çeşitli sigortalar doğrudan ya da dolaylı olarak zorunlu kılınmıştır.

Zorunlu doğal afet sigortalarının geri planındaki nihai amaç tıpkı diğer zorunlu sigortalarda olduğu gibi kamu yararını korumak olmakla birlikte ön planda yer alan gaye, ihtiyaç duyulan teminatın sağlıklı olarak ve makul fiyatlar ile halka sunulabilmesidir.

Doğal afet sigortalarının zorunlu kılınması esnasında kimi zaman doğrudan zorunluluk unsurları kullanılsa da, tercih edilen genel yöntem dolaylı zorunluluklardır. En temel örnek, yasada belirtilmiş bazı sigorta poliçelerinin satın alınması durumunda doğal afet risklerine ilişkin teminatların alınmasının zorunlu kılınmasıdır. Bu uygulama, daha çok, sigortacılık sektörünün zaten gelişmiş olduğu ve zorunlu doğal afet teminatlarının alınmasını sağlayacak esas sigortaların yüksek satış oranlarına sahip olduğu ülkelerde hayat bulmaktadır. Yeni Zelanda, Fransa, İspanya, Norveç ve İsveç bu tür örneklerle ev sahipliği yapmaktadır.

Dolaylı zorunluluk mekanizması ters yönden de işletilebilir. Örneğin, Kaliforniya'da, sigorta şirketleri için konut sigortası sunarken ekinde deprem teminatı verme zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak zorunluluğun sigortacı tarafı ile sınırlandırılması uygulamada çok da rastlanılan bir örnek değildir.

Sigortacılık sektörünün belirli bir gelişmişlik seviyesinde olmadığı; ancak tabii afetlerin yüksek hasar riskine sahip olduğu ülkeler ise c90ğrudan zorunluluk için daha uygun bir yapı teşkil etmektedirler. Yoğun bir deprem riski altında olan Türkiye, böyle bir örnektir. Ülkemizde deprem sigortası sigortalılık oranının çok düşük bir seviyede olmasının yanı sıra önemli hasarlara yol açabilecek derecede büyük depremlerin gerçekleşme riskinin yüksek olması sebebi ile deprem sigortası teminatı satın almak, mesken olarak kullanılan binalar için 2000 yılından bu yana zorunludur.

Zorunluluk ister doğrudan, ister dolaylı olsun doğal afet sigortasına yönelik olarak ulusal çapta bir mekanizmanın uygulandığı hemen hemen tüm ülkelerde kamu otoritesi tarafından çeşitli kuruluşlar örgütlenmektedir Bunlar Japonya'daki Japon Deprem Reasürans Şirketi (JER) örneğinde olduğu gibi bir reasürans şirketi gibi hizmet verebileceği gibi İspanya'daki Consorcio de Compensacion ya da Türkiye'deki DAS K gibi bir sigorta şirketi olarak da faaliyet gösterebilir. Tıpkı diğer zorunlu sigorta türlerinde olduğu gibi zorunlu doğal afet sigortalarında da uygulamanın yapılacağı ülkenin gerçekleri, mekanizmanın ihdasındaki en önemli belirleyici unsur olmaktadır [27].

4.4 Değerlendirme

Dünya'da DASK benzeri bir uygulama bulunmamaktadır. Uygulamanın ilk olarak bizim tarafımızdan yapılmış olması tabi ki hatalı bir iş yapıldığı anlamını taşımayacaktır. Belki de tüm dünyaya örnek olacak bir sistem ilk defa ülkemizde hayata geçirilmiştir. Burada asıl önemli olan sistemin büyük bir deprem ile test edildiğinde güvenilirliğini kanıtlamasıdır. Bunun içinde sistemin güçlendirilmesi ve etkin kılınması büyük önem taşımaktadır. Aksi durumda ise sistem kendi kendine çökmüş olacak ve gelecekte bireylerin daha iyi organize edilmiş bir uygulamaya sıcak bakması ve katılım ile destek vermesi daha da zorlaşacaktır.

5. TÜRKİYE’DE GEÇMİŞ DEPREMLER ESNASINDA OLUŞAN HASARLAR

Bayındırlık Bakanlığı’na yazılı olarak başvuru yapılarak geçmişte yaşanmış olan Erzincan, Dinar ve Ceyhan depremlerinde devletin ne kadar harcama yapmış olduğu hakkında bilgi istenmiştir (Ek E). Alınan verilerin son harcama yılı itibariyle enflasyon oranları dikkate alınarak güncellenmiş tutarları aşağıda belirtilmiştir.

5.1 1992 Erzincan Depremi

Deprem sonrası devlet tarafından yapılmış olan harcama tutarı 1.415.367,00 YTL’dir. Enflasyon bazında güncellenmiş tutar ise 484.525.515,00 YTL olup güncel döviz kuru üzerinden yapılan hesaplama ile Avrupa Birliği para birimi cinsinden karşılığı yaklaşık 294.000.000,00 EURO’dur.

5.2 1995 Dinar Depremi

Deprem sonrası devlet tarafından yapılmış olan harcama tutarı 10.750.000,00 YTL’dir. Enflasyon bazında güncellenmiş tutar ise 604.558.500,00 YTL olup güncel döviz kuru üzerinden yapılan hesaplama ile Avrupa Birliği para birimi cinsinden karşılığı yaklaşık 366.000.000,00 EURO’dur.

5.3 1998 Ceyhan Depremi

Deprem sonrası devlet tarafından yapılmış olan harcama tutarı 18.353.297,00 YTL’dir. Enflasyon bazında güncellenmiş tutar ise 170.208.476,00 YTL olup güncel döviz kuru üzerinden yapılan hesaplama ile Avrupa Birliği para birimi cinsinden karşılığı yaklaşık 103.150.000,00 EURO’dur.

5.4 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi

5.4.1 Konut Hasar Durumu

Milli Reasürans A.Ş.’nin Başbakanlık Kriz Masası verilerini dikkate alarak hazırlamış olduğu bir yayında, 17 Ağustos 1999 depremi sonrasında depremde etkilenen bölgelerde ağır hasarlı 66.441 adet, orta hasarlı 67.249 adet ve az hasarlı 80.160 adet olmak üzere toplam 213.850 adet konutun zarar gördüğü belirtilmiştir. Farklı kaynaklarda değişik veriler bulmak mümkün

olmakla beraber Türkiye Deprem Vakfı'nın Haziran 2000 hazırlamış olduğu raporda oldukça yakın sayılar belirtilmiş olduğu görülmüştür. (Ağır hasarlı 66.032 adet, orta hasarlı 66.155 adet ve az hasarlı 78.780 adet olmak üzere toplam 210.967,00 adet)

Sigorta şirketleri tarafından hasar ise muafiyet ve müşterek sigorta uygulamaları nedeniyle düşük kalmıştır. 15.000 üzerindeki hasar dosyasına karşılık ödenmiş ve ödeneceği tahmin edilen 570.000.000,00 USD civarında (yaklaşık 420.000.000,00 EUR) hasar ortaya çıkmıştır. Burada açılmış olan hasar dosyası sayısının hasar görmüş olan konut sayısına oranı yaklaşık % 7'dir.

5.4.2 Endüstriyel Hasar Örnekleri

1999 Marmara depremi ile konutların yanı sıra birçok endüstri tesisi de zarar görmüştür. Hasarların ekonomik boyutu ve bu tesislerin sigorta teminatları ile kar / zarar durumları örnek teşkil etmesi bakımından aşağıda bazıları verilmiştir [28].

Sigortalı: AK-AL TEKSTİL, YALOVA

Toplam Teminat: 21.356.010.240.000 TL / 438.000 = 48.758.014 USD

Hasar durumu: Deprem sonucu iplik imalat fabrikasının bütün çatı sistemleri yaklaşık 40cm kaymış fakat yıkılmamıştır. Makineler ise hatlarından kaymıştır. Emteada önemli hasar yoktur. Zemin betonu dalgalanmaya maruz kalmış ve çatlaklar oluşmuş ve iplik makinelerinde önemli miktarda parça kırılmaları oluşmuştur. Toplam tazminat miktarı 2.800.000 USD civarındır.

Sigortalı: ALUFORM PEKİNT AŞ SAN. VE Tic. A.Ş, DÜZCE

Toplam Teminat: 3.160.304.000.000 TL / 438.000 = 7.215.305 USD

Hasar durumu: Prefabrik olarak bina imalatı yapan fabrika depremden dolayı ağır derecede hasar almış ve prefabrike olan fabrikadaki kolon ve kirişler yıkılarak makinelerde hasar meydana getirmiştir. Toplam tazminat miktarı 2.060.000 USD civarındır.

Sigortalı: ASAS PLASTİK - ASAS ALÜMİNYUM, AKYAZI

Toplam Teminat: 8.130.000 USD

Hasar durumu: Adapazarı Akyazı'da kurulu PVC profil imalatı yapan fabrika binası tamamen çökmüş ve prefabrike olarak imal edilen binanın kolon ve kirişleri makine ve emteaların üzerine düşerek pert total derecesinde hasar meydana gelmesine sebep olmuştur. Kar kaybı hasarı dahil, toplam tazminat miktarı 6.810.000 USD civarındır.

Sigortalı: BORUSAN MANNESMAN BORU, İZMİT

Toplam Teminat: 9.851.323.000.000 TL / 438.000 = 22.491.605 USD

Teminatlar: 13.000.000 USD Kar kaybı, 600.000 USD Personel giderleri ve 69.000.000.000 TL Önlemler.

Hasar durumu: Açık sahada altı ayrı binadan meydana gelen tesiste bazı binalar betonarme bazı binalar çelik konstrüksiyon şeklinde imal edilmiştir. Deprem İzmit'te bulunan fabrikada ağır hasar meydana getirmiştir. Binada ve makinelerde meydana gelen hasar ciddi boyutlarda değildir. Tazminatın çok büyük bir kısmını kar kaybı oluşturmuştur. Toplam tazminat miktarı 4.900.000 USD civarındır.

Sigortalı: B.S.V. METRO AG, İZMİT

Toplam Teminat: 34.500.000 DM / 1.856 = 18.588.362 USD

Hasar durumu: Deprem sonucu depo olarak inşaatı devam eden binada, 2.000m² endüstriyel döşemeler hasar görmüştür. Duvarlar çatlamıştır, yaklaşık 10.000m² satış alanı tabanı ise kullanılamaz hale gelmiştir. Ayrıca çatıda bulunan 11 adet klima grubunda ağır hasar vardır. Toplam tazminat miktarı 1.500.000 USD civarındır.

Sigortalı: CARNAUD METALBOX, İZMİT

Toplam Teminat: 100.000.000 USD

Teminatlar: 25.000.000 USD

Hasar durumu: Alüminyum kutu üretimi yapan tesis binaları çelik konstrüksiyon olduğu için deprem hasarı almamıştır. Devrilen malların etkisiyle hasarlar gözlenmiştir. Makineler zemin oynamalarından etkilenmiştir. Ekspertiz çalışmaları devam etmektedir.

Sigortalı: ÇAYIROVA CAM SANAYİ, İZMİT – GEBZE

Toplam Teminat: 25.250.858.000.000 TL i 438.000 = 57.650.360 USD

Hasar durumu: Deprem sonucu betonarme karkas şeklinde imalatı yapılan binalarda ve bacalarında ağır hasar mevcuttur. Mamül depoda bulunan emteada ciddi anlamda hasar vardır. Toplam teminat miktarı 2.720.000 USD civarındır.

5.5 12 Kasım 1999 Depremi

Deprem sonrasında derhal yıkılması gereken bina sayısı 3.395, yıkık ya da ağır hasarlı ev sayısı 12.939, iş yeri sayısı 2.450 olarak belirlenmiştir. Sigorta şirketlerince ödenecek hasarın 1.700'ün üzerinde dosya sayısı ile 50.000.000,00 USD (yaklaşık 37.000.000,00 EUR) civarında olacağı tahmin edilmiştir. Burada açılmış olan hasar dosyası sayısının hasar görmüş olan konut sayısına oranı yaklaşık % 13'tür. Bu depremden kısa süre önce meydana gelmiş olan 19 Ağustos depremi için aynı oranın % 7 olduğu dikkate alındığında, bu deprem sonrasında yaşanan felaketin 12 Kasım depreminin etkilediği bölgedeki sigortalı mahal sayısını arttırmış olabileceği düşünülmektedir.

6. BEKLENEN MARMARA BÖLGESİ DEPREMİ VE KONUTLAR İÇİN TAHMİNİ HASAR BOYUTU

6.1 Hasar Parametreleri

Depremın büyük bir yıkıma sebep olması beklenen durumdur. Bu yıkımın boyutunu farklı açılardan analiz etmek üzere pek çok bilimsel çalışma yapılmış ve kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. Burada değinilecek olan ise deprem sonrası ağır hasarlı konutların yıkılarak yeniden inşası ve orta hasarlı konutların onararak yeniden iskana açılması gereği ile doğacak kalıcı barınma ihtiyacının maddi boyutunun nasıl karşılanacağıdır. Kaynak arayışından önce yapılması gereken ise beklenen depremin sebep olabileceği tahmini hasar tutarının belirlenmesidir.

Bu maksatla öncelikle Türkiye'de yaşanmış geçmiş depremler esnasında devlet tarafından yapılmış olan harcamalar incelenmiştir. Geçmiş depremlerin etkilediği bölgelerin (Erzincan, Dinar ve Ceyhan) nüfus yoğunluğu ve yapılaşma açısından olduğu kadar ekonomik yapı açısından da beklenen Marmara Depremi'nin etkileyeceği bölgeden büyük farklılık göstermesi sebebiyle esas alınması uygun görülmemiştir.

Sonrasında 1999 yılında Marmara Bölgesi'nde meydana gelmiş olan iki büyük depremin sigorta sektörü açısından elde edilebilmiş verileri incelenmiştir. Hasar görmüş olan konut sayılarının bölgelerde sigorta şirketlerince açılmış olan dosya sayılarına oranlarının düşüklüğü

(% 7 - 13), tahmini hasar tutarı yaklaşımı için bu verilerin dikkate alınmasının da sağlıklı olmayacağını düşündürmüştür.

19 Ağustos 1999 depreminin merkez üssü olarak beklenen Marmara Depremi'ne daha yakın bir odağa sahip olması sebebiyle bu deprem esnasında oluşan endüstriyel hasarlarda incelenmiştir. Endüstriyel yapıların konutlara nazaran daha fazla mühendislik hizmeti almış yapılar olduğu bilinmektedir. Ticari ve sınai işletmelerde meydana gelen hasarların makine, emtea, iş kaybı gibi farklı boyutları olması ve çoğu zaman bina dışı hasarların bina hasarlarından daha büyük tutarlara ulaşması, endüstriyel hasar verileri dikkate alınarak konutlar için tahmini hasar tutarı yaklaşımı sergilemenin, beklenen hasarın ötesinde büyük bir değer ortaya çıkarabileceği düşünülmüştür.

19 Ağustos 1999 depremi esnasında konutlarda oluşan ve sigorta şirketlerince ödenen hasarlar ile ilgili kesin veriler elde edilememiştir. Ayrıca müşterek sigorta, muafiyet, eksik sigorta gibi ödenmiş hasarlara eksi yönde katkısı olan uygulamalar söz konusu olduğu da bilinmektedir.

DASK'ın karşılamakla yükümlü olduğu olası hasar tutar hesaplanırken DASK mevzuatı ve hasar hesaplama kriterleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmasının daha gerçekçi bir yaklaşım sergileyeceği düşünülmüştür. Bu maksatla aşağıdaki kabuller yapılmıştır.

6.1.1 Hasarlı Konut Sayısı

Hasarlı konut sayısının belirlenebilmesi için öncelikle beklenen depremde en çok etkilenecek bölgenin belirlenmesi gereklidir. Marmara Denizi içinde ve kıyısında meydana gelmiş olan geçmiş depremler esnasında kırılan fayların haritası incelendiğinde, Şarköy ile İzmit Körfezi açıkları arasında Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde kırılma beklemenin gerektiği görülebilecektir. Tabi ki bu fayın yapısı (Ek F – Le Suroit gemisi fay haritası) ve kırılma şekli depremin olası etkilerini belirleyecektir. Fakat bu haritalardan görülen odur ki İstanbul'un Marmara Kıyıları depremde ilk etapta etkilenecek bölgelerdir.

İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nin bir yayımında, İstanbul'da senaryo depremi dikkate alınarak oluşacak en büyük yer ivmeleri ve buna bağlı olarak ortaya çıkacak şiddet dağılımı incelenmiştir (Ek F). Bu haritalar şehrin nüfus ve betonarme bina yoğunluğu haritaları ile karşılaştırıldığında (Ek F), İstanbul'un Avrupa yakasının Büyükçekmece Gölü ile İstanbul Boğazı arasında kalan kısmının Kuzey Batı yönünde azalan bir şekilde deprem hadisesinden etkileneceğini göstermektedir. Bu bölgede 19 Ağustos 1999 depremi esnasında 1736 ağır hasarlı, 5061 orta hasarlı ve 3621 az hasarlı konutun bulunduğu Avcılar ilçesinin de yer aldığı unutulmamalıdır. Beklenen deprem Avcılar'a muhtemelen 1999'dan daha yakın bir kaynaktan etki edecektir.

İstanbul Büyük Şehir Belediyesi'nin hazırlatmış ve resmi web sayfasında yayınlamış olduğu deprem raporunda, yangın risk haritası (Ek F) ve beklenen deprem esnasında konutların yıkılması sonucu ulaşım kapatabilecek yolların haritası da sunulmuştur. DASK'ın deprem sonucu oluşacak yangın hasarlarını da karşılayacak olması sebebiyle yangın risk haritası kayda değer bir veridir. Fakat tahmini hasar analizini en iyimser senaryo üzerine kurabilmek amacıyla burada sadece depremin sebep olabileceği hasarlar dikkate alınmaya çalışılacaktır.

Yol risk haritasının (Ek F) diğer bir ifade ile bize gösterdiği beklenen deprem sonrası yıkılma riski en yüksek olan binaların bulunduğu bölgelerdir. Diğer haritalar ile bu çalışma sonuçları üst üste getirildiğinde yine aynı sonuç göze çarpmaktadır. İstanbul'un en yoğun betonarme yapılaşma görülen bölümü depremden en çok etkilenmesi ve hasar görmesi beklenen bölge olarak ortaya çıkmaktadır.

Beklenen depremin İstanbul'a etkilerinin ötesinde aslında Marmara Bölgesine etkilerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu maksatla yapılmış olan bir çalışma sonucu hazırlanan ekli (Ek F) risk haritasına göre geçmiş 17 Ağustos 1999 depreminde konut hasarları meydana gelmiş olan bölgeler, beklenen Marmara Depremi esnasında da risk altındadır. Ayrıca olası deprem odağının Marmara Denizi içine doğru kayması beklendiğinden, İstanbul ile Tekirdağ arasındaki ve Tekirdağ'dan sonra Gelibolu Yarımadası yönündeki Marmara kıyılarında sahil şeridinden itibaren içerilere doğru risk altındadır.

İncelenen veriler doğrultusunda, beklenen Marmara Depremi esnasında hasar görmesi beklenen konut sayısının, 19 Ağustos 1999 depremi esnasında hasar görmüş konut sayısı olan 213.850 adete eşit alınmasının iyimser bir yaklaşım olacağı kanaatine varılmıştır.

İstanbul Valiliği'nin belirlemelerine göre İstanbul'da ruhsatlı konut sayısı 850.000, imar afları ile yasalaşan konut sayısı 750.000, kaçak konut (gecekondu) sayısı ise 400.000' dir.

Yukarıda beklenen Marmara Depremi esnasında hasar görmesi ihtimal dahilinde olan toplam konut sayısı için dikkate alınan 213.850 adet konutun, sadece İstanbul'da beklenen deprem sonrası hasar görmesi muhtemel konut sayısı bile olabileceği de göz önüne alınmalıdır. Burada en iyimser yaklaşımı ortaya koyacak verinin kullanıldığı düşünülmektedir.

6.1.2 Hasar Düzeyleri

Tahmini hasarlı konut sayıları için 19 Ağustos depremi verileri dikkate alınırken az, orta ve ağır hasar düzeyleri içinde yine aynı deprem kayıtlarının dikkate alınması uygun görülmüştür. Ağır hasarlı 66.441 adet, orta hasarlı 67.249 adet ve az hasarlı 80.160 adet konut dikkate alınarak hesaplama yapılacaktır.

6.1.3 Ağırlıklı Hasar Yüzdeleri

Ağır hasarlı konutlar için bu oran % 100 olarak dikkate alınacaktır. Orta hasarlı konutlar için % 30 ve az hasarlı konutlar için % 5 oranları ile hesaplama yapılacaktır.

Orta hasar düzeyinin % 20 - % 50 aralığı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, orta hasarlı konutlar için beklenen ortalama hasar yüzdesinin alt ve üst sınır değerler ortalamasının altında bir değer olarak seçildiği görülebilecektir.

Az hasarlı konutlar için de % 0- % 20 hasar aralığının alt ve üst sınır değerler ortalamasının altında bir değer belirlenmiştir.

6.1.4 Birim Alan Değeri

Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenerek Resmi Gazete’de yayınlanmak suretiyle yürürlüğe giren yapı sınıfına göre 2006 yılı birim alan değerleri Tablo 6-2’de verilmiştir. Şu an yürürlükte olan bu tabloya göre betonarme yapılar için birim alan değeri 410,00 YTL/m²’dir.

6.1.5 Brüt Kapalı Alan

Devlet Planlama Teşkilatı 'nın yaptığı bir araştırmaya göre, gecekonduların % 40'ının büyüklüğü 75-99 m² arasında değişirken, % 35'i ise 50-74 m² 'yi bulmaktadır.

Marmara Bölgesi ve ağırlıklı olarak İstanbul'un konut yapısı ve yoğunluğu dikkate alınarak, DASK kapsamına giren tapulu ve iskana açılmış konutlar da ortalama 90 m² brüt kapalı alan kabulüyle hesap yapılması uygun görülmüştür.

6.1.6 Muafiyet Uygulaması

Yukarıda bölüm 6.6.2 altında detaylı olarak izah edilmiş olan hasardan tenzil edilecek tutar, DASK sigorta bedelinin % 2'si olarak kanun hükmünde kararname ile belirlenmiş genel bir hükümdür. Muafiyet tenzili tutarı hesabında çarpan olarak 0,02 şeklinde ifade edilmesi de mümkündür.

6.1.7 Hesap Yöntemi

Olası hasar tutarının hesabı için aşağıdaki formül kullanılacaktır.

$$DHT = (BKA \times BAD) \times AHY - (BKA \times BAD) \times 0,02$$

Burada, DHT kısaltması DASK Hasar Tutarı, BKA kısaltması Brüt Kapalı Alan, BAD kısaltması Birim Alan Değeri, AHY kısaltması Ağırlıklı Hasar Yüzdesi yerine geçmektedir. Bu formül kullanılarak Tablo 6.1 ve Tablo 6.2 hazırlanmıştır.

6.2 Konutlarda Beklenen Hasar Senaryoları

6.2.1 İyimser Senaryo

Bu senaryo için aşağıdaki tablo hazırlanırken yapılmış olan kabuller ve hesap yöntemi yukarıda özetlenmiştir. Tabloda ek işlem olarak hesaplanmış olan tahmini hasar tutarının güncel döviz kuru üzerinden EURO dönüşümü yapılmıştır.

Tablo 6.1: Hasarlı konut değerlendirmesi (İyimser senaryo)

**19 Ağustos 1999 Depremi Verileri Dikkate
Alınarak
Betonarme Binalar**

Hasar Düzeyi	Oranı (%)	Hasarlı Konut Sayıları	Hasar Oranı (%)	Birim Alan Değeri (YTL)	Brüt Alan (m2)	Sigorta Bedeli (YTL)	Muafiyet Tenzili (% 2)	Net Hasar Tutarı (YTL)	Net Hasar Tutarı (EUR)	Toplam Hasar Tutarı (EUR)
Ağır Hasar	31.07	66,441	100	410.00	90.00	36,900.00	738.00	36,162.00	21,916.36	1,456,145,116.36
Orta Hasar	31.45	67,249	30	410.00	90.00	36,900.00	738.00	10,332.00	6,261.82	421,101,010.91
Az Hasar	37.48	80,160	5	410.00	90.00	36,900.00	738.00	1,107.00	670.91	53,780,072.73
Toplam	100.00	213,850								1,931,026,200.00

6.2.2 Kötümser Senaryo

Beklenen Marmara Depremi için konutlarda oluşabilecek tahmini hasar tutarının analizi için kötümser senaryo tablosu hazırlanırken sadece hasarlı konut sayısı değiştirilmiştir. Bu sayı Marmara Bölgesi'nde şu an için mevcut olan DASK sigorta poliçesi sayısına eşit alınmıştır. Yaşanan depremler sonrası bilinçlenen ve sigorta yaptıran poliçe sahibi vatandaşların tamamının hasar dosyası açtırması durumunda iyimser senaryo hasar düzeyi kriterleri ile aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 6.2: Hasarlı konut değerlendirmesi (Kötümser senaryo)

Marmara Bölgesi Toplam Polİçe Sayısı (1.151.490 adet) Dikkate Alınarak

Betonarme Binalar

Hasar Düzeyi	Oranı (%)	Hasarlı Konut Sayıları	Hasar Oranı (%)	Birim Alan Değeri (YTL)	Brüt Alan (m2)	Sigorta Bedeli (YTL)	Muafiyet Tenzili (% 2)	Net Hasar Tutarı (YTL)	Net Hasar Tutarı (EUR)	Toplam Hasar Tutarı (EUR)
Ağır Hasar	31,07	357.768	100	410,00	90,00	36.900,00	738,00	36.162,00	21.916,36	7.840.972.336,22
Orta Hasar	31,45	362.144	30	410,00	90,00	36.900,00	738,00	10.332,00	6.261,82	2.267.677.410,22
Az Hasar	37,48	431.578	5	410,00	90,00	36.900,00	738,00	1.107,00	670,91	289.549.906,89
Toplam	100,00	1.151.490								10.398.199.653,33

6.3 DASK'ın Kapasitesi

DASK'ın web sitesinde, 2006 yılı için toplam 920.000.000,00 EURO tutarında reasürans koruması temin edildiğİ belirtilmiştir. Bu korumanın tamamının, uluslararası derecelendirme kuruluşlarınca en az A ve üzeri düzeyde derecelendirilen reasürörlerden sağlanmış olduğu da ifade edilmiştir. Bu miktarın DASK'ın 2006 yılındaki tahmini yükümlölüklerini fazlasıyla karşılayacak düzeyde olduğu vurgulanarak DASK'ın olası bir deprem durumunda muhtemel yükümlölükleri ile ilgili olarak yeterli kaynağı bulunduğu belirtilmektedir.

7. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

7.1 Tartışma

En iyimser senaryo ile hesaplanan beklenen Marmara Depremi tahmini konut hasarı tutarı Tablo 6.1’de verilmiştir. Buna göre tahmini hasar tutarı DASK’ın hasarı karşılama kapasitesinden yüksektir [29]. Tablo 6.2’de verilen kötümser senaryo sonucu gerçekleşmesi ise daha düşük ihtimalli olan durumdur. Hesaplar yapılırken DASK kapsamında olan yangın hasarları ya da kısa aralıklarla ülkemizde farklı noktalarda iki büyük deprem meydana gelmesi durumu ihmal edilmiştir. Kuzey Anadolu Fay Hattı’nın sadece Marmara Bölgesi için risk unsuru olmadığı dikkate alınmalıdır. Buradan çıkartılan sonuç DASK’ın hasar karşılama kapasitesinin yükseltilmesi gerektiğidir.

Hasar karşılama kapasitesinin yükseltilmesi doğal olarak sigorta prim gelirlerinin artmasına ve bu sayede daha fazla reasürans güvencesi sağlanmasına bağlıdır. DASK’ın kuruluşunda sigorta primi üretim kaynağı olarak yaklaşık 10.000.000 konutun teminat altına alınmasının hedeflendiği fakat bu oranın % 20’lerde kaldığı yabancı kaynaklarda dahi not edilmektedir. DASK kaynaklarına göre ise hedeflenen üretimin yaklaşık % 25’i gerçekleştirilmiştir. Basit bir hesaplama hedeflenen poliçe sayısına ulaşıldığı takdirde reasürans gücünün yaklaşık 4.000.000.000 EURO seviyesine çıkartılması mümkün gözükmemektedir. Bu durumda öncelikle yapılması gereken sisteme dahil olan konut sayısının artırılmasıdır.

Türkiye’nin coğrafi bölgelerine göre poliçe sayıları ve bir önceki yıla göre artış oranları incelendiğinde Marmara Bölgesi dışında genel olarak iyi bir artış ivmesi sağlandığı görülmektedir. Türkiye geneli için sigortalı konut artış oranı ortalamasını deprem riski en yüksek olarak görülen Marmara Bölgesi düşürmektedir. Diğer bölgelerdeki artışlarda ise yaşanan küçük çaplı depremler sonrası DASK kurumu tarafından yapılmış olan ödemelerin büyük oranda etken olduğu ve reklam etkisi yaptığı kanaati hakimdir. Deprem riskinin Marmara Bölgesi halkı gündeminde tutulması gerektiği gibi bu çaba yeterli de değildir. Zira ülke genelinde sisteme katılım olması, düşük deprem riski olan bölgelerdeki vatandaşlarında poliçe yaptırarak sistemin finansmanına katkı sağlaması gerekmektedir. Burada bilgilendirmekten çok bilinçlendirmenin önem taşıyacağı düşünülmektedir. Deprem riski düşük bir bölgede yaşamının toplumsal sorumluluğu ortadan kaldırmayacağı, yüksek deprem riski taşıyan bölgelerde oluşacak hasarların merkezi sistem tarafından karşılanamaması halinde tüm devlet tarafından sağlanacak desteği zorunlu kılacağı ve bu durumda düşük riskli bölge de ikamet etse dahi tüm vatandaşların yine de dolaylı olarak deprem hasarları finansmanına ya yeni vergiler ya da ülkenin artan dış borcu sebebiyle katılacağı tahmin edilmektedir. Bu yaklaşımın adaletsizliğe sebep olmayacağı zira deprem sigortası primleri

hesaplanırken ülkemizin deprem bölgeleri kriterlerinin dikkate alındığı yani düşük riskli bölgelerde yaşayan halkın deprem güvencesi satın alırken yüksek prim ödemek zorunda bırakılmadığı bilinmektedir.

Sigortalı konut sayısını arttırmak için poliçe yaptırılmasının zorunlu tutulması önemli bir yaklaşımdır. Devlet yasal düzenleme ile sigorta yaptırılmasını zorunlu kılrsa da uygulamada aslında zorunluluk etkisi fazlaca hissedilmemektedir. Zira zorunluluğu destekleyen tek yaptırım poliçe olmadığı taktirde tapu dairelerinde işlem yapılmamasıdır. Bu uygulama sebebiyle DASK sigorta poliçesi sadece konut alım satımında gerekli bir ek belge konumuna düşmektedir. Bu yüzdendir ki deprem hasar tespit çalışmaları esnasında çoğu zaman poliçede adı geçen hak sahibi yerine konutun tapuda adı geçen yeni mülk sahibi ile karşılaşılmaktadır. Kanaatim zorunluluk şemsiyesinin genişletilmesi gerektiği, tüm resmi ve özel kurumlardaki işlemler esnasında poliçe kopyası ibrazının zorunlu hale getirilmesi gerektiği yönündedir. Poliçe mevcudiyetinin internet üzerinden kontrolü de mümkün kılınabilecek olmakla beraber bilincin yerleşmesi için ilk etapta kopya ibrazının daha etkili olacağı ön görülmektedir. Elektrik, su, telefon, doğal gaz gibi alt yapı hizmetleri için sözleşme yaparken, emlak vergisi öderken, gayrimenkul kira sözleşmesi düzenlerken, muhtarlıklarda yapılan ikamet değişiklikleri kayıtları gibi alanlarda da zorunluluk ve çift taraflı cezai müeyyide getirildiği taktirde günlük yaşamın kesintiye uğramaması için vatandaşların süratle poliçe düzenleteceği düşünülmektedir. Zorlama etkisinin bu düzeyde ağırlaştırılması gereğine dayanak olarak hasar karşılama kapasitesinde kısa sürede sağlanması gereken yüksek oranda artış en önemli gerekçedir.

Poliçe yaptırma bilinci yerleştirilerek bir yandan da zorlama etkisi arttırılırken sigortalanabilir bina sayısını da arttırmak gerekmektedir. Tabi bu yapılırken fonun hasar karşılama kapasitesini düşürecek yüksek risk taşıyan konutları siteme dahil etmek ekonomik açıdan uygun bir yaklaşım olmayacaktır. DASK kapsamına alınabilir yapılar açısından tapusu ve iskan belgesi olmayan fakat mühendislik hizmeti almış kooperatif binaları ilk etapta akla gelmektedir. Ülkemizde kaçak yapılaşma oranının % 70 düzeyinde olduğu dikkate alındığında ise mevcut düzenlemeye göre sigortalanabilir konut sayısını arttırmak hem zor hem de riskli gözükmemektedir. Sosyal açıdan bakıldığında ise DASK kapsamı dışında bırakılacak binaların hasar görmeleri halinde sosyal devlet yaklaşımı yine ülkenin üzerine ek yük getirebileceği düşünülmektedir. Burada kaçak yapılaşmaya yönelerek hazine arazisini gasp eden, yasal bir dayanak olmadığı için vergi ödemeyen, pek çok giderden kaçınarak mühendislik hizmeti almamış bir bina inşa ettiren ya da eden bir vatandaş, deprem sonrasında hak sahibi konumuna gelerek yeniden haksız kazanç sağlayabilecektir. Buradan hareketle varılan nokta kaçak yapılaşmaya izin verilmemesinin ve deprem sonrası devletin konut yapmayı bırakmasının gerektiğidir.

Konut sayısını arttırmanın ve aynı zamanda onarım ya da güçlendirme süreçlerini hızlandırmanın bir yöntemi de bağımsız bölümler bazında değil binalar bazında deprem sigortasını zorunlu tutmak olarak görülmektedir. Zira bir binada sigortasız olan konutlar mülk sahibinin finansman gücünü yaşaması halinde apartman genelinde yapılması gereken onarım sürecini sekteye uğratabilmektedir. Bina bazında sigortasız konut bulunması durumunu tetikleyen etkilere biri de nasıl olsa devletin maddi yardım yapacağına ya da konut yapacağına olan inançtır.

Devlet depremler sonrasında konut yapmaya devam ettikçe sistemin tam olarak yerleşmesi mümkün olmayacaktır. Vatandaşları cezalandırmak gibi de algılanabilecek bu yaklaşım aslında bir noktada artık bu çarpık sisteme dur diyerek yeni düzenin sağlam temeller üzerinde yükselmesini sağlamak için katlanılması gereken acı bir fatura olarak da görülebilmelidir. Fakat DASK 2000 yılında hayata geçmişken birkaç yıl sonra devletin Bingöl Depremi için konutlar inşa ettirmesi DASK'ın büyümesini olumsuz yönde etkileyecektir. Vatandaşların deprem sonrası devlet nasıl olsa konut yapar hissine kapılması ise DASK sistemini atıl hale getirebilecektir.

DASK 'ın reasürans gücünü arttırmak için sigortalı konut sayısını arttırmanın yanı sıra fonun başka sabit gelir kaynakları yaratmasının da uygun olabileceği düşünülebilir. Fakat bu durum hem fonun güncel işleyişine uygun olmayacak hem de özelleştirmelerin hız kazandığı günümüzde yeni bir kamu iktisadi teşekkülü doğacaktır. Fonun güncel işleyişine uygun olmaması ise beş yılda bir yapılan ihalelerden kaynaklanmaktadır. Hazine Müsteşarlığı tarafından yapılan ihaleyi kazanan şirket fon yöneticisi olmaktadır. Bu durumda fonun taşınmaz mal varlığındaki ve iştiraklerindeki artış sıkıntılara sebep olabilecektir.

Fonun işletilmesi aslında ihaleyi kazanan şirket açısından çok riskli gözükmemektedir. DASK'ın kuruluş kanununda madde 17 ile kurum kaynaklarının yetersiz kalması durumu hükme bağlanmıştır. Yani fonun oluşacak hasarları ödeyememesi düşünülmüştür. Burada atıfta bulunulan kurum kaynakları muhtemelen kurumun sağladığı reasürans gücüdür. İlgili madde kapsamında, toplam hasar tutarının belirleneceği, kurum kaynaklarının aşılması halinde kurum kaynaklarının toplam hasar tutarına oranı mertebesinde hak sahiplerine ödeme yapılacağı hükme bağlanmaktadır. Beklenen Marmara Depremi gibi bir hadisenin sebep olabileceği hasarların boyutu 19 Ağustos 1999 ve 12 Kasım 1999 depremleri sonrasında pek çoğumuz tarafından canlı olarak görülmüştür. Bu gibi dönmelerde kısa sürede tüm konutların hasar tespitinin yapılması oldukça güçtür. İtirzalar olması halinde ise bu süre daha da uzayacaktır. Bu durumda tüm poliçe sahipleri kesin hasar tespit sürecinin sonuçlanmasını beklemek zorunda kalacaktır. DASK'ın bir ayda hasar ödeme taahhüdünün katstrofik bir hadisede gerçekleştirilmesi pek de mümkün gözükmemektedir. Zira yukarıda yapılmış olan değerlendirmeler ışığında zaten beklenen Marmara Depremi sonucu oluşabilecek hasarlar

karşısında kurum kaynaklarının yetersiz kalması yüksek ihtimallidir. Böyle bir durumun gerçekleşmesi haline ek olarak tüm hasarların tespiti bitmesi ve toplam hasar tutarının belirlenerek kurum kaynaklarına göre oranlanması beklenmeden hak sahiplerine ödeme yapılmaya başlanması halinde ise ilk ödeme alanların hasarlarının tam olarak karşılanması sona kalanların ise hiç ödeme alamaması gibi bir ihtimal gözükmemektedir. Bu durum ise hem yasal açıdan hem de uygulama açısından kaosa sebep olabilecektir.

DASK sigortası limiti üstü özel şirketler tarafından teminat altına alınmaktadır. Bu güvence içinde yürürlükteki yasalarımızda şirket kaynaklarının yetersiz kalması diye bir hüküm yoktur. Sadece müşterek sigorta ve muafiyet tenzili uygulamalarının gerektirdiği hesapların yapılması sonrası sigortalının poliçeden doğan haklarının ödenmesi hükmü bulunmaktadır. DASK limitinin güncel uygulamada 100.000,00 YTL olduğu bilinmektedir. Ülkemizde pek az sayıda konut sigorta bedeli açısından bu değerin üzerindedir. Zira DASK betonarme yapılar birim alan maliyeti 410,00 YTL/m² üzerinden, ki bu birim alan maliyeti DASK'ın en yüksek tarife verisidir, 243 m² brüt alana sahip konutların sınır değeri olduğu hesaplanmaktadır. Ülkemizde bu kapalı alana sahip konut sayısının çok da fazla olmadığı düşünülmektedir. DASK'ın hem kurum kaynaklarının yetersiz kalması gibi bir risk taşıdığı hem de ancak 243 m²'den büyük konutlar için özel sektör tarafından deprem güvencesi sağlanmasını mümkün kılan bir mevzuata sahip olduğu görülmektedir.

Yürürlükte olan yangın sigortası genel şartları ve deprem ek teminatı kapsamı ile sektörün güncel uygulamaları kapsamında deprem hadisesi sonucu tam ziya düzeyinde görece ve o anındaki değeri 100,00 YTL olan bir kıymet için müşterek sigorta ve muafiyet tenzili sonrası 78,4 YTL tazminat ödenmesi ihtimal dahilindedir. Bu güvencenin dayanağı tabii ki yasalarımız ve bu poliçeyi düzenlemiş olan sigorta şirkettir. Sigorta şirketlerinin devlet tarafından denetlenen özel sektör şirketleri olduğu da unutulmamalıdır. Burada sigorta şirketlerinin sağlıklı bir yapıya sahip olması ve bu durumun süreklilik arz etmesi büyük önem taşımaktadır. Aksi durumda olası bir depremin hasarlarının özel şirketler tarafından karşılanamaması sektöre duyulan güveni olumsuz yönde etkileyecektir. DASK kapsamında ise yasal güvence oransal olarak dahi ortaya konamamaktadır.

Deprem sigortasının zorunlu bir uygulama olarak hayata geçirilmesi fakat tamamen özel sektöre bırakılmasının daha uygun bir çözüm olacağı düşünülmektedir. Son yıllarda sigorta sektörüne yabancı sermaye girişi artmıştır. Ortaklık kurulması, özelleştirme kapsamındaki şirketlerin yabancılar tarafından satın alınması ya da yerli şirketlerin sahipleri tarafından yabancılara satışı sonucunda sektörde yabancı ağırlığı artmıştır. Bu durum kalite ve reasürans gücü artışını da beraberinde getirmiştir. Ama ülkemizde sigorta bilicinin yaygın olmaması şirketleri dar bir alanda rekabet etmek zorunda bırakmıştır. Bu nedenle şirketler arasında dolaşan sigortalılar büyümeyen portföydeki rekabeti zorlayıp hem fiyatları aşağı çekerek hem

de teminat kapsamalarını genişleterek şirketlerin karlılığını düşürmüşlerdir. Tabi ki bu durumun asıl sorumlusu sigortalılar değil taban bir fiyatı oturtmayan ve risk analizlerine dayanmayan düzenlemeler yapan sigorta şirketleridir. Bu durum poliçe ile standart güvenceler vermenin ötesinde kapıda kalan sigortalıya çilingir göndermekten faturalarını yatırmaya kadar gerekli gereksiz bir sürü ek hizmet sunan sigorta şirketleri sayesinde sigortalıların işine yaramıştır. Ek hizmetler arasında konut kullanılmaz hale geldiğinde barınma ihtiyacını karşılamak, ambulans göndermek, binanın enkaz kaldırma masraflarını kısmen ödemek, yaralıların tedavi masraflarını kısmen üstlenmek gibi deprem sonrası sigortalıların çok da ihtiyaç duyacağı güvenceler bulunmaktadır. DASK kapsamında ise sadece konut hasarlarının karşılanması söz konusudur. Enkaz kaldırma, acil yardım, geçici barınma gibi özel sektör tarafından sağlanan ek güvenceler DASK kapsamı dışındadır. Bu durumda deprem mağduru vatandaşlar bu hizmetleri ya kendi kendilerine karşılayacaklar ya da devletten yardım bekleyeceklerdir.

Bu durumda devlet zorunlu deprem sigortasının üst limiti ile konutların kısmen de olsa özel sektörden deprem güvencesi almasının önünü kapatmıştır. Özel sektörden deprem güvencesi alamayan vatandaş için ek yardımların sağlanması zarureti bir anlamda risk olarak kendi üzerine almıştır. Öte yandan ihale ile zorunlu deprem fonunun yönetimini özel sektöre devretmiştir. Bunu yaparken de getirmiş olduğu yasal düzenleme ile mevcut yasalarımızın dışına çıkabilecek bir uygulamanın önüne açmış ve kurum kaynaklarının yetersiz kalması ihtimalini gözeterek burada yine riski dolaylı ve dayanaksız olarak kendi üstünde bırakmıştır. Ve tüm bu uygulamalar yabancı sermaye gruplarının ülkemizde yoğun olarak yatırım yapmaya başladığı son dönemde aynen sürdürülmekte olup her hangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Aslında devlet bir anlamda zorunlu deprem sigortası ve üst limit kriterleri ile sigorta şirketlerinin üstündeki konut deprem sigortası riskini azaltmıştır. Ayrıca DASK fonu her ne kadar ihale sonucunda yönetim olarak özel bir şirkete de devredilse kurum kaynaklarının yetersiz kalması maddesi işletme riskini sıfıra indiren bir içerikle fonun yönetimine olanak sağlamaktadır. Zira fonun oluşacak tüm hasarları belirli bir oranda dahi olsa karşılama yükümlülüğü hükme bağlanmamış, yasada esnek bir ifade kullanılmıştır.

Devlet özel şirketler üzerindeki konut sigortası riskini aslında farkında olmadan oldukça azaltmıştır. DASK öncesi dönemde yangın sigortası yaptırıldığı taktirde kanunen deprem sigortası yaptırılması zorunluluğu yoktu. Fakat kanunen isteğe bağlı olan deprem ek teminatı uygulamada mevcut olan paket poliçeler sebebiyle fiilen zorunlu hale gelmişti. Sigorta şirketleri deprem teminatının çıkartılmasını isteyenlere paket poliçe sistemi gereği olumsuz cevap vererek fiilen de olsa zorunlu deprem sigortası uygulamasını başlatmışlardı. Bu durum dolaylı zorunluluk örneği olarak verdiğimiz Yeni Zellanda ya da A.B.D.'nin Kaliforniya eyaletindeki uygulamalar ile kısmen benzerlik taşımaktadır. Temel fark ise yurt dışında kanun koyucunun sigorta şirketlerine yangın poliçesi satarken deprem güvencesi de satmak

zorundasın demesidir. Bizde ise zaten şirketler yasal dayanak yok iken paket poliçe uygulaması sebebiyle yangın sigortası yaptırırken deprem sigortası da yaptırmak zorundasın kriterini hayata geçirmeye başlamışlardı.

1999'da İstanbul ve yakın çevresinde yaşayan halk, depremler sonrası körfez bölgesinde mağdur olan vatandaşların yardımına koşmuştur. 19 Ağustos 1999 depreminin ilk günlerinden itibaren sürekli artan bir ivme ile bölgeye bizzat vatandaşlar tarafından ulaştırılan yardımlar deprem vergilerinin bir defaya mahsus alınacağını ilanından sonra aniden kesilmiştir. Devletin o gün bir defaya mahsus olarak getirmiş olduğu vergi ise halen yürürlüktedir. Halkın vicdanının sesi yerine yasal düzenleme koyarak yardım çalışmalarını yürütmek olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Devletin her alanda düzenleyici yerine denetleyici olması gerektiği düşünülmektedir. 19 Ağustos depremi sonrası deniz kıyısında yıkılan konut yerleşimlerini tepelere taşımak ülkemiz için oldukça yüksek maliyetli olmuştur. Yıkılan konutların devlet tarafından denetlenen sistemin eseri olduğu da unutulmamalıdır. Deprem sonrasında az katlı binalar, sağlam zemine, o zemin sınıfı için ihtiyaç duyulmayacak radye temelli, tünel kalıp sistemli olarak inşa edilmiştir. Tepeler yüksekliği ve eğim fazlalığı alt yapı, nakliye gibi giderlerin de artmasına sebep olmuştur. Mühendisliğin optimizasyon kriterleri göz ardı edilerek, çok daha fazla konutun, daha düşük maliyetle, ekonomik gelişmeye katkı sağlayacak şehir merkezine yakın konumlarda yapılması fırsatı kaçırılmıştır. Konutların teslimat sonrası sıva ve boya dökülmesi ya da mutfak dolabı düşmesi gibi hasarları ise rutin olarak basında yer almıştır. Yapılan konutları da devletin denetlediği unutulmamalıdır. Bu gün ise iskana açılan bölgelerde özellikle kış aylarında ısınma ve ulaşım sorunu yaşanmaktadır.

7.2 Sonuçlar

Muhtemelen DASK hedef poliçe sayısına ulaştığında sağlanabilecek yaklaşık 4 milyar Euro reasürans kapasitesi, iyimser (yaklaşık 2 milyar EURO) ve kötümser (yaklaşık 10 milyar EURO) hasar senaryoları tahmini hasar tutarları ortalaması olan 6 milyar EURO'dan da düşük kalmaktadır. Bu durum ülkede hedef poliçe sayısına ulaşılsa bile olası Marmara Depremi konut hasarının karşılanamaması ihtimalini düşündürmektedir.

Sonuç olarak deprem sigortası zorunlu bir fon yönetimi olmaktan çıkarılarak özel sektör tarafından düzenlenen poliçeler kapsamında verilmesi gereken bir teminat haline getirilmelidir. Bu uygulama ülkemizde mevcut yasalar çerçevesinde yangın sigortası yaptırmayı ve ek teminatları kapsamında güvence almayı zorunlu kılacaktır. Bu sayede deprem hasarları dışında konutlarda meydana gelen boru patlaması, yangın, infilak gibi hasarlarda güvence altına alınmış olacaktır. Üst kattan alt kata tesisat kaçağı sebebi ile su damlaması esnasında üst katın onarıma yanaşmaması yüzünden mahkemelik olan komşular gibi, medeni bir topluma yakışmayacak örneklerin de önüne geçilebilecektir. Bu durum

davaların sayısını azaltacaktır. Ama gerekli yasal düzenlemeler sadece sigortacılık alanında değil yapı denetimi, hasar onarımlarında standartlara uygunluk şartı aranması ve diğer alanlarda da süratle yapılmadığı takdirde, ilk büyük deprem hadisesi sonrasında muhtemelen mahkemeler dava yükünü taşıyamaz hale gelecektir.

KAYNAKLAR

- [1] <http://zonesismiche.mi.ingv.it/class2004.html>
- [2 – 6, 8 – 18] Swiss Re CatNetTM, www.swissre.com
- [7] Amerikan Ulusal Jeolojik Bilgi Merkezi.
- [19 – 22, 26, 29] www.dask.gov.tr
- [23 - 25] <http://www.eksperlerdernegi.com>
- [27] **Çipil, M.**, 2004. Dünyada Zorunlu Sigorta Uygulamaları ve Türkiye Örneklerinin İncelenmesi, Milli Reasürans.
- [28] **Nomer, C.**, 2000. Milli Reasürans TAŞ.
- [30] **Nomer, C. ve Yunak H.**, 2000. Sigortanın Genel Prensipleri, Ceyma Matbaacılık.
- [31] Resmi Gazete, tarih: 19. 07. 2003, sayı: 25173.
- [32] **Yunak, H.**, 2002. Zorunlu Sigorta Türleri, Milli Reasürans T.A.Ş., İstanbul.
- [33] T.A.C Aktüerler Derneği Bülteni, 1995, s.22. İstanbul.
- [34] **Ekener, H. ve Sevenser, B.**, 1979. Sigorta Endüstrisinin Türk Ekonomisindeki Yeri, Sigorta Hukuku Türk Derneği, Ankara.
- [35] Milli Reasürans T.A.Ş., Reasürör, sayı:18, s:12.
- [36] **Acıman, H.**, 2005. Sigortanın Temel Prensipleri, İstanbul.
- [37, 38, 41 – 45, 51 – 55] Sigorta Denetleme Kurulu – 2002 Yılı Türkiye’de Sigorta Faaliyetleri Hakkında Rapor.
- [39, 40, 46 – 49] **Ererdi, H. C.**, 1998. Yangın Sigortacılığı, 2. Baskı, İstanbul.
- [50] Milli Reasürans T.A.Ş., Reasürör, sayı:21, s:14-15.

EK A
SİGORTA TANIMI

Genel

Sigorta tanımı Türk Ticaret Kanunu'nda, “ Sigorta bir akittir ki, bununla sigortacı, belli bir ücret karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir menfaatini zarara uğratan bir rizikonun meydana gelmesi halinde, tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kişinin hayat müddetleri sebebi ile veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi üzerine alır” olarak belirtilmiştir.

Kişilerin tek başına üstlenemeyecekleri zararları aralarında bölüşmeleri ve rizikolara karşı birleşmeleri sigorta sisteminin esasını oluşturur. Başka bir deyişle sigorta, kişilerin tehlikelere karşı belli bir miktar para ödemeleri koşulu ile gerçekleşen tehlikenin doğuracağı maddi zararları karşılamaya yönelik ekonomik bir sistemdir.

Ekonomik değeri olan herhangi bir mal ya da hukuki sorumluluk doğuran sigortanın konusunu oluşturabilir. Buna göre yangın sigortasının konusunu konut ya da işyeri, hayat sigortasının konusunu kişinin yaşamı, kaza sigortalarının konusunu ise kişni bedenine ya da malına karşı sorumluluğu olabilir. Kısaca sigorta, sigortalının sigortalanabilir menfaati ile ilgilidir yani sözleşmesinin konusu bu sigortalanabilir menfaattir.

Sigortalar “bedel” ve “tazminat” sigortaları olarak ikiye ayrılır. Bedel sigortalarının en belirgin özelliği, poliçede kayıtlı sigorta bedelinin tazminata esas teşkil etmesidir. Örneğin, bedel sigortalarından olan hayat sigortalarında insan hayatının değeri objektif ölçülere vurulamadığından sigortalı dilediği gibi sigorta bedeli üzerinden sigorta yaptırabilir ve tazminat bu bedeli esasına göre tespit edilir. Tazminat sigortalarının amacı ise gerçek ekonomik kaybın karşılanmasıdır.

Sigorta, hiçbir zaman kar aracı değildir. Poliçede yazılı sigorta bedeli sigortacının sorumluluğunu sınırlar fakat tazminata esas oluşturmaz. Bedel ve tazminat sigortalarının özelliklerinin doğal bir sonucu olarak bedel sigortaları birden fazla sigorta şirketine yaptırılabilir, tazminat sigortaları ise gerçek değer üzerinde birden fazla sigorta şirketine yaptırılamaz. Buna göre, hayat ve ferdi kaza sigortaları “bedel sigortaları”; yangın, kaza, mühendislik ve tarım sigortaları “tazminat sigortaları” olarak ele alınmaktadır.

Sigortacılığa İlişkin Mevzuat

- Kanunlar: Sigorta Murakabe Kanunu, Karayolları Trafik Kanunu (ilgili hükümleri), Türk Sivil Havacılık Kanunu (ilgili hükümleri), Finansal Kiralama Kanunu (ilgili hükümleri), Mükerrer Sigorta Hakkında Kanun.

- Yönetmelikler: Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarının Yönetmeliği, Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Bağımsız Dış Denetim Kuruluşlarınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nin Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulunun Çalışma Esasları Yönetmeliği, Mükerrer Sigorta Murakabe Yönetmeliği, İhtisas Komiteleri Yönetmeliği, Sigorta Acenteleri Yönetmeliği, Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği, Sigorta Prodükörleri Yönetmeliği, Aktüerler Yönetmeliği, Hayat Sigortaları Yönetmeliği, Karayolları Trafik Garanti Fonu Yönetmeliği, Karayolları Trafik Yönetmeliği (ilgili hüküm), Karayolları Uluslararası Yolcu ve Eşya Taşımaları Hakkında Yönetmelik (ilgili hüküm), Karayolları Şehirlerarası Yolcu Taşımaları Hakkında Yönetmelik (ilgili hükümler), Motorlu Taşıt Bürosu Hakkında Yönetmelik, Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği (ilgili hükümler).
- Bakanlar Kurulu Kararları: Sigortacılıkta Yurt İçi Saklama Payı ve Reasürans Kapasitesini Artırma Sistemine İlişkin Karar, Tehlikeli Maddeler ve Tüpgaz Sorumluluk Sigortasına İlişkin Karar,

Riziko Kavramı

İnsan, yaşam süresince çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır. Elde olmayan ve çok defa “kaza” diye adlandırılan bu tehlikelerin gerçekleşmesi durumunda kişiler hayatlarını ve varlıklarını kaybedebilirler. Sigortacılık dilinde “riziko” diye adlandırılan bu tehlikelerin gerçekleşmesi mutlak değil muhtemeldir, yani insanların kendileri veya mal varlıkları tehlikenin tehdidi altındadır ama mutlaka tehlikeye uğrayacak değildirler. Sigortacılık teriminde “riziko” kavramı çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Cahit Nomer ve Hüseyin Yunak’a göre riziko;

- Ortaya çıkabilecek zararın olası nedeni anlamında kullanılmaktadır. Örneğin yangın rizikosunu denildiğinde zarar verme olasılığı olan birtakım tehlikelerden söz edilmektedir.
- Belirli bir tehlikenin gerçekleşme olasılığı anlamını taşımaktadır.
- Tehlike altındaki nesne ya da kişiyi ifade etmek için de kullanılmaktadır [30].

Rizikoların sınıflandırılması konusunda farklı yaklaşımlar vardır. Bunlardan ilkinin göre; gerçek rizikolar, rizikonun gerçekleşmesi halinde bir kayıp, gerçekleşmemesi halinde bir farkın olmamasıdır. Spekülatif rizikolar da bir yandan kayıp beklentisinin olduğu, diğer yandan kazanç beklentisinin olması durumudur. İkinci yaklaşıma göre; temel rizikolar, bireysel olmaktan çok fiziksel ya da toplumsal olaylardan ileri gelen rizikolar, özel rizikolar da sınırlı sayıda bireyi etkileyecek münferit olaylar ile ortaya çıkan rizikolardır. Bu

sınıflandırmalara göre “gerçek rizikolar” sigortalanabilir, “spekülatif rizikolar” ise sigortalanamaz niteliktedir.

Bir rizikonun sigorta edilebilir olması için; rizikonun gerçekleşmesi durumunda oluşan zararın para ile ölçülebilir bir değeri olmalı, rizikonun gerçekleşmesi rastlantıya bağlı olmalı, Büyük Sayılar Kanununa uygun olmalı, riziko meşru bir nitelik taşımali, rizikonun sıklık derecesi (frekansı) ne çok yüksek ne de çok düşük olmalıdır.

Sigorta Sözleşmesinin Unsurları

Yasal tanıma göre sözleşme unsurları aşağıdaki gibidir:

Sigortacı; sigortalanmak isteyen kişi veya kuruluşlara, sigorta sözleşmesi gereğince ücret karşılığında güvence veren şirkettir.

Sigorta ettiren veya sigortalı; sigortacı ile sigorta sözleşmesini yapan kişi sigorta ettiren, sigortalı ise malı veya yaşamı güvence altına alınan kimse ya da kuruluştur. Genellikle sigorta ettiren ile sigortalı aynı kişi olmasına rağmen bazen ayrı kişiler olabilmektedir. Bir kimsenin, başkasının malını veya canını sigorta ettirebilmesi için, sigorta ettiren ile sigorta edilen kişi arasında bir menfaat ilişkisinin bulunması gerekmektedir.

Sigortalanabilir menfaat; sigorta sözleşmesinin en önemli unsurlarından biridir. Sigorta güvencesi altına alınan mal veya can değil, bunların üzerindeki menfaatlerdir. Bir malı malik yani malın sahibi, kiracı, rehin alacaklı gibi o mal ile çeşitli ilişkisi bulunan kişiler sigorta ettirebilirler.

Bir menfaatin sigortalanabilmesi için mutlaka maddi yani ekonomik bir değer taşıması gerekir. Menfaatin ekonomik değer taşıması yanında para ile ölçülebilir ve meşru olmalıdır.

Riziko; karşılaşma olasılığı olan tehlikedir. Riziko; gelecekte, olası, belirsiz ve yasalara uygun olmalıdır.

Sigorta Bedeli; sigortalının beyan ettiği ve poliçede yazılı olan tutardır. Sigorta bedeli hasar halinde sigortacının ödeyebileceği en yüksek tazminat tutarının gösterir. Sigorta değeri ise sigortası yapılan değerlerin günün piyasa koşullarına uygun rayiç değeridir.

Sigorta bedelinin, sigorta değerinden az ya da çok olması durumunda tazminat ödemelerinde sorunlarla karşılaşmaktadır. Risklerin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkabilecek iki sorun vardır. Bunlar “ eksik sigorta ve aşkın sigorta” dır.

Eksik sigorta, sigorta bedelinin sigorta değerinden az olması durumudur. Bu durumda ödenecek hasar tutarı sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki orana göre hesaplanır. Aşkın sigorta ise, sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olması durumudur. Bu durumda sigortalı gerekenden fazla prim ödemesinde bulunur. Eğer hasar meydana gelmişse tazminat gerçek değer ne ise onun üzerinden ödenir, fazladan alınan primler sigortalıya iade edilir.

Sigorta primi; sigortacının hasar halinde ödeyeceği tazminata karşılık olarak, sigorta ettiren tarafından peşin veya taksitle ödenen ücrettir. Sigortalar; meblağ sigortaları ve tazminat sigortaları olarak ayrılmaktadır. Meblağ sigortalarında, sigortaya konu olayın gerçekleşmesi halinde ödenecek tutar, önceden belirlenmiştir. Tazminat sigortalarında ise, sigortaya konu olan olayın gerçekleşmesi halinde sigortacı tarafından ödenecek tutarı, sigorta sözleşmesi çerçevesinde, sigortalının uğradığı zararı belirler. Bu ayrıma göre bireyi esas alan hayat ve ferdi kaza sigortalarının dışında kalan bütün sigortalar tazminat sigortalarıdır. Sigortalar ayrıca mal sigortaları ve can sigortaları olarak da ayrılmaktadır. Can sigortalarını, hayat ve ferdi kaza sigortaları oluşturur. Mal sigortaları da yangın sigortaları, kaza sigortaları ve mühendislik sigortalarıdır.

Zorunlu Sigorta Kavramı

Zorunlu sigorta, vatandaşları yani kamu yararını korumak amacıyla kanun koyucu tarafından zorunlu kılınan bir sigorta türüdür. Başta trafik sorumluluk sigortası olmak üzere pek çok sigorta türü dünyada uzun yıllardan beri uygulanmaktadır. Türkiye zorunlu sigorta türleri bakımından önemli bir potansiyele sahiptir, ancak bu sigortaların uygulanabilirliğinin artırılmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye’de uygulanan zorunlu sigortalar; doğal afetlere karşı zorunlu yangın ve deprem sigortası, zorunlu karayolu taşımacılık mali sorumluluk sigortası ve sigortacılığı düzenleyen mevzuat ile doğrudan ilgili olmayan zorunlu sigortalardır.

Zorunlu yangın ve deprem sigortası diğer bölümlerde ayrıntılı olarak incelenecektir. Zorunlu karayolu taşımacılık mali sorumluluk sigortası Türkiye’de en yeni zorunlu sigorta uygulamasıdır. 10. 07. 2003 tarihli ve 4925 sayılı KTAK ile uygulamaya konmuştur [31]. İlgili kanunun "Sorumluluk ve Sigorta" başlıklı üçüncü kısmında Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası'na ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Buna göre; KTAK m.17 ile öncelikle sorumluluğun sınırları çizilmiş ve m.18 ile de sigorta zorunluluğu meydana getirilmiştir. Böylece; taşımacılar, yolcuya gelebilecek bedeni zararlar için m.17 kapsamındaki sorumluluklarını (Şehirlerarası ve uluslar arası yolcu taşımacıları; duraklamalar dahil olmak üzere kalkış noktasından varış noktasına kadar geçecek süre içinde meydana gelecek bir kaza nedeniyle yolcunun ölümü, yaralanması ya da eşyasının zarara uğramasından

dolayı sorumludur.) sigorta ettirmek zorundadır. Ancak, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık gerekli gördüğü takdirde, tespit edeceği yabancı ülkelerde ortaya çıkabilecek zararları teminat kapsamı dışında tutabilir.

Söz konusu sigorta, KTAK m.34'deki hüküm uyarınca 19.01.2004 tarihi itibari ile uygulanmaya başlanmıştır. Böylelikle, şehirlerarası yolcu taşımacılığına konu araçları kapsayacak zorunlu sigorta sayısı üçe yükselmiştir.

Sigortacılığı düzenleyen mevzuat ile doğrudan ilgili olmayan zorunlu sigortalar; SMK ile doğrudan bağlantısı olmayan ve dolayısıyla da uygulamaya konulması aşamasında bu Kanun'un çizdiği genel çerçeve esas alınmamış olan zorunlu sigortalardır. Bundan dolayı, diğer zorunlu sigortalarda olduğu gibi kendine özgü genel şartlara ya da tarife ve talimatlara uymak zorunluluğu yoktur. Bu sigortaların uygulanmasında serbest tarife rejimi kullanılmaktadır ve ihtiyari bir sigortadan farkları da belirli tüzel ya da gerçek kişiler için satın alınma zorunluluklarının getirilmiş olmasıdır.

Zorunlu Deprem Sigortasının Türk Sigorta Sektöründeki Yeri

Zorunlu deprem Sigortası uygulaması 27 Eylül 2000 tarihinde başlanılmıştır. Bu uygulamayı doğuran başlıca nedenleri üç nokta etrafında toplamak mümkündür:

Ülkemiz, jeolojik konumu itibari ile deprem kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Bu durumda deprem olgusunu birlikte yaşamamız gereken bir gerçek ve ulusal bir sorun olarak algılamamız ve bu konuda sigortacılık açısından neler yapılabileceğini belirlemek gerekir.

17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra, depremde konutları hasarlanan insanların zararlarını bütçe olanakları çerçevesinde karşılaşılan yakınmalar ve ekonomik kriz bu alanda devletin bütçe imkanları ile ilişkili olmayan somut bir güvence sisteminin kurulması gereğini ortaya koymuştur.

Sigorta bilincinin çok düşük olduğu ve güvence gereksiniminin birçok insanın ihtiyaç sıralamasında arkalarda yer aldığı ya da hiç bulunmadığı bilinen bir gerçektir. Bu durum bir nebze olsun düzeltilmesi açısından zorunlu sigortaya başvurulmuştur. Doğal Afetler Sigorta Kurumu ve Zorunlu Deprem Sigortasının mali kaynakları esas olarak üç unsurdan oluşur. Bunlar; toplanan primler, reasürans koruması ve hasar durumunda Dünya Bankası'ndan sağlanacak finansman.

Bu kaynaklar içinde en önemli kalemi, uluslar arası reasürörlerden sağlanan “reasürans koruması” oluşturmaktadır. Öte yandan, Doğal Afet Sigorta Kurumu kaynaklarının kurum tarafından hangi amaçlar doğrultusunda kullanılabileceği de 587 sayılı kanun Hükmünde

Kararname’ de ayrıntılı bir biçimde belirlenmiştir. Buna göre, kurum kaynakları temel olarak aşağıdaki amaçlar doğrultusunda kullanılabilir [32].

Deprem durumunda, Doğal Afetler Sigorta kurumu tarafından sigorta edilen binalara ilişkin tazminat ödemeleri; kurumun yönetimi ve işleyişi için gerekli olan masraflar, kurumun yönetimi ve işleyişi için gerekli olan masraflar, reasürans, sermaye gibi piyasalardan sağlanan korumaya ilişkin ödemeler, hasar tespit işlemlerine ilişkin ödemelerdir.

Oluşan kurum fonları, Yönetim kurulu tarafından belirlenen ölçüler çerçevesinde ikidite, anapara güvenliği ve getiri oranı ilkeleri dahilinde yatırıma yönlendirilmektedir. Doğal Afetler Sigorta Kurumunun yıllık hesap, işlem ve harcamaları Hazine Müsteşarlığı tarafından denetlenmektedir. Ayrıca kurumun yıllık hesapları bağımsız bir dış denetim firması tarafından da incelenmektedir. Kurum aynı zamanda her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğunu da belirtmek gerekir. Sonuç olarak zorunlu deprem sigortasının amaçları; kapsamdaki bütün konutları, ödenebilir bir prim karşılığında asgari bir sigorta güvencesi altına almak, yurtiçinde risk paylaşımını sağlamak, aynı zamanda deprem hasarlarının neden olacağı mali yükü sigorta yolu ile uluslar arası reasürans ve sermaye piyasalarına dağıtmak, devletin depremlerden kaynaklanan mali yükünü azaltmak, sigorta sistemini sağlıklı yapı üretiminde bir araç olarak kullanmak, deprem hasarlarının karşılanmasında uzun vadeli kaynak birikimini sağlamak, toplumda sigorta bilincinin yerleşmesine katkıda bulunmak olarak sıralanabilir.

Türk Sigorta Sektörünün Tarihsel Gelişimi

a) Cumhuriyetin İlanından Önce

Türkiye’ de ise on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından önce sigortacılıktan söz etmek pek mümkün değildir. Bu tarihten önce bazı Anadolu köylerinde esnaf kuruluşlarının ölüm ve hastalık hallerinde üyelerine yardımda bulunmak amacı ile bir takım yardımlaşma sandıkları kurdukları bilinmekte ise de bunlar gerçek anlamda sigorta olmayıp yardım fikrinden hareket eden örgütlenmelerdir.

Türkiye’de sigortacılık faaliyetlerinin 1872 yılında Sun, Northern ve North British adlı üç İngiliz şirketinin acentelikleri ile başladığı kabul edilmektedir. 1865’ te İstanbul’da meydana gelen Hocapaşa ve Kumkapı yangınları ile 1870 yılındaki büyük Beyoğlu yangını sonucu uğranılan maddi ve manevi kayıplar, dini inançların ve kadere düşüncü biçiminin neden olduğu, sigorta ile ilgili olumsuz fikirleri kısmen de olsa değiştirmiş ve sigortanın ülkemize girmesinde önemli rol oynamıştır. İngilizlerden sonra Fransız, Avusturya, Bulgar, İtalyan, Alman, İsviçre ve Rus sigorta şirketleri de acentelik açarak ülkemizde çalışmaya başlamışlardır.

O tarihlerde, sigorta şirketlerinin kuruluşunu ve sigorta faaliyetlerini düzenleyen devlet denetimini öngören yasaların, hatta bu konuya değinen bir hükmün dahi bulunmaması nedeniyle sigorta şirketleri tamamen denetimsiz bir biçimde çalışıyorlardı. Diledikler gibi hareket edip, merkezlerden aldıkları talimatlarla işlem yapıyorlardı. Poliçelerini İngilizce veya Fransızca düzenliyorlar, anlaşmazlık durumunda da dava mercii olarak Londra mahkemelerini veya ilgili şirketin merkezinin bulunduğu yerel mahkemeleri gösterip diledikleri zaman sigorta poliçelerini iptal ediyorlardı.

Zaman geçtikçe sigortacıların istedikleri gibi çalışmaları ve kapitülasyonların kendilerine sağladığı geniş olanakları kullanabilmeleri, bu şirketlere Türkiye’ de kolaylıkla çok para kazanılabileceği izlenimini verdi. Bu durum, kısa zamanda çok fazla sigorta şirketinin çalışmasına, sigorta ahlakının bozulmasına, haksız rekabet ve ekspertiz suistimallerine yol açtı.

Uzun yıllar yabancı sigorta şirketlerinin yasal denetiminden yoksun biçimde faaliyet gösterdikleri ülkemizde, sermayesinde yine yabancı payı olmakla birlikte ilk Türk Sigorta Şirketi olan Osmanlı Umum Sigorta Şirketi olarak 1893 yılında çalışmaya başladı. Bu kuruluşun acenteliğinin Osmanlı Bankası ile Tütün Rejisinin şubeleri yapmıştır. Bunu izleyen yıllarda sigortacılığın düzene sokulabilmesi için yabancı şirketler arasında birlikte hareket etme eğilimi belirmiş ve 12 Temmuz 1900 tarihinde 43 tanesi yabancı olmak üzere 44 sigorta şirketi, tek tip bir yangın tarifesi uygulamasını gerçekleştirmek için bir araya gelerek “Yangın Sigorta Şirketlerinin Sendikası”nı kurmuşlardır.

1914’ ten sonra sigorta alanında kapitülasyonlardan kurtulma çabaları görülmüş, milli sigortacılığın kurulması için çalışmalar yapılmıştır. 1914 tarihinde yürürlüğe konulan bir kanun ile Türkiye’de çalışan yabancı sigorta şirketlerine tescil ve teminat gösterme zorunluluğu getirilmiş, tahsil edilen primler üzerinden gelir vergisi alınması hükmü yürürlüğe konmuştur.

Yerli sigortacılığın kurulması girişimleri yabancı sigorta şirketlerinin etkilemiş ve Türkleri de ortak etmek sureti ile Türk kanunlarına göre yeni şirketler kurmaya başlamışlardır. 1916 yılında Avusturya şirketi Ponix de Wien, kuruluş sermayesinin % 25’i Türklere devredilmek koşulu ile “Türkiye Milli Sigorta Şirketi”ni kurmuştur [33]. Ancak bu şirket I. Dünya Savaşından sonra dağılmıştır. Fransız Union Sigorta Sosyetesı de 1918’de Türk kanunlarına göre “İttihadı Milli” adı ile bir sigorta şirketi kurmuştur. Bu arada faaliyete geçen Vatan Sigorta Şirketi ise kısa bir süre sonra tasfiye edilmiştir. Cumhuriyetin ilanında önce Türk kanunlarına göre en son şirket, 1923 yılında Réunion tarafından kurulan Şark Sigorta’dır.

b) Cumhuriyetin İlanından Sonra

Cumhuriyetin ilanından sonra, sigortacılıkta yabancı şirketlerin etkinliğinin azaltılması için girişimlerde bulunmuş, sigorta şirketlerinin kuruluşunu ve faaliyetini düzenleyen ve devlet denetimini getiren mevzuat hazırlanarak Türkiye’de sigortacılığın çağdaş anlamda gelişmesi sağlanmıştır.

1924 yılında Türkçenin kullanılmasının zorunlu kılan bir kanunla yabancı sigorta şirketlerinin kayıtları ve poliçelerini İngilizce ve Fransızca olarak düzenlemelerine son verilmiştir. Bu dönemde kurulan “Sigortacılar Kulübü” bugünkü “Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği”nin çekirdeğini oluşturdu. 1924 yılında Fransız “Urbain” şirketinin iştiraki ile “Milli Sigorta Şirketi” kurulmuştur. 1925’te Türkiye İş Bankası A.Ş. Anadolu Sigorta Şirketini kuruştur.

Sayıları ve çalışmaları gittikçe artan yerli ve yabancı şirketlerinin tüm işlemlerinin denetime tabi tutulması, sigortalıların hak ve menfaatlerinin gözetilmesi, milli sigortacılığın korunması, reasürans yolu ile dışarıya döviz çıkışının önlenmesi ve tarife uygulamalarının kontrolü amacıyla hazırlanan kanunların 1927 yılında uygulamaya konulmasından sonra Türk sigortacılığının hızla geliştiği, tamamen yerli sermaye ile kurulan şirketlerin sayısının arttığı ve bu şirketlerin mali yönden de güçlendikleri görülmektedir.

Bu arada, sigortacılığın milleştirilmesine zemin hazırlamak reasürans yolu ile dışarıya giden primlerin bir kısmının ülkede kalmasını sağlayarak döviz tasarrufu gerçekleştirmek ve hazineye gelir sağlamak amacı ile 19.07.1929 tarihinde Milli Reasürans T.A.Ş. kurulmuş ve böylece ülkemizde mecburi reasürans devri fiilen başlamıştır. Bu tarihten itibaren Türkiye’ de çalışan yerli ve yabancı sigorta şirketleri yaptıkları her sigortadan tahsil ettikleri primlerin %50’ sini Milli Reasüransa devretmeye başlamışlardır.

1935’de Güven Sigorta, 1936’ da Ankara Sigorta, 1942’de Doğan Sigorta, 1944’te Halk Sigorta, 1947’de Genel Sigorta kurulmuştur. Türkiye İş Bankası ve Milli Reasürans şirketi ile Güven, Anadolu, Ankara Sigorta şirketlerinin iştiraki ile kurulan Destek Reasürans T.A.Ş. de 1945 yılında serbst reasürans piyasasında çalışmaya başlamıştır.

1953 yılında Trafik sigortasının zorunlu hale gelmesi sigorta şirketleri bakımından yeni ve hareketli bir iş alanı yaratmıştır. 1955’ te sigorta şirketleri ile ilgili mevzuat yeniden düzenlenirken bu kurumların anonim şirket ve kooperatif statüsünde olması, anonim şirketlerde ödenmiş sermayenin en az belirli bir değerde bulunması, karşılıklı sigorta için kooperatiflerin en az 100 ortaktan meydana gelmesi, yabancı şirketlerin ruhsat almak zorunda olmaları şirketlerin her yıl bilançolarını yayınlama ve ilan etme kayıtları konmuştur. Bu genel

hükümlere göre, yangın, nakliyat, kaza, dolu, hayvan ölümü ve tarım ile uğraşan ve çeşitli kollarda faaliyet gösteren sigortacılık hızla gelişmiştir.

Son olarak, 01.01.1957'den yürürlüğe giren Türk Ticaret Teftiş ve Murakabesi Hakkında Kanunla, 7397 sayılı Murakabe Kanunu da devletin, sigorta şirketlerini kontrolünü sağlamaktadır. Bu kanuna göre kurulan şirketler ise başak Sigorta (1960), Ak Sigorta (1961), Atlantik Sigorta (1964), Tam Sigorta (1964), Tam Hayat (1966) ve Oyak Sigorta (1968)'dir.

Türk sigortacılığının geçmişine bakıldığında Cumhuriyet öncesi dönemde tam bir yabancı sigorta şirketi egemenliği olduğu, uzun süreli yerli firmaların bulunmadığı görülmektedir. Osmanlı Devletinin son dönemlerinde Millileşme akınlarının etkisi ve yabancı şirketlerinin Türk ortaklar ile birleşip Türkçe adlarda faaliyet gösterip, biçim değiştirdikleri bilinmektedir. Cumhuriyet döneminde ise sigorta şirketleri yabancı şirketlerin egemenliğinden kurtarılıp, bu alanda milli sermaye harekete geçirilerek, Türk şirketlerinin güçlendirip, sayılarının artırılmasına çalışılmıştır. Bütün gelişmeler Türk sigortacılığını millileştirmek ile birlikte, güçlü ve ekonomide ağırlığını hissettirecek yapıya kavuşturamamıştır.

Bugün ülkemizde, sigortalanabilir risklerin ancak % 10'unun sigortalı olduğu yani mevcut potansiyelin çok küçük bir kısmının kullanılabildiği görülmektedir. Türk ekonomisinde 1983'ten beri liberalleşme eğilimleri artmış serbest Pazar ekonomisi uygulanmaya başlanmıştır. Bu durum yabancı sigorta şirketlerinin Türk piyasasına olan ilgilerini de geliştirmiştir. Ayrıca Türk ekonomisinde kullanılmayan kapasitelerin genişletilmesi gereği de hissedilmeye başlanmıştır.

Sigortanın anti-enflasyonist yapısı ile enflasyonist ekonominin vazgeçemeyeceği bir fon kaynağı olduğu gerçeğini gören ve anlayan hükümetlerin sigorta sektörüne verdikleri önem artmıştır. İlk adım olarak 1959'dan beri yürürlükte olan sigorta kanunu değiştirilerek, yeni kuruluşların oluşmasına ortam sağlayan yabancı şirketlere çalışma koşullarını günün ortamına göre düzenleyen yeni bir yasa 1986 yılında yürürlüğe girmiştir. Bunun yanında, serbest Pazar ekonomisi uygulamaları içinde sigorta piyasasında da 1990 yılından itibaren serbest rekabet yönünde adımlar atılmıştır.

Sigortacılık Sektörünün Ekonomideki Yeri

a) Sektörün Kuruluş İlkeleri

Serbest ekonomi düzenini benimsemiş toplumlarda dahi devlet sigortaya büyük ilgi göstermiştir. Devletin sigortaya ilgisi çeşitli şekillerde olabilir. Devletin kendisi sigortacılık

faaliyetlerinde bulunabilir, sigortacılığı özel müesseselere bırakabilir ve kendisi sadece kontrol edebilir ya da bu uygulamaların her ikisini birden yürütebilir.

Devletin bizzat sigortacılık yapması veya bu konuyu özel teşebbüslere bırakması hususu bir türlü sonuçlanamayan bir konudur. Tabii ki devletin sigortacılık yapması ile elde edilecek teminat daha ucuz olacaktır. Burada halka ulaşma ve reklam giderleri genellikle en alt seviyededir. Devlet sigortacılığında esas gaye kar elde etmek değildir ve yürütülen sigorta işlemi adedi çok olduğu için her bakımdan ekonomik çalışmak mümkündür. Yalnız devlet sigortacılığı uygulamada bir üstünlük elde edememiştir. Zira devlet çalışmasında sürekli bürokrasi görülmektedir ki bu durum masrafları arttırdığı gibi işlerin daha ağır yürütmesine de sebep olur.

Görülen en yaygın sistem, devletin ayrı bir denetim teşkilatı kurarak bu hizmeti yürütmesidir. Şirketler faaliyetlerini mevcut kanuni mevzuata ve denetleme makamının ön gördüğü esaslara göre yürütmek zorundadır. Her ülkede sigorta şirketlerinin kurulması özel izne tabiidir.

b) Sigorta Endüstrisinin Ekonomiye Etkileri

Sigortaya olan ihtiyaç rizikoları karşılama, temin ettirme özlemi büyüdükçe sigortacılar, teknik ve ekonomik niteliklerle daha elverişli sigorta türlerinin hizmete arz ederek sigorta endüstrisinin öneminin ön plana çıkarmıştır.

Sigorta endüstrisinin ekonomik hayatın temel sütunlarından birini oluşturduğu görülmektedir. Sigortacılık, yalnız rizikoları temin ve bunların gerçekleşmesi halinde tazmin olunmasından ibaret bir endüstri olmayıp, primlerden oluşan fon gücünü yatırım alanlarına aktarmak sureti ile ekonomik yapı ve kalkınmaya geniş oranda katkısı olan bir endüstridir. Sigorta şirketleri devlet ve devlet kuruluşlarının tahvillerine, yarı özel veya özel kuruluşlara, inşaat ve hizmet sektörüne iştirak ve yatırımları bulunmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde sigorta prodüksiyonunda hızlı bir artış mevcuttur ve Türkiye 1975 yılında, bu yönden yapılan klasmanda % 30 oranındaki portföy artışı ile yedinci sırada yer almaktadır.

Ekonomik potansiyelin özenle korunması şarttır. Çünkü riskler özellikle endüstriyel olanlar gerçekleşince atılım sahipleri faaliyetlerini kaybederler. Teknolojideki hızlı gelişmeler ve bunun yarattığı riskleri kontrol altına alma yeteneği arasında bilinmeyen etkili olmakta ve sigorta endüstrisi bu konu ile karşı karşıya kalmaktadır. Sigortacılar bu risklerin gerçekleşmesi halinde faaliyetlerin kaldığı yerden devamını sağlar.

Sigortanın katlandığı riskler çok çeşitlidir. Ancak zamanın ilerlemesi ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte aynı riskin bu günkü sonuçları ile 100 yıl önceki sonuçları çok farklıdır.

Bugünkü endüstrinin riski tersine dönmüş bir piramide benzer. Tepede sürekli riskler yer almaktadır. Tabanda ise kötü iş yapmanın riskleri mevcuttur [34]. Ekonomik ve teknolojik faktörler bu düzeyi meydana getirmekte, sigorta ise bu riskleri karşılayarak ekonominin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Sigortanın özellikle mali potansiyeli oluşturup; yatırımlarda, hizmet ve istihdam alanlarında müessir olduğunu görmekteyiz.

c) Sigorta Sektörünün Denetimi ve Güncel Sorunları

Türkiye’de sigorta denetimi ile ilgili hükümler 7397 sayılı Murakabe Kanunu ile 1160 sayılı Mükerrerref Sigorta İnhisarı Kanununda yer almaktadır. Türkiye’deki yetkili denetim organları; T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Milli Reasürans T.A.Ş kuruluşlarıdır.

Ülkemizde sigorta sektörünün sorunlarına geçmeden önce bugünkü durumu kısaca gözden geçirelim. Sigorta piyasalarının değerlendirilmesinde başvuru en yaygın ve pratik ölçü o ülkede üretilen direkt prim toplamı olduğundan sektörümüzün değerlendirilmesinde üretilen prim ölçü olarak dikkate alınmalıdır. T.C. başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu raporlarına göre; 1999, 2000 ve 2001 yıllarına ait hayat dışı sigorta branşlarında prim üretim oranları ve artış miktarları aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Üretilen primin niteliği ve niceliği [35]

BRANŞLAR	2000	2001	ARTIŞ %	2002	ARTIŞ %
YANGIN	159.600	261.950	64,1	447.605	70,8
NAKLİYAT	44.450	71.480	60,8	109.460	53,1
KAZA	436.430	828.090	89,7	1.026.105	23,9
MÜHENDİSLİK	39.075	68.560	75,4	121.615	77,3
TARIM	3.935	6.570	66,9	8.655	31,7
SAĞLIK	107.470	188.855	75,7	270.385	43,1
HUK. KOR.	515	1.535	198,0	2.255	46,9
FERDİ KAZA	17.205	37.415	117,4	54.250	45,0
KREDİ	70	85	21,4	355	317,6
HAYAT DIŞI TOPLAM	808.750	1.464.540	81,0	2.040.685	39,3
HAYAT	177.220	326.200	84,0	461.350	41,4
GENEL TOPLAM	985.970	1.790.740	81,6	2.502.035	39,7

Toplam Üretimin gayri Safi Milli Hasıla içindeki payı %1'in biraz üzerinde, kişi başına düşen üretim 30 doları aşmıyor. Sigortanın ülkemizde gelişmemesine neden olarak bugüne kadar pek çok şey söylenmiştir. Bunlar arasında en sık ileri sürülen nedenler; dini inançların sigortacılığı kösteklemesi, cumhuriyet önceki ve hemen sonraki devrelerde sağlıklı sigortacılığın toplumda yarattığı güvensizlik, sigortanın ülke ve fert ekonomisi için arz ettiği fayda gereklilik konusunda toplumumuzun bütün kesimlerinde görülen eğitimsizlik ve bilgisizlik olarak sıralanabilir.

Bu sebeplerin etkisi küçümsenemez ise de, asıl önemli sebep insanlar sigorta kavramının tam olarak yerleşmemesi ve sigorta ihtiyacının yeterince hissedilmemesidir. Sigorta, toplum kültür düzeyi ile çok yakından ilişkilidir. Kültür düzeyi yüksek toplumlarda sigortanın çok yaygın olduğu ve ileri gittiği görülmektedir. Bu nedenle insanların eğitime önem verilirken sigorta hakkında da bilinçlendirilmelidir. Bunun için alınması gereken tedbirler şöyle özetlenebilir:

□ **Police Kapsamlarını Tanıtıcı Reklam Kampanyaları**

Son yıllarda halkımızda sigorta bilincini uyandırmak için radyo, televizyon ve basında başlatılan sigorta ve özellikle hayat sigortası reklamları etkili olmuştur. Özellikle de 17 Ağustos ve 12 Kasım depremleri sonrasında uğranılan kayıplar nedeni ile zorunlu deprem sigortasının ve diğer sigorta branşlarının önemi daha da artmıştır.

□ **Sigorta Şirketlerinin Hasar Ödemelerinde Gecikmemesi**

Tesadüfi olaylar sonucunda bütün maddi varlığını kaybetmek korkusuna maruz bulunmak, daimi bir endişeye yol açar. İnsan hayatının özellikle ticari hayatın emniyete kavuşmasını sağlayan yollardan biri de sigortadır.

Tehlikelerin gerçekleşmesi sonucunda meydana gelen manevi sıkıntıları maddi yardımlar ile telafi etmek her ne kadar zor ise de, meydana gelen sarsıntıların giderileceği hususunda inanç sahibi olarak yaşamak, ilerisi için emniyet verir. Oluşan hasarın ödenebilmesi için gerekli bütün şartlar tamam olduğu halde sigorta şirketinin ödemeyi geciktirmesi, kişilerde olumsuz etki yapmakta ve sigortaya olan güveni sarsmaktadır. Bu nedenle hasar ödemelerinde görülen gecikmelerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

□ **Zorunlu Sigorta Uygulamalarının Sektöre Katkısı**

Zorunlu sigortanın sigortacılıkta sağlıklı bir yaklaşım olmadığı düşünülürse de sigortacılığımızın hareketlendirilmesi için bazı branşlar ile zorunlu sigorta yapılması gerektiği görülür. Zorunlu sigorta ile toplum, kendisini meydana getiren kişilerin karşılıklı hak ve mükellefiyetleri konusunda eğitilebilir ve bilinçlendirilebilir.

Zorunlu sigorta yolu ile Hazineye kolay ve ucuz fon temini de mümkündür. Böylece sigortanın genel ekonomiye kaynak sağlama fonksiyonuna da işlerlik kazandırılmış olacaktır. Ancak, zorunlu sigorta yapılırken limitlerin tatminkar şekilde tespiti şarttır. Aksi halde sistem fonksiyonunu bitirir ve sadece sigorta primini ödemek zorunda olanlara uygulanan mali yük niteliğine dönüşür.

□ Sigorta Şirketlerinin Mali Yapılarının Güçlendirilmesi

Sigortanın ülkemizde gelişebilmesi için alınması gereken tedbirler arasında sigorta primlerinin gecikmeden tahsil edilmesi ve böylece sigorta şirketlerinin mali bünyelerinin kuvvetlendirilmesi de sayılabilir.

Sigorta şirketleri, likidite durumları artacağından, meydana gelen hasarları gecikmeden hemen ödemek sureti ile sigortalılar ve toplum üzerinde iyi bir etki bırakacak böylece sigortanın yaygınlaşmasına ve dolayısı ile prim artışına katkıda bulunacaklardır. Sigorta şirketlerinin karları daha ziyade teknik karlardan kaynaklanmaktadır. Ancak olması gereken, şirketlerin hiç teknik kar yapmadan dahi kar edebilmeleridir. Sigortacılıkta ileri olan ülkelerde de durum böyledir.

Sonuç olarak sigorta sektörünün gelişmesinin hem dünya hem de ülke çapında inceledikten sonra iki önemli sonuca ulaşmaktayız: Sigorta sektörümüz son yıllarda önemli gelişme içerisinde. Son yıllarda görülen gelişmeye rağmen sektör dünya ülkeleri ölçüsünde henüz olması gereken yerin çok altındadır. Bu ikinci sonucun altındaki en önemli sebepler ise sektörün kurumsallaşmasını sağlayacak her türlü yasal düzenlemenin güncel, gelişmeyi sağlayıcı, özendirici ve kalıcı bir niteliğe henüz kavuşmamış olması ve toplumun sosyo-ekonomik yapısıdır.

Dünya çapında milli gelir seviyesi Türkiye'nin çok altında olan pek çok ülkenin kişi başına düşen prim üretimi ülkemiz düzeyinin üstündedir. Belki ülkemizin gelir dağılımındaki bozukluk buna neden olarak gösterilebilir. Çünkü milli gelir düzeyimiz pek çok ülkenin üzerinde gibi görülse de bu gelirin dağılımı eşit olmadığı için sigorta sektörü açısından beklenen sonuca ulaşılmamaktadır. Halen nüfusumuzun büyük bir kısmı ihtiyaçlar sıralamasında oldukça gerilerde yer alan sigorta ihtiyacını karşılayabilecek bir gelir seviyesine henüz ulaşmamıştır.

Ülkemizin ekonomik yapısının yanında sosyal yapısının da bu durumda etkili olduğu açıktır. Şimdiye kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere ülkemizde sigorta endüstrisi halen istenilen yerde değildir. Bunun sebebi sigortanın bir mali kurum olarak değil de hasarları telafi etmek için kurulmuş bir organizasyon olarak değerlendirilmesi üretim yapılabilecek alanlardaki boş kapasitenin açığa çıkarılıp değerlendirilmemesidir. Ülkemizde

sigortacılık alanında işlenmemiş potansiyelin kullanılması ve sigorta priminin arttırılması hedef alınmalıdır.

Bunun için özetle; Sigorta Sözleşme Kanunu çıkarılmalı, sigortacılıkta ilgili mevzuat kalıcı olmalıdır. Sigorta kavramının yerleşmesi ve sigorta ihtiyacının hissedilmesi sağlanmalıdır. Tahsilat açığı asgari seviyeye indirilmelidir. Sigorta şirketlerinin mali bünyeleri kuvvetlendirilmeli ve teknik kara ihtiyaç olmadan yaşanabilir hale getirilmelidir. İlgili Bakanlığın, sigortalıların haklarını korumak yolunda sürekli ve etkin denetimi olmalıdır.

Belirtilen bu tedbirler bir plan dahilinde ciddiyetle ele alınır ve uygulanır ise hedefe ulaşılabilir. Şu bir gerçektir ki; sigorta sektörü birçok ülkenin kalkınma, gelişme ya da büyümesine çok yönlü katıklarda bulunmuştur. Sonuç olarak, sigorta sektörümüzden gelecekte önemli gelişmeler beklenmelidir. Zira ülkemizin ekonomik yapısındaki olumlu gelişmeler ve sosyal yapıdaki değişim sektörümüz açısından umut vericidir.

8. YANGIN SİGORTACILIĞI

Yanma, istenmeyen ve ekonomik olmayan, cisimlerin özelliklerini değiştiren kimyasal bir olaydır. Yanma olayı olmadan yangından söz edilemez. Ancak her yanma olayı da yangın niteliği taşımaz. Burada bahsedilen yangın; yanma olayının, yararlı ateşin yakılan yerin dışına çıkması ve zararlı duruma dönüşmesidir.

Doğal olaylar veya kişilerden kaynaklanan ihmal veya bilgisizlikten doğan yangınlar çoğu zaman bir afet durumuna dönüşür ve hem kişisel hem de toplumsal düzeyde büyük zararlara yol açar.

Yangın Sigortacılığı, günlük yaşamda oldukça geniş bir uygulama alanı bulmaktadır. Daha önceleri sadece yangın rizikosunu temin eden dar kapsamlı yangın poliçeleri bugün daha geniş kapsamlı hale getirilmiştir. Buna göre sadece yangın, yıldırım ya da infilak sonucu oluşan hasarlar değil bunun yanında yangın haricinde olan farklı tehlikeler de yangın sigortaları kapsamında değerlendirilmektedir.

Yangın sigortaları ile küçük bina veya muhteviyattan, değeri trilyonları bulan tesislere kadar pek çok riziko güvence altına alınmaktadır. Türkiye’de yangın sigortasında verilen teminatlar “ Yangın Sigortası Genel Şartları” ile belirlenmiştir. Buna göre yangın sigortasının konusunu,

yangın, yıldırım, infilak ile yangın ve infilakın yol açtığı duman, buhar ve hararetin sigorta konusuna doğrudan vereceği zararları oluşturmaktadır.

Burada bahsedilen yıldırım “ büyük bir ışık ve ses çıkartarak hava ve yer arasında olan elektrik boşalması” şeklinde, infilak ise “büyük ölçüde ısı üretirken aynı zamanda basıncı artıran kimyevi bir reaksiyon” şeklinde tanımlanmaktadır [36].

Kısaca alevli bir ateşin meydana getireceği maddi zarar ve ziyan yangın sigortasının konusunu oluşturmaktadır. Yangının, yangına neden olsun olmasın yıldırımın, infilakın ve bunlar sonucu oluşan duman ya da buharın doğrudan vereceği zararlar yangın sigortasının kapsamındadır.

a) Yangın Sigortacılığı Tarihçesi

İnsan, yaşamı süresince maddi kayıplara neden olabilecek çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır. Bunlardan biri olan yangın tehlikesi de tarih boyunca insanları tehdit etmiş ve ciddi kayıplara neden olmuştur. Yaşanan gelişmeler yangına karşı tedbirlerin artmasını sağlamıştır.

Meydana gelen büyük yangınlar sonucu kişiler bu konuda bir güvenceye ihtiyaç duymuş ve sigortacılığın ilk adımı olarak yangın sigortacılığı kavramı ortaya çıkmıştır. Dünyada yangın sigortasının tarihi çok eskidir. Türkiye’de ise 19. yüzyılda Beyoğlu’nda yaşanan büyük yangın sonucu sigortacılık doğmuştur. Zorunlu deprem sigortası yangın sigortasının bir alt kolu olduğundan bugün Türkiye’de de yangın sigortasının önemi ve buna karşı olan ilgi artmıştır.

1666’da Londra’nın nerdeyse tamamını etkisi altına alan ve şiddetli rüzgar nedeni ile dört gün sürerek elli üç milyon dolarlık on üç bin ev ile yüz kilisenin kül olmasına yol açan büyük yangın sigortacılığı tarihinde en önemli olaydır, bundan sonra yangın sigortacılığı kavramı ortaya çıkmıştır. Bu büyük yangının ardından 1835’te New York da aynı büyüklükte bir felaketle karşılaşmış ve on beş milyon dolarlık bir hasar meydana gelmiştir. Daha sonra Chicago ve San Fransisco’da da büyük yangınlar meydana gelmiştir.

Londra yangını başta olmak üzere tüm bu afetler yangın sigorta şirketlerinin kurulmasında önemli bir yer tutmuştur. Londra yangından kısa bir süre sonra, Dr. Nicholas Barbon binaları yangına karşı sigortalamak üzere bir ofis açmış, birkaç yıl sonra rakip kuruluş olarak “Friendly Society” ortaya çıkmıştır. İlk yangın sigorta şirketleri olan bu şirketlerinin birçok temel uygulaması bugün hala sigortacılar tarafından izlenmektedir.

Yarım asır sonra, 1710’da bir diğer İngiliz şirketi olan Sun Fire Office açılmıştır. Bu şirket hala faaliyette olup çoğu tarihçi tarafından ilk çağdaş sigorta şirketi olarak kabul edilmektedir.

On yıl sonra Londra Sigorta ve Krallık Merkez Sigorta şirketleri Kral I. George'dan yangın sigortası akdetmeleri için kraliyet fermanı almışlardır. Böylelikle hasar ödeme işlemleri bireysel ve şahsi servetlerden kurumsal veya şirket tipi sigorta örgütlerine geçmiştir.

Amerika'nın ilk yangın sigorta şirketi de 1735 yılında Charleston, Güney Carolina'da örgütlenmiş mütüel bir kuruluş olup ismi "The Friendly Society For Mutual Insuring Of Houses" tır. Bu şirket sadece birkaç yıl faaliyette bulunmuş olup hakkında çok az bilgi mevcuttur. Modern Amerikan Yangın sigortacılığı Philadelphia' da doğmuştur. 1752 yılında örgütlenmiş ilk sigorta şirketinin işletme unvanı "The Philadelphia Contribution For The Insurance Of Houses From Loss By Fire" olmuştur. Şirket adı daha sonra "Hand-in-Hand" olarak değiştirilmiştir.

Philadelphia Contribution'un özgün faaliyet yöntemi yangın sigorta çevrelerinde hala tek ve benzersiz olarak nitelendirilmektedir. Şirket daimi poliçe düzenlemektedir çünkü vade sonu yönünden belirli bir tarih tespiti yapılmamaktadır. Sigortalı tek bir depo primi öder ve poliçe, koşulları yerine getirildiği sürece ek ödeme gerekmez yürürlükte kalır. Depo primlerinden elde edilen yatırım gelirleri poliçe sahiplerinin zararlarını, şirket masraflarını karşılar. Şirketin poliçeyi iptal etmesi durumunda asli depo sigortalıya iade edilir. Yangın sigorta şirketlerinin bu ülkede anonim şirket şeklinde faaliyete geçmeleri Hand-in-Hand'in kuruluşundan kırk yıl sonra 1792 yılında gerçekleşmiştir.

Fransa'da ise ilk yangın sigortacılığı girişimleri belediyelerden ve dini kuruluşlardan gelmiştir. İlk yangın sigorta şirketi olan Incendie 1786'da faaliyete geçmiştir.

Yangın sigortası ile bir taraftan yok olan ve zarar gören malvarlığı öbür taraftan da sermaye verimliliği korunmaktadır. Aynı zamanda sağlanan güvencelerle kişiler, sadece yangın değil bunun dışındaki risklere karşı da korunmaktadırlar. Ancak gelişme göstermesine rağmen yangın sigortalarının önemi hala toplum tarafından tam olarak bilinmemektedir. Bu konudaki toplumsal bilincin artırılması gerekmektedir. Örneğin alevli bir yangın büyük bir risk oluşturmaktadır. Sürekli gerçekleşen bir tehlike olmamasına rağmen ekonomik anlamda büyük zararlara neden olabilmektedir.

Yangın sigortaları oldukça geniş bir alanda güvence verdiğiinden prim gelirinin artışına ve de ülke ekonomisine katkısı büyüktür. Dünyada önemli bir yeri olan yangın sigortacılığı bu konuda bilincin artması ile Türkiye'de de önemli bir yere gelecektir.

Yangın Sigortası Türleri

a) İlk Ateş Sigortası

Tamamı hasar görmeyecek rizikolarda hasar görme olasılığı oranında ve belirli bir limite kadar güvence altına alınmasını esas alan bir yangın sigorta türüdür. Bu sigorta ilk olarak Fransa’da görülmüş daha sonra diğer ülkelere yayılmıştır. Ancak zamanla zararları görüldükten sonra yavaş yavaş terk edilmiştir.

Fransa’da 20. yüzyılın başlarında uygulanmaya başlayan ilk ateş sigortalarının oran kuralını uygulamakta daha az titiz davranmaları yabancı sigortaların rekabetinden kaynaklandığı görülmektedir.

İlk ateş sigortasının yapılabilmesi için sigortalanacak yerde daha önce bir hasar yaşanmamış olması ve yangından korunma tedbirlerinin alınmış olması gerekmektedir.

Bu sigorta türünde dikkat edilmesi gereken diğer bir önemli konu ilk ateş tavanının saptanmasıdır. Prim hesabı da bu belirlenen bu tavan ile sigorta değeri arasındaki orana göre aşağıdaki gibi hesaplanır:

Tablo 2: Sigorta değeri ve indirim oranları

İlk Ateş Tavan Sigorta Değeri	İndirim Oranı
% 80	%5
% 60	%10
% 40	%15

İlk ateş sigortalarında kısmi hasar meydana gelmesi durumunda, hasar tazminatı ödendikten sonra rizikonun tamamını kapsayacak biçimde ek poliçe düzenlenir ve ek prim alınır. Bu da ilk ateş sigortasının normal yangın sigortalarından ayıran önemli bir özelliktir. Yangın sigortalarında prensip olarak muafiyet uygulaması olmamakla beraber ilk ateş sigortalarında küçük hasarları bertaraf etmek üzere muafiyet uygulanmaktadır.

Yangın dolayısıyla sorumluluk, kira ve intifa kaybı gibi sigortalar ve infilak tehlikesi için ilk ateş teminatı verilmemektedir. Aynı şekilde mücevherat, altın, gümüş vs. kıymetli eşyalar üzerinde ilk ateş sigortasının yapılmasının uygun olmayacağı düşünülür.

b) Yeni Değer Sigortası

Yangın sigortası genel şartlarında “ bina, makine, demirbaş ve alet edevatta hasar ödemesi yapılırken zarar gören sigorta konusunun yenisi ile farkını oluşturan, eskime, aşınma ve başka sebeplerden meydana gelen kıymet eksilmeleri düşüleceği gibi, yenilerinin randıman ve nitelik farklılıkları varsa bunlar da dikkate alınır” denilmektedir.

Bu duruma göre sigortalının hasardan sonra kendi de tazminata ortak olmak zorunda kalacaktır. Bu da sigortalıyı ekonomik sıkıntıya sokacaktır. Bu sorunu ortadan kaldırmak ve güvence altına almak için yeni değer sigortaları sistemi uygulanmaya başlanmıştır.

Yeni değer sigortaları çabuk yıpranan eşyalar, çamaşır, sarf malzemeleri, motorlu araç, elektronik cihazlar gibi kıymetlere uygulanmamaktadır. Sadece binalar ve sabit makinelerin yeni değer esasıyla sigorta edilebileceği Türk Ticaret Bakanlığı’na da onaylanmıştır.

Ülkemizde yeni değer sigortaları çok yaygın değildir. Ancak uygulanmasında yarar vardır. Çünkü bina, ev eşyası ya da makinelerin yeni değer esası ile sigortalanmaları gerek sigortalıya tazminat ödemesinin eskime payı düşülmeksizin yapılması, gerekse sigortacının prim üretiminin artması ile her iki tarafa da fayda sağlamaktadır.

c) Kar Kaybı Sigortaları

Avrupa’da uzun bir süredir uygulanmakta olan bu yangın sigortası türünün ilk örneklerine İngiltere’de rastlanmaktadır. Bu sigorta türünü 1899 yılında “Ludovic Mann” adında bir İngiliz broker bulup geliştirmiştir. Ülkemizde yaklaşık beş yıldır “ Yangına Bağlı Kar Kaybı Sigortası Genel Şartları” adı altında görülmektedir.

Bu sigorta türünün kapsamını bir ticari faaliyetin rizikonun gerçekleşmesinden sonra çalışamamasından doğan zararlar oluşturur. Dolaylı zarar teminatının dünyadaki uygulamaları ile iki bölüme ayırabiliriz:

İş Durması, kar kaybı sigortalarının ilk şeklidir. Ancak bu sigortaları genel şartların 16. maddesinde bulunan “Sınai Rizikolarda Faaliyet Durması” teminatı ile karıştırmamak gerekir. Bu madde yangın teminatına dahil bir rizikodan kaynaklanmayan ayıpları kapsamaktadır. İş durmasında kastedilen durmanın yangın veya infilaktan kaynaklanmış olması gerekmektedir.

İşletme Kaybı ise kar kaybı olarak da belirtilebilir. Burada da sigortalının yangından ötürü uğradığı kayıplar konu alınır.

d) Abonman Sigortaları

Abonman sigortaları, sigorta konusu emtianın değerin ve miktarının, belli bir dönem içinde iniş çıkışlar göstermesi durumunda yapılan bir sigorta türüdür. Bu sigortalar sigortalının fazla prim ödemesini engellerken en yüksek ve yeterli değerler üzerinden güvence altına alınmasını sağlar.

Buna göre sigortalı, sigorta konusu yerde, sigorta süresi içinde bulunabilecek en yüksek değeri sigortacıya bildirir. Bu tutar sigortacının azami sorumluluğunu gösterir ve bu belli bir limitin altında olamaz.

Azami sorumluluk üzerinden hesaplanan primin % 40' ı peşin alınır. Daha sonra günlük mevcutları gösteren aylık listeler sigortacıya bildirilir. Yılsonunda bu listelerin ortalaması bulunarak sigortalının ödemesi gereken prim hesaplanır ve peşin alınan bölüm bundan düşürülür. Yılın başında peşin olarak alınan bu &40 oranındaki prim “depo primi” olarak adlandırılır.

e) Mütemevviç Sigortaları

Mütemevviç sözlük karşılığı olarak “dalgalı, dalgalanan” anlamına gelmektedir. Bu sigorta türünde gerek sigortalı yer gerekse sigorta bedeli açısından sigorta edilen malların değerlerinin ayrılması olanaklı değil ise bu tür konular tek bir poliçe ile sigortalanabilir.

Mütemevviç sigortalar aynı bina içinde fiyatları farklı olan mallar veya farklı fiyat sınıflarında ve farklı binalarda dağılmış olarak bulunan mallar için uygulanabilir. Örneğin, bir fabrikanın kumaşları yirmi boyahaneye gönderiliyorsa ve her boyahanede ne kadar mal bulunduğu ayırt edilemiyorsa ve sigorta bedeli ancak genel olarak belli ise o zaman mütemevviç sigorta yapmak kaçınılmazdır.

Burada fiyatlandırma en yüksek riziko üzerinden yapılır. Yukarıdaki örnekteki boyahanelerden 19 ‘u tam kagir olduğu halde yalnızca bir tanesi yarı kagir ise o zaman tamamı ile yarı kagir bina fiyatı üzerinde hesaplama yapılacaktır.

f) Mutabakatlı Kıymet Sigortası

Mutabakatlı sigorta sözleşmesi, sigortacı ve sigorta ettirenin karşılıklı rızası ile sigortalanacak malın değeri üzerinde uzlaşma sağlamaları durumunda düzenlenmesidir. Sigortalanacak değerlerin sigorta bedeli uzmanlar tarafından yapılan ön ekspertiz ile saptanır. Her iki taraf belirlenen bu değerlerde uzlaşırlar ise mutabakatlı kıymet poliçesi düzenlenir ve hazırlanan rapora eklenir.

Rizikonun gerçekleşmesi durumunda hasar tazminatı poliçe üzerinde gösterilen değer üzerinden ödenir ve taraflar bu değere itiraz edemezler. Ekspertiz masrafları poliçenin mutabakatlı olarak düzenlenmesini isteyen tarafa aittir.

Mutabakatlı poliçe sınai tesislerdeki bina, makine, donanım ve demirbaşlar için düzenlenir. Ticari emtianın değeri fiyat dalgalanmaları nedeni ile sık sık değişeceği için, mutabakatlı değer sigortası ticari emtiada uygulanmaz.

Ülkemiz gibi enflasyonun yüksek olduğu ülkelerde ön ekspertiz raporları sık sık gözden geçirilmeli, hasar durumunda sigortalının zarar görmemesi açısından poliçe enflasyona endeksli olarak düzenlenmelidir. Mutabakatlı sigortalarda süre azami bir yıldır.

g) Müşterek Sigorta

Sigortacı ile sigorta ettiren belirleyebilecekleri bir oran çerçevesinde ticari ve sınai işletmeler için müşterek sigorta biçiminde sözleşme yapabilirler.

Buna göre sigortalı, sigorta bedelinden kendi üzerinde tutmayı kabul ve taahhüt ettiği bölümü tekrar sigorta ettiremez.

Bu tür sigortalarda tarife fiyatlarından belirli indirimler uygulanır. Bu indirimlerin oranı % 55'i, sigortalının üzerinde kalan sigorta bedeli toplam sigorta bedelinin % 50'sini geçemez.

Dünyada Yangın Sigortasının Temel İlkeleri

a) Azami İyi Niyet Kuralı

Azami iyi niyet, sigorta sözleşmelerindeki taraflardan her birinin, diğerine sözleşmeyi kabul edip etmemesinde etkili olabilecek bütün bilgileri, talep edilmemiş olsalar bile, vermesini gerektirir. Azami iyi niyet, hem sigortacı açısından gerekli olmakla birlikte, uygulamada daha çok sigortalıyı ilgilendiren bir yükümlülük olarak ortaya çıkar.

Sigortanın başlangıcında olduğu kadar süresi içinde de tarafların iyi niyetli olmaları gerekmektedir. Bu tüm dünya için geçerli bir ilkedir. Yangın sigorta sözleşmesi azami iyi niyet ilkesine dayana bir sözleşmedir. Sigortalının bu ilkeye uymayarak sigortacıya yanlış bilgi vermesi durumunda sözleşmeyi feshetme ya da prim farkı alma hakkına sahiptir.

b) Sigortalanabilir Menfaat Kavramı

Sigortanın konusu, sigortalı şey ya da sorumluluktur. Bu, yangın sigortalarında “bina, muhteviyat” olabilir. Buna karşılık, sigorta sözleşmesinin konusu ise poliçe sahibinin bu değerler üzerindeki para ile ölçülebilir menfaatidir. Bir yangın poliçesinde teminat altına alınan, binayı oluşturan tuğla, harç vb. değil, poliçe sahibinin bu bina üzerindeki menfaatidir. Dolayısı ile sigortalanabilir menfaat, poliçe sahibi ile sigorta konusu arasındaki yasal bir mali ilişkiden doğan sigorta ettirme hakkı olarak tanımlanabilir. Bu açıklamalar ışığında mal sigortalarında sigorta ettiren ile sigortalanan mal arasında bulunan sigortalanabilir menfaatin unsurları şöyledir:

- ☐ Sigorta edilebilir nitelikte bir mal, yaşam, sorumluluk vb. bulunmalı ve bunlar sigorta konusunu oluşturmalıdır.
- ☐ Sigortalı ile sigorta konusu arasında finansal bir ilişki olmalı, rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigortalının fiziki bir kaybının olması gerekir,
- ☐ Bu kayıp sigortanın konusunu oluşturmalıdır,
- ☐ Bu menfaat ilişkisi para ile ölçülebilir değildir,
- ☐ Bu menfaat ilişkisi yasal olmalıdır,
- ☐ Sigortalının malın korunmasında karı, kaybedilmesinde zararı olmalıdır.

Beklenen menfaat ilişkisi sigortaya konu olmaz. Aynı zamanda sigortalanması olanaklı değildir. Gerek sözleşme yapılırken, gerekse hasar ödemesi yapılırken menfaat ilişkisi aranır. Eğer sigorta yapılırken sigortalının menfaat ilişkisi yoksa hasar durumunda tazminat alamaz. Bu durumda yangın ve yangın ile birlikte karşılanan rizikolara karşı sigorta konusu mal üzerinde sigortalanabilir menfaati olan şu kişiler sigorta yaptırabilir:

- ☐ Mal sahibi,
- ☐ İpotek ve rehin hakkı sahibi,
- ☐ Kullanma hakkı sahibi,
- ☐ Malın korunmasında mal sahibine karşı sorumluluğu olan kiracı, acente, komisyoncu vb.
- ☐ Malın korunmasında gerçekten menfaati olan veya mahkeme kararı ile kendisine emanet edilen kişi veya yasal temsilciler.

c) Tazminat İlkesi

Yangın sigortaları, tazminat sözleşmeleridir. Bu sözleşmelerin amacı sigortalıyı olabildiğince hasardan hemen önceki mali konumuna getirmektir. Bir başka deyişle, sigorta sözleşmesi sigortalının hasardan önceki mali düzeyinin üzerine çıkarılması için bir araç olarak kullanılamaz ve tazminat prensibi sigortalının riziko gerçekleşmesinin nedeni ile kar sağlamasına engel olmaktadır. Bu prensip, sigortalının sigorta konusu ile olan meşru mali menfaat ilişkisi oranında ile de bağlantılı olup tazminat ödemesi sigortalanabilir menfaati aşamaz.

Sigortacılıkta amaç ödenen tazminat ile gerçek hasarın karşılanmasıdır. Sigorta sözleşmesi ile güvence altına alınan riskin gerçekleşmesi ve hasar meydana gelmesi durumunda hasar tazminatı sigortalı malın hasar anındaki rayiç bedeli üzerinde ödenir. Ancak hasar tazminatı hesaplanırken yangın sigortasının konusunu oluşturan malın türüne göre değişik ölçütler kullanılmaktadır. Buna göre ticari emtiada, makine tesisat ve demirbaşlarda, ev eşyaları ve kişisel eşyalarda ve binalarda hasar tazminatları farklı olarak hesaplanır.

d) Halefiyet Prensibi

Sigorta sözleşmesi ile sigortacı ödediği tazminat tutarınca sigortalının yerine geçer ve sigortalının uğradığı zarardan dolayı eğer üçüncü kişilere karşı bir dava hakkı varsa, bu hak ödediği tazminat kadar olan bölüm için sigortacıya geçer. Buna halefiyet hakkı adı verilir. Yasada halefiyet “bir kimsenin diğer bir kimseye karşı sahip olduğu hakların üçüncü bir kişi tarafından kullanılması” biçiminde tanımlanmıştır.

Bu ilkenin amacı şudur: Sigorta, tazminat ilkesine ilişkin açıklamalarda da ifade edildiği gibi, fazladan bir kazanç sağlama aracı olmayıp, poliçe sahibinin zararının giderilmesini amaçlayan bir kurumdur. Sigorta ettirilen değer, bir başkasının kusuru ile hasara uğramış ise sigortalının bu kimseyi dava edip zararı alma hakkına sahiptir. Eğer sigortalı aynı zararlı sigortacıdan da talep ederse haksız kazanç elde etmiş olur. Bu durumun önüne geçmek için bu prensibe göre sigortacı sigortalı yerine geçerek, bütün haklarına halef olur.

Halefiyet ve hakların devri prensibinin, tazminat prensibinin doğal bir tamamlayıcısı olmanın yanı sıra diğer bir toplumsal işlevi de bulunmaktadır. Bir çok sigortalı, sigortacıdan tazminatını aldıktan sonra genellikle işin peşini bırakma eğilimindedir. Bu prensibin uygulanması ile toplunda kusur ve ihmalin de üzerine gidilmesi bilincinin bir ölçüde geliştirilmesi sağlanmaktadır.

Yangın Sigortacılığının Türk Sigorta Sektöründeki Yeri

Bu kapsamdaki değerlendirmelerde sektörün DASK öncesi döneme ait olan verileri dikkate alınmıştır.

a) Prim Gelirlerinin Ekonomiye Katkısı

Sigorta endüstrisinde yangın branşında üretilen primler, hasar oranları, büyüme kapasitesi, sigortacılık oranı, teknik karlılıklar oranları gibi rasyolar yangın sigortacılığındaki durumumuzu göstermesi açısından önemlidir. Bu oranları ve büyüklükleri diğer ülkeler ile kıyasladığımızda gerçek anlamda bulunduğumuz konumu görmemiz mümkün olacaktır.

Yangın dalında faaliyet gösteren 35 sigorta şirketinin yurt içi ve yurt dışı direkt prim üretimleri 2000 ve 2001 yılları itibari ile karşılaştırılmalı olarak Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Yangın Dalı Yurtiçi Direkt Prim Üretimi (Milyar TL) [37]

Hesaplar	Yangın Dalı Direkt Prim Üretimi			
	2001	2002	Artış Miktarı	Oran %
Yurtiçi Direkt	255.843	440.326	184.483	72,11
Yurtdışı Direkt	500	529	29	5,87
Toplam	256.342	440.855	184.512	71,98

Yangın dalında üretilen direkt primlerin yurtiçi ve yurtdışı reasürörlere devredilen ve şirketler üzerinde kalan miktarları Tablo 3.3’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Yangın Dalında Reasürörlere Devredilen Primler [38]

Alınan Primler	Direkt	Verilen Primler		Şirkete Kalan	
		Yurt İçi	Yurt Dışı	Miktar	Oran %
440.855		117.547	205.442	117.865	26,74

Üretilen primin % 46,60’ı yurt dışı reasürörlere % 26,66’ sı yurt içi reasürörlere devredilmiş ve % 26,74’ü şirketlerin üzerinde kalmıştır. 2000 yılında % 36,56 olan konservasyon oranının önemli bir düşüş gösterdiği görülmektedir.

Son on yıllık prim üretimi gözlemlendiğinde bir gelişme olduğu görülmektedir. Burada önemli olan nokta, serbest rekabete geçilen 1990 yılından sonra da prim üretimindeki gelişmenin durmaması ve giderek artan bir biçimde büyümesidir [39].

Yangın sigortacılığımız geleneksel olarak yüksek teknik karlılık oranı ile çalışılmış ancak son yıllarda rekabetin artması ile beraber teknik karlılık oranında önemli bir düşme görülmüştür.

Hasar prim oranları itibari ile diğer endüstriler ile mukayese edildiğinde oldukça makul oranların gerçekleştiği görülmektedir. Son yıllarda ise rekabetin etkisi ile bu oranda da artış olduğu gözlenmektedir.

Tablo 5: Karlılık Oranları [40]

	1990	1995	2000
Teknik kar	% 19,50	% 21,45	% 15,28
Hasar Prim Oranları	% 26,45	% 31,81	% 36,55

Sigorta sektöründe özellikle üretilen primin ne ölçüde şirketlerin bünyesinde tutulduğu yani konservasyon oranı sektörün gelişmişlik ölçüsü olarak da ifade edilmektedir. Sigorta endüstrimiz uzun yıllar yangın sigortalarında bir aracı gibi çalışarak çok düşük konservasyon tutmak ve geniş ölçüde reasürans desteğine bağımlı olmak sureti ile kendi riziko kabul, risk standardı, tarife diğer uygulamalarda kendi özgün tarzını oluşturamamıştır.

Son 25 yıllık dönem içinde yangın sigortacılığında faaliyet gösteren şirket sayısı 62 olup, 1963 yılında 31, 1987 yılında 34, 1990 yılında 37, 1996 yılında 37 ve 2001 yılında 35 sigorta şirketi prim üretiminde bulunmuştur.

Yangın sigortacılığında yaygınlık ölçüsü, gelişmişliği göstermektedir. Bu konuda yapılmış kapsamlı bir araştırma yoktur. Gerek dar kapsamlı ölçümler, gerekse tahminler bu konuda yaygınlığın son derece düşük olduğunu göstermektedir. 1996 yılı sonu itibari ile bir buçuk milyon civarında satılan yangın sigorta poliçesi potansiyelin ancak % 15 - % 20' ler seviyesinde kullanıldığını göstermektedir. Yapılan tahminlerde sınai ve ticari risklerde bu oranın yüksek diğer risklerde ise daha düşük olduğu düşünülmektedir.

Aşağıdaki tabloda yangın dalında alınan yurt içi direkt primlerin rizikolara dağılımı 2000 ve 2001 yılları itibari ile aşağıda gösterilmiştir.

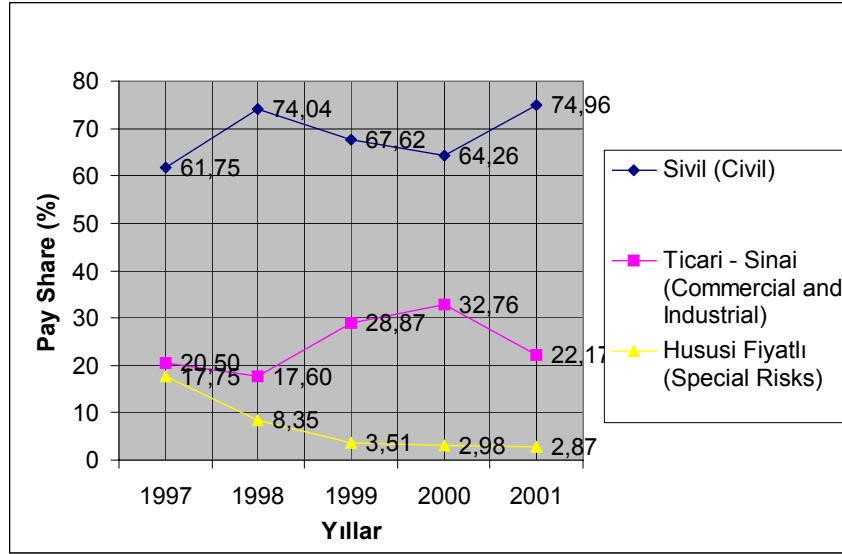
Tablo 6: Yurtiçi Direkt Prim Üretiminin riziko türleri itibari ile Dağılımı [41]

Riziko Türleri	Yurt İçi Direkt Prim				Artış	
	2001		2002			
	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %
Sivil	83.822	32,76	97.618	22,17	13.796	16,46
Ticari/Sınai	164.409	64,26	330.073	74,96	165.665	100,76
Özel	7.612	2,98	12.634	2,87	5.022	65,97
Toplam	255.843	100,00	440.326	100,00	184.483	72,22

Bu dağılımın yıllar itibari ile seyri aşağıda veri ve grafik olarak verilmiştir.

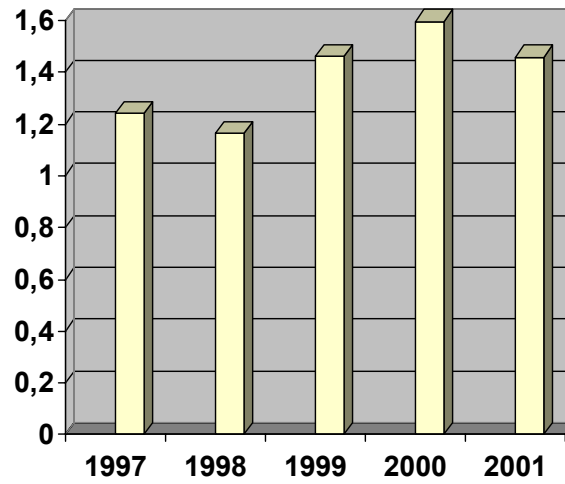
Tablo 7: Yurtiçi Direkt Prim Üretiminin riziko türleri itibari ile Dağılımı [42]

Yıllar	Sivil	Ticari – Sınai	Hususi
1997	61,75	20,50	17,75
1998	74,04	17,60	8,35
1999	67,62	28,87	3,51
2000	64,26	32,76	2,98
2001	74,96	22,17	2,87

Şekil 8.1: Yurtiçi direkt prim üretiminin rizikolar itibari ile dağılımı [43]

Yıllar itibari ile yangın dalında düzenlenen poliçe adetlerine ilişkin grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 8.2: Poliçe Adetleri [44]

2002 yılında yangın dalında düzenlenen poliçe sayısı 2001 yılına göre % 8,55 azalarak 1.459 bin adet olarak gerçekleşmiştir.

Yangın dalında düzenlenen poliçelerin riziko türlerine göre dağılım verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8: Poliçe Adetleri [45]

Yıllar	Sivil	Ticari - Sınai	Hususi
1998	38,50	54,47	7,02
1999	12,56	79,90	7,54
2000	24,43	72,10	3,46
2001	38,62	57,09	4,30
2002	11,10	83,79	5,04

b) Yangın Poliçelerinde Prim Hesabı

Bir yangın poliçesinin primi; ihtiva ettiği yangın tehlikesinin derecesine göre sigorta bedelinin yüzdesi olarak hesaplanan oranlardan oluşur. Bu nedenle; sigorta bedeli sigorta edilen malın değerini göstermelidir [46].

Eski zamanlarda hesaplanan yangın primi; sabit bir fiyatlamaya değil, riskin türüne göre belirli bir oran alınarak hesaplanan fiyatlara dayanmaktaydı. Bu şekilde yapılmış olan sınıflandırma uygun değildi, şu anda uygulanan mevcut yangın fiyatı hesaplaması, iş kolları ve iş kollarının bölümlerine göre gruplandırılmış olan sınıflandırma ve her bir riskin özelliklerinin tanımlandığı ayrımlara dayanmaktadır.

Yangın sigortası fiyatları geçmiş tecrübelerle yani, belirli dönemlerde gerçekleşen hasarlar ile alınan primler arasındaki ilişkiye dayanır. Ülkemizde ve diğer ülkelerde eskiden bir takım kuruluşlar ve Yangın Tarife Komitesi'nin üyeleri, söz konusu bilgileri elde etmek için, tecrübelerini bir havuzda birleştirdikleri “tarife fiyatı” isimli sistemi oluşturmuşlardır. İngiltere’de bu kuruluşların yanında, tarifesiz sigorta şirketleri olarak da anılan bazı sigorta şirketleri ise bu komiteye katılmışlar ancak bu kuruluşların da fiyatlandırma sistemlerinin genelde benzer metotlara dayandığı tespit edilmiştir.

Her hangi bir risk sınıfına ait fiyatları hesaplamak için mümkün olan en fazla bilgiyi elde etmeye çalışmak gerekir. Gerekli olan bilgiler, bir sınıftaki toplam primler, hasarlar, riske ait sigorta bedelleri ve gerçekleşmiş olan yangın nedenleri olarak sıralanabilir. Prim ve hasarlar karşılaştırılırken fiyatların yeterliliğinin veya uygunluğunun soruşturulması imkanı vardır. Hasarların primleri geçmemesi durumu yeterli değildir. Sigortacıların genel giderleri,

rezervleri ve karı için gerekli bir fark bulunmalıdır. Riskin toplam bedeli ortalama bir fiyatın araştırılması için gereklidir.

L' yi hasar, yaklaşık genel giderler, rezervler ve karın toplamı olarak, V' yi de bedel olarak düşünürsek, yüzde olarak ortalama fiyat $(L / V) \times 100$ formülü ile hesaplanır. Bu hesaplama temel olarak alınabilir ve normal fiyat sabit olarak oluşturulabilir. Bu fiyat ve oran, bir sınıftaki en iyi riske ait olmadığı gibi ortalama bir fiyat da değildir, sadece söz konusu iki fiyat arasında yer alan bir oran olarak düşünülebilir.

Bu hesaplama sonrasında, sigortacı ilave oranları tespit etmelidir. Bu ilaveler, standart olmayan yapılar, ahşap bölümler, elektrik ve ısıtma tesisatları ve örneğin araba garajlarındaki benzin depoları gibi özel tehlike oluşturabilecek riskler içindir. Söz konusu tehlikeler, yangının çıkış kaynakları olabileceğinden özel olarak değerlendirmeye alınmalıdırlar. Sigortacı aynı zamanda riski azaltan faktörler için indirim yapabilir. Bu faktörlere örnek olarak, yangın söndürme tüpleri otomatik sprinkler sistemleri veya yangın alarmları verilebilir.

Her bir riskin ayrı olarak tanımlandığı ve özel tarifenin kullanıldığı riskler için yangın fiyatları, genellikle uzman kişilerin riskleri açıklayıcı raporları kullanılarak hesaplanır. Bazı risk sınıflarında ise birtakım özellikler fiyatın belirlenmesinde önemli rol oynarlar. Örneğin; satış mağazaları veya üretim yapan yerlerde çalışan sayısı, fabrikalarda makine sayısı, tahıl değirmenindeki silindir uzunluğu söylenebilir.

Binalar, içinde bulunduğu alanın dışından gelebilecek bir takım tehlikelere de maruz kalabilirler. Bu nedenden dolayı fiyatı artırmak gerekebilir. Çok katlı binalar tek katlılara göre eğer üretim binası olarak kullanılıyorsa daha risklidirler ve yangın fiyatları bu risk göz önüne alınarak hesaplanmalıdır.

Yangın sigortası fiyat teorisi yangın riskindeki kümülatif gerçekleşebilen olaylar dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu olaylar, yangın anında, yangın tehlikesinin gelişimi ve yangının yayıldığı alanın genişlemesi şeklinde açıklanabilir. Bir poliçeden alınan prim, verilen yangın teminatının satış fiyatını oluşturur. Satış fiyatından sigortacının karı çıkarıldığında kalan, yangın sigortasının maliyet fiyatıdır. Bu rakamı oluşturanlar hasar maliyeti, idari giderler ve dağıtım maliyetidir.

Olası büyük hasarlar için sigorta şirketleri rezerv ayırmak zorundadır. Ayrıca sigortacılar, her yıl primlerin dışında belirli bir miktarı vadesi dolmayan riskler için rezerv olarak ayırırlar. Belli bir dönemde hesaplar kapatılsa dahi, o dönemden sonra da vadesi devam eden poliçeler için prim ödenmiştir ve sigortacıların bu döneme ait sorumlulukları devam eder. Hesap kapama tarihine kadar olan hasarlar için o tarihe kadar alınan primler kullanılmış ise bu tarihten sonra meydana gelecek hasarlar ödenemeyecektir. Ayrıca, prim alındığında hepsi

kazanmamış olduğundan poliçelerin vadeleri bitinceye kadar olan zamanda karşılaştıkları her türlü hasar için bir miktar rezerv ayırmak sorumluluğunu taşırlar.

Fiyatlamada dikkate alınan faktörler; inşaat türü, çatı kaplaması, yangın duvarları, binaların dağılımı, faaliyetlerin türü, tehlikeli bölümlerin ana riski etkileme durumu, yangın uyarı önleme ve yangın söndürme sistemleri, geçmiş hasar tecrübesi, muafiyetler, işe belli dönemlerde ara verilip verilmediği, depolama düzeni, bakım, temizlik, düzen gibi faktörlerdir.

Deprem riskini karşılamak için mal sigortalarında kullanılan fiyatlandırma yöntemlerini kullanmak ve uygulamak zordur. Bunun nedeni, belirli bir bölgede depremin verdiği zararları doğru olarak yansıtan yeterli istatistik verilerin bulunmayışıdır. Ancak günümüzde deprem sigorta primlerinin gerçeğe daha yakın şekilde belirlenmesi mümkün olmaktadır. Belirli bölgelerde meydana gelebilecek hasar olasılıkları bir ölçüye kadar hesaplanabilmektedir.

Şiddet, merkezin derinliği, dalgalanma süresi, sigorta konusunun deprem merkezine uzaklığı ve diğer yöresel özellikler hasarın ölçüsünü belirlemektedir. Matematik formüller şiddetin merkezden uzaklaştıkça nasıl azaldığını hesaplamada kullanılmaktadır. Bu yöntem kullanılarak bölgesel büyüklük şemalarından yöresel şiddet üretebilmektedir. Ayrıca, her bir riskin sigortalanabilmesine imkan verecek farklı hasar oranlarının belirlenebilmesi için bina tiplerinin ve kullanım amaçlarının daha alt kategorilere ayrılması gerekmektedir.

c) Yangın Sigortacılığındaki Tarifeler

Sigorta sektöründe genel olarak; tanzim sistemi, tasdik sistemi ve serbest sistem olarak üç tarife sistemi uygulanmaktadır.

Ülkemizde Ekim 1990 tarihine kadar yangın branşında tanzim sistemi uygulanmaktaydı. Buna göre Bakanlıkça yangın tarifi hazırlanmakta ve bu tarife sigorta şirketlerince uygulanmaktaydı. Bu sistemde sigorta sözleşmelerinin devletçe murakabesi söz konusu olduğundan tarife rejimine uymak gerekliydi [47].

Eski Yangın Sigorta tarife talimatı 1 Kasım 1959 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş, Ekim 1990 tarihinde Yangın branşında serbest rekabet sistemine geçilmiş ve her şirket kendi tarifesini oluşturmuş ve uygulamaya başlamıştır.

d) Hasar Ödemelerinin Sektöre Etkileri

Poliçe tanzim ettirilip sigortalıya verilmesi ile teminat başladıktan sonra poliçede yazılı sigorta bedeli ile sınırlı olarak sigorta edilen risklerin gerçekleşmesi halinde sigortacı, sigortalının kaybını karşılar. Bu kayıp tazmin yolu ile karşılandığı gibi tamir, yerine yenisini

koymak şeklinde de telafi edilir. Ancak Yangın Sigortası Genel Şartları gereği rizikonun gerçekleşmesi halinde sigortalının bazı yükümlülüklerini yerine getirmesi zorunludur.

Gerek Osmanlılarda ve gerekse yakın tarihimizde büyük yangınların olmasına rağmen sigortanın günah sayılması nedeni ile sigorta teminatının oldukça geç satılabilmesi sonucunda bu yangın kayıplarının karşılanamadığı görülmüştür. Bugüne kadar olan ve büyük kayıplar veren yangınlar; 25 Ağustos 1515 Büyük İstanbul Yangını, 19 Eylül 1569 Büyük İstanbul Yangını, 2 Eylül 1633 Şehrin Beşte Birini Yakan Büyük İstanbul Yangını, 30 Ağustos 1640 Yangını, 26 Haziran 1645 Yangını, 17 Temmuz 1718 Yangını, 1782 Cibali Yangını, 5 Haziran 1870 Beyoğlu Yangını (Sigortacılık fikrinin doğmasını sağlamıştır), 1908 Fatih Yangını, 1910 Çırağan Yangını, 1911 Aksaray Yangını, 8 Ekim 1926 Kartal Maltepesi Yangını, 23 Ağustos 1927 Üsküdar Valide-i Atik Yangını, 22 Ocak 1929 Tatavla Yangını, 20 Haziran 1937 Beşiktaş Uzuncaova Yangını, 21 Eylül 1941 Haliç feneri Yangını, 1952 Adana Çukobirlik Pamuk Fabrikası Yangını, 1954 Kapalı çarşı yangını, 1958 Bursa Çarşısı Yangını, Kasım 1970 Kültürsarayı Yangını olarak sıralanabilir [48].

Beyoğlu yangınından sonra sigortaya verilen önem artmıştır. Örneğin 1952 Pamuk fabrikası yangınında 2.500.000 USD zarar meydana gelmiş ve sigorta şirketi tarafından tamamı tanzim edilmiştir. Aynı şekilde 1954 Kapalı çarşı yangını sonrasında oluşan 2.650.000 USD tutarındaki hasar sigorta şirketleri tarafından karşılanmıştır. Türkiye portföyünün % 30'unu oluşturan bu yangın sigorta endüstrisi açısından önemli bir sınav olmuştur. 1958 Bursa çarşısı yangınında ise sigorta şirketleri 1.175.000 USD hasar tazminatı ödemişlerdir. Ödenen hasar o yıl elde edilen primin % 20'sini oluşturmaktaydı. 17 Ağustos 1999 yılında yaşanan depremin zararları ardından sigortaya verilen önem daha da artmıştır. Bu felaketten sonra zorunlu deprem sigortası uygulanmaya başlanmış ve hem sigortanın önemi arttırılmış hem de devlet için ek gelir kaynağı yaratılmıştır.

Aşağıdaki tabloda 1984 – 1999 döneminde meydana gelen önemli yangın sigortası hasarları gösterilmiştir [49].

Tablo 9: 1984 - 1999 dönemi önemli yangın sigortası hasarları [50]

Tarih	Olay	Tazminat
Şubat 1984	G.D.A. Botaş Boru Hattı	9.700.000 USD
Aralık 1986	Kağıthane, seylap	793.650 USD
Haziran 1987	İstanbul, seylap	5.823.245 USD
Ağustos 1987	İzmir, tütün deposu	740.000 USD
29.05.1988	Botaş Boru hattı	1.470.000 USD
05.10.1988	İzmir, Tüpraş	1.263.900 USD
08.01.1989	İstanbul,Botaş Boru Hattı	3.151.602 USD

30.11.1989	İzmir, Osmanlı Bankası	4.157.000 USD
26.01.1990	Antalya, iplik fabrikası	2.454.000 USD
01.04.1990	Mersin, iplik fabrikası	2.623.769 USD
06.06.1990	Çamsan ağaç	3.000.000 USD
05.08.1990	Etibank Boras, Boric Asit	3.418.000 USD
27.10.1990	Ülker Gıda	5.416.000 USD
18.12.1990	Profilo TV Tüp Fabrikası	3.989.000 USD
06.07.1991	İstanbul, sel baskını	2.204.000 USD
13.03.1992	Erzincan depremi	1.709.402 USD
14.04.1992	Belkon tekstil	1.516.000 USD
14.05.1992	İzmit, Petkim	6.310.680 USD
26-27.06.1992	İstanbul, seylap	2.179.000 USD
30.08.1992	Türkse Shell Petrol	5.500.000 USD
20.11.1992	Işıklar Kültür Sitesi	1.367.000 USD
02.12.1992	Mersin, Çukobirlik	4.090.000 USD
10.12.1992	Marmaria, seylap	1.987.000 USD
15.12.1992	Agrosan kimya	1.240.000 USD
26.03.1993	Mermerler yatırım	3.054.000 USD
18.06.1994	Alemdar Kimya Endüstrisi	1.117.277 USD
10.07.1995	Modateks, sel	1.089.000 USD
15.07.1995	Sabah yayıncılık, sel	17.081.600 USD
31.12.1995	Çokurova çelik	1.050.000 USD
25.02.1996	FMC Nurol savunma sanayi	26.343.000 USD
01.06.1996	Renk Oluklu Kutu	2.557.765 USD
20.08.1996	Inchape Retrans Dahili su	1.442.000 USD
17.09.1996	Elektropak Elektrik sanayi	1.248.000 USD
24.06.1996	Kipaş K.maras İplik	1.400.000 USD
03.07.1997	Muhimmat fabrikası yangını	11.624.000 USD
11.08.1997	Matsan Matbaacılık	1.045.026 USD
12.08.1997	Eczacıbaşı, sel	2.734.021 USD
12.08.1997	Evyap sabun, sel	2.057.000 USD
12.08.1997	Organik kimya sanayii, sel	2.369.000 USD
16.08.1997	Rotopak Matbaacılık	1.640.000 USD
24.08.1997	Menderes Tekstil	1.685.000 USD
03.09.1997	Asaş Ambalaj Baskı San.	13.643.228 USD
13.10.1997	Ericson Telekomünikasyon, sel	4.500.000 USD
17.08.1999	Marmara, deprem	570.000.000 USD

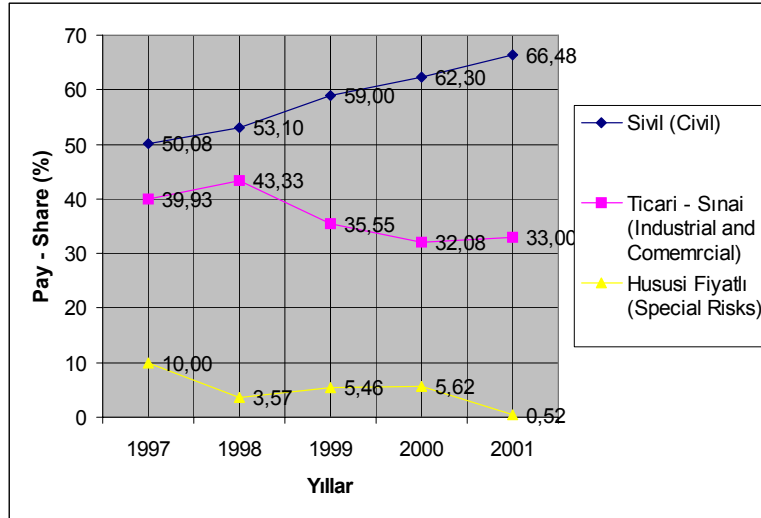
12.11.1999	Marmara, deprem	50.000.000 USD
------------	-----------------	----------------

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere zamanla teknolojinin gelişmesi ile riskler ve gerçekleşme olasılıkları artmıştır. Türkiye’de son yıllarda ödenen hasarların riziko türlerine göre dağılım tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 10: Yurtiçi direkt işlere ait ödenen hasarların riziko türleri itibari ile dağılımı [51]

Riziko Türleri	Yurt İçi Direkt Prim				Artış	
	2001		2002			
	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %	Miktar	Oran %
Sivil	56,195	38,62	18,802	11,17	37,393	66,54
Ticari/Sınai	83,074	57,09	140,987	83,79	57,914	69,71
Özel	6,256	4,30	8,481	5,04	2,225	35,57
Toplam	145,525	100,00	168,270	100,00	22,745	15,63

Bu dağılımın yıllar itibari ile grafiği ise aşağıda verilmiştir.

Şekil 8.3: Yurtiçi direkt işlere ait ödenen hasarların rizikolar itibari ile dağılımı [52]

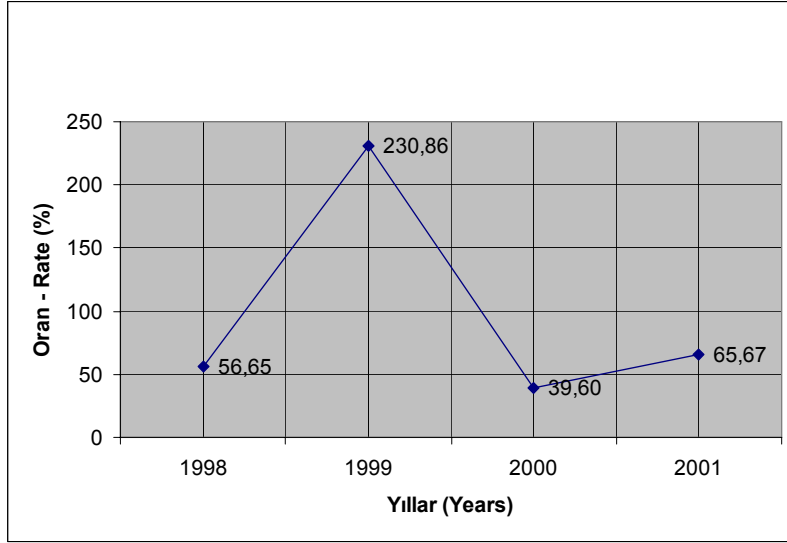
Yangın dalında son beş yılda yurtiçi direkt işlere ait prim üretimi, ödenen tazminat, muallak hasar ve ödenen komisyonlar aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 11: Prim üretimi, hasar ve ödenen komisyon sonuçları [53]

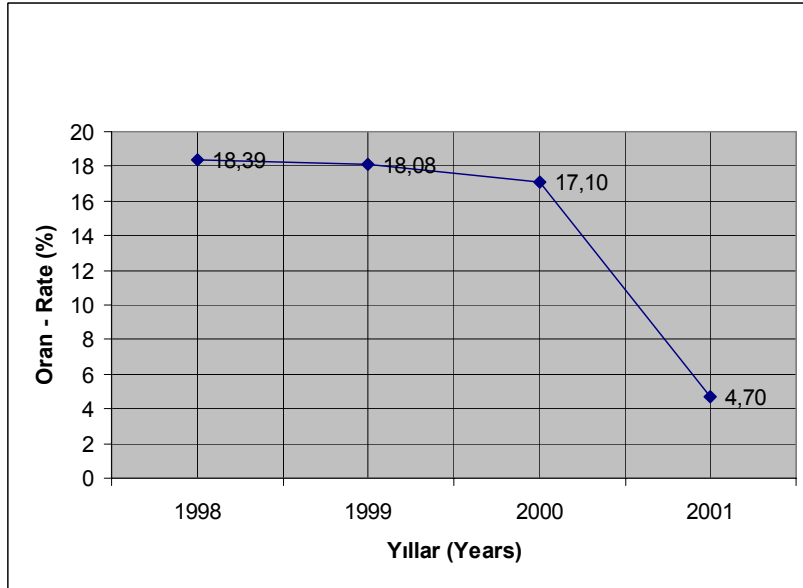
Yıllar	Yurtiçi Direkt Primler	Yurtiçi Direkt İşler Tazminatı	Muallak Hasarlar	Ödenen Komisyonlar
--------	------------------------	--------------------------------	------------------	--------------------

1998	42,456	22,561	7,816	7,227
1999	75,899	32,367	13,885	12,668
2000	156,128	164,311	177,062	25,124
2001	255,843	145,525	119,600	38,477
2002	440,326	168,270	221,229	52,003

Yangın dalı hasar – prim ve teknik kar – prim oranlarını yıllar itibari ile gösteren grafik aşağıda verilmiştir.

Şekil 8.4: Hasar – Prim oranı [54]

Şekil 8.5: Teknik Kar – Prim Oranı [55]

Türkiye’de ve Dünyada Yangın Sigortasının Karşılaştırılması

Gelişmiş ülkelerde sigorta sektörünün tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Ayrıca bu ülkelerde yaşayan insanların sigortaya verdikleri önem daha fazladır. Sigortaya duyulan ihtiyaç üst sıralarda yer almaktadır. Toplanan primler sayesinde ülke ekonomisine katkısı da büyüktür. Özellikle, hayat ve sağlık sigortalarına verilen önem, hayat dışı branşlara verilen önemden daha fazladır. Hayat ve sağlık sigortalarından sağlanan prim geliri oranları, mal ve sorumluluk sigortalarından sağlanan prim geliri oranlarından yüksektir. Toplanan primlerle ekonomiye sağladığı katkıya bakıldığında yangın sigortalarının sigorta sektörü içindeki payı büyük görünmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde sigorta sektörünün hizmet sektörü içindeki yeri alt sıralarda yer almaktadır. Ekonominin gelişmemiş olması nedeni ile insanların sigortaya duydukları ihtiyaç oranı çok azdır.

Türkiye’de de durum bundan farksızdır. Sigorta bilinci insanlar arasında yaygınlaşmamıştır. 17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra zorunlu deprem sigortası uygulamasının artması ile özellikle mal sigortalarına verilen önem de artmıştır.

Türkiye’de, hayat dışı branşlara verilen önem, hayat ve sağlık sigortalarına verilen önemden daha fazladır. Yanlış bilgilendirme ve sahtekarlıkların fazla olması nedeni ile sigortaya olan güven azalmış ve insanların can sigortalarına bakış açısı kötü olmuştur.

Türk Sigorta genel şartları aslında gelişmiş ülkelerdeki genel şartlara uygun olarak yazılmıştır. Jeolojik ve genel durum nedeni ile bazı ek teminatlar eklenmiştir. Sigortacılık mevzuatı genel olarak, İngiltere’ye uygun olarak hazırlanmıştır. Zamanla sigortaya verilen önemin artırılmasını sağlamak amacı ile sigortaya ek teminatlar konmuştur. Bu teminatlar halkın sigorta yaptırmaya bir gerekçe sağlayacak nitelikte hazırlanmıştır.

Kişi başına düşen gelirin az olması, ekonominin yeterli seviyede ferah olmaması gibi nedenler ile hayat ve sağlık sigortaları Türkiye’de lüks olarak görülmektedir. Hayat dışı branşlarda ise kaza sigortaları yangın sigortalarına göre daha üst sıralarda yer almaktadır. Ancak yangın sigortaları özellikle geçmiş yıllara göre daha iyi seviyededir. Toplanan prim gelirleri ile ekonomiye sağlanan katkı eskiye oranla daha büyüktür.

Genel olarak bakıldığında, yangın sigortalarının Türk sigorta sektörü içindeki payı, dünya sigorta sektörü içindeki payına göre oldukça alt seviyelerdedir. Bunun başlıca nedeni olarak Türkiye ekonomisinin ferah seviyede olmamasıdır.

Türkiye sigortacılık sektörüne, dünyadaki birçok ülkeye göre çok geç adım atmıştır. Bunda, dönemin inançlarının büyük etkisi olmaktadır. Günümüzde ise bu sorun daha farklı bir şekilde

devam etmektedir. İnsanlar ekonomik nedenlerden dolayı sigortaya gerekli önemi verememektedirler. Bu durum, toplumun ihtiyaç sıralarında sigortanın en sonlarda yer almasına neden olmaktadır.

Oysaki, dünyada durum çok daha farklıdır. İnsanlar sigortayı önemli bir ihtiyaç olarak görmektedirler. Özellikle hayat ve sağlık sigortalarına verilen önem çok fazladır. Türkiye’de ise yok denecek kadar azdır. Hayat dışı branşlarda ise hayat ve sağlık sigortalarına oranla daha iyi olmasına rağmen yine de dünyaya bakıldığında Türkiye’nin çok gerilerde olduğunu görmekteyiz.

Bu gibi durumların ortadan kaldırılması, sigorta sektörünün dünyada istenilen seviyeye gelmesi için bu konunun hassasiyeti konusunda insanların bilinçlendirilmesi ve toplumun refah seviyesinin, ekonomik durumunun artırılması gerekmektedir. İnsanların sigortaya ihtiyaç duymasını sağlamak gerekir.

Konutta, işyerinde, eşyalarda meydana gelebilecek zararların yangın sigortası ile en aza indirgeneceği ya da ortadan kaldırılacağı konusunda toplum bilinçlendirilmelidir. İnsanlar, sigorta prim masraflarını gereksiz bir harcama olarak görmemelidirler.

Bu konuda gerek devletin, gerekse sigorta şirketleri ve acentelerin dikkatli davranmak ve sigortanın önemini topluma bildirmeleri gerekir. Yangın sigortaları ile sadece yangının değil ek olarak verilen birçok teminat sayesinde konutta, işyerinde, ticarethanelerde ve eşyalarda meydana gelebilecek zararların karşılandığına dair toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Birden Fazla Sigorta Olması Durumu

Aynı sigorta konusunun aynı risklere karşı aynı anda birden fazla sigorta şirketine sigorta ettirilmesi halinde üç durum ortaya çıkar. Bunlar;

☐ Müşterek Sigorta Uygulamaları

Bu tür sigortalarda birden çok sigortacı aynı malı aynı zaman içinde birlikte sigorta ederler. Her biri rizikonun belli bir bölümünü üzerine alır. Sigortacıların paylarının toplamı sigorta bedeline eşit olur. Her sigortacı kendi payı oranında prim alır ve hasar tazminatına katılır. Müşterek sigortada sigorta sözleşmeleri bir bütün olarak kabul edilir.

☐ Kısmi Sigorta Kavramı

Sigorta edilen menfaat, değerinin tamamı önceki sözleşme ile tam olarak karşılanmış ise geriye kalan değerine kadar bir veya birkaç kez sigorta edilebilir. Burada önemli olan nokta değişik tarihlerde sigorta sözleşmelerinin yapılmış olmasıdır.

Burada, müşterek sigortada olduğu gibi sigortacıların bu durumu uygun görmüş olmaları da söz konusu değildir. Bu durumda sigortacılar sözleşmeleri sırası ile sorumlu olacaktır. Müşterek sigortada olduğu gibi bir bütün olarak değil, ayrı ayrı ele alınırlar ve sigorta değerini aşan bölüm ya da sözleşme çifte olacağından geçersiz olacaktır.

□ Çifte Sigorta Durumu

Sigorta konusu olan bir malın tamamı sigortalanmış ise aynı mal aynı rizikolara karşı tekrar sigortalanamaz. Yani sigorta kar amacı güdemez. Bu durumun önceki ve sonraki sigortacılar tarafından uygun görülmesi veya sigorta ettiren kimsenin önceki sigortadan doğan haklarını sonraki sigortacıya devretmesi veya sonraki sigortacının ödemediğı tazminat kadar sorumlu olma koşullarından birinin gerçekleşmesi ile bu sözleşmeler geçerli olabilmektedir.

9. YANGIN SİGORTASI GENEL ŞARTLARI VE EK TEMİNAT KLOZLARI

Yangın Sigortası Genel Şartları

a) Sigortanın Kapsamı

Bu sigorta ile yangının, yıldırımın, infilakın veya yangın ve infilak sonucu meydana gelen duman, buhar ve hararetin sigortalı mallarda doğrudan neden olacağı maddi zararlar, sigorta bedeline kadar temin olunmuştur.

Sigorta bedelinin kapsamı;

Taşınmaz mallarda aksine sözleşme yoksa binaların dışındaki bahçıvan evi, garaj, su deposu, kömürlük gibi eklentiler ile binaların içinde veya üzerlerinde bulunan her çeşit sabit tesisat, asansör ve yürüyen merdivenler, yıldırımlık, televizyon anteni gibi binayı tamamlayan şeyler sigorta bedelinin kapsamı içindedir.

Temeller, bahçe ve çevre duvarları, istinat duvarları, rıhtımlar, teraslar, iskeleler, çeşmeler, bina dışındaki heykeller, sarnıç ve havuzlar gibi şeyler ancak poliçede belirtilmeleri kaydıyla sigorta bedelinin kapsamı içindedir.

Taşınır mallarda sigortalı yerlerde bulunan; sigortalı şeyler nitelikleri bakımından madde veya gruplara ayrılmış ise bu madde ve guruplardan herhangi birinin içine giren, sigortalı şeylerin hepsi için tek bir sigorta bedeli öngörülmüş ise bu bedele ilişkin tanım içine giren, her şey, poliçede ayrıca belirtilmiş olsun olmasın, ikame veya yeni satın alma dolayısıyla sonradan girmiş bulunsa dahi sigorta kapsamı içindedir.

Aksine sözleşme yoksa yalnız sigorta ettirene ve kendisiyle birlikte oturan aile bireyleri veya birlikte yaşadığı kişiler ve çalışanlarına ait şeyler sigorta kapsamı içindedir.

b) Ek Sözleşme ile Teminat Kapsamına Dahil Edilebilecek Haller ve Kayıplar

Aşağıdaki haller dolayısıyla meydana gelen zararlar sigorta teminatının dışındadır. Ancak ek sözleşme ile bu genel şartlar ve ilişik klozlara göre bu teminat kapsamı içine alınabilirler. Bunlar; grev, lokavt, kargaşalık ve halk hareketleri, terör, deprem ve yanardağ püskürmesidir.

Yangın ve infilak sonucunda meydana gelmediği takdirde aşağıdaki haller dolayısıyla meydana gelen zararlar teminat kapsamı dışındadır. Ancak ek sözleşme ile bu genel şartlara ve ilişik klozlara göre teminat kapsamı içine alınabilirler. Bunlar; kar ağırlığı, sel ve su baskını, yer kayması, fırtına, dahili su, duman, taşıt çarpması, kara taşıtları, deniz taşıtları, hava taşıtları, kötü niyetli hareketlerdir.

Aşağıda sayılanlar teminat kapsamı dışındadır. Ancak, sigorta bedellerinin poliçede ayrıca belirtilmesi kaydıyla ek sözleşme ile teminat kapsamı içine alınabilirler. Bunlar; sanat veya antikacılık bakımından değeri olan; tablolar, resimler, kitaplar, gravürler, yazılar, heykeller, biblolar, koleksiyonlar, halılar vb, modeller, kalıplar, plan ve krokiler, ihtira beratları, belgeler, ticari defterler vb, nakit, hisse senedi ve tahvil, kıymetli kağıtlar, her çeşit altın gümüş ve bunlardan mamul ziynet eşyası ve mücevherler ve sair kıymeti madenler ve mamulleri, kıymetli taş inciler vb, deniz ve hava taşıtları ile motorlu kara taşıtları ve bunların yükleri (hareket hali hariç), emanet mallar, enkaz kaldırma masrafları, kira kaybı ve intifadan mahrumiyet, yangın ve infilak mali sorumluluğu. Ayrıca yangın ve infilak mali sorumluluğu ek sözleşme ile bu genel şartlara ve ilişik kloza göre teminat kapsamı içine alınabilir.

c) Teminat Dışında Kalan Haller

Savaş, her türlü savaş oyunları istila, yabancı düşman hareketleri, çarpışma (savaş ilan edilmiş olsun, olmasın) iç savaş, ihtilal, isyan, ayaklanma ve bunların gerektirdiği inzibati ve askeri hareketler nedeni ile meydana gelen bütün zararlar.

Herhangi bir nükleer yakıttan veya nükleer yakıtın yanması sonucu nükleer artıklardan veya bunlara atfedilen sebeplerden meydana gelen iyonlayıcı radyasyonların veya radyo-aktivite bulaşmalarının ve bunların gerektirdiği askeri ve inzibati tedbirlerin sebep olduğu bütün zararlar. (Bu bentte geçen yanma deyimi kendi kendini idame ettiren herhangi bir nükleer ayrışım olayını da kapsayacaktır.)

Kamu otoritesi tarafından sigortalı şeyler üzerinde yapılacak tasarruflar sebebi ile meydana gelen bütün zararlar.

Yangın çıkarmaksızın; sigortalı şeylerin kendi ayıplarından, mayalanmalarından, kavrulmalarından veya bünyelerinde meydana gelen bozulmalar ile kavrulmalar nedeni ile uğradıkları zararlar.

Yangın çıkarmaksızın; sigortalı şeylerin işlenmek için veya başka faydalı bir maksatla ateşe veya sıcaklığa tutulmasından, ocak veya bunu gibi ateş bulunan bir yere düşmesinden veya atılmasından veya elbise, çamaşır ve diğer eşya yanıklığı gibi alev almaksızın kavrulma veya yanmasından veya ısıtma, aydınlatma, ütüleme aletleri ile lamba, mum sigara ve bunların benzerlerine temastan doğan zararlar.

Yangın çıkarmaksızın; elektrikle çalışan her türlü motor, elektrik veya elektronik alet, cihaz, tesisat ve kordonların elektrik cereyanına bağlı bulundukları sırada bu cereyan yüzünden kısa devre, topraklama, voltaj iniş çıkışları ve bu yüzden ısınma ve endüksiyon cereyanı gibi nedenlerle uğrayacakları zararlar.

Alçak basınç sebebi ile kapların içeri doğru çökmesi, yırtılması ve sair şekilde deformasyonu, yıpranması ile merkezkaç kuvvetler ve mekanik olaylar nedeni ile sigortalı cihaz ve motorlarda meydana gelen bütün zararlar.

d) Eksik Sigorta

Poliçede belirtilen sigorta bedeli, sigorta edilen menfaatin, hasara uğradığı andaki değerinden düşük olduğu takdirde, menfaatin bir kısmının zarara uğraması halinde sigortacı, aksine sözleşme bulunmadıkça sigorta bedelinin sigorta değerinde olan oranı neden ibaretse zararın o kadarından sorumludur.

Sigorta ettiren, sigorta sözleşmesini, yukarıdaki oran göz önüne alınmaksızın sigorta bedelini aşmayan zararın tamamının sigortacı tarafından ödeneceği şeklinde değiştirebilirler. Sigorta ettiren sözleşmeyi bu şekilde değiştirdiğini, rizikonun gerçekleşmeden önce, noter protestosu ile sigortacıya bildirdiği takdirde, bildirim gününden sonra gelen günden itibaren sözleşme hükümleri, kendiliğinden, sigortacının sigorta bedelini aşmayan zararın tamamından sorumlu

olacağı şeklinde değiştirilmiş olur. Sigortalı tarifiede belirtilen prim farkını esas primin ödenmesine ilişkin hükümler uyarınca öder.

e) Aşkın Sigorta

Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerini aşarsa sigortanın bu değeri aşan kısmı geçersizdir. Sigorta süresi içinde haberdar olan sigortacı bu durumu sigortalıya ihbar eder ve sigorta bedelini ve primin bu aşkın bedele ait kısmını indirir ve fazlasını sigortalıya iade eder.

f) Muafiyetler

Tespit olunan bir miktara veya sigorta bedelinin belli bir yüzdesine kadar olan hasarların veyahut hasarın belli bir yüzdesinin sigortacı tarafından tazmin edilemeyeceği kararlaştırılabilir. Bu şekilde belirlenen muafiyet oranları veya tutarları poliçede belirtilir.

g) Sigortanın Başlangıcı ve Sonu

Sigorta, poliçede başlama ve sona erme tarihleri olarak yazılan günlerde, aksi kararlaştırılmadıkça, Türkiye saati ile öğleyin saat 12.00'de başlar ve öğleyin saat 12.00'de sona erer.

h) Hasar ve Tazminat

Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleşmesi halinde; rizikonun gerçekleştiğini öğrendiği tarihten itibaren en geç beş iş günü içerisinde sigortacıya bildirimde bulunmak, sigortalı değilmişçesine gerekli kurtarma ve koruma önlemlerini almak ve bu amaçla sigortacı tarafından verilen talimata elinden geldiği kadar uymak, sigortacı veya yetkili kıldığı kimselerin, makul amaçlarla ve uygun şekillerde hasara uğrayan bina ve yerlere girmesine, bunları teslim almasına, el koymasına, muhafaza altına almasına ve zararı azaltmaya yönelik girişimlerde bulunmasına izin vermek, zorunlu haller dışında, hasar konusu yer veya şeylerde bir değişiklik yapmamak, sigortacının isteği üzerine, rizikonun gerçekleşmesi nedenlerini ayrıntılı şekilde belirlemeye, zarar miktarı ile delilleri saptamaya, rücu hakkının kullanılmasına yararlı ve sigorta ettiren için sağlanması mümkün gerekli bilgi ve belgeleri gecikmeksizin sigortacıya vermek, zararın tahmini miktarını belirtir yazılı bir bildirim makul ve uygun bir süre içinde sigortacıya vermek, tazminat yükümlülüğü ve miktarı ile rücu haklarının saptanması için sigortacının veya yetkili kıldığı temsilcilerinin sigortalı yer veya şeylere ve bunlarla ilgili belgeler üzerinde yapacakları araştırma ve incelemelere izin vermek, sigortalı yer veya şeyler üzerinde başkaca sigorta sözleşmeleri varsa bunları sigortacıya bildirmek ile yükümlüdür.

i) Koruma Önlemleri ve Kurtarma

Sigorta ettiren işbu sözleşme ile temin olunan rizikoların gerçekleşmesinde zararı önlemeye, azaltmaya ve hafifletmeye yarayacak önlemleri almakla yükümlüdür. Alınan önlemlerden doğan masraflar, bu önlemler faydasız kalmış olsa bile, sigortacı tarafından ödenir. Eksik sigorta varsa, sigortacı bu masrafları sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki orana göre öder.

Yangın söndürmede, durdurmada veya söndürmenin, durdurmanın veya kurtarmanın gerektirdiği yıkma ve boşaltmalarda, sigortacı; sigortalı şeylerin hasara uğramasından, kaybolmasından doğan zararları da karşılar.

j) Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigortacının Hakları ve Yükümlülükleri

Riziko gerçekleştiğinde, sigortacı veya yetkili kıldığı kimseler, sigorta edilmiş bina veya şeyleri muhafaza altına almak ve zararı azaltmak amacıyla makul ve uygun şekillerde, hasara uğrayan bina ve yerlere girebilir. Sigorta edilmiş bina veya şeylerin kendisine teslimini isteyebilir. Sigortacı bu şekilde hareket etmekle herhangi bir yükümlülük üstlenmiş olmaz ve poliçe şart ve hükümlerinden herhangi birine dayanmak yolundaki hakkından bir şey kaybetmez.

Sigorta edilmiş şeyler, hasarlı olsun olmasın, ne kısmen ne tamamen, onayı olmadıkça sigortacıya bırakılmıyacağı gibi, bu madde hükümlerine göre sigortacının, sigorta edilmiş bina veya yerlere girmiş, sigortalı bina ve şeyleri teslim almış, bunlara el koymuş veya bunları muhafaza altına almış olması, sigorta ettirenin hasarlı şeyleri bırakma hakkındaki isteğini kabul ettiğine delil teşkil etmez.

Sigortacı hasar miktarına ilişkin belgelerin kendisine verilmesinden itibaren bir ay içerisinde gerekli incelemelerini tamamlayıp hasar ve tazminat miktarını tespit edip sigortalıya bildirmek zorundadır.

k) Hasarın Tespiti

Bu sözleşme ile sigorta edilmiş şeylerde meydana gelen zararın miktarı taraflar arasında yapılacak anlaşmayla tespit edilir.

Taraflar zarar miktarında anlaşamadıkları takdirde, zarar miktarının tayini için isterlerse, hakem-bilirkişilere gidilmesini kararlaştırabilirler ve bunu bir tutanakla ispat ederler. Bu takdirde zarar miktarı aşağıdaki esaslara uyulmak sureti ile saptanır ve sigortacıdan tazminat talep veya dava edilmesi halinde hasar miktarı ile ilgili hakem-bilirkişi kararı tazminatın saptanmasına esas teşkil eder. Şu kadar ki, tek hakem-bilirkişi seçilmiş ise atandığı tarihten itibaren en geç üç ay içerisinde ve her halde rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı ay

içerisinde raporun tebliğ edilmemesi halinde taraflar zarar miktarını her türlü delille ispat edebilirler.

Taraflar, uyuşmazlığın çözümü için tek hakem-bilirkişi seçiminde anlaşılamadıkları takdirde, taraflardan her biri kendi hakem-bilirkişisini seçer ve bu hususu noter eliyle diğer tarafa bildirir. Taraf hakem-bilirkişileri ilk toplantı tarihinden yedi gün içerisinde ve incelemeye geçmeden önce, bir üçüncü hakem bilirkişi seçerler ve bunu tutanakla saptarlar. Üçüncü hakem-bilirkişi, ancak taraf hakem-bilirkişilerinin anlaşılamadıkları hususlarda, anlaşılamadıkları hadler içinde kalmak sureti ile diğer hakem-bilirkişilerle birlikte tek bir rapor halinde karar vermekle yetkilidirler. Hakem-bilirkişi kararları taraflara aynı zamanda tebliği edilir.

Taraflardan, herhangi biri diğer tarafça yapılan tebliğden itibaren on beş gün içinde hakem-bilirkişisini seçmez ya da taraf hakem-bilirkişiler üçüncü hakem bilirkişisinin seçimi konusunda yedi gün içerisinde anlaşılamazlar ise, taraf hakem-bilirkişisi veya üçüncü hakem-bilirkişi, taraflardan birinin isteği üzerine hasar yerindeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkeme tarafından uzman kişiler arasından seçilir.

Her iki taraf, üçüncü hakem-bilirkişinin (bu kişiler ister taraf hakem-bilirkişiler ister yetkili mahkeme tarafından seçilecek olsun) sigortacının veya sigortadan faydalanan kimsenin ikamet ettiği veya rizikonun gerçekleştiği yer dışından seçilmesini isteme hakkına sahip olup bu isteğin yerine getirilmesi gereklidir.

Hakem-bilirkişilere, uzmanlıklarının yeterli olmadığı nedeni ile itiraz olunabilir. Hakem-bilirkişinin kimliğinin öğrenilmesinden sonra yedi gün içerisinde kullanılmayan itiraz hakkı düşer.

Hakem-bilirkişi ölür, görevden çekilir veya reddedilir ise, yerine aynı usule göre yenisi seçilir ve göreve kaldığı yerden devam olunur.

Sigorta ettirenin ölümü, seçilmiş bulunan hakem-bilirkişisinin görevini sona erdirmez.

Hakem-bilirkişiler, zarar miktarının saptanması konusunda gerekli görecekları deliller ile sigortalı şeylerin rizikonun gerçekleşmesi sırasındaki değerin saptamaya yarayacak kayıt ve belgeleri isteyebilir ve hasar yerinde incelemede bulunabilirler.

Hakem-bilirkişilerin veya üçüncü hakem-bilirkişinin zarar miktarı konusunda verecekleri kararlar kesindir, tarafları bağlar.

Hakem-bilirkişi kararlarına ancak, tespit edilen zarar miktarının gerçek durumdan önemli şekilde farklı olduğu anlaşılır ise itiraz edilebilir ve bunların iptali kararın tebliği tarihinden

itibaren yedi gün içerisinde rizikonun gerçekleştiği yerdeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkemeden istenebilir.

Taraflar kendi hakem-bilirkişilerinin ücret ve masraflarını öderler. Tek hakem-bilirkişinin veya üçüncü hakem bilirkişinin ücret ve masrafları taraflarca yarı yarıya ödenir.

Zarar miktarının saptanması, bu sözleşmede ve mevzuatta mevcut hüküm ve şartları ve bunların ileri sürülmesini etkilemez.

l) Tazmin Kıymetlerinin Hesabı

Sigorta tazminatının hesabında sigortalı şeylerin rizikonun gerçekleşmesi anındaki tazmin kıymetleri esas tutulur. Sigorta tazmin değeri aşağıda yazılı şekilde hesaplanır.

Ticari emtiada, rizikonun gerçekleşmesinden bir önceki iş günü piyasa alım fiyatı esas tutulur.

Fabrika ve imalathanelerde imal halinde bulunan maddelerde rizikonun gerçekleşmesinden bir iş günü önceki piyasa fiyatına göre ham madde ve malzemenin satın alınması için ödenecek bedellere o güne kadar yapılan imal masrafları ve genel giderlerden gereken payın eklenmesi sureti ile bulunur. Ancak bu surette saptanan tazmin kıymeti, hiçbir zaman bu maddenin mamullerinin rizikonun gerçekleşmesinden bir iş günü önceki piyasa alım fiyatını geçemez.

Ham ve mamul maddeler, fabrika ve imalathanelerin ister içinde veya eklentisinde, ister diğer herhangi bir yerinde bulunsun bu madde hükümleri bakımından ticari emtiadan sayılır.

Her türlü sanayi tesisatı ve makineler, alet-edevat ve demirbaşlarda, yenilerinin satın alınması için ödenecek bedel esas tutulur. Ancak bu bedelden, eskime ve aşınma ve başka sebeplerden ileri gelen kıymet eksilmeleri düşüleceği gibi yenilerinin randıman ve nitelik farkları varsa, bu farklarda dikkate alınır.

Her türlü ev eşyası ve kişisel eşyada, yenilerinin satın alınması için ödenecek bedel esas tutulur. Ancak bu bedelden, eskime ve aşınma ve başka sebeplerden ileri gelen kıymet eksilmeleri indirilir.

Binalarda, rizikonun gerçekleştiği yer ve tarihte piyasa rayiçlerine göre bulunan yeni inşa bedeli esas tutulur. Ancak bu bedelden, eskime, yıpranma ve başka sebeplerden ileri gelen kıymet eksilmeleri indirilir.

Bina yeniden inşa edilemeyecekse, tazmin kıymeti, binanın rizikonun gerçekleşmesinden bir gün önceki alım-satım değerinden arsa kıymeti düşülmek sureti ile bulunur.

m) Mutabakatlı Değer

Sigorta sözleşmesinin yapılması sırasında veya sigorta süresi içinde, sigorta konusu bina, sabit tesisat, makineler, demirbaşlar veya ev eşyasının değeri sigorta ettiren ve sigortacının oybirliği ile seçtikleri bilirkişiler tarafından saptanır ve taraflarca kabul olunursa, rizikonun gerçekleşmesi ve tazminatın hesabında bu değere taraflarca itiraz olunamaz.

Mutabakatlı değer esasıyla yapılacak sözleşmeler için saptanacak değer listesi en çok bir yıllık sigorta süresi için geçerlidir. Bilirkişi masrafı, sözleşmeyi mutabakatlı değer esası ile isteyen tarafa aittir. Ticari emtia üzerine mutabakatlı değer esasıyla sözleşme yapılamaz.

n) Tazminatın Ödenmesi

Sigortacının sorumluluğu; sigortalı şeylerin hepsi için tek bir sigorta bedeli öngörülmüş ise bu bedelle, sigortalı şeyler nitelikleri bakımından madde veya gruplara ayrılmış ise bu madde ve gruplarla ilgili bedellerle sınırlıdır.

Sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği andaki sigorta değerinden eksik olduğu takdirde, aksine sözleşme olmadıkça, tazminat sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki orana göre ödenir.

Sigortalı şeyler üzerinde birden çok sigorta varsa tazminat miktarının yasa ve bu poliçe hükümlerine göre saptanmasından sona sigortacı payına düşen kısmı öder.

Sigorta sözleşmeleri arasında özel nitelik ve yükümlülük koşulları karşılıklı olarak dikkate alınır.

Rizikonun gerçekleşmesi anında, sigortalı şeyler üzerinde önceden nakliyat, inşaat, montaj veya benzeri sigorta poliçeleriyle verilmiş teminat varsa, yangın sigortacısının yükümlülüğü söz konusu poliçelerle ilgili sigortacıların yükümlülüğünden sonra başlar.

□ Tazminat Hakkının Eksilmesi veya Düşmesi

Sigorta ettiren, rizikonu gerçekleşmesi halinde yükümlülüklerini yerine getirmez ve bunun sonucu zarar miktarında bir artış olursa, sigortacının ödeyeceği tazminattan bu suretle artan kısım indirilir.

Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleşmesine kasten sebebiyet verir veya zarar miktarını kasten artırıcı eylemlerde bulunursa, bu poliçeden doğan hakları düşer.

□ Hasar ve Tazminatın Sonuçları

Sigortacı kesinleşmiş olan tazminat miktarını en geç bir ay içerisinde sigortalıya ödemek zorundadır. Sigortacı, ödediği tazminat tutarınca hukuken sigorta ettiren yerine geçer. Sigorta ettiren, sigortacının açabileceği davaya yararlı ve elde edilmesi mümkün belge ve bilgileri vermeye zorunludur.

Sigorta edilmiş rizikonun gerçekleşmesi ile tam ziya meydana geldiği takdirde sigorta teminatı sona erer. Kısmi hasar halinde, sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren, ödenen tazminat tutarı kadar eksilir.

Sigorta bedelinin madde veya gruplara ayrılmış olması hallerinde de aynı yöntem uygulanır. Sigorta bedelinin eksildiği hallerde, sigorta ettirenin istediği tarihten itibaren gün esası ile prim alınmak sureti ile sigorta bedeli yükseltilebilir.

Kısmi hasarlarda, taraflar sigorta sözleşmesini feshetme hakkına sahiptir. Sigortacı fesih hakkını ancak tazminatı ödemediği önce kullanabilir. Feshin hüküm ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin primi, gün esası üzerinden hesap edilir ve fazlası geri verilir.

□ Çeşitli Hükümler

1. Sigorta Ücretinin Ödenmesi ve Sigortacının Sorumluluğunun Başlaması

Sigorta ücretinin tamamı veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmış ise ilk taksit, poliçenin tesliminde ve kalan taksitler de poliçede belirtilen tarihlerde nakden ödenir.

Sigorta ücretinin tamamı veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmış ise ilk taksit, poliçenin teslimine rağmen ödenmemişse sigortacının sorumluluğu başlamaz. Bu şart poliçenin yüzüne yazılır.

Sigorta ücreti taksitlere bağlanmış olduğu takdirde herhangi bir taksitin vadesinde ödenmemesi halinde sigortacı, sigorta ettirenin kendisine bildirmiş olduğu son ikametgah adresine söz konusu taksitin bir aş içerisinde ödenmesini, aksi takdirde sözleşmenin feshedilmiş olacağını bildirir. Bu sürenin sonunda borç ödenmemiş ise sözleşme feshedilmiş olur ve feshin hüküm ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin primi gün esası üzerinden hesap edilir ve fazlası geri verilir.

2. Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapıldığı Sırada Beyan Yükümlülüğü

Sigortacı, bu sözleşmeyi, sigorta ettirenin teklifnamede, teklifname yoksa poliçe ve eklerinde yazılı beyanına dayanarak yapmıştır. Sigorta ettirenin beyanı gerçeğe aykırı ve eksik ise, sigortacının sözleşmeyi yapmamasını veya daha ağır şartlarda yapmasını gerektirecek hallerde; sigortacı durumu öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde sözleşmeden cayabilir veya sözleşmeyi yürürlükte tutarak aynı süre içinde prim farkını talep edebilir. Sigorta ettiren, talep edilen prim farkını kabul etmediğini sekiz gün içinde bildirdiği takdirde sözleşme feshedilmiş olur. Cayma veya feshin hüküm ifade ettiği tarihe geçen sürenin primi, gün esası üzerinden hesap edilir ve fazlası geri verilir.

Sigorta ettiren kimsenin kasıtlı davrandığı anlaşıldığı takdirde sigortacı riziko gerçekleşmiş olsa bile sözleşmeden cayabilir ve prime hak kazanır. Sigorta ettirenin kastı bulunmadığı

durumlarda riziko; sigortacı durumu öğrenmeden önce veya sigortacının cayabileceği ve feshedebileceği ya da caymanın veya feshin hüküm ifade etmesi için geçecek sürede gerçekleşirse, sigortacı tazminatı tahakkuk ettirilen prim ile tahakkuk ettirilmesi gereken prim arasındaki orana göre öder. Süresinde kullanılmayan cayma veya prim farkını talep etme hakkı düşer.

3. Sigorta Ettirenin Sigorta Süresi İçinde İhbar Yükümlülüğü ve Sonuçları

Sözleşmenin yapılmasından sonra sigortalı şeylerin teklifnamede, teklifname yoksa poliçe ve eklerinde belirtilen yeri veya hali sigortacının muvafakati olmadan sigorta ettiren tarafından değiştirildiği takdirde, sigorta ettiren sekiz gün içinde durumu sigortacıya bildirmekle yükümlüdür.

Durumun sigortacı tarafından öğrenilmesinden sonra; değişiklik, sigortacının sözleşmeyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını gerektiren hallerden ise; sigortacı, sekiz gün içinde sözleşmeyi fesheder veya prim farkını talep etmek sureti ile sözleşmeyi yürürlükte tutar. Sigorta ettiren, talep edilen prim farkını kabul etmediğini sekiz gün içinde bildirdiği takdirde sözleşme feshedilmiş olur. Feshin hüküm ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin primi, gün esasından hesap edilir ve fazlası geri verilir. Süresinde kullanılmayan fesih veya prim farkını talep etme hakkı düşer.

Sigortalı şeylerin teklifnamede, teklifname yoksa poliçe ve eklerinde bildirilen yerinin veya halinin değiştiğini öğrenen sigortacı, sigorta hükmünün devamına razı olduğunu gösteren bir harekette bulunursa fesih hakkı düşer.

Değişiklik, rizikoyu hafifletici nitelikte ve daha az prim uygulanmasını gerektiren hallerden ise; sigortacı, bu değişikliğin yapıldığı tarihten sözleşmenin sona ermesine kadar geçecek süre için gün esasına göre hesap edilecek prim farkını sigorta ettirene geri verir.

Sigortacının sözleşmeyi bu değişikliklere göre yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını gerektiren hallerde; sigortacı durumu öğrenmeden önce sigortacının fesih ihbarında bulunabileceği süre içinde, fesih ihbarının hüküm ifade etmesi için geçecek süre içinde riziko gerçekleşirse, sigortacı, tazminatı tahakkuk ettirilen prim ile tahakkuk ettirilmesi gereken prim arasındaki orana göre öder.

□ **Menfaat Sahibinin Değişmesi**

Sözleşme süresi içinde, menfaat sahibinin değişmesi halinde sigortanın hükmü devam eder ve sigorta ettirenin sözleşmeden doğan hak ve borçları yeni hak sahibine geçer. Değişiklik halinde, sigorta ettiren ve sigortacının varlığını öğrenen yeni hak sahibi durumu on beş gün içinde sigortacıya bildirmekle yükümlüdür.

Sigortacı değişikliği, yeni hak sahibi de sigortanın varlığını öğrendiği tarihten itibaren sekiz gün içinde sözleşmeyi feshedebilir. Süresinde kullanılmayan fesih hakkı düşer. Feshin hüküm ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin primi, gün esaslı üzerinden hesap edilir ve fazlası yeni hak sahibine geri verilir.

Sigortalı şeylerin sahibinin değişmesi anında ödenmesi gerekli prim borçlarından, sigorta ettiren ile fesih hakkının kullanılmayan yeni hak sahibi ile birlikte sorumludur. Sigorta ettirenin ölümü halinde, sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlar yeni hak sahibine geçer.

□ **Sigorta Yeri ve Değişmesi Hali**

Sigorta teminatı, sigorta sözleşmesinde belirtilen yer veya yerler için geçerlidir. Sigortalı şeylerin bulunduğu yerin değiştirilmesi halinde madde C.3 hükümleri uygulanır.

Ev eşyası sigortalarında, konut değişikliği halinde, aynı ilde bulunmak veya aynı yapı gurubuna dahil olmak kaydı ile, taşınma sırasındaki yangın. İnfilak ve yıldırım rizikolarıyla birlikte, teminat yeni konutta devam eder.

□ **Tebliğ ve İhbarlar**

Sigorta ettirenin bildirimleri sigorta şirketinin merkezine veya sigorta sözleşmesine aracılık yapan acenteye, noter eliyle veya taahhütlü mektupla yapılır. Sigortacının bildirimleri de sigorta ettirenini poliçede gösterilen adresine veya bu adres değişmişse son bildirilen adresine aynı surette yapılır.

Sigortacı tarafından yapılan fesih ihbarı postaya veya notere verildiği tarihten itibaren 15 gün sonra öğleyin saat 12.00'de, sigorta ettiren tarafından yapılan fesih ihbarı ise postaya veya notere verildiği takip eden gün öğleyin saat 12.00'de hüküm ifade eder.

□ **Ticari ve Mesleki Sırların Saklı Tutulması**

Sigortacı ve sigortacı adına hareket edenler, sigorta ettirene ve sigortalıya ait olarak öğreneceği ticari veya mesleki sırların saklı tutulmamasından doğacak zararlardan sorumludur.

Bu sigorta sözleşmesinden doğan anlaşmazlıklar nedeniyle sigortacı aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, sigorta şirketi merkezinin veya sigorta sözleşmesine aracılık yapan acentenin ikametgahının veya rizikonun gerçekleştiği yerde, sigortacı tarafından açılacak davalarda ise davalının ikametgahının bulunduğu yerde ticaret davalarına bakmakla görevli mahkemedir. Sigorta sözleşmesinden doğan bütün talepler iki yılda zaman aşımına uğrar.

Bu genel şartlara sigortalı aleyhine olmamak üzere özel şartlar konulabilir.

Yangın Sigortası ile Birlikte Verildiği Taktirde Yangın Poliçesine Eklenecek Klozlar

a) Deprem ve Yanardağ Püskürmesi Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; deprem ve yanardağ püskürmesinin doğrudan veya dolaylı neden olacağı yangın ve infilak sonucu meydana gelenler dahil bütün zararlarla, temeller ve istinat duvarları teminata ilave edilmiştir.

Teminat dışında kalan haller; Yangın Sigortası Genel Şartları aksine, deprem veya yanardağ püskürmesinin sebebiyet vereceği yangın ve infilaklarda, sigortalı şeylerin kaybolmasından doğan zararlar.

Deprem veya yanardağ püskürmesinin sebep olacağı yangın dışındaki zararlarda sigortacılar, 72 saatlik devamlı bir süre içinde meydana gelen zararınTL.sını aşan kısmından sorumludur.

Sigorta ettiren, 72 saatlik sürenin bitiminden ve her halde rizikonun gerçekleştiğini öğrendiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde durumu sigortacıya bildirmekle yükümlüdür.

İşbu deprem teminatı, sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klozla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

b) Grev, Lokavt, Kargaşalık, Halk Hareketleri Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; yangına sebebiyet vermiş olsun, olmasın; grev, lokavt, iş anlaşmazlığı, kargaşalık veya halk hareketleri sırasında meydana gelen olaylar ve bu olayları önlemek ve etkilerini azaltmak üzere yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler sonucu sigortalı şeylerde doğrudan meydana gelen bütün zararlar teminata ilave edilmiştir.

Kloz konusu olaylar sırasında olsa dahi, üretim düşmesi, sigortalı şeylerin kirlenmesi, paslanması, çürümesi kalite kaybı gibi dolaylı zararlar teminat dışındadır.

İşbu grev, lokavt, kargaşalık, halk hareketleri teminatı sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ek olarak bu klozla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanarak verilmiştir.

c) Kötü Niyetli Hareketler Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; grev, lokavt, kargaşalık, halk hareketleri klozunda belirtilen olaylarla ilgili olmaksızın, sigorta ve sigortalının usul ve furuu dışındaki herhangi bir kimsenin kötü niyetli hareketi ile bu olayları önlemek ve etkilerin azaltmak üzere yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler sonucu sigortalı şeylerde doğrudan meydana gelen yangın ve infilak sonucu hariç bütün zararlar teminata ilave edilmiştir.

İşbu kötü niyetli hareketler teminatı, sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları’da öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klozla ilgili sorunları ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

d) Terör Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; terörist eylemler ve bu eylemlerden doğan sabotaj ile bunların gerektirdiği askeri ve inzibati tedbirlerin sebep olduğu yangın ve infilak sonucu meydana gelenler dahil bütün zararlar, teminata dahil edilmiştir.

Bu klozda terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.

Örgüt, iki kişi veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır. Örgüt terimi, Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete ve silahlı çeteyi de kapsar.

İşbu terör teminatı sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları’nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klozla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

e) Fırtına Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; yağmur, kar, dolu ile beraber olsun olmasın münhasıran fırtına (10 metre yükseklikte hızı, saniyede 17.1 metre “7 bofor” dan fazla esen rüzgarlar) veya fırtına sırasında rüzgarın sürüklediği veya attığı şeylerin

 apması sonucu sigortalı Şeylerde doğrudan meydana gelecek zararlar teminata ilave edilmiştir.

İŞbu fırtına teminatı sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klozla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

f) Kar Ağırlığı Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; yoğun kar yađıŐından sonra, çatı üzerinde biriken karın ağırlığı nedeni ile sigorta konusu bina ve içindeki Şeylerde doğrudan meydana gelecek zararlar,

Kar ağırlığı nedeni ile çatıda meydana gelen hasar dolayısıyla bina içindeki sigortalı Şeylerde kar, dolu veya yağmur sebebi ile meydana gelecek ıslanma sonucu meydana gelen zararlar; teminata ilave edilmiştir.

Teminat dışında kalan haller; çatı üzerinde kar ağırlığının etkisiyle hasar olmaksızın; karın, dolunun, yağmurun veya eriyen karın bina içine sızması sonucu meydana gelecek zararlar.

İŞbu kar ağırlığı teminatı sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları 'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klozla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

g) Sel Veya Su Baskını Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; sigorta konusu Şeyler civarındaki nehir, çay, dere ve kanalların taşması; denizlerin gel git olayları dışında kabarması; olağan üstü yađıŐlar nedeni ile meydana gelen sel veya su baskını sonucu dışarıdan basan suların doğrudan sebep olacağı zararlar teminata ilave edilmiştir.

Teminat dışında kalan haller; bina içindeki veya dışındaki su borularının patlaması, depolarının patlaması veya taşması sonucu meydana gelen zararlar. Kalorifer tesisatının patlaması, dahili su, yağmur derelerinin ve oluklarının taşması sonucu meydana gelen zararlar. Sel veya su baskını sonucu dahi olsa yer kayması nedeni ile meydana gelen zararlar.

İŞbu sel veya su baskını teminatı sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klozla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

h) Kara Taşıtları Klotu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; motorlu ve motorsuz kara taşıt araçlarının sigortalı şeylere çarpması sonucu doğrudan meydana gelecek zararlar teminata ilave edilmiştir.

Teminat dışında kalan haller; sigortalı, sigortalının usul ve fûruu ile sigortalının çalıştırdığı veya fiil ve hareketlerinden sorumlu bulunduğu kimseler tarafından kullanılan taşıtların sebep olacağı zararlar.

İşbu kara taşıtları teminatı, sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klotla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

i) Deniz Taşıtları Klotu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; motorlu veya motorsuz deniz taşıtlarının sigortalı şeylere çarpması sonucu doğrudan meydana gelecek zararlar teminata ilave edilmiştir.

Teminat dışında kalan haller; sigortalı, sigortalının usul ve fûruu ile sigortalının çalıştırdığı veya fiil ve hareketlerinden sorumlu bulunduğu kimseler tarafından kullanılan taşıtların sebep olacağı zararlar. İşbu deniz taşıtları teminatı, sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klotla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

j) Duman Klotu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; bir boru veya menfezle bacaya bağlanmış ısıtma ve pişirme cihazlarının münhasıran anı, mutad dışı veya kusurlu şekilde işlemesi nedeni ile çıkan duman sonucu sigortalı şeylerde doğrudan meydana gelen zararlar teminata ilave edilmiştir.

Teminat dışında kalan haller; ocak ve şöminelerden çıkan dumanların sebep olduğu zararlar. Binaların dış kısımlarında ve açıktaki şeylerde meydana gelen duman zararlar.

İşbu duman teminatı, sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klotla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

k) Yer Kayması Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; sigortalı binanın inşa edilmiş olduğu arsada veya civarında vuku bulan yer kayması veya toprak çökmesi sonucu sigortalı şeylerde doğrudan meydana gelecek zararlar ile sel veya su baskını nedeniyle meydana gelen yer kayması ve toprak çökmesinden doğan zararlar teminata ilave edilmiştir.

Aksine sözleşme yoksa teminat dışında kalan haller; deprem veya yanardağ püskürmesi nedeni ile meydana gelen yer kayması ve toprak çökmesinden doğan zararlar.

İşbu yer kayması teminatı sigorta ettirenin, Yangın sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klozla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

l) Dahili Su Klozu

Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; sigorta konusu bina içindeki, su depo ve sarnıçlarının, su borularının; kalorifer kazan, radyatör ve borularının; temiz veya pis su tesisatının patlaması, taşması, sızması, tıkanması, kırılması veya donmasının doğrudan sebep olduğu zararlar,

Yağmur sularının, kar veya buzların erimesi sonucu meydana gelen suların, çatı veya saçaktan sızması, su olukları veya yağmur derelerinin tıkanması veya taşması sonucunda bina içine giren suların doğrudan sebep olacağı zararlar,

Kapatılması unutulmuş musluklardan akan suların taşmasının doğrudan sebep olacağı zararlar, donma sonucu tesisatta ve tesisata bağlı cihazlarda meydana gelen zararlar ile teminat kapsamına giren zarara yol açan tesisatın onarılması maksadı ile duvarın açılması ve kapatılması için yapılan masraflar, kanalizasyon ve fosseptik çukurlarından geri tepen pis suların sebep olacağı zararlar, şehir su şebekesinin arızası nedeniyle akan veya sızan suların sebep olacağı zararlar teminata ilave edilmiştir.

Yukarıda belirtilen su tesisatları devamlı kontrol edilecek, gereken tamirat zamanında yaptırılacak ve kış başında dona karşı gerekli önlemler alınacaktır.

Bina uzun süre boş bırakıldığı takdirde, su tesisatına bağlı ana musluk kapatılacak ve tesisat boşaltılacaktır.

Teminat dışında kalan haller; donma sonucu dışında tesisatta ve tesisata bağlı cihazlarda meydana gelen bozulma, aşınma, eskime gibi zararlar. Baca deliklerinden, damda bırakılan açıklıklardan içeri giren suların sebep olacağı zararlar.

Kar veya buzların atılması masrafları; işbu dahili su teminatı sigorta ettirenin, Yangın Sigortası Genel Şartları'nda öngörülen beyan yükümlülüğüne ilaveten bu klotla ilgili sorulara ilişkin yazılı ve imzalı cevaplarına dayanılarak verilmiştir.

m) Yangın Ve İnfilak Mali Sorumluluğu

Bu klotda verilen ek teminatlar, birlikte verilebileceği gibi ayrı ayrı de verilebilir. Yangın Sigortası Genel Şartları hükümleri saklı kalmak kaydıyla; kiracının malike karşı sorumluluğu. Bu sigorta, kiracının kiralanan vereceği zarar nedeniyle veya kira intifa kaybına sebebiyet vermelerinden doğacak zararları teminat altına alır.

Kiralanan verilecek zarar dolayısıyla kiracının malike karşı sorumluluğu sigortasında ödenecek tazminatın hesabında esas tutulacak kıymet, inşa tarihinden itibaren meydana gelen eskime payı düşülmek suretiyle hasar yer ve tarihindeki rayiçlere göre binanın bulunacak inşa kıymetidir. Bina yeniden inşa edilemeyecekse, tazminat miktarı binanın hasardan bir önceki iş günü alım satım kıymetinden arsa kıymeti düşülerek bulunacak miktarı geçemez.

Kira veya intifa kaybına sebebiyet vermeleri dolayısıyla, kiracının malike karşı sorumluluğu sigortasında ödenecek tazminatın hesabında esas tutulacak kıymet, bir seneyi geçmemek üzere, hasar tarihinde kirada bulunan kısımların tamiri veya yeniden inşası için tespit edilecek süreye isabet edecek olan kira bedeli tutarıdır.

Malikin kiracıya karşı sorumluluğu; malikin kiracıya karşı sorumluluğu kiralanan bina sebebiyle doğacak hukuki sorumluluğu karşılar ve ödenecek tazminatın hesabında esas tutulacak kıymet, kiracıya ait eşya ve emtianın, Yangın Poliçesi Genel Şartları hükümlerine göre bulunacak değerdir.

Malik ve kiracının komşuluk sorumluluğu; malik veya kiracının komşuluk sorumluluğu yangın veya infilak hasarının sirayeti yüzünden komşu bina ve mallarına vereceği zararları karşılar.

Yangın veya infilak hasarının sirayeti yüzünden komşulara vereceği zararlar dolayısıyla malik ve kiracının komşulara verilen zararın ve zararın giderilmesi ile ilgili ödenecek tazminatın hesabında esas tutulacak kıymet, Yangın Sigortası Genel Şartları hükümlerine göre bulunacak bina ve muhteviyatının değeridir.

Ek B

DASK Kanunu

Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname – 587 Sayılı KHK

Zorunlu deprem sigortasının düzenlenmesi; 4484 sayılı Kanunla değişik 27/8/1999 tarihli ve 4452 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 25.11.1999 tarihinde kararlaştırılmıştır.

□ Amaç

Madde 1- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, meydana gelecek deprem afeti sonucu bina maliklerinin veya intifa hakkı sahiplerinin, binaların ziyayı veya hasarlanması nedeniyle uğrayacakları maddî zararlarının karşılanmasını teminen zorunlu deprem sigortası yaptırmalarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

□ Kapsam

Madde 2- 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tabi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binaların içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeniyle Devlet tarafından yaptırılan veya verilen kredi ile yapılan meskenler zorunlu deprem sigortasına tabidir.

Kamu kuruluşlarına ait binalar ile köy yerleşik alanlarında yapılan binalar bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamında zorunlu deprem sigortasına tabi değildir.

□ Tanımlar

Madde 3- Bu Kanun Hükmünde Kararnamede geçen;

- a) Bakan veya Bakanlık: Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan veya Bakanlığı,
- b) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,
- c) Kurum: Doğal Afet Sigortaları Kurumunu,
- d) Kurul: Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulunu,
- e) Zorunlu deprem sigortası: Depremin doğrudan veya dolaylı neden olacağı maddi zararları, 10 uncu madde gereğince belirlenen tutara kadar teminat altına alan zorunlu sigortayı, ifade eder.

□ Doğal Afet Sigortaları Kurumu

Madde 4- Sigorta yapmak ve bu Kanun Hükümünde Kararname ile kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere, Bakanlık nezdinde kamu tüzel kişiliğini haiz “Doğal Afet Sigortaları Kurumu” kurulmuştur.

Kurum, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 832 sayılı Sayıştay Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 6245 sayılı Harcırah Kanununa tabi değildir.

Kurumun sigorta primi alacakları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Kurumun yıllık hesap, işlem ve harcamaları Müsteşarlık tarafından denetlenir.

☐ **Vergiden Muafiyet**

Madde 5 - Kurum ve gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

☐ **Kurumun Yönetimi**

Madde 6 - Kurum, biri başkan olmak üzere toplam yedi üyeden oluşan “Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu” tarafından yönetilir.

Kurumun teknik işleri; Müsteşarlık tarafından bir sözleşme ile bir sigorta veya reasürans şirketine Kurum idarecisi sıfatıyla yürütülmek üzere verilir. Sözleşme, en fazla beş yıllık süre için yapılır ve aynı usule göre yenilenebilir.

☐ **Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu**

Madde 7- Kurul üyeleri aşağıdaki kişilerden oluşur :

- a) Başbakanlığı temsilen Başbakanlık Müsteşarınca belirlenecek en az genel müdür yardımcısı düzeyinde bir üye,
- b) Müsteşarlığı temsilen Sigortacılık Genel Müdürlüğünden en az genel müdür yardımcısı düzeyinde bir üye,
- c) Bayındırlık ve İskân Bakanlığını temsilen doğal afetler konusunda deneyimli en az genel müdür yardımcısı düzeyinde bir üye,
- d) Sermaye Piyasası Kurulunu temsilen fon yönetiminde deneyimli en az daire başkanı düzeyinde bir üye,

e) Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğini temsilen sigortacılık ve reasürans konusunda en az yedi yıl deneyimli bir üye,

f) İnşaat, jeofizik, jeoloji mühendisliği veya dengi bölümlerinden mezun ve deprem konusunda en az yedi yıl deneyimli, Müsteşarlıkça belirlenecek bir üye,

g) Kurum idarecisini temsilen en az genel müdür yardımcısı düzeyinde bir üye.

Kurul üyeleri, Müsteşarlığın teklifi üzerine Bakan tarafından atanır. Bakan, üyeler arasından birini başkan olarak görevlendirir.

Kurul üyeliğine atanan kimseler beş sene için görev yaparlar ve en fazla iki kere atanabilirler.

Kurula atanan üyeler, temsil ettikleri kuruluşlardan ayrıldıkları takdirde Kurul üyelikleri sona erer. Bu nedenle veya diğer herhangi bir nedenle üyelikleri sona erenlerin yerlerine ilgili kuruluş tarafından en geç iki ay içinde yeni bir üye seçilir ve yukarıda belirtilen usule göre atamaları yapılır. Bu şekilde atananlar, yerine atandıkları üyelerin sürelerini tamamlarlar.

Kurul üyelerinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6) ve (7) nci alt bentlerinde belirtilen şartları taşımaları zorunludur.

Kurul en az beş üyenin katılımıyla toplanır ve kararlarını en az dört üyenin aynı yöndeki oyuyla alır.

Kurulun temsili başkan tarafından, Kurulca alınan kararların yürütülmesi Kurum idarecisi tarafından yapılır.

Kurul başkan ve üyelerine kamu iktisadi teşebbüslerinde yönetim kurulu başkan ve üyelerine ödenen aylık ücret ve diğer ödemeler tutarında ücret ödenir.

□ **Kurulun Görevleri**

Madde 8- Kurulun görevleri şunlardır:

a) Kurumun işleyişine ilişkin politikaları tespit etmek ve çalışma planını düzenlemek,

b) Kurum idarecisinin çalışma usul ve esaslarını belirlemek,

c) Kurum nam ve hesabına zorunlu deprem sigortası sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketlerini ve uymaları gerekli usul ve esasları Müsteşarlığın görüşünü alarak belirlemek,

d) Tazminat ödemelerine ilişkin usul ve esasları belirlemek ve tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılmasını sağlamak,

- e) Risk paylaşımı ve reasürans planını onaylamak,
- f) Kurum kaynaklarının yatırıma yönlendirilmesine ilişkin usul ve esasları tespit etmek,
- g) Halkla ilişkiler ve tanıtım kampanyaları yapılmasına karar vermek,
- h) Zorunlu deprem sigortasına tabi bütün binaların sigorta kapsamına alınmasını temin için gerekli tedbirleri almak.

Kurul, görev alanına giren konularda bilimsel çalışma ve araştırmalar yaptırabilir ve gerekli gördüğü takdirde; kadro karşılığı aranmaksızın, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı veya yabancı, proje süresiyle sınırlı olmak kaydıyla özel sözleşmeli danışman çalıştırabilir.

□ **Sigorta Yapma ve Yaptırma Zorunluluğu**

Madde 9- Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki bağımsız bölümler ve binalar için, malikler veya varsa intifa hakkı sahipleri tarafından zorunlu deprem sigortası yaptırılır.

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinden sonra mesken olarak inşa edilecek bağımsız bölümler ve binalar için, ilgili mevzuat çerçevesinde inşaat ruhsatı alınmış olması kaydıyla, iskan izninden veya içinde yaşanmaya başlanmasından itibaren bir ay içinde zorunlu deprem sigortası yaptırılır.

İlgili sigorta şirketi, sigorta sözleşmesinin bitiminden en az bir ay önce taahhütlü mektup, telgraf ya da noter kanalıyla sözleşmenin sona ereceğini ve yeni bir sigorta yaptırma zorunluluğunu sözleşme sahiplerine bildirir. Sigorta sözleşmesinin, sona ermesinden itibaren bir ay içerisinde yenilenmemesi durumunda Kurumun sigortadan kaynaklanan sorumluluğu sona erer.

□ **Sigorta Teminatı, Tarife Ve Talimatlar, Komisyonlar**

Madde 10- Zorunlu sigortaya ilişkin teminat tutarları, genel şartları, tarife ve talimatları, primlerin ödenme usul ve esasları ile Kurum idarecisine ve yetkili sigorta şirketlerine ödenecek komisyonlar Bakanlıkça tespit edilir ve Resmi Gazete’de yayımlanır.

Sigorta primlerinin tespitinde; binanın yüzölçümü, inşaat sınıfı ve kalitesi, binanın üzerinde bulunduğu arazinin jeolojik özellikleri, deprem riski ve benzeri faktörler dikkate alınır.

□ **Devletin Afetlerle İlgili Mevzuattan Kaynaklanan Yükümlülükleri**

Madde 11- Devletin, 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanundan ve diğer kanunlardan doğan konut kredisi açma ve bina yaptırma yükümlülükleri, deprem nedeniyle sigorta kapsamındaki binalarda

meydana gelen ziya ve hasarlar sonucu uğranılan maddi zararlar için Kurum tarafından tazminat ödenmesiyle birlikte ortadan kalkar.

9 uncu madde gereğince cari bir zorunlu deprem sigortası bulunmayanlar, bu sigorta kapsamında karşılanacak zararlar için doğal afetlerle ilgili mevzuat çerçevesinde hak sahibi olamazlar.

☐ **Sigorta Yükümlülerinin Saptanması ve İzlenmesi**

Madde 12- Sigorta yaptırmakla yükümlü olanlar, Kurum tarafından tespit edilir. Bu işlem sırasında Kurum, ilgili valilik veya belediye ile tapu sicil müdürlüklerinin kayıtlarından yararlanır.

Kamu kuruluşları, zorunlu deprem sigortasının yaptırılmış ve priminin ödenmiş olduğu belgelenmedikçe bu sigortaya tabi binalarla ilgili tapu tescil işlemleri dahil hiçbir işlem yapmazlar.

☐ **Menfaat Sahibinin Değişmesi**

Madde 13- Menfaat sahibinin değişmesi halinde sigorta, yeni menfaat sahibi ile devam eder.

☐ **Sigortalının Mükellefiyeti**

Madde 14- Binanın ve her bir bağımsız bölümün projeye aykırı olarak ve taşıyıcı sistemi etkileyecek şekilde tadil edilmesine veya zayıflatılmasına neden olan veya buna imkan veren malik, meydana gelen zararın bu nedenle ortaya çıktığı veya arttığı tutar kadar tazminat alma hakkını kaybeder.

☐ **Kurumun Halefiyeti**

Madde 15 – Tazminatı ödeyen Kurum, yaptığı ödeme tutarınca hukuken sigortalının yerine geçer.

Halefiyet, sigortalının zararına olarak ileri sürülemez.

☐ **Kurumun Kaynaklarının Kullanılabileceği Yerler**

Madde 16- Kurumun kaynakları, Kurum tarafından ve sadece aşağıdaki amaçlar doğrultusunda kullanılabilir:

a) Kurum tarafından sigorta edilen binalara ait tazminat ödemeleri,

b) Kurumun yönetimi ve işleyişi için gerekli olan bütün masraflar ile Kurum idarecisine ödenecek komisyon,

- c) Reasürans, sermaye ve benzeri piyasalardan sağlanan korumaya ilişkin ödemeler,
- d) Kurumun görev alanına giren konularda yaptıracığı bilimsel çalışma ve araştırmalara ilişkin ödemeler,
- e) Danışmanlık hizmetlerine (reasürans, yatırım, risk modellemesi gibi) ilişkin ödemeler,
- f) Halkla ilişkiler ve tanıtım kampanyalarına ilişkin ödemeler,
- g) Yetkili sigorta şirketlerine ödenecek komisyonlar,
- h) Hasar tespit işlemlerine ilişkin ödemeler,
- i) Kurumun Devletten aldığı avansların geri ödenmesi.

☐ **Kurum Kaynaklarının Yetersiz Kalması**

Madde 17- Kurum, sigortadan kaynaklanan toplam yükümlülüklerini ve sahip olduğu kaynakları dikkate alarak reasürans, sermaye ve benzeri piyasalardan sigortacılık tekniğinin gerektirdiği şekilde ve yeterli düzeyde koruma temin eder. Ancak, sigortalı hasarın beklenenin üstünde olması ve bunun Kurum kaynaklarını ve temin edilen koruma miktarlarını aşması durumunda, ortaya çıkan zarar, Kurum kaynakları ve koruma miktarının toplamının zorunlu sigorta kapsamında ödenmesi gerekli toplam tazminata olan oranı dahilinde karşılanır.

☐ **Yönetmelik**

Madde 18- Kurulun çalışma usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Geçici Madde 1- Kurul başkan ve üyeleri, bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde atanırlar. İlk defa atanan üyelerden başkan ve Kurum idarecisini temsilen atanan üye dışında, üçüncü yılın sonunda kura sonucunda belirlenecek üç üyenin yerine, bu Kanun Hükmünde Kararnamede belirtilen hükümlere uygun olarak yeni üye ataması yapılır.

☐ **Yürürlük**

Madde 19- Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesi hükmü yayımından dokuz ay sonra, 11 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü yayımından onbeş ay sonra, diğer hükümleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

☐ **Yürütme**

Madde 20- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

9.1 Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik

□ Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, zorunlu deprem sigortası yapmak ve 25/11/1999 tarihli ve 587 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz Doğal Afet Sigortaları Kurumunun Yönetim Kurulunun çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

□ Dayanak

Madde 2- Bu Yönetmelik, 25/11/1999 tarihli ve 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 18 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

□ Tanımlar

Madde 3- Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakan veya Bakanlık: Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan veya Bakanlığı,
 - b) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,
 - c) Kurum: Doğal Afet Sigortaları Kurumunu,
 - d) Kurul: Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulunu,
 - e) Kurum İdarecisi: Doğal Afet Sigortaları Kurumunun teknik işlerini yürüten şirketi,
 - f) Kanun Hükmünde Kararname: 25/11/1999 tarihli ve 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararnameyi,
- ifade eder.

□ Kurulun Oluşumu ve Çalışma Adresi

Madde 4- Kurul, biri Başkan olmak üzere toplam 7 üyeden oluşur. Kurulun çalışma adresi, Kurum İdarecisinin idari merkezinin bulunduğu adrestir.

□ Kurulun Görevleri

Madde 5- Kurulun Görevleri şunlardır:

- a) Kurumun işleyişine ilişkin politikaları tespit etmek; Kurum işlerinin ne şekilde yapılacağına, Kurum İdarecisi, sigorta şirketleri, sigortalılar ve ilgili diğer kişi ve kuruluşlarla ilişkilerin nasıl yürütüleceğine ilişkin hususları içeren ayrıntılı bir çalışma planı düzenlemek,
- b) Müsteşarlık ile Kurum idarecisi arasında yapılan sözleşmeyi dikkate alarak Kurum idarecisinin çalışma usul ve esaslarını belirlemek, Kurum idarecisine yüklenilmiş olan görevlerin zamanında ve tam olarak yerine getirilmesini kontrol etmek ve sağlamak,
- c) Kurum nam ve hesabına zorunlu deprem sigortası sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketlerini ve uymaları gerekli usul ve esasları Müsteşarlığın uygun görüşünü alarak belirlemek, gerektiğinde bu şirketlerden alınacak katkı payını ve teminatın miktarını ve usulünü belirlemek, prim ödemelerinin ve poliçe bilgilerinin Kuruma intikal şartlarını düzenlemek, şirketlerle yapılacak sözleşme esaslarını tespit etmek,
- d) Tazminat ödemelerine ilişkin usul ve esasları belirlemek ve tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılması için gerekli tedbirleri almak,
- e) Kurum İdarecisinin ve varsa reasürans danışmanının birlikte hazırlayacağı risk paylaşımı ve reasürans planı önerilerini değerlendirmek, Kurumun sigortadan kaynaklanan toplam yükümlülüklerini ve sahip olduğu kaynakları dikkate alarak en uygun plana karar vermek, risk paylaşımı ve reasürans planını onaylamak,
- f) Kaynakların yatırımında sırasıyla; varlıkların yüksek derecede likit olması, anapara kaybı riskinin en düşük olması ve getiri oranının maksimize edilmesi olarak tespit edilen ana kıstasları da dikkate alarak Kurum kaynaklarının yatırıma yönlendirilmesine ilişkin usul ve esasları tespit etmek,
- g) Halkla ilişkiler ve tanıtım kampanyaları yapılmasına ve bu amaçla kullanılacak basın yayın organlarına ve usullerine karar vermek, gerektiğinde halkla ilişkiler ve tanıtım kampanyalarını yürütmek üzere uzman kişi veya şirket tayin etmek,
- h) Kurum kaynaklarından yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- i) Tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılmasını sağlamak amacıyla gerektiğinde Devlettten avans alınmasına karar vermek,
- j) Zorunlu deprem sigortasına tabi bütün binaların sigorta kapsamına alınmasını temin için gerekli tedbirleri almak ve bu amaçla diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- k) Halefiyet hakkının kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- l) Para cezalarının takip ve tahsiline ilişkin usul ve esasları belirlemek,

m) Kurumun yıllık faaliyet raporunu, her hesap dönemi sonunu takip eden dördüncü ayın sonuna kadar hazırlamak,

n) Kurumun kamuoyuna yapacağı duyuruların usul ve esaslarını tespit etmek.

□ **Kurul başkanı ve Kurul Başkan Vekili**

Madde 6– Kurul başkanı Bakan tarafından tayin edilir. Kurul başkanı, Kurumun çalışmalarının düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesinden sorumludur.

Kurul başkan vekili, üyeler arasından ve en az dört oyla seçilir. Başkan vekilinin herhangi bir nedenle görevinden ayrılması halinde, aynı usule göre yeni bir seçim yapılır. Başkan vekili, başkanın bulunmadığı durumlarda başkana ait görevlerin yürütülmesini sağlar.

□ **Kurul Toplantıları**

Madde 7- Kurul, işlerin gerektirdiğinde ve her halde bir takvim yılı içinde altı defadan az olmamak üzere, başkanın, başkan vekilinin, Kurum İdarecisinin veya en az üç üyenin daveti ile toplanır. Toplantıların Kurum İdarecisinin merkezinde yapılması esastır. Ancak toplantının, en az dört üyenin onayı ile Türkiye dahilinde belirlenecek başka bir yerde yapılması da mümkündür.

Toplantı yeri, saati ve gündemi toplantı tarihinden en az yedi gün önce başkan veya başkanın bilgisi dahilinde Kurum İdarecisi tarafından tüm üyelere ve Müsteşarlığa bildirilir. Toplantıya katılan üyelerin en az üçünün talebi üzerine, istenen ilave hususlar o günkü toplantı gündemine alınır.

Kurul, en az beş üyenin katılımıyla başkanın veya başkanın bulunmadığı durumlarda başkan vekilinin başkanlığında toplanır. Sekreteryaya işlerini yürütmek, toplantı görüşmelerini tespit etmek, karar ve tutanağı hazırlamak üzere Kurulca Kurum İdarecisi bünyesinden bir Kurul raportörü seçilir.

Kurul başkanı, gerekli gördükçe, Müsteşarlığın ve Kurum İdarecisinin elemanlarını veya bilgi ve görüşlerini almak üzere dışarıdan uzman kişileri toplantılara davet edebilir.

□ **Toplantıya Katılamama Halleri**

Madde 8- Üyelerin bütün Kurul toplantılarında hazır bulunmaları esastır. Toplantıya katılamayacak derecede önemli bir mazeretin olması halinde, bu durum toplantı tarihinden önce başkana ve Kurum İdarecisine bildirilir.

□ **Kurul Kararları Ve Tutanak**

Madde 9- Konular gündem çerçevesinde görüşülerek karara bağlanır. Oylamalar açık yapılır ve kararlar en az dört üyenin aynı yöndeki oyuyla alınır. Alınan kararlara aykırı görüşü olanlar, görüşlerinin sebeplerini toplantıda açıklar.

Üyeler; kendisi, usul ve furuundan biri, eşi ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve sıhri hısımlarının ilgili bulundukları hususların görüşme ve oylamasına iştirak edemezler.

Kurul tutanakları, noterden onaylanmış, birbirini izleyen sayfa numaralı bir deftere tarih ve numara sırasıyla, satır araları açık bırakılmamak ve çıkıntı olmamak kaydıyla yazılır. Kurul, önemine göre hangi konularla ilgili olan görüşmelerin tutanağa geçirileceğini önceden bir ilke kararına bağlayabileceği gibi, bunu toplantı sırasında da kararlaştırabilir. Alınan kararlar, varsa karşı görüşler ile taraflara yüklenen görevler ve tanınan haklar, şüphe ve tereddüde yol açmayacak şekilde açık yazılır. Tutanakların her sayfası, toplantıya katılan üyelerce imzalanır.

☐ **Kararların Açıklanması**

Madde 10- Kurul kararları, gerektiğinde ve ancak Kurulun bu yönde aldığı karar doğrultusunda başkan, Kurum İdarecisi veya yetkilendirilen üye tarafından açıklanabilir.

☐ **Kurul Üyelerinin Sorumluluğu**

Madde 11- Üyeler, Kurul işlerini, basiretli bir işadamı gibi gerekli dikkat ve basiretle yürütmek zorundadırlar. Üyeler, görevleri sırasında öğrendikleri Kurumla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri ve sırları görevlerinden ayrılmış olsalar bile açıklayamazlar, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamazlar.

☐ **Üyeliğin Sona Ermesi**

Madde 12- Atanmaları için gerekli şartları kaybeden, istifa eden, görevini yerine getirmesine mani sürekli bir hastalığı olan, bu Yönetmeliğin 10 veya 11 inci maddesine aykırı hareket eden üyelerin görevleri Bakan kararı ile sona erer. Bu durumdaki üyeler Kurumda hiçbir şekil ve sıfatla görev alamazlar.

☐ **Ücret Ve Yol Giderleri**

Madde 13- Üyelere; kamu iktisadi teşebbüslerinde yönetim kurulu üyelerine ödenen aylık ücret, yevmiye ve diğer ödemeler tutarında ödeme yapılır. Toplantıya dışarıdan davet edilen uzmanların ve ilgili kurum yetkililerinin yol, yevmiye ve ikamet giderleri Kurumca karşılanır.

☐ **Yetkili İmzalar**

Madde 14- Kurumu ilzam edecek ve taahhüt altına koyacak her türlü evrak, vesika ve sözleşmenin geçerliliği için, Kurumun açık adı ile birlikte yetkili kılınmış iki kişinin imzasını

taşıması gereklidir. Kurum adına imza atmaya yetkili kişiler ve bunların yetkileri ve dereceleri Kurulca tespit olunur.

☐ **Yürürlük**

Madde 15- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

☐ **Yürütme**

Madde 16- Bu Yönetmelik hükümlerini Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yürütür.

EK C

ZORUNLU DEPREM SİGORTASI GENEL ŞARTLARI

Sigorta Kapsamı

□ Sigortanın Kapsamı

587 sayılı kanun hükmünde kararname gereğince, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tabi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binalar içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeniyle devlet tarafından yaptırılan veya verilen kredi ile yapılan meskenler zorunlu deprem sigortasına tabidir.

Bu sigorta ile deprem, yangın, infilak ve yer kayması dahil, sigortalı binalarda ve temellerinde doğrudan neden olacağı maddi zararlar(merdivenler, asansörler çatılar ve bacalarda meydana gelenler de dahil olmak üzere), sigorta bedeline kadar Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından teminat altına alınmıştır.

□ Sigorta Kapsamı Dışında Kalan Haller

- a) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait binalar,
- b) Köy yerleşim alanlarında yapılan binalar,
- c) Tamamı ticari veya sınai amaçla kullanılan binalar,
- d) Aralık 1999 tarihinden sonra inşa edilmiş olan ancak ilgili mevzuat çerçevesinde inşaat ruhsatı bulunmayan binalar,

□ Teminat Dışında Kalan Haller

- a) Enkaz kaldırma masrafları, kar kaybı, iş durması, kira mahrumiyeti, alternatif ikametgah ve işyeri masrafları, mali sorumluluk ve benzeri başkaca ileri sürebilecek diğer bütün dolaylı zararlar.
- b) Her türlü taşınır mal, eşya ve benzerleri,
- c) Ölüm dahil olmak üzere tüm bedeni zararlar, tazminat talepleri,

□ Sigorta Bedelinin Tespiti

Sigorta bedelinin tespitinde, sigorta edilen meskenin yapı tarzı için Hazine Müsteşarlığı'nca yayınlanan 'Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı'nda belirlenen metrekare bedeli ile aynı meskenin brüt yüzölçümünün (veya yaklaşık yüzölçümünün) çarpılması sonucu bulunan tutar esas alınır. Zorunlu deprem sigortası yapılan bir mekanın sigorta bedeli, her halde 'Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı'nda belirlenen azami teminat tutarından çok olamaz.

☐ **Aşkın Sigorta**

Sigorta bedeli, sigortalanan meskenin değerini aşarsa, sigortanın bu değeri aşan kısmı geçersizdir. Cari yıla ait fazla alınan prim sigorta ettirene gün esaslı üzerinden iade alınır.

☐ **Muafiyet**

Her bir hasarda, sigorta bedelinin %2'si oranında tenzili muafiyet uygulanır. Doğal Afet Sigortaları Kurumu hasarın bu şekilde bulunan muafiyet miktarını aşan kısmından sorumludur. Muafiyet uygulaması açısından, her bir 72 saatlik dönem hasar sayılır.

☐ **Sigortanın Başlangıcı ve Sonu**

Sigorta, poliçede başlama ve sona erme tarihleri olarak yazılan günlerde, aksi karşılaştırılmadıkça, Türkiye saati öğleyin saat 12.00'de başlar ve öğleyin saat 12.00'de sona erer.

9.1.1 Hasar ve Tazminatı

☐ **Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde, Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri**

- a) Rizikonun gerçekleştiğini öğrendiği tarihten itibaren en geç on beş işgünü içinde Doğal Afet Sigortaları Kurumu'na veya kurum nam ve hesabına sözleşmeyi yapan sigorta şirketine bildirimde bulunmak,
- b) Doğal Afet Sigortaları Kurumu görevlilerinin veya yetkili kıldığı kimselerin, hasara uğrayan binalara makul amaçlarla ve uygun şekillerde girmesine ve zararı azaltmaya yönelik girişimlerde bulunmasına izin vermek,
- c) Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun isteği üzerine zarar miktarıyla delilleri saptamaya, rücu hakkının kullanılmasına yararlı ve sigorta ettiren için sağlanması mümkün gerekli bilgi ve belgeleri, gecikmeksizin Doğal Afet Sigortaları Kurumu'na vermek,
- d) Zararın tahmini miktarını belirtir yazılı bir bildirimi, makul ve uygun bir süre içinde Doğal Afet Sigortaları Kurumu'na veya yetkili kıldığı kimselere vermek,
- e) Sigortalı bina/yer üzerinde zorunlu deprem sigortası dışında, deprem teminatı bulunan başkaca sigorta sözleşmeleri varsa bunları Doğal Afet Kurumu'na bildirmek.

□ **Hasarın Tespiti**

Bu sözleşme ile sigorta edilmiş binalarda meydana gelen zararın nedeni, niteliği ve miktarı Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun veya yetkili kıldığı kimselerin belirlemelerine göre taraflar arasında yapılacak anlaşmayla tespit edilir.

Taraflar zarar miktarında anlaşamadıkları taktirde, zarar miktarının tayini, hakem-bilirkişilerce aşağıdaki esaslara uyulmak suretiyle saptanır ve Doğal Afet Sigortaları Kurum'nda tazminat talep edilmesi veya Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun dava edilmesi halinde zarar miktarıyla ilgili hakem-bilirkişi raporu tazminatın saptanmasına esas teşkil eder.

Şu kadar ki, tek hakem-bilirkişi seçilmiş ise atandığı tarihten itibaren, diğer hallerde ise üçüncü hakem-bilirkişinin seçilmesinden itibaren en geç üç ay içerisinde ve her halükarda rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı ay içinde raporun tebliğ edilemesi halinde taraflar zarar miktarını her türlü delille ispat edebilirler.

Taraflar, uyuşmazlığın çözümü için tek hakem-bilirkişi seçiminde anlaşamadıkları taktirde, taraflardan her biri kendi hakem-bilirkişisini seçer ve bu hususu noter aracılığı ile diğer tarafa bildirir. Taraflarca seçilen hakem -bilirkişiler ilk toplantı tarihinden itibaren yedi gün içerisinde ve incelemeye geçmeden önce, bir üçüncü hakem-bilirkişi seçerler ve bunu bir tutanakla saptarlar. Üçüncü hakem-bilirkişi, ancak taraflarca seçilen hakem-bilirkişilerin anlaşamadıkları haller içinde kalmak suretiyle, diğer hakem bilirkişilerce birlikte tek bir rapor halinde karar vermeye yetkilidir.

Hakem -bilirkişi raporu tarflara aynı zamanda tebliğ edilir. Taraflardan herhangi biri, diğer tarafça yapılan tebliğden itibaren 15 gün içinde hakem-bilirkişisini seçmez, yahut tarflarca seçilen hakem-bilirkişiler üçüncü hakem -bilirkişinin seçimi konusunda yedi gün içinde anlaşamazlarsa, üçüncü hakem bilirkişi tarflardan birinin isteği üzerine hasar yerindeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkeme tarafından uzman kişiler arasından seçilir.

Hakem bilirkişilere, uzmanlıklarının yeterli olmadığı nedeniyle itiraz olunabilir. Hakem Bilirkişinin kimliğinin öğrenebilmesinden sonra yedi gün içerisinde kullanılmayan itiraz hakkı düşer. Hakem -bilirkişi ölür, görevden çekilir veya reddedilir ise, yerine aynı usule göre yenisi seçilir ve göreve kalan yerden devam olunur.

Hakem -bilirkişiler, zarar konusunun saptanması konusunda gerekli görecekları deliller ile sigortalı binanın rizikonun gerçekleşmesi sırasında değerini saptamaya yarayacak kayıt ve belgeleri isteyebilir ve hasar yerinde incelemede bulunabilir.

Hakem-bilirkişilerin veya üçüncü hakem -bilirkişisinin zarar konusunda verecekları karar kesindir, tarafları bağlar.

Taraflar kendi seçtiklaları hakem bilirkişilerin ücret ve masraflarını öderler. Tek hakem-bilirkişinin veya üçüncü hakem-bilirkişinin veya üçüncü hakem-bilirkişinin ücret ve masrafları taraflarca yarı yarıya ödenir.

Zarar miktarının saptanması bu sözleşmede ve mevzuatta mevcut hüküm ve şartları ve bunların ileri sürülmesini etkilemez.

□ **Tazminatın Hesabı**

- a) Sigorta tazminatının hesabında, rizikonun gerçekleştiğı yer ve tarihte, binanın piyasa rayiçlerine göre bulunan yeni inşa bedeli esas alınır.
- b) Doğal Afet Sigortaları Kurumu hasar miktarına ilişkin belgelerin kendisine verilmesinden itibaren mümkün olan en kısa süre içerisinde gerekli incelemeleri tamamlayıp hasar ve tazminat miktarını tespit ederek sigortalıya bildirmek zorundadır.

□ **Tazminatın Ödenmesi**

Tazminat miktarının yasa ve bu poliçe hükümlerine göre tespit edilmesinden sonar Doğal Afet Sigortaları Kurumu, sigorta bedelini aşmamak kaydıyla kesinleşmiş olan tazminat miktarını en geç takip eden bir ay içerisinde hak sahibine ödemek zorundadır.

□ **Tazminat Hakkının Eksilmesi veya Düşmesi**

Binanın ve her bir bağımsız bölümün projeye aykırı olarak ve taşıyıcı sistemi etkileyecek şekilde tadil edilmesine veya zayıflatılmasına neden olan veya buna imkan veren malik veya intifa hakkı sahibi, meydana gelen zararın bu nedenle ortaya çıktığının veya arttığının tesbit edilmesi durumunda bu tutar kadar tazminat alma hakkını kaybeder.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu, sigortadan kaynaklanan toplam yükümlölüklerini ve sahip olduğı kaynakları dikkate alarak reasürans, sermaye ve benzeri piyasalardan sigortacılık tekniğinin gerektirdiğı şekilde ve yeterli düzeyde koruma temin eder. Ancak, sigortalı hasarın beklenilenin üstünde olması ve bunun kurum kaynaklarını ve

temin edilen koruma miktarını aşması durumunda, ortaya çıkan zarar, kurum kaynakları ve koruma miktarının toplamının zorunlu deprem sigortası kapsamında ödenmesi gerekli toplam tazminata olan oranı dahilinde karşılanır. Sigorta ettirenin, sigorta süresi içinde sigortalı meskende mevzuata aykırı değişiklik yapması halinde Doğal Afet Sigortaları Kurumu sözleşmeyi fesh edebilir.

□ **Hasar ve Tazminatın Sonuçları**

- a) Doğal Afet Sigortalı Kurumu, yaptığı tazminat ödemesi tutarınca hukuken sigortalının yerine geçer ve sigortalının zarardan dolayı üçüncü şahıslara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nisbetinde Doğal Afet Sigortaları Kurumu'na intikal eder.
- b) Deprem sonucu tam hasar meydana geldiği takdirde, tazminatın ödenmesi ile birlikte sigorta teminatı sona erer. Kısmi hasar halinde, sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren, ödenen tazminat tutarı kadar eksilir.
- c) Sigorta bedelinin eksildiği hallerde, hasarlı binanın, hasardan bir gün önceki haline getirildiği tarihten itibaren başlamak üzere, gün esaslı ile prim alınmak suretiyle sigorta bedeli yükseltilir.

Çeşitli Hükümler

□ **Sigorta Ücretinin Ödenmesi, Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun Sorumluluğunun Başlaması ve Sona Ermesi**

Sigorta primi her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Sigorta priminin tamamı, sözleşme yapılır yapılmaz poliçenin teslimi karşılığında peşinen ve nakden ödenir. Sigorta priminin tamamı, poliçenin teslimine rağmen ödenmemiş ise Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun sorumluluğu başlamaz. Bu şart poliçenin ön yüzüne yazılır. Sigorta primi alacakları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Sigorta sözleşmesinin, sona ermesinden itibaren bir ay içerisinde yenilenmemesi durumunda Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun sigortadan kaynaklanan sorumluluğu sona erer. Bu süre içerisinde yenilenen sigorta sözleşmeleri, önceki sözleşmenin sona erme tarihinden itibaren yürürlüğe girer. Bu sigorta sözleşmesi Doğal Afet Sigortaları Kurumu nam ve hesabına zorunlu deprem sigorta sözleşmesi yapmak üzere aracı sıfatıyla yetkili kılınan sigorta şirketi tarafından yapılmıştır.

□ **Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğü**

Doğal Afet Sigortaları Kurumu bu sigorta sözleşmesini, sigorta ettirenin, rizikonun gerçek durumunu bildiren beyanına dayanarak yapmıştır.

Sigorta ettiren beyanının gerçeğe aykırı veya eksik olması halinde Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun sözleşmeyi daha ağır şartlarla yapmasını gerektirecek durumlarda, Doğal Afet Sigortaları Kurumu veya aracı kılınan ilgili sigorta şirketi durumu öğrendiği andan itibaren 15 gün içerisinde prim farkının ödenmesi hususunu sigorta ettirene ihtar ile prim farkını talep ve tahsil eder. Prim farkının süresinde istenilmemesi halinde fesih hakkı düşer.

Gerçeğe aykırı beyan hali, zararı doğuran olayın meydana gelmesinden sonra öğrenilmişse, bu zarardan dolayı ödenmiş ve ödenecek tazminatın;

- a) Gerçeğe aykırı beyan, kasden yapılmış olması halinde tamamı için,
- b) Kasıt olmaması halinde ise, ödenecek tazminatın, alınan prim ile alınması gereken prim arasındaki oran kadar dışında kalan miktarı için, sigorta ettirene rücu edebilir.

□ **Birden Çok Sigorta**

Aynı bina / yer için birden çok zorunlu deprem sigortası yaptırılamaz. Zorunlu deprem sigortası yapılan meskenin değeri zorunlu deprem sigortası için belirlenen azami teminat tutarının üzerinde ise, bu tutarın üzerindeki kısım için sigorta şirketleri tarafından ihtiyari deprem sigortası yapılabilir.

□ **Menfaat Sahibinin Değişmesi**

Sözleşme süresi içinde, menfaat sahibinin değişmesi halinde, sigortanın hükmü devam eder. Bu durumda, sigorta ettiren ve sigortanın varlığını öğrenen yeni hak sahibi, durumu 15 gün içinde Doğal Afet Sigortaları Kurumuna veya sözleşmeye aracılık yapan sigorta şirketine bildirmekle yükümlüdür.

□ **Tebliğ ve İhbarlar**

Sigorta ettirenin bildirimleri, Doğal Afet Sigortaları Kurumu adına sözleşmeye aracılık yapan sigorta şirketine noter kanalıyla veya taahhüle mektupla yapılır.

Doğal Afet Sigortaları Kurumunu veya adına kıldığı sigorta şirketinin bildirimleri de sigorta ettirenin poliçede gösterilen adresine veya bu adres değişmişse, son bildirilen adresine aynı şekilde yapılır. Taraflara imza karşılığı elden verilen mektup veya telgrafla yapılan bildirimler de taahhütlü mektup hükmündedir.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından yapılan fesih ihbarı, postaya veya notere verildiği tarihten itibaren hokum ifade eder.

☐ **Yetkili Mahkeme**

Bu sigorta sözleşmesinden doğan anlaşmazlıklar neneniyle Doğal Afet Sigortaları Kurumu aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun bulunduğu veya rizikonun gerçekleştiği yerde, Doğal Aafet Sigortaları Kurumu tarafından açılacak davalarda ise, davalının ikametgahının bulunduğu yerde, ticaret davalarına bakmakla görevli mahkemelerdir.

☐ **Zaman Aşımı**

Sigorta sözleşmesinin doğan bütün talepler, iki yılda zaman aşımına uğrar.

☐ **Yürürlük**

Bu genel şartlar 27 Eylül 2000 tarihinde yürürlüğe girer.

EK D

DÜNYADA 147 ÜLKENİN ZORUNLU DEPREM SİGORTALARI

Tablo: Dünya ülkelerinde zorunlu deprem uygulamaları

No	ÜLKE	ZORUNLU SİGORTA TÜRLERİ	TARİFE REJİMİ	AÇIKLAMA
1	Almanya	1. Trafik sigortası 2. Uçak işleticileri sorumluluk sigortası 3. Eczacılık ürünleri sorumluluk sigortası 4. Nükleer santral operatörleri ve kullanıcıları sorumluluk sigortası 5. Avcılık sigortası 6. Petrol kirliliği sigortası (Gemi sahipleri için) 7. Mesleki sorumluluk sigortaları (Mali müşavirler, denetçiler, vergi danışmanları, güvenlik şirketleri, mimarlar, avukatlar vb.) 8. Mesleki kaza sigortası 9. Çevre rizikosu sorumluluk sigortaları	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
2	Amerika Birleşik Devletleri	1. Mesleki kaza sigortası (Teksas ve New Jersey eyaletleri hariç) 2. Trafik sigortası 3. Bedeni hasar sigortası (Zorunluluk eyaletler arasında farklılık göstermektedir) 4. Mal zararı sorumluluk sigortası (Zorunluluk eyaletleri arasında farklılık göstermektedir)	Sektörde tarife uygulaması yoktur. Bununla birlikte bazı sigorta türleri eyalet ya da ulusal rating büroları tarafından	

		5. Çevre kirliliği sorumluluk sigortası (Zorunluluk eyaletler arasında farklılık göstermektedir)	belirlenen oranlara tabiidir.	
3	Angola	1. Toplu taşımacılık sorumluluk sigortası (Taksiler de dahil olmak üzere toplu taşıma araçlarının sebebiyet vereceği bedeni hasarlar için geçerlidir)	Kamu sigorta şirketi olan ENSA tarafından belirlenmektedir.	
4	Arjantin	1. Trafik sigortası 2. Toplu taşıma araçları sorumluluk sigortası (sadece yolcuları korumaya yöneliktir) 3. Mesleki kaza sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortaları (Reasürans brokerleri ve okul sahipleri için) 5. Hafif uçaklar sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
5	Arnavutluk	1. Trafik sigortası 2. Demiryolu yolcuları için kişisel kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
6	Avustralya	1. Mesleki kaza sigortası 2. Trafik sigortası 3. Havacılık taşıması yolcuları sorumluluk sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortaları (Sigorta brokerleri, mali müşavirler, avukatlar, vb.)	Tarife uygulaması sadece mesleki kaza ve trafik sigortaları için geçerlidir.	
7	Avusturya	1. Trafik sigortası	Serbesttarife rejimi	

		2. Hava taşıyıcısı sorumluluk sigortası 3. Yolcu ve eşya taşıyıcılığı sorumluluk sigortası 4. Kanaltaşımacılığı sorumluluk sigortası 5. İlaç üreticiliği sorumluluk sigortası 6. Nükleer santral işleticileri sorumluluk sigortası 7. Boru halı işleticileri sorumluluk sigortası 8. Mesleki sorumluluk sigortası (Avukatlar, noterler, mali müşavirler vb.) 9. Çevre kirliliği sorumluluk sigortası	uygulanmaktadır.	
8	Azerbaycan	1. Trafik sigortası (sadece bedeni hasarlar için)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
9	Birleşik Arap Emirlikleri	1. Trafik sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
10	Bahama	1. Trafik sigortası	Serbesttarife rejimi uygulanmaktadır.	
11	Bahreyn	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
12	Bangladeş	1. Trafik sigortası	Hayatdışı branşındaki sigorta türleri için tarife sistemi bulunmaktadır.	

13	Barbados	1. Trafik sigortası	Serbest tarife reimi uygulanmaktadır.	
14	Beyaz Rusya	1. Trafik sigortası 2. Kamu çalışanları için kişisel kaza sigortası 3. Özel mülkiyete tabii binalar için konut sigortası 4. Otobüs, uçak, tren ve nehirtaşıma araçları yolcularına yönelik sorumluluk sigortası	Tarifeuygulaması sadece zorunlu sigorta uygulamaları için geçerlidir.	2002 yılında çıkarılan,bir Başkanlık Kararı ile zorunlu trafik sigortası poliçelerinin kamuya ait sigorta şirketlerinden alınması mecburiyeti getirilmiştir. Beyaz Rusya hayatdışı sigorta sektörü prim üretiminin yarısından fazlasını zorunlu sigortalar oluşturmaktadır.
15	Belçika	1. Trafik sigortası 2. Toplu taşıma işleticileri sorumluluk sigortası 3. Seyahat acenteleri ve tur organizatörleri sorumluluk sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortaları (Mimarlar, sigorta aracıları, sağlık danışmanları, motorlu taşıt yarış organizatörleri, sürücülük okulları vb.)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için (minimum oranlar belirlenmektedir) geçerlidir.	

		5. Çevre kirliliği sorumluluk sigortaları 6. Çocuk bakımı ve yetişkin eğitim kurumları sorumluluk sigortası 7. Genç, özürlü ve spor faaliyetleri sorumluluk sigortası 8. Avcılık sigortası 9. Havayolu işleticileri sorumluluk sigortası 10. Kamu binalarına yönelik yangın ve infilak sorumluluk sigortası 11. Zehirli atık madde sorumluluk sigortası 12. Nükleer güç soru'mluluk sigortası 13. Mesleki kaza sigortası		
16	Belize	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
17	Benin	1. Trafik sigortası 2. ithal yük sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortaları (Sigorta aracıları ve gemi işleticileri)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
18	Bermuda	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tariferejimi uygulanmaktadır (Zorunlu sağlık sigortasında asgari teminat için azami prim	

			belirlenmesi dışında).	
19	Bolivya	1. Mesleki kaza sigortası (Sadece ölüm hali için)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
20	Bosna & Hersek	1. Trafik sigortası 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. Tekne sorumluluk sigortası 4. Toplu taşıma araçlarında YOlcular için kişisel kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
21	Botswana	1. Trafik sigortası (Sadece bedeni hasarlar için) 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
22	Brezilya	1. Trafik sigortası 2. Müteahhit sorumluluk sigortası (Kent yerleşim bölgelerindeki binalarda meydana gelecek bedeni ve maddi hasarlar içindir) 3. Havacılık sorumluluk sigortası (Mürettebat ve yolcular kapsamdadır) 4. Taşıyıcılar,sorumluluk sigortası 5. Yangın sigortası (Apartmanlar ve borca konuticari binalar içindir) 6. Mesleki kaza sigortası 7. Deniz riskleri sigortası (Denizden uzak ve sahil bölgeleri dahil olmak üzere, belirli değerlerin üzerindeki riskler içindir) 8. Tekne sorumluluk sigortası (Jet ski'ler kapsamdadır)	Tazminat ödemeleri maksimum retesyonunu geçen şirketler içindir.	

		9. Poliçe içeriği (policy language) sigortası		
23	Brunei	1. Trafik sigortası (Sadece bedeni hasarlar içindir) 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
24	Bulgaristan	1. Trafik sigortası 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. Toplu taşıma araçlarındaki yolcular için ferdi kaza sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortası (Noterler İçin) 5. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
25	Burkina Faso	1. Trafik sigortası 2. İthal yük sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
26	Cayman Adaları	1. Trafik sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
27	Cezayir	1. Yangın ve infilak sigortası (Özel, kamu ve karma sermayeli teşebbüsler için) 2. Özel sektör ekonomik işlemler sorumluluk sigortası 3. Özel sektör sözleşmeleri sorumluluk sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortası (Müteahhiner, mimarlar, teknik müfettişler, brokerler, vb.) 5. Limanlar ve havalimanları sorumluluk sigortası (Yolcular kapsama dahildir) 6. Taşımacılık sorumluluk sigortası (Hem eşyalar, hem de	Şirketler kendi fiyatlarını serbestce belirleyebilmekte; ama sektörün denetlenmesinden sorumlu kamu kuruluşuna onaylatmak zorundadırlar.	Hayat dışı sigorta ürünlerinin %95'lik oranla çok önemli bir paya sahip olduğu Cezayir sigortacılık sektörünün omurgasını zorunlu sigortalar oluşturmaktadır.

		yolcular kapsamdadır) 7. Ürün sorumluluk sigortası 8. Kan alınması ve işlenmesi sorumluluk sigortası 9. Mekanik asansör hizmeti sağlayıcıları sorumluluk sigortası 10. Tatil ve gezi organizatörleri sorumluluk sigortası 11. Sportif aktivite organizatörleri sorumluluk sigortası 12. Avcılık sigortası 13. Trafik sigortası 14. Deniz taşıtları sorumluluk sigortası (Cezayir bandıralı olanlar kapsamdadır) 15. Havacılık sorumluluk sigortası (Yolcular ve yük kapsama dahildir) 16. Tekne ve uçak sigortaları (Cezayir kayımlarına tescilli olanlar)		
28	Çek Cumhuriyeti	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası 3. Konut sigortası (Doğal afet ve hırsızlık riskine karşı) 4. Havacılık, demiryolu, su yolu sorumluluk sigortası 5. Nükleer sorumluluk sigortası 6. Klinik deneyorganizasyonları sorumluluk sigortası 7. Mesleki sorumluluk sigortası (Avukatlar, noterler, vergi danışmanları, denetçiler, doktorlar, mimarlar, danışmanlık mühendisleri, patent vekilleri, sigorta aracıları, reasürans	Tarife uygulaması sadece mesleki kaza ve trafik sigortaları (asgari fiyatlar) için geçerlidir.	

		brokerleri, enerji denetmenleri, mezat tellalları, çiftlik kahyaları, inşaat mühendisleri) 8. Tur operatörleri sorumluluk sigortası 9. Bina sigortası (Tarımsal depo işleticilerine ait olanlar için) 10. Avcılık sigortası 11. Tehlikeli maddeler taşımacılık sorumluluk sigortası		
29	Çin	1. Nükleer santral işleticileri sorumluluk sigortası. 2. Trafik sigortası (Sadece bazı eyaletlerde zorunluken, ülkede ikamet eden yabancılar için tüm eyaletlerde mecburidir) 3. Yangın sigortası (Zorunluluk Shenzen eyaletinde bulunan ticari binalar ile sınırlıdır) 4. Mesleki kaza sigortası (Sadece Shenzen Özel Ekonomik Bölgesi için zorunludur)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
30	Danimarka	1. Mesleki kaza sigortası 2. Trafik sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Mali müşavirler; avukatlar, emlak komisyoncuları vb.) 4. Hastane sorumluluk sigortası (Hastaneler için) 5. Güç santrali sorumluluk sigortası (Nükleer güç santralleri de kapsama dahildir) 6. Havacılık sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Zorunlu sigorta türleri için getirilmiş olan çeşitli kısıtlayıcı hükümler Avrupa Birliği düzenlemeleri uyarınca kaldırılmıştır.

		7. Köpek sahipleri sorumluluk sigortası 8. Avcılık sigortası 9. Konut sigortası (Zorunluluk, uzun vadeli konut kredisi ile alınan bina/ar ile sınırlıdır)		
31	Dominik Cumhuriyeti	1. Mesleki kaza sigortası 2. Trafik sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
32	Ekvator	1. Mesleki kaza sigortası 2. İthal yük sigortası (Denizyolu ile giren mallar ile sınırlıdır) 3. Havayolu yolcu sorumluluk sigortası 4. Yangın sigortası (Konutlar içindir)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
33	El Salvador	1. Trafik sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	477 sayılı ve Ekim 1995 tarihli Kararname ile zorunlu trafik sigortası ihdas edilmiş olmakla beraber uygulanması ertelenmiştir.
34	Endonezya	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası (25'ten fazla işçi çalıştıran işverenler için zorunludur)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
35	Ermenistan	Yok	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	

36	Estonya	1. Trafik sigortası 2. Mesleki sorumluluk sigortası (Noterler, denetçiler, avukatlar, sigorta brokerleri ve dava vekilleri) 3. Havacılık sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Zorunlu trafik sigortasının hayat bulması, sigortacılık kavramı ile tanışmamış kitleler için önemli bir etken olmuştur.
37	Etiyopya	Yok	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
38	Fas	1. Trafik sigortası 2. Avcılık sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta brokerleri) 4. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması mesleki kaza, trafik sigortaları (hem ihtiyari, hem de zorunlu olan), yangın (ticari rizikolar için) ve havacılık sorumluluk sigortaları için geçerlidir.	Güney Afrika'dan sonra Afrika'nın en büyük ikinci sigorta sektörüne sahip olan Fas'ta, trafik sigortası primleri toplam üretimin %30'unu sağlamaktadır.
39	Fiji	1. Trafik sigortası (sadece ölüm ve ferdi kaza teminatı bulunmaktadır) 2. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta brokerleri)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için	
40	Fildişi Sahili	1. Trafik sigortası 2. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta aracıları)	Tarife uygulaması sadece trafik	Trafik tarifesiz Sigorta Şirketleri Birliği olan

		3. ithal yük sigortası (Denizyolu ile giren mallar ile sınırlıdır)	sigortası için geçerlidir.	ASA-CI tarafından belirlenmektedir.
41	Filipinler	1. Trafik sigortası (Bedeni hasarlara karşı teminat sunulmaktadır) 2. Hükümet malları sigortası (Ordu kuvvetleri hariç) 3. Mesleki kaza sigortası 4. Konutlar için genel sorumluluk sigortası 5. Mesleki sorumluluk sigortası (Doktorlar, mühendisler, mühendisler, ve sigorta aracıları) 6. Ferdi kaza sigortası (Yurtdışında çalışan Filipin vatandaşları için zorunludur)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
42	Finlandiya	1. Trafik sigortası 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. Nükleer sorumluluk sigortası 4. Petrol kirliliği sigortası (Gemiler için) 5. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta brokerleri) 6. Avcılık sigortası 7. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
43	Fransa	1. Trafik sigortası 2. Toplu taşıma araçları sorumluluk sigortası (Yolcular ve eşyalar için)	Tarife uygulaması sadece doğal afet ve terörizm	

		3. Nehir taşımacılığı sorumluluk sigortası 4. Petrol tankerleri sorumluluk sigortası 5. Havacılık sorumluluk sigortası 6. Mesleki sorumluluk (Yaklaşık 60 civarında meslek için) 7. Nükleer santral işletenleri sorumluluk sigortası 8. Seyahat acenteleri ve emlak komisyoncuları sorumluluk sigortası 9. Avcılık sigortası 10. İnşaat sorumluluk sigortası 11. Teleferik sorumluluk sigortası 12. Tarım ve çiftçi sigortası (Sakatlığa ve mesleki hastalıklara karşı teminat sunmaktadır) 13. Sağlık sorumluluk sigortaları (Kan nakli, biomedikal araştırma ve özürlüler sağlık merkezleri için) 14. Mesleki kaza sigortası 15. Deniz taşımacılığı sorumluluk sigortası 16. Klinik deneyler sorumluluk sigortası 17. Spor dernekleri sorumluluk sigortası 18. Kiracıların mal zararı sorumluluk sigortası	risklerini konu edinmiş sigortalar için geçerlidir.	
44	Gabon	1. Trafik sigortası 2. İthal yük sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta aracılığı)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	

45	Gana	1. Trafik sigortası (Bedeni hasarlar için)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir. (Ulusal Sigorta Komisyoncuları ve Gana Sigorta Birliği tarafından müştereken belirlenmektedir)	
46	Guatemala	1. Mesleki kaza sigortası (Sosyal güvenlik sisteminin içerisinde)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
47	Guyana	1. Trafik sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
48	Güney Afrika	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
49	Güney Kore	1. Trafik sigortası 2. Yanın sigortası (Spesifik olarak belirtilmiş binalar içindir sadece) 3. Atom enerjisi riski 4. Eğlence ekipmanları ve faaliyetleri sorumluluk sigortası 5. Kaza sigortası (Gaz kazaları için) 6. Mesleki kaza sigortası 7. Havacılık sorumluluk sigortası (Sivil uçaklar için)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Serbest tarife sistemine karşın sigorta şirketlerinin sunduğu fiyatlar birbirine son derece yakındır. Örneğin, trafik sigortası prim üretiminde ilk 4'te yer alan şirketlerin

				ortalama fiyatları arasında sadece %2'lik bir fark bulunmaktadır. Diğer branşlardaki pek çok fiyat için de Kore Sigorta Geliştirme Enstitüsü ya da Kore Re tarafından yayımlanan değerler kabul görmektedir.
50	Gürcistan	1 . Trafik sigortası 2. Yangın sigortası	Tarife uygulaması sadece zorunlu sigorta uygulamaları için geçerlidir.	Mayıs 1997'de yayımlanan ve 1998 ile 1999 yıllarında olmak üzere iki kez düzenlenen Kanun ile oluşturulan sigortacılık mevzuatı tıpkı diğer eski Doğu Bloku üyeleri gibi tüm sektörü tek bir kanun ile düzenleme

					esasına göre oluşturulmuştur. Zorunlu sigortaların ihdası ile ivme kazanan Gürcistan sigortacılık sektöründe yakın gelecekte yeni mecburi sigorta uygulamalarının başlatılması planlanmaktadır. Ihdas edilmesi düşünülen bu zorunlu sigortalar arasında mesleki sorumluluk sigortası (mimarlar, doktorlar ve avukatılar için). doğal afet sigortaları (sel, deprem, heyelan) ve konu sigortası (ev sahipleri için)
--	--	--	--	--	--

				bulunmaktadır.
51	Haiti	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece zorunlu sigorta uygulamaları için geçerlidir.	
52	Hindistan	1. Trafik sigortası 2. Tehlikeli madde üreticileri sorumluluk sigortası 3. Gemi sorumluluk sigortası (Uzak denizde seyredenler için) 4. Mesleki kaza sigortası	Hayatdışı branşındaki sigorta türleri için tarife sistemi bulunmaktadır.	
53	Hırvatistan	1. Trafik sigortası 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. Motorlu tekneler sorumluluk sigortası 4. Toplu taşıma araçları yolcu sorumluluk sigortası (Sadece ferdi kaza teminatı sunmaktadır) 5. Mesleki kaza sigortası 6. Mesleki sorumluluk sigortaları (Denetçiler, avukatlar, tasfiye memurları, sigorta brokerleri) 7. CEwre sorumluluk sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	Ozel sigorta şirketleri trafik, ferdi kaza, hayat sigortası gibi branşlarda uzmanlaşmışken, kamuya ait sigorta şirketleri endüstriyel risklerin sigortalanmasında neredeyse tekel konumundadır.
54	Hollanda	1. Trafik sigortası 2. Uçak sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	

		3. Avcılık sigortası 4. Boru hattı işleticileri sorumluluk sigortası 5. Nükleer riziko konulu sorumluluk sigortası 6. Petrol kirliliği sorumluluk sigortası (Gemiler için)		
55	Honduras	1. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
56	Hong Kong	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar için) 2. Feribot sorumluluk sigortası 3. Eğlence araçları sorumluluk sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta brokerleri, zorunlu tas. rruuf fonu kayyumları, avukatlar, denetçiler vb.) 5. Uçuncü şahıs bedeni hasar sigortası (Hong Kong SAR bölgesel sularına giren gemiler içindir sadece) 6. Deniz yolu ile taşımacılık sigortası (Ticari taşımalar için) 7. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Toplam prim üretiminin. %30'luk kısmına ev sahipliği yapan hayatdışı sektöründe mesleki kaza ve trafik sigortalarında düşük fiyata dayalıyoğun bir rekabet yaşanmaktadır.
57	İngiltere	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası 3. Çeşitli riskler için sorumluluk sigortaları 4. Mesleki sorumluluk sigortaları (Avukatlar, brokerler, vb.) 5. Sahtekarlık sigortası (Kredi sendikalarında -credit union- görevli memurlar için)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Dünyanın 4. büyük hayatdışı sigorta sektörüne sahip olan İngiltere'de sektöre girmek ve fiyatlandırma yapmak konusunda

		6. Yangın sigortası (Zorunluluk, sadece belirli durumlar ve çiftlikler ile sınırlıdır) 7. Nükleer güç sorumluluk sigortası 8. Petrol kirliliği sorumluluk sigortası 9. Uçak işletenler sorumluluk sigortası		neredeyse hiç bir yasal engelolmaması sebebi ile çok yoğun bir rekabet yaşanmaktadır. Bununla birlikte, Sigorta Şirketleri Kanunu (Insurance Companies Act) uyarınca yetkilendirilmiş şirketler dışında zorunlu sigorta alanında faaliyette bulunulmaması yasaklanmıştır.
58	Irak	1. Trafik sigortası (Teminat bedeni hasar ile sınırlıdır) 2. Müteahhit sorumluluk sigortası (inşaat altındaki binalar için geçerlidir)	Yoğun olarak prim üretimi olan branşlarda tarife sistemi uygulanmaktadır.	Söz konusu veriler savaş öncesi döneme aittir.
59	İran	1. Trafik sigortası 2. Müteahhit tüm riskler sigortası (Sadece kamu tarafından finanse edilen inşaat projeleri için geçerlidir)	Tarife uygulaması trafik sigortaları, yangın, ithal yük, ferdi kaza sigortaları için geçerlidir.	

60	İrlanda	1.Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Trafik sigortası, prim üretimi içerisinde çok önemli bir paya sahiptir. Ancak hasar frekansının yüksek seviyede olması gibi bir sorun yaşanmaktadır.
61	İspanya	1.Trafik sigortası 2.Yolcu sorumluluk sigortası 3.Avcılık sigortası 4. Doğal afetler ve terörizm sigortaları 5. Mesleki sorumluluk sigortaları (Sigorta brokerleri, avukatlar vb.) 6. Nükleer güç sorumluluk sigortası 7. Toplu taşımacılık ferdi kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Kamu tarafından yönetilen bir olağandışı riskler teminatı mekanizması bulunmaktadır. Consorcio de Compensacion isimli kuruluş tarafından kısmi zorunlu bir hüviyete sahiptir.
62	İsrail	1.Trafik sigortası 2.Havacılık sorumluluk sigortası 3.Yat sorumluluk sigortası 4.Eğlence araçları sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	

		5.Mesleki kaza sigortası		
63	İsveç	1.Trafik sigortası 2.Nükleer kuruluş sorumluluk sigortası 3.Mesleki kaza sigortası 4. Petrol kirliliği sorumluluk sigortası (Sigorta deniz alanı ile sınırlıdır) 5. Mesleki sorumluluk sigortaları (Sigorta brokerleri, emlak komisyoncuları, sağlık personeli, avukatlar, vb.)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
64	İsviçre	1.Trafik sigortası 2.Mesleki kaza sigortası 3.Yat sorumluluk sigortası 4. Yangın ve diğer bazı hayat dışı riskler sigortası (Binalar için teminat sunan bu sigorta tüm kantonlarda zorunlu tutulmamıştır) 5.Avcılık sigortası 6.Nükleer güç sorumluluk sigortası 7.Uçak sorumluluk sigortası 8.Çevre sorumluluk sigortası	Tarife uygulaması sadece zorunlu hayat dışı branşı sigorta uygulamaları için geçerlidir.	
65	İtalya	1. Yangın, infilak ve yıldırım sigortası (Kamu binaları ve düşük maliyetli konutlar için) 2. Yangın sigortası (Uzun vadeli borç ile alınmış ve rehnedilmiş mülkler)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	

		3. Yangın, hırsızlık sigortası (Kapsamını piyango vaatleri oluşturmaktadır) 5. Mesleki sorumluluk sigortaları (Sigorta brokerleri, denet iler vb. 6. Mesleki kaza sigortası 7. Nükleer güç sorumluluk sigortası 8. Su araçları sorumluluk sigortası 9. Avcı sorumluluk sigortası		
66	İzlanda	1. Trafik sigortası 2. Yangın ve doğal afet sigortaları (Binalar için) 3. Gemi sorumluluk sigortası 4. Çiftlik hayvanı sigortası 5. Uçak sorumluluk sigortası 6. Mesleki sorumluluk sigortaları (Emlak komisyoncuları, borsa ve sigorta brokerleri, kullanılmış araba satıcıları, avukatlar, mimarlar, dizayn mühendisleri, inşaat mühendisleri, mali müşavirler) 7. Trafik sigortasına konu araçların sürücüleri için ferdi kaza sigortası 8. Köpek sahipleri sorumluluk sigortası 9. Gemi mürettebatı iş kazası sigortası 10. Çeşitli katastrofik riskler sigortası	Devlet Katastrofi Fonu hariç serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Trafik sigortası, kasko ile birlikte sigortacılık sektörünün en büyük bileşenini oluşturmaktadır. Deprem ve sel rizikolarına yönelik olarak Doğal Afet Fonu (Devlet Katastrofi Fonu) sunulan zorunlu teminatlar da dikkat çekicidir.
67	Jamaika	1. Trafik sigortası	Serbest tarife rejimi	

		2. Mesleki kaza sigortası	uygulanmaktadır.	
		3. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta brokerleri)		
68	Japonya	1. Trafik sigortası 2. Nükleer sorumluluk sigortası 3. Petrol kirliliği sorumluluk sigortası (Deniz sahası için) 4. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece deprem ve trafik sigortaları için geçerlidir.	Tarife rejiminden serbest tarife uygulamasına yavaş geçiş sürecinin sonlarına yaklaşmakta olan Japonya'da şu an için sadece 2 sigorta türünde zorunlu tarifeler belirlenmektedir. Bunlar, ulusal deprem sigortası ile 1955 yılında çıkarılan Otomobil Sorumluluğu Güvenlik Kanunu uyarında ihdas edilmiş olan ve CALI olarak adlandırılan zorunlu trafik sigortasıdır. CALI

				için geçerli olan tarife oranları, Japonya Otomobil Sigortası Rating Organizasyonu (AIROJ) tarafından belirlenmektedir. Ulusal deprem sigortası oranlarının tespit edilmesinden sorumlu kuruluş ise Mal ve Kaza Sigortası Rating Organizasyonu
69	Kamboçya	1. Trafik sigortası 2. inşaat sorumluluk sigortası 3. Toplu taşıma yolcu sorumluluk sigortası (Kara, deniz, hava, tren, nehir yolu ile yapılan taşımalar kapsama dahildir)	Mevcut son bilgilere göre ülkede serbest tarife rejimi uygulanıyor olmakla birlikte, yapılması planlanan yeni düzenleme ile birlikte zorunlu sigorta türleri için tarife sistemine geçilmesi düşünülmektedir.	
70	Kamerun	1. Trafik sigortası	Tarife uygulaması	

		2. İthal ürün sigortası 3. İnşaat sorumluluk sigortası 4. Mesleki kaza sigortası	sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
71	Kanada	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
72	Katar	1. Trafik sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
73	Kazakistan	1. Trafik sigortası 2. Tarım sigortası 3. Toplu taşımacılık yolcu sorumluluk sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortası (Noterler)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortaları ve yolcu kaza sigortaları için geçerlidir.	
74	Kenya	1. Trafik sigortası 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. İthal yük sigortası (Denizyolu ile giren mallar ile sınırlıdır)	Sigorta Birliği tarafından belirli branşlar için tavsiye niteliğinde tarifeler yayımlanmaktadır.	
75	Kıbrıs Rum Cumhuriyeti	1. Trafik sigortası 2. Mesleki sorumluluk (Emlak komisyoncuları)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	

		3. Mesleki kaza sigortası		
76	Kırgızistan	Yok	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Şu an için hiçbir zorunlu sigorta uygulaması olmayan Kırgızistan'da zorunlu trafik sigortası uygulamasına geçilmesi planlanmaktadır. Düşük bir prim, teminat sistemi ile sunulması planlanan bu sigortanın ne zaman uygulamaya . konulacağına yönelik kesin bir tarih belirlenmiş değildir.
77	Kolombiya	1. Taşıma kazaları sigortası (SOAT) 2. Toplu taşımacılık sorumluluk ve ferdi kaza sigortası 3. Yangın ve deprem sigortası (Uzun vadeli kredi ile satın alınmış konutlar içindir) 4. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta brokerleri) 5. Mesleki kaza sigortası 6. Havacılık sorumluluk sigortası	Tarife uygulaması sadece SOA T için geçerlidir.	

78	Kosta Rika	1. Trafik sigortası (Bedenihasarı kapsamaktadır) 2. Halka açık eğlence yerleri işleticileri sorumluluk sigortası 3. Mesleki kaza sigortası	Sigortacılık sektöründe tek el olan INS isimli şirket, uyguladığı tarifeleri belirlemede serbesttir.	12 sayılı ve 30:10.1924 tarihli Sigorta Tekel Kanunu ile kurulmuş olan Instituto Nacional de Seguros (INS/ Ulusal Sigorta Enstitüsü) ülkedeki tek sigortacıdır.
79	Kuveyt	1. Trafik sigortası 2. Müteahhit sorumluluk sigortası (Hükümet projelerine yönelik olanlar için) 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta danışmanları) 4. Petrol kirliliği sorumluluk sigortası (Kuveyt sularına giren gemiler için)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
80	Küba	1. Trafik sigortası (Yabancı diplomatlar ve Küba'da ikamet eden diğer yabancılar için) 2. Taşımacılık sorumluluk sigortası (Eşya ve sekizden fazla yolcu kapsamdadır) 3. Mal sigortası (Ülke çapında zorunlu olmayıp, 3 adet serbest ticaret bölgesi kapsamaltına alınmıştır)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
81	Laos	1. Trafik sigortası	Tek bir sigorta şirketi faaliyet göstermekle birlikte	Trafik sigortası zorunlu olarak ihdas edilmiş olmasına rağmen

			trafik sigortası tarifesi kamu otoritesi tarafından belirlenmektedir.	Laos'ta ikamet eden yabancı şahıslar ve şirketler dışında nadiren satın alınmaktadır.
82	Letonya	1. Trafik sigortası 2. Mesleki sorumluluk sigortaları (Doktorlar, diş hekimler" sigorta brokerleri, noterler ve denetçiler) 3. Müteahhit sorumluluk sigortası (Sadece belirli projeler için)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	Olumlu yönde gelişmeye devam eden Letonya hayatdışı sigorta piyasasında özellikle zorunlu trafik sigortası alanında yoğun bir rekabet yaşanmaktadır.
83	Libya	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar için) 2. Mesleki kaza sigortası 3. İthal yük sigortası (Denizyolu ile giren mallar ile sınırlıdır) 4. Müteahhit tüm riskler sorumluluk sigortası (Sadece belirli projeler için) 5. Mesleki sorumluluk sigortası (Sağlık profesyonelleri için)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
84	Litvanya	Yok	Serbest tarife rejimi	Prim üretim miktarı

			uygulanmaktadır.	açısından Baltık Ülkeleri içerisindeki en küçük paya sahip olan Litvanya'da zorunlu trafik sigortası henüz ihdas edilmemiştir. Bu adımın atılması ile ivme kazanabileceği düşünülen sigortacılık sektörünün %80'ini oluşturan hayat dışı sigorta ürünleri içerisinde %40'lık pay ile trafik sigortası dikkat çekmektedir. Hukuki açıdan incelendiği taktirde hiç bir zorunlu sigorta örneği olmamasına karşın uygulamada noterlerin sigorta brokerlerinin sorumluluk
--	--	--	------------------	--

				sigortası teminatı almakla yükümlü tutuldukları görülmektedir.
85	Lübnan	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası		
86	Lüksemburg	1. Trafik sigortası 2. Avcılık sigortası 3. Hava taşımacılığı sorumluluk sigortası 4. Eğlence araçları sorumluluk sigortası 5. Nükleer sorumluluk sigortası 6. Otel işletmecileri sorumluluk sigortası 7. Rüzgar sörtü ve paraşüt sporu sorumluluk sigortası 8. Yelkenli tekne sorumluluk sigortası 9. Uçak sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır. Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır. Ancak bununla birlikte, tüm underwriter'lar tek bir trafik sigortası tarifesini kullanmaktadır ve sektör bu yeknesak uygulamayı bozacak davranışlardan kaçınmaktadır.	
87	Macaristan	1. Trafik sigortası 2. Nükleer sorumluluk sigortası 3. Denizcilik ve havacılık sorumluluk sigortası 4. Avcılık sigortası 5. Mesleki sorumluluk sigortaları (30'un üzerinde meslek grubu için)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	

		6. Mesleki kaza sigortası		
88	Madagaskar	1. Trafiksigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Liberal esaslar çerçevesinde tanzim edilen yeni sigortacılık kanunu ile serbest tarife sistemin uygun/andığı ülkede trafik sigortası piyasasında en etkin oyuncu mütüel bir yapıda olan Mutuelle d'Assurance. Malagasy'dir (MAMA).
89	Makedonya	1. Trafik sigortası 2. Toplu taşıma araçları yolcu ferdi kaza sigortası 3. Havacılık sorumluluk sigortası 4. Su araçları sorumluluk sigortası (Sadece mekanik aksamli araçlar için geçerlidir) 5. Mesleki sorumluluk sigorta/arı (Mali müşavirler, noterler)	Tarife uygulaması sadece yangın ve trafik sigorta/arı için geçerlidir. Yangın sigortası için ulusal bir tarife bulunmakla birlikte Makedonya'da yerleşik uluslar arası riskler için bu tarifeye uyulması yönünde bir zorunluluk yoktur. Trafik sigortası	Gelişmemiş bir sigortacılık sektörüne sahip olan Makedonya'da toplam prim üretiminin %99'u hayatdışı sigorta ürünleri tarafından sağlanmaktadır. Bu üretim içerisinde yangın (%55) ve trafik (%30) sigortaları dikkat çekmektedir. Özellikle

			primleri ise Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilmektedir.	zorunlu trafik sigortası, sigorta kavramının halk ile tanışması açısından son derece kritik bir öneme sahiptir.
90	Malavi	1. Trafik sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
91	Malezya	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar için) 2. Mesleki kaza sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortaları (Avukatlar, sigorta brokerleri)	Tarife uygulaması sadece yangın ve trafik sigortaları için geçerlidir.	
92	Malta	1. Trafik sigortası 2. Sürat tekneleri ve su kayakçıları sorumluluk sigortaları 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Denetçiler, mali müşavirler, makine ve elektrik mühendisleri, sigorta brokerleri)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
93	Mauritius	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar için)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
94	Meksika	1. Trafik sigortası (Sadece Nueva Leon eyaletinde zorunludur) 2. Balıkçılık tekneleri sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	

		3. Uçak sorumluluk sigortası 4. Taşıyıcılar sorumluluk sigortası 5. Yolcu sorumluluk sigortası (Sadece biletli yolcular için) 6. Otel sahipleri sorumluluk sigortası 7. Tehlikeli maddeleri taşıma sorumluluk sigortası 8. Yangın, deprem ve diğer bazı katastrofik riskler sigortası (Devre mülk binalar için)		
95	Mısır	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar sadece) 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Mimarlar ve müteahhitler) 4. Asansör sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
96	Moğolistan	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar sadece) 2. Mal zarar sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
97	Moldova	1. Trafik sigortası 2. Toplu taşıma araçları yolcu ferdi kaza sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Noterler)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	Avrupa'nın en küçük sigortacılık sektörüne sahip olan Moldova'daki prim üretimi, Ocak 1995'de uygulanmaya başlanan zorunlu trafik sigortası ile artmaya başlamıştır.

98	Mozambik	1. Trafik sigortası (Sadece yabancılar için zorunludur) 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
99	Myanmar	1. Trafik sigortası 2. Genel sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Genel sorumluluk sigortası düzenlemesi ile kamuya ait mülklere ve çevreye verilebilecek bazı risklere karşı teminat sunulmaktadır. Ayrıca Maliye ve Gelirler Bakanlığı tarafından zaman zaman belirlenen çeşitli organizasyonlar için zorunlu sigorta ihdas edilebilmektedir.
100	Namibya	Yok	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
101	Nepal	Yok	Tarife uygulaması sadece trafik, yangın ve ithal yük sigortaları için	

			geçerlidir.	
102	Nijerya	1. Trafik sigortası 2. Mesleki sorumluluk sigortası (Siaorta brokerleri) 3. İthal yük sigortası (Denizyolu ile giren mallar ile sınırlıdır)	Tarife uygulaması sadece mesleki kaza ve trafik sigortaları için geçerlidir.	İthal yük sigortası yerli bir siaorta şirketine yaptırılmak zorundadır.
103	Nikaragua	Yok	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Nikaragua sigortacılık sektöründeki en önemli konulardan bir tanesi yakında gerçekleşmesi beklenen zorunlu trafik sigortasının ihdası ve özel emeklilik fon yönetim sistemin başlamasıdır. Şu an için hiç bir zorunlu sigorta uygulamasının olmadığı ülkede, aslında dolaylı bir mecburi teminat satın alma örneği

				bulunmaktadır. Sürücüler, her yıl yapmakla mükellef oldukları ehliyet yenileme süreci esnasında otomatik olarak sorumluluk sigortası satın almaktadırlar.
104	Norveç	1. Trafik sigortası 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. Mesleki kaza sigortası 4. Eczacılık laboratuvarları sorumluluk sigortası 5. Teletirik operatörleri sorumluluk sigortası 6. Mesleki sorumluluk sigortası (Sağlık profesyonelleri, kimyaerler, emlak komisyoncuları)-	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
105	Ozbekistan	1. Trafik sigortası 2. Tarım sigortası (Ürün, çiftlik hayvanları ve çiftlik mülkleri) 3. Konutlar için kısmi sigorta 4. Toplu taşıma yolcuları kaza sigortası (Zorunluluk için	Tarife uygulaması sadece zorunlu sigorta uygulamaları için geçerlidir.	Ozgürlüğün kazanılmasını izleyen dönemde yavaş da olsa büyüme trendi yakalayan Ozbek

		uzun yol kriteri bulunmaktadır) 5. Tehlikeli meslek icra edenler için kaza sigortası 6. Mal sigortası (Uzun vadeli kredilere konu olanlar için) 7. Müteahhit tüm riskler sorumluluk sigortası (Devlet garantisinin varlığı koşulunda) 8. Mesleki sorumluluk sigortası (Noterler ve gümrük memurları)		sigortacılık sektörü, temel olarak, zorunlu sigorta uygulamaları ile güç kazanmaktadır.
106	Pakistan	1. Trafik sigortası	Tarife uygulaması sadece mesleki kaza, trafik, yangın ve deniz yük sigortaları için geçerlidir.	
107	Panama	Yok	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
108	Papua Yeni Gine	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar sadece) 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	Zorunlu trafik sigortası teminatı, bir kamu kuruluşu olan Motorlu Araçlar Sigorta Fonu (MVIT) tarafından sağlanmaktadır.

109	Paraguay	1. Ferdi kaza sigortası (Ucrelli yolcular için) 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. Havacılık personeli ferdi kaza sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortası (Reasürans brokerleri - hata ve atlama rizikosuna karşı-)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
110	Peru	1. Mesleki kaza sigortası 2. Toplu taşıma araçları sorumluluk sigortası 3. Havacılık sorumluluk sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta brokerleri)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
111	Polonya	1. Trafik sigortası (Maddi hasar teminatı ihtiyaridir) 2. Tarımsal sorumluluk sigortası 3. Çiftlik yapıları yangın sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortası (çeşitli meslek dalları için sigorta mecburiyeti vardır) 5. Nükleer sorumluluk sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
112	Porta Riko	1. Trafik sigortası 2. Toplu taşıma sorumluluk sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Doktorlar) 4. Mesleki kaza sigortası	Ocak 2002 itibari ile fiyatlandırma oranlarına ilişkin gereklilikler askıya alınmıştır (Konutlar hariçtir).	Hayat sigortalarının baskın olduğu Porto Riko'da 2 ayrı trafik sigortası uygulaması vardır. İki kusursuz sorumluluk düzenlemesi

				altında sadece sağlık masraflarını karşılamaya yöneliktir. Diğeri ise araç sürücülerine yönelik bir sorumluluk sigortasıdır ve teminat kapsamını maddi hasarlar oluşturmaktadır. 428 sayılı, Mayıs 1950 tarihli ve 139 sayılı, Haziran 1968 tarihli kanunlar ile çalışanlar için iş ile bağlantılı olmayan sakatlıklara karşı da teminat sağlanması zorunlu tutulmuştur.
113	Portekiz	1. Trafik sigortası 2. Avcılık sigortası 3. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Gerek yabancı, gerekse de yerel sigorta şirketleri tarafından

		4. Yangın sigortası (Apartmanlar ve devre mülkler için) 5. Ferdi kaza sigortası (Çeşitli meslek dalları için) 6. Belirli tehlikeli aktivitelerle uğraşanlar için sorumluluk sigortası 7. Petrol kirliliği sorumluluk sigortası (Gemi sahipleri için) 8. Mesleki sorumluluk sigortası (Özel güvenlik şirketleri, sürücü okulları, borç para sağlayan kuruluşlar, seyahat acenteleri, müteahhitler, sigorta brokerleri, mimarlar, denetçiler, vb.) 9. Çevre kirliliği sorumluluk sigortası		trafik sigortası ürünlerinde yoğun bir rekabet yaşanmaktadır.
114	Romanya	1. Trafik sigortası.	Tarife uygulaması sadece trafik ve seyahat sigortaları için geçerlidir.	
115	Rusya	1. Kamu çalışanları ferdi kaza sigortası 2. Tehlikeli aktivitede bulunan işletmeler sorumluluk sigortası 3. Havacılık sorumluluk sigortası (Yolcuları da kapsamaktadır) 4. Roket fırlatma sorumluluk sigortası 5. Mesleki sorumluluk sigortası (Çeşitli meslek grupları için	Tarife uygulaması sadece Tehlikeli aktivitede bulunan işletmeler sorumluluk sigortası için geçerlidir.	

		sigorta mecburiyeti getirilmiştir)		
		6. Trafik sigortası (Zorunluluk sadece yabancılar içindir)		
116	Senegal	1. Trafik sigortası 2. Mesleki sorumluluk sigortası (Garaj sahipleri, müteahhitler) 3. Avcılık sigortası 4. İthal yük sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	Senegal hayatdışı sigortacılık sektörü son dönemlerde önemli bir artış trendi yakalamıştır. Örneğin 1998 ve 1999 yılları arasında artış oranı % 18.6 büyümüştür. Bunda zorunlu trafik sigortası portföyünün büyümesi önemli bir role sahiptir. Söz konusu branştaki büyümeye rağmen karlılık da devam etmektedir.
117	Singapur	1. Trafik sigortası 2. Uçak sorumluluk sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Avukatlar, sigorta brokerleri)	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Trafik ve mesleki kaza sigortası primlerinde 2001 yılının başından itibaren yoğun bir

		4. Petrol kirliliği sorumluluk sigortası (Gemiler için) 5. Mesleki kaza sigortası		rekabet söz konusudur.
118	Sırbistan & Karadağ	1. Trafik sigortası (Ferdî kaza ve maddî hasar) 2. Toplu taşıma araçları yolcu ferdi kaza sigortası 3. Havacılık sorumluluk sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	Asgari teknik primler Sigorta Şirketleri Birliği tarafından belirlenmektedir. Ancak sigorta şirketleri, yönetim masraflarını gerekçe göstererek bu miktarı azami %30 yükseltme hakkına sahiplerdir.
119	Slovakya	1. Trafik sigortası 2. Havacılık sorumluluk sigortası 3. Karayolu taşıyıcıları sorumluluk sigortası 4. Nehir gemileri sorumluluk sigortası 5. Avcılık sigortası 6. Mesleki sorumluluk sigortası (Avukatlar, diş hekimleri, mimarlar vb.)	Tarife uygulaması sadece mesleki kaza ve trafik sigortaları için geçerlidir.	Otomobil üçüncü şahıslar sorumluluk sigortası teminatlarını sunmak konusunda yetkili tek şirket Slovakya Sigorta Şirketi'dir. Ancak ülkenin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde yapılan

				uyum düzenlemeleri ile bu tekel kaldırılmıştır.
120	Slovenya	1. Trafik sigortası 2. Denizcilik ve havacılık sorumluluk sigortası 3. Meslekisorumluluk sigortası (Avukatlar, noterler, doktorlar, inşaat mühendisleri, mimarlar, sigorta brokerleri) 3. Ürün sorumluluk sigortası (İlaç ithal eden şirketler için) 4. Yangın yayılması sorumluluk sigortası 5. Çevre kirliliği sorumluluk sigortası 6. Nükleer sorumluluk sigortası 7. Toplu taşıma araçları yolcu ferdi kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
121	Sri Lanka	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar için)	Tarife uygulaması sadece meslekî kaza ve yangın sigortaları için geçerlidir.	
122	Sudan	1. Trafik sigortası (Hukuki sorumluluk sigortası teminatı sunulmaktadır) 2. Mesleki kaza sigortası 3. İthal yük sigortası (Denizyolu ile giren mallar ile sınırlıdır)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	

		4. İnşaat sorumluluk sigortası (Zorunluluk yüksek katlı binalar ile sınırlıdır) 5. Yangın sigortası (Fabrikalar, büyük imalathaneler, perakende satın mağazaları, depolar)		
123	Surinam	1. Trafik sigortası 2. Meslekî kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
124	Suriye	1. Trafik sigortası 2. Meslekî sorumluluk sigortası (Petroil istasyonları) 3. İthal yük sigortası 4. Mütahhithlüm riskler sigortası (Hükümet tarafından finanse edilenprojeler için)	Sigorta sektöründe tekel konumunda olanSuriye Sigorta Şirketi (SIC) tarafından belirlenen prim oranları tadfeyi belirlemektedir.	
125	Suudi Arabistan	1. Trafik sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	Hayatdışı sigortacılığının %95'lik bir paya sahip olduğu Suudi Arabistan'da sigorta ürünlerinin en

				önemli müşterisi Devlet'tir. Bu gerçek, zorunlu sigortaların ihdasının önündeki en temel sorundur. Zorunlu trafik sigortası uygulamasının hayata geçmesi de ancak son dönemde olabilmektedir.
126	Şili	1. Motorlu araç sürücüleri ve yolcuları ferdi kaza sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimini uygulanmaktadır.	Zorunlu sigorta örneklerinin son derece kısıtlı bir seviyede kaldığı Şili'de bireysel sigorta ürünleri önemli bir büyüme göstermeye başlamıştır. Penetrasyon seviyelerinde yaşanan bu artış büyük oranda alternatif dağıtım kanallarının gelişimi ile

				sağlanmıştır. Büyük mağazalarda ve Internet sitelerinde sigortacılık ürünleri satılmaya başlanması bu alternatif kanallardan bazılarıdır.
127	Tanzanya	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar için) 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
128	Tayland	1. Trafik sigortası (Bedenihasar için) 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik, mal; ferdi kaza ve deniz yük sigortaları için geçerlidir.	Tariferejimi altında yayımlanan oranlar asgari düzeyi göstermekte olup sadece öneri mahiyetindedir.
129	Tayvan	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar ve ölüm teminatları ile sınırlıdır) 2. Mesleki sorumluluk sigortası (Çeşitli iş dalları için) 3. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece mal ve trafik sigortaları için geçerlidir.	Mühendis Sigortaları Birliği tarafından da inşaat ve kurulum tüm riskler sigortaları için bazı yeknesak tarife düzenlemeleri

				yapılmaktadır.
130	Togo	1. Trafik sigortası 2. İthal yük sigortası 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta araçları)	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
131	Trinand & Tobago	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
132	Tunus	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası 3. Yangın sigortası (Çeşitli risk kategorileri için) 4. İthal yük sigortası 5. inşaat sorumluluk sigortası 6. Mesleki sorumluluk sigortası (Turist kampları, emlak komisyoncuları, özel hastaneler)	Tarife uvoulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	İhtiyari trafik siqortası için tavsiye niteliğinde olmakla birlikte bir genel tarife yayımlanmaktadır.
133	Türkiye	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası 3. Deprem sigortası (Meskenler için) 4. Tüpgaz ve Tehlikeli Maddeler Sorumluluk Sigortası 5. Ulaşım sigortaları (Otobüs ferdi kaza, Karayolu taşımacılık) 6. Havacılık sorumluluk sigortaları	Tarife uygulaması hayat sigortaları, süresi 1 yılı geçen sağlık sigortalar ile bazı zorunlu sigortalar için geçerlidir.	

		7. Mesleki sorumluluk sigortası (Sigorta brokerleri, patent vekilleri) 8. Çeşitli diğer sigortalar (Tütücü ekinleri vb., Bkz. Bölüm 5.2)		
134	Türkmenistan	1. Trafik sigortası 2. Hava, kara, deniz, demiryolu taşımacılığına konu yolcular ve mürettebat ferdi kaza sigortası 3. Subaylar ve askere alınanlar ferdi kaza sigortası 4. İçişleri Bakanlığı çalışanları ferdi kaza sigortası 5. Mesleki sorumluluk sigortası (Gümrük memurları ve vergi denetmenleri)	Tarife uygulaması sadece zorunlu sigorta uygulamaları için geçerlidir.	Türkmensitan'da da, tıpkı Tıpkı Özbekistan gibi, özgürlüğü takip eden yıllar içerisinde sigortacılık sektörü, zorunlu trafik sigortası önderliğinde bir büyüme ivmesi yakalamıştır .
135	Uganda	1. Trafik sigortası (Bedeni hasarlar için) 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	Trafik sigortasının en önemli kalemi oluşturduğu Uganda sigortacılık sektörünün %90'ını hayatışı oluşturmaktadır.
136	Ukrayna	1. Trafik sigortası 2. Karayolu, demiryolu, sahil ve denizyolu toplu taşıma yolcuları ferdi kaza sigortası	Tüm sigorta branşlarındaki tarifeler.	

		3. Havacılık sorumluluk sigortası 4. Mesleki sorumluluk sigortası (Noterler)	uygulanmaya koyulmadan önce. sektörü denetlemekte n sorumlu kamu kuruluşu tarafından onaylanmaktadır. Ayrıca. tüm zorunlu sigorta türlerindeki tarifeler de kamu otoritesi tarafından yayımlanmaktadır.	
137	Umman	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
138	Uruguay	1. Mesleki kaza sigortası 2. Havayolu operatörü sorumluluk sigortası 3. Asansör sorumluluk sigortası 3. Konut sigortası (Eşyalar için) 4. Topu taşıma araçları yolcu sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
139	Ürdün	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik	

			sigortası için geçerlidir.	
140	Venezuela	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik sigortası için geçerlidir.	
141	Vietnam	1. Trafik sigortası 2. Havacılık sorumluluk sigortası (Yolcular için) 3. Mesleki sorumluluk sigortası (Avukatlar ve sigorta brokerleri) 4. Yangın ve infilak sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
142	Virgin Adaları	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
143	Yemen	Yok	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
144	Yeni Zelanda	1. Trafik sigortası 2. Deprem sigortası (Yangın sigortası ekinde zorunludur) 3. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
145	Yunanistan	1. Trafik sigortası 2. Motorlu tekneler sorumluluk sigortası 3. Mesleki kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	

146	Zambiya	1. Trafik sigortası (Bedeni hasar için) 2. Mesleki ,kaza sigortası	Serbest tarife rejimi uygulanmaktadır.	
147	Zimbabve	1. Trafik sigortası 2. Mesleki kaza sigortası	Tarife uygulaması sadece trafik ve deniz yük sigortaları için geçerlidir.	Trafik sigortasına konu sorumluluk teminatının asgari seviyesi Sigorta Konsey'ine bağlı alt bir komisyon tarafından sektörün fikri alınarak belirlenmektedir. Deniz yükü teminatında da Müşterek Yük Komitesince sağlanan oranlar Sigorta Konseyi'nce üyelerine bildirilmektedir.

EK E

TÜRKİYE’DEKİ DEPREMLERE İLİŞKİN YAPILAN HARCAMALAR

(1.000.000.-)

DİNAR HARCAMALARI

	YÜKSELTİLEN	GERÇEK
İLK YARDIM (kira, az hasar, yakacak, gıda, sağlık harcamaları, cari, sosyal yardımlaşma, hayvan, gübre, tohum, prefabrik binalar (kamu hizmeti için) vb.)	4.629,10	1.673,30
ENKAZ KALDIRMA (1150)	500,00	500,00
KAMULAŞTIRMA (+yerleşme alanı hazırlama)	2.008,38	2.008,38
ALT YAPI (içmesuyu, yol, elektrik (?), kanalizasyon, telefon, vb.)	4.852,72	400,10
ÜNİVERSİTELER (proje yapımı+danışmanlık) (757)	536,52	178,84
KONUT (4393)+ İŞYERİ (224)+ AHIR (1433) İNŞAAT	7.080,00	5.710,80
EYİ (59)	389,40	129,80
TAKVİYE (486)	1.223,70	407,90
ONARIM (az hasarlı)	304,50	101,50
KAMU BİNALARI (16 parça)	1.131,75	377,25
TOPLAM	22.656,07	11.487,87

02.04.2004

Erdogan SIPAHIOGLU

Alat İşleri Genel Müdürlüğü
Gecici İşler Birim Başkanı

**1998 YILI ADANA DEPREMİ NEDENİYLE
BAYINDIRLIK VE İSKAN MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLEN ÖDENEKLER**

YILI	İHALELİ İŞ	EYV Lİ İŞ	ONARIM	KAMULAŞTIRMA	ACIL YARDIM	CARİ HARCAMA	TOPLAM
1998		16.600.000.000	800.000.000.000	299.013.075.000	600.000.000.000		1.715.613.075.000
1999		81.770.000.000	6.719.900.000.000		524.745.335.916	27.189.265.630	7.353.604.601.546
2000	455.725.067.000	238.770.000.000	3.757.194.280.000	58.307.440.000		4.310.000.000	4.514.306.787.000
2001	2.974.125.000.000	265.141.000.000	1.130.000.000.000	397.082.000.000	2.925.000.000	500.000.000	4.769.773.000.000
							0
							0
							0
							0
TOPLAM	3.429.850.067.000	602.281.000.000	12.407.094.280.000	754.402.515.000	1.127.670.335.916	31.999.265.630	18.353.297.463.546

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
Afet İşleri Genel Müdürlüğü

21 SUBAT 2006

SAYI :B.09.0.AİŞ.16.00.07/
KONU :

410

2572

ACİL YARDIM HABERLEŞME VE
MAKİNA DAİRESİ BAŞKANLIĞINA

İlgi :10.02.2006 tarihli ve B.09.0.AİŞ.0.10.00.08/BİM-2016 sayılı yazınız.

İlgi yazınız gereğince, Erzincan, Dinar ve Ceyhan depremlerinde yapılan harcamalar ile ilgili tablolar yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinizi arz ederim

Yılmaz KESEMEN
Daire Başkanı

Ek: Tablo (3 adet)

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI
Afet İşleri Genel Müdürlüğü

22 ŞUBAT 2006

SAYI : B.09.0.AİŞ.0.11.00.06 / 320

KONU : M. Alper ERER

2626

ACIL YARDIM HABERLEŞME VE
MAKİNE DAİRESİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : Başın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği (Bilgi Edinme Birimi)' nin 01.02.2006 tarihli ve B. 09. 0. BHL. 0. 00. 00. 21- 622. 02/ 598 sayılı yazısı.

İlgi yazı eki 31.01.2006 tarihli başvuru dilekçesi incelenmiş olup, Erzincan, Dinar ve Ceyhan depremleri nedeniyle hak sahibi afetzede aileler için yaptırılan konutların metrekaresinin Valiliğinden (Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü) talep edilmesini arz ederim.

Sermettin AYÇİÇEK
Plazmana Hak Sahipliği ve
Borçlandırma Dairesi Başkanı

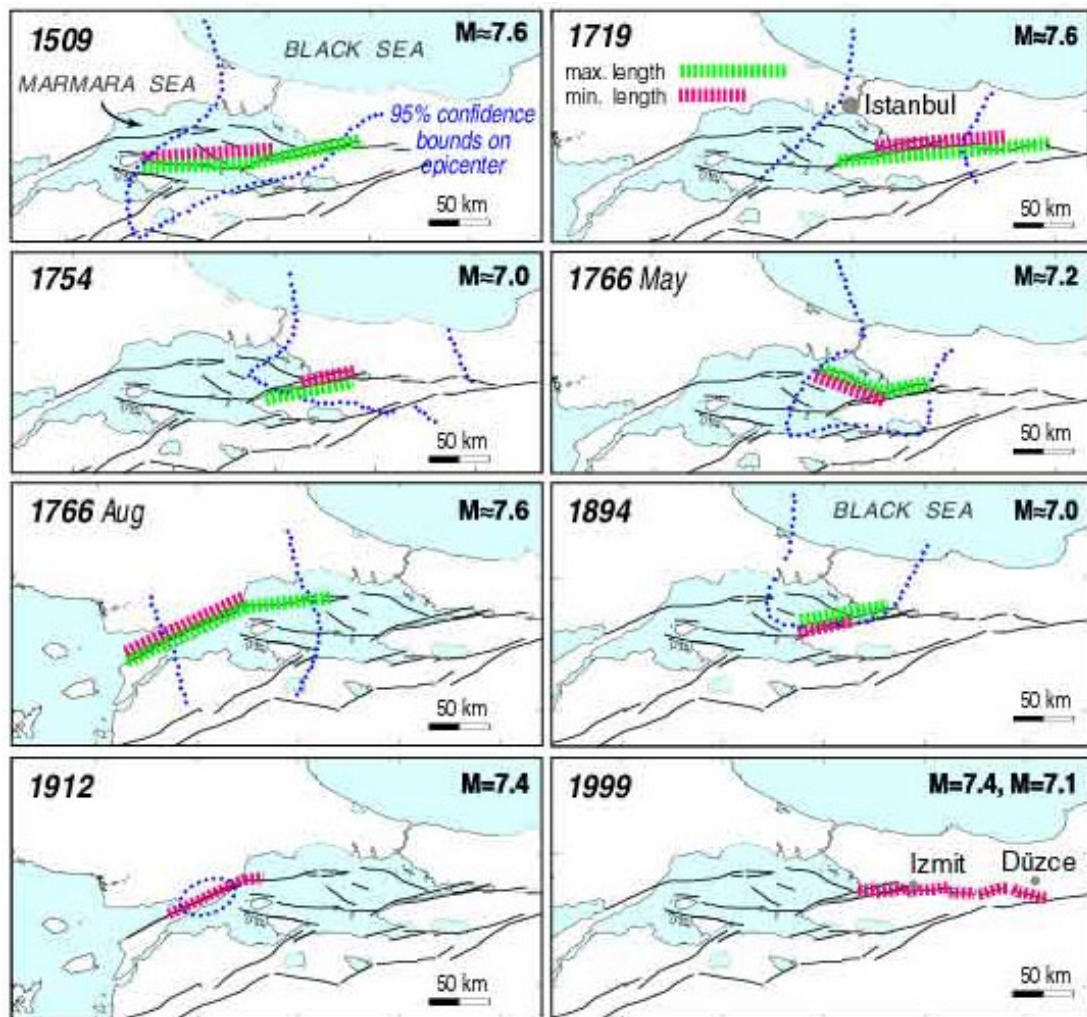
EK :
3 adet yazı ve 1 adet dilekçe fotokopisi.

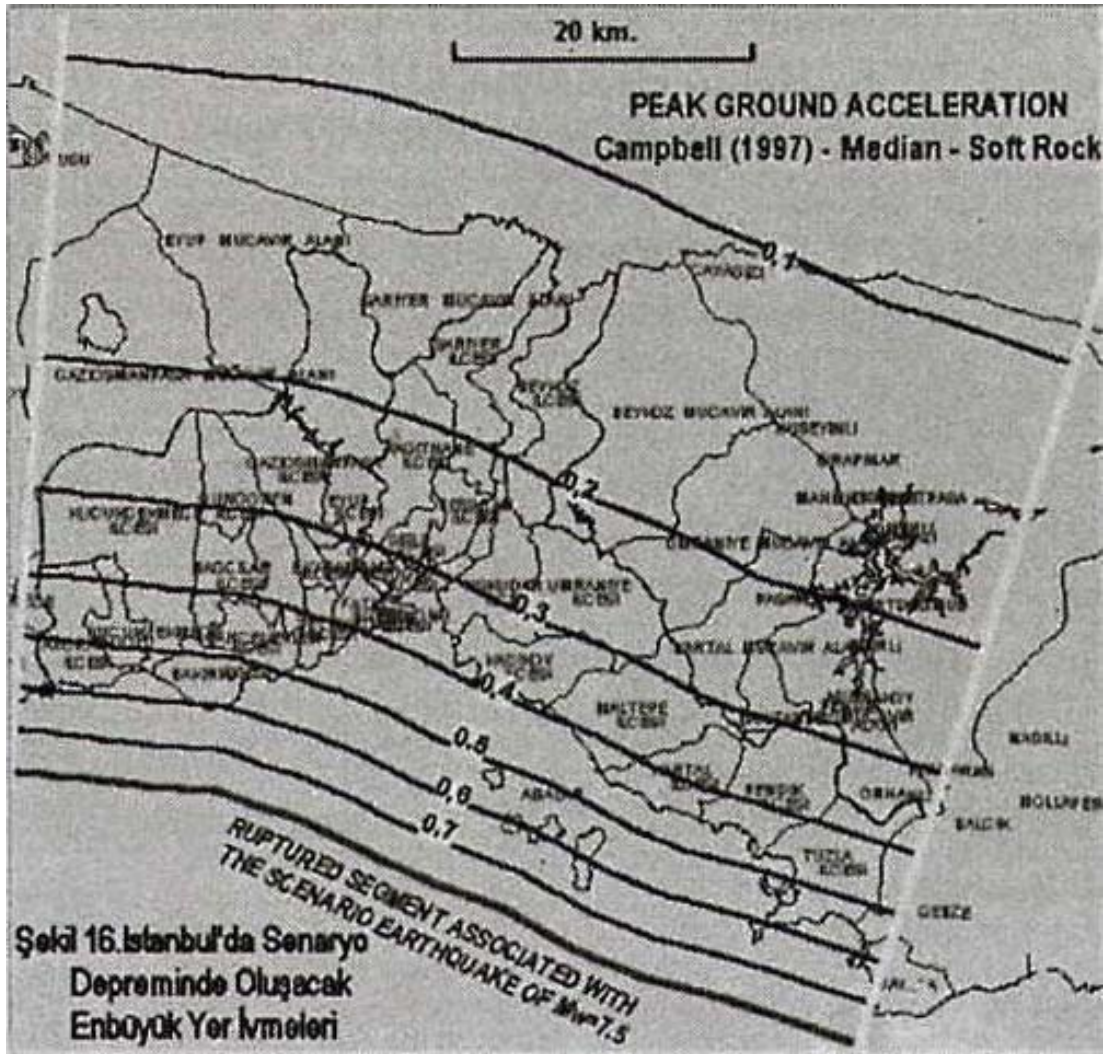
Eskişehir Yolu 10. Km. 06800 Lodumlu ANKARA
Telefon: (0312)287 89 35 Faks: (0312) 287 89 24
e-posta: algm@bayindirlik.gov.tr

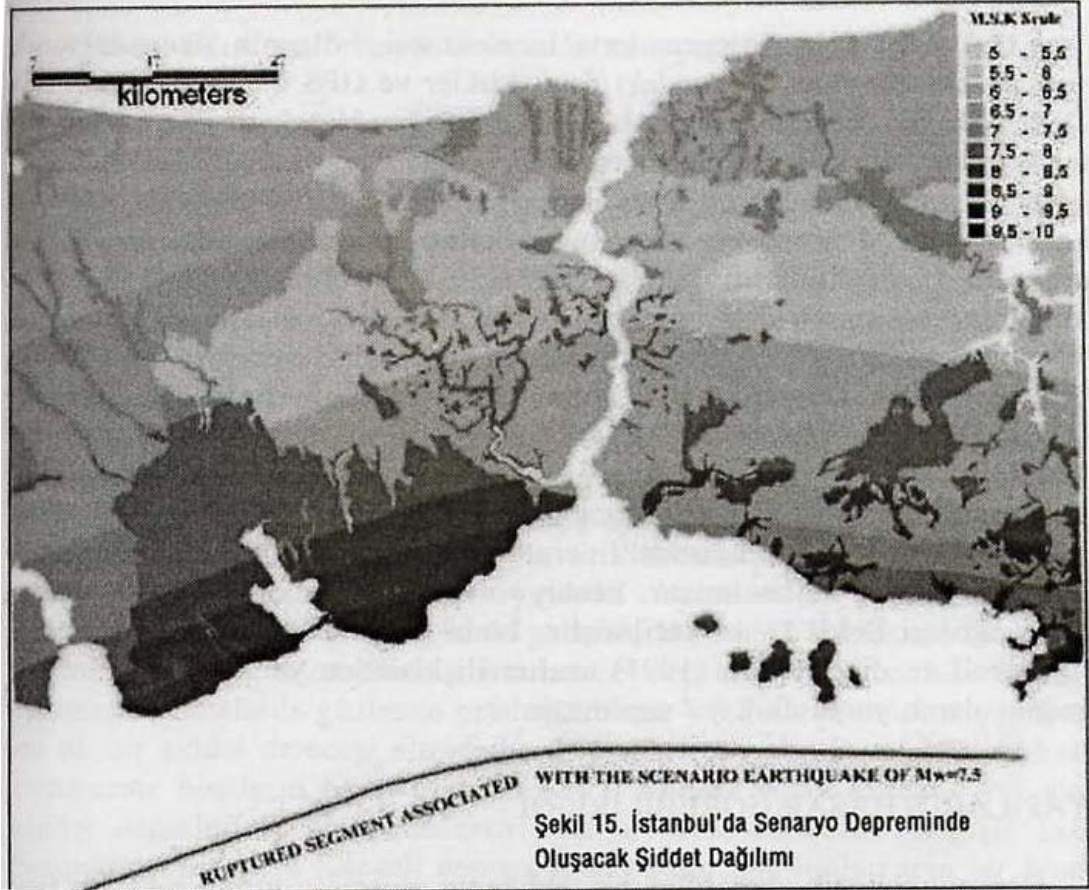
Ayrıntılı bilgi için irtibat : Y. BİLGİÇ
Elektronik Ağ: www.bayindirlik.gov.tr

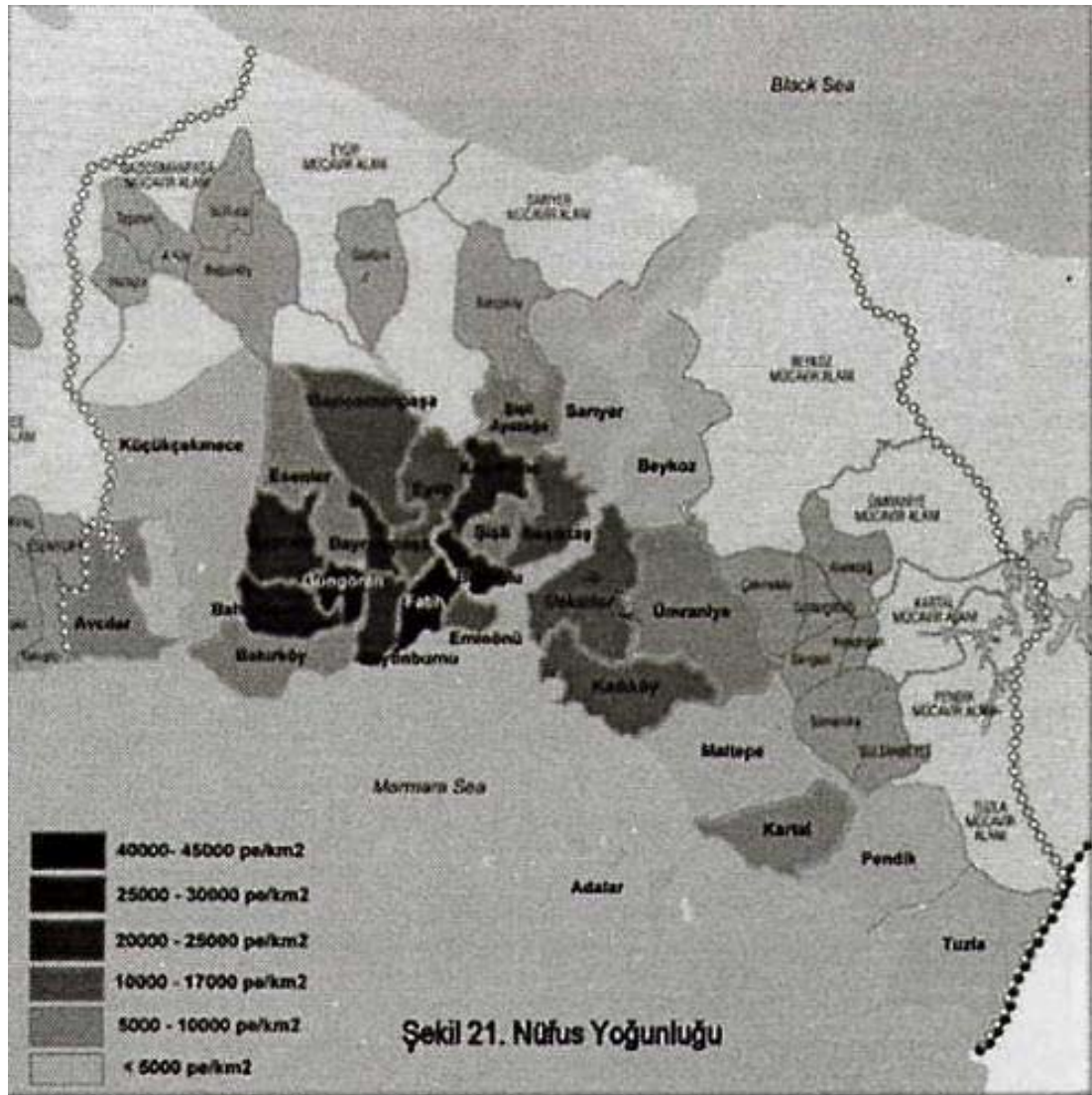
EK F

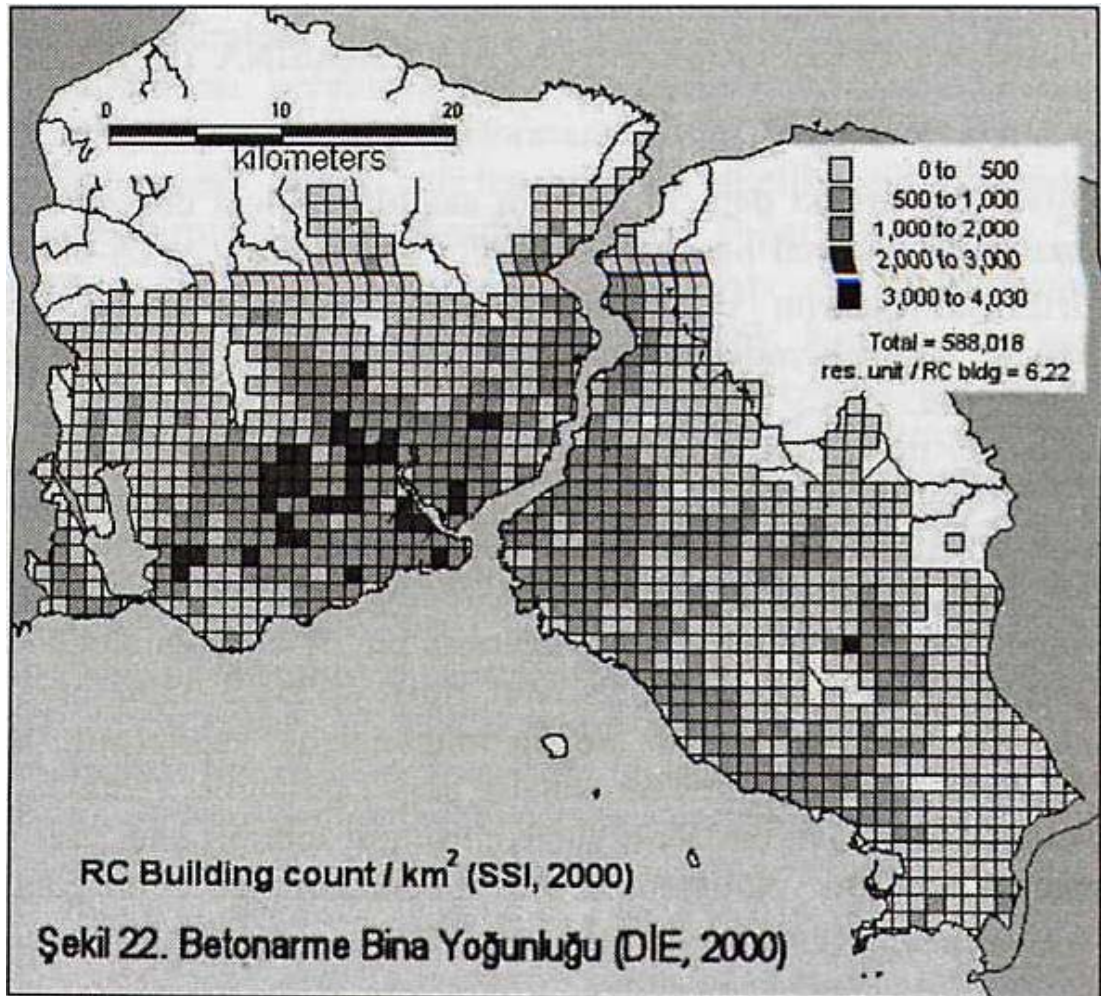
BEKLENEN MARMARA DEPREMİNE İLİŞKİN ARAŞTIRMA VERİLERİ

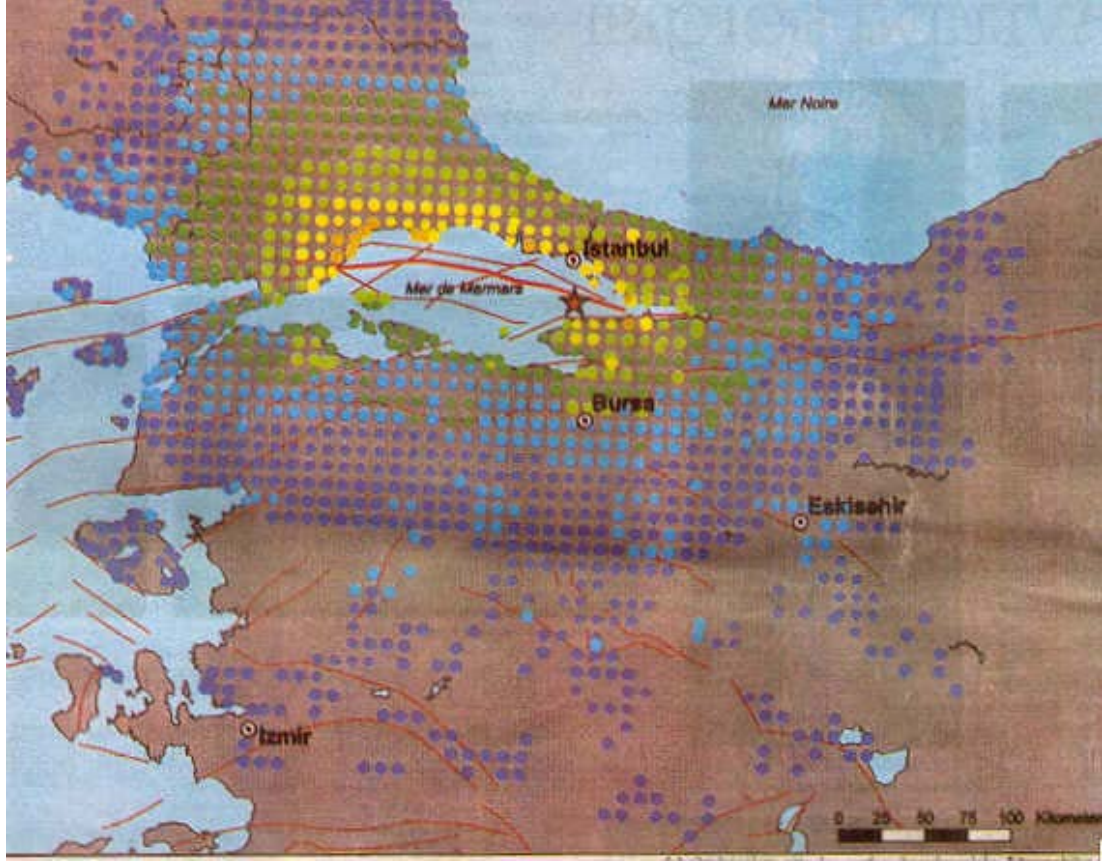

Beklenen Marmara depremi için yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen risk dağılımları haritası yukarıda verilmiştir. Bu araştırma Fransız bilim adamı Prof. Le Pichon önderliğinde yapılmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 20.04.1972

Doğum yeri İstanbul, Türkiye

Lise 1983-1990 Kadıköy Anadolu Lisesi

Lisans 1990-1997 İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fak.
İnşaat Mühendisliği Bölümü

Yüksek Lisans 2001-2006 İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri
Enstitüsü
Programı Yapı Anabilim Dalı, Deprem Mühendisliği

Çalıştığı kurum

2006- Devam ediyor Gürlek Ekspertiz, Sigorta Eksperti